BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XXX
A
30
NAPOLI

AZIONALE "VITTORIO EMANUELE II" NAPOLI

Digitized by Google

PAULI BARBETTE

Med. Doct. & Practici quondam Amſtelod. celeberrimi

OPERA CHIRVRGICO-ANATOMICA,

AD

Circularem ſanguinis motum, aliaque Recentiorum inventa, accommodata.

ACCEDIT

DE PESTE TRACTATUS, OBSERVATIONIBUS ILLUSTRATUS.

LUGD. BATAV.

Apud JOH. à GELDER, 167

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Digitized by Google

Nobiliſſimo, Celeberrimoque

V I R O

D. FRANCISCO
DE LE BOE, SYLVIO,

In Academia Lugduno-Batava Medicinæ Profeſſori primario

S. P.

Eruditissime Domine,

Cum diu multumque animi penderem, quem potiſſimum huic Chirurgiæ Barbettianæ editioni patronum deligerem, non potui quin hanc, nunc Romano ore ſonantem, celeberrimo, clariſſimoque veſtro nomini inſcriberem, & propenſa voluntatis inclinatione dedicarem. Quo colore hoc excuſari poſſet, ſi tuum nomen &

hæc editio in fronte non gereret, quod ipſe auctor Doctiſſimus Præſtantiſſimuſque Belgicæ editioni præfixum voluit? Quiſnam præter te in hiſce & in aliis longe remotis regionibus cogitando inveniri poſſet, qui hanc Chirurgiam, & Anatomiam Practicam cum annexo de peſte tractatu & Obſervationibus exactiori judicio atque eruditione ſuſciperet & amplecteretur? Ad te enim omnes tanquam ad uberrimum artis Medicæ fontem certatim confugiunt, qui in inclyta hujus civitatis Academia artem Apollineam excolere in animo habent. Te quotidie Germanis, Anglis, Scotis, Gallis, Belgis & aliis, ex Europa ad hanc orbis partem delatis, comitatum ad publica Noſocomia incedere cernimus, ut idoneis præceptis,

& quod

& quod rei eſt caput, experientia, praxin Medicam exercituro tantopere neceſſaria, imbuerentur. Ipſe noſter auctor, nullo adhibito palpo, tuam experientiam in Praxi eſt admiratus, & eruditionem ſtupuit, quoties in hoc opere de te mentionem facit. Ne ſit igitur res admiratione digna noſtram hanc editionem tuum patrocinium efflagitare, cum ipſe auctor in vivis à te patrocinium petierit. Firmiter nobis perſuademus te hoc non negaturum, quod vivente auctore propitio & benevolo animo præſtitiſſe, apud omnes eſt in confeſſo. Sed te arduæ Medicinæ negotia diligenter tractantem diutius interpellare non eſt conſultum: Huc totius voti ſumma redit, ut hanc editionem & verſionem meis ſumptibus adornatam eodem ani-

mo amplectaris, quo priores editiones omnes fueris amplexus; quod ſi illud mihi detur conſequi, nihil eſt quod ulterius ambiam. Interim Deum immortalem obſecro, ut te in Academiæ bonum quam diutiſſime ſoſpitem & incolumem conſervet: Ita ex animo precatur

Tuo nomini

Addictiſſimus

JOH. à GELDER.

AU-

Google

AUCTORIS
AD
LECTOREM
STUDIOSUM
PRÆFATIO.

Quandoquidem ipſa ratio me impellit ut credam, tibi nuper in lucem editam Chirurgiam multo magis placuiſſe quam illis, qui de ipſa nunquam viſa, vel ex invidia riſu digniſſima, vel admodum deploranda ignorantiæ caligine ſententiam ferebant: attamen in medio exercitationum medicarum curſu in dies mihi animus accreſcebat, ut eam multo accuratiorem perfectioremque tibi communicarem, quod, ut ſpero, diligens Lectoris

 ſtu-

ſtudium in hac ipſa editione experietur.

Quis mei operis non ſatis elimati, & poſt varia excellentiſſima & irrefutabilia Medicorum ſcripta editi eſſet ſcopus, titulus tibi antea indicare potuit: ſcilicet, erat mihi animus ex antiquis & recentioribus medullam eligere, & optimum tibi demonſtrare modum, quo nunc morborum Chirurgiæ ſubjectorum curatio tentari poſſit. Quare neque hujus, neque illius conceptus pro moderna praxi obtrudere conſtitui: nam quem unquam hæc cepit dementia, ut placita alicujus regionis, urbis, aut unius viri amplecteretur? Quis unquam, licet ingenio & judicio præſtantiſſimus in cunctis ſuæ functionis partibus æquali modo excellere potuit, cum omnium artium datori

tori

tori mortalibus hanc perfectionem concedere non placuerit. Sed talem tibi Praxin ob oculos ponere decreveram, quam me ratio & experientia, poſt ſedulam celeberrimorum Medicorum ſcriptorum lectionem, & accuratiſſimam variarum operationum obſervationem, maxime tutam, commodam & facilem docuerant. Omnem porro prolixitatem ſtudioſiſſime evitavi: nullis pene verbis uſus fui, quam quæ mihi ſummopere ad rem ipſam facere videbantur. Paucis nihilominus capitibus artis fundamenta comprehendere ſtudui. A capite ad Calcem licet omnia evolvas, nunquam tamen te illa, quæ ſtudio prætermiſi, turbabunt aut ſollicitum reddent. Ingentia volumina lectorem facile abſterrent, & mole parva quandoque multum

tum nocent; mediocritatem, quæ ægre invenitur, ſedulo inquiſivi: & hæc cauſa eſt, quare meas obſervationes ipſis morborum deſcriptionibus inſerere paucis malui, quam prolixa enarratione tua tempora morari. Hunc in finem in ſpecialibus morbis repetere nolui, quæ in generalioribus jam ſemel docueram.

Tumores, Vulnera, Ulcera, quæ neque cauſa neque curatione differunt, ad unum idemque caput reduxi, contra quam plurimi ſcriptores facere conſueverunt; qui ſola diverſitate loci & membri in quo pars affecta conſpicitur, morbos diſtinguunt, quos deinde, novo nomine inſignientes, ſine aliquo fructu multiplicant, & ſic artem per ſe ſatis difficilem, multo difficiliorem reddunt. Hos ſtudioſorum diligentiſſimi vix diſtin-

ſtinguere valent, nam ſtudiis navantes operam multum laboris & temporis in antiquorum de nomine controverſiis inutiliter terunt, quorum opiniones ſe ad verbum debere ſequi exiſtimant, ſi tandem aliquando ad Doctoratus gradum pervenire velint. Naturæ miniſtri ſumus, & nequaquam hominum mancipia, naturam deſcribentium. Illos neque prophetas, neque illorum ſcripta ſacra habemus; iis aliquid aut addere aut detrahere abſque hæreſeos nota non eſt illicitum.

Medicamenta & pauca & plurima exhibui: pauca illa quæ in medium produco optima ſunt, quæ multo labore nec minori ſumptu ad noſtram cognitionem pervenere, & quæ quotidiana Praxis mihi tanquam omninm tutiſſima commendavit. Alia

medi-

medicamenta apud alios inveſtigato.

Vale Lector benevole, & dum in aliis, & melioribus ſi poſſim, conſignandis occupatus ſim, paucula hæc grato animo accipe, & quemadmodum ego tibi, ſic tu etiam aliis hiſce ſemper prodeſſe ſtudeto.

TYPO-

TYPOGRAPHI
AD
LECTOREM
CANDIDUM
PRÆFATIO.

Paulus Barbette Medicus Amſtelodamenſis doctiſſimus atque expertiſſimus Belgico idiomate Chirurgiam & Anatomiam Practicam compoſuerat edideratque: verum inde ad hujus linguæ imperitos nullum omnino emolumentum dimanare poterat; quare nos ut Germanis, Gallis, Anglis & reliquis per Europam populis, qui ad celeberrimam hanc Accademiam, tanquam ad eruditionis forum, ſtudioſos tranſmittunt, gratificaremur, in linguam Latinam transferri curavimus. Jam integer omnino elapſus eſt annus, ex quo de Chirurgia Barbettiana in ſermonem Latinum vertenda cogitare cœperam; quare forſitan miraberis Lector hanc editionem

nem tam ſero in publicam lucem fuiſſe emiſſam, & uti vulgo dicitur, poſt feſtum venire, præſertim cum jam alia exſtet editio, quæ Medicinæ ſtudioſis inſervire poteſt.

Fateor equidem ante duos & quod excurrit menſes ex Typographia Hackiana hanc Pauli Barbette Chirurgiam Latio donatam prodiiſſe, quo tempore & noſtra verſio erat parata, & jam ſub prælo ſudabat: ſed defuncti vidua, quæ nobis aliquoties additamenta quædam, quibus opus emendari & augeri poterat, promiſit, longioris hujus moræ cauſa fuit.

Nunc rebus ita ſe habentibus nobis non eſt animus, noſtram editionem Medicinæ cultoribus multis commendare & quaſi obtrudere, ipſi viderint quid emant, & quid legant: hoc tamen affirmare audemus, ſtudioſos paulo emunctioris naſi facillimo negotio odoraturos, Hackianæ editionis interpretem hominem fuiſſe valde ignarum, & Romanas Muſas de limine vix ſalutaſſe. Ut hæc veritas luce meridiana clarius ſit con-

nſpicua, locum unum & item alterum oducemus, in quibus inſignia ſuæ veordiæ atque inſcitiæ ſpecimina prodit. ,irca finem libri quarti partis tertiæ pag. Iack. edit. 389. de uteri exſtirpatione æc leguntur: *An hoc animal in animali, eceſſaria hæc pars, quæ tam multis aliis artibus cohæret, copioſiſque adeo arteriis rædita, abſque periculo vitæ exſcindere liceret?* Si ſic loquerentur pueri, an non egregie à Ludimagiſtris vapularent? Pag. 380. in Uteri hiſtoria hæc habet: *Fundus globoſa uteri pars, ligamenta* IV *accepit. Fundum*, non vero *Fundus*, proprie eſt ima pars uniuſcujuſque rei, quæ aliquid in ſe liquoris continet, vel ad continendum facta eſt. Locus ſine ædificio in urbe, area: rure autem, ager appellatur: Idemque ager cum ædificio *Fundus* dicitur: adeo ut ipſi multa exciderint, quæ veteres Romuli nepotes nunquam dixiſſent. Verum hæ quiſquiliæ ſunt, & quas leviter tantum perſtrinxiſſe ſuffecerit: multo, majus crimen eſt auctorem ipſum mutilaſſe, ejus verba, omni verborum lautitia & lepore ex-

re exornata, in compendium redegiſſe, atque iis ſic omnem ſenſum ademiſſe; hujus rei illuſtre exemplum exſtat in epiſtola Jobi Mekerani, ad Paulum Barbette data; nam vix quarta ejus pars in Latinum eſt tranſlata, quod fortaſſis præſtare non potuit. Sexcenta ejuſdem farinæ loca in medium produci poſſent; ſi non exiſtimaremus, nefas fore, Lectoris patientia hiſce nugis recenſendis abuti. Unicum hoc addemus, quod omnium nobis quidem videtur graviſſimum, ſcilicet in iſthac verſione neque medicamentorum pondus neque menſuram cum auctoris autographo ſatis accurate convenire, quæ res quanti ſit periculi jam non inquiro. Ad noſtram editionem verſionemque quod attinet, Auctoris verba & ſenſum integra reſervavimus, & omnia tanta fide quanta potuerint in ſermonem Latinum tranſtulimus, de qua veritate non prius certus eſſe poteris, quam ubi hanc editionem cum alia ſerio contuleris. Vale Lector, & noſtris conatibus faveto.

INDEX

INDEX
CAPITUM.

PARS PRIMA.

Cap. I.	De operibus Chirurgicis in genere.	Pag. 1
II.	De Syntheſi.	1
III.	De Fracturis in genere.	4
IV.	De Fracturis in ſpecie.	11
V.	De Luxationibus in genere.	17
VI.	De Luxationibus in ſpecie.	20
VII.	De Herniis.	26
VIII.	De Uteri procidentia.	34
IX.	De procidentia inteſtini recti.	36
X.	De operatione ſecunda Diæreſ. dicta.	37
XI.	De Venæ ſectione.	ibid.
XII.	De Abſceſſuum apertione.	42
XIII.	De partium clauſarum, quas natura apertas voluit, apertione.	46
XIV.	De Paracenteſi.	47
XV.	Quomodo Thorax ſit aperiendus.	54

XVI.

XVI. *Cataracta quomodo auferenda.* 61
XVII. *De Hirudinibus.* 63
XVIII. *De inciſione in partibus duris.* 65
XIX. *De Uſtione.* 69
XX. *De Fonticulis.* ibid.
XXI. *De Setaceo.* 71
XXII. *De Globulorum extractione.* 72
XXIII. *De Fœtus mortui Secundinaque extractione.* 73
XXIV. *De Exſtirpatione membri emortui.* 77
XXV. *De Sarcocele.* 79
XXVI. *De Calculi extractione.* 81
XXVII. *De Lapiis leporinis.* 85

PARS SECUNDA.

LIB. I.

CAP. I. *De Tumoribus in genere.* 81
II. *De Inflammatione.* 93
III. *De Eryſipelate.* 96
IV. *De Oedemate.* 99
V. *De Scirrho.* 104

VI. *De Tumore aquoſo.* 106
VII. *De Tumore flatulento.* 121
VIII. *De Herpete.* 113
IX. *De Atheromate, Steomate, & Meliceride.* 115
X. *De Scrophulis ſive Strumis.* 118
XI. *De Bubone.* 121
XII. De Carbunculo. 126
XIII. *De Cancro.* 128
XIV. *De Gangrana & Sphacelo.* 132
XV. *De Paronychia.* 141
XVI. *De Aneuriſmate.* 143
XVII. *De Ophthalmia.* 144
XVIII. *De Angina.* 149

LIB. II.

CAP. I. *De Vulneris natura, differentiis, cauſis & ſignis.* 155
II. *De Curatione Vulnerum in genere.* 159
III. *De Conſervatione roboris caloriſque nativi in parte læſa.* ibid.
IV. *De Vulnerum Symptomatibus.* 160
V. *De rebus extrinſecus vulneri accedentibus eximendis.* 165
VI. *Quo-*

VI. *Quomodo labia vulneris ad mutuum contactum adducantur & conſerventur.* 167
VII. *De Medicamentis ad vulnera curanda neceſſariis.* 169
VIII. *De Vulnere Nervorum.* 176
IX. *De Sclopetorum Vulneribus.* 178
X. *De Vulneribus Venenatis.* 181
XI. *De Vulneribus particularibus.* 183

LIB. III.

CAP. I. *De Ulcerum natura, differentiis, cauſis & ſignis.* 189
II. *De Ulcerum curatione.* 190
III. *De Ulcere carioſo.* 194
IV. *De Ulcere depaſcente & maligno.* 196
V. *De Fiſtulis.* 199
VI. *De Ambuſtione.* 204
VII. *De Ulceribus particularibus.* 227

PARS

PARS TERTIA

Continens Anatomiam Practicam.

LIB. I.

CAP. I.	*Procemium.*	7
II.	*De Partibus in genere.*	11
III.	*De Oſsibus.*	13
IV.	*De Cartilagine.*	22
V.	*De Ligamentis.*	25
VI.	*De Membranis.*	27
VII.	*De Fibris.*	28
VIII.	*De Venis.*	29
IX.	*De Arteriis.*	36
X.	*De Nervis.*	41
XI.	*De Carne.*	45
XII.	*De Cute.*	51
XIII.	*De Pinguedine, Vunguibus & Pilis.*	56
XIV.	*De Sanguinis generatione, ejuſque motu circulari.*	60
XV.	*Diviſio corporis humani.*	75

LIB. II.

De Capite.

CAP. I. De *partibus Capitis externis.* 78
II. *De partibus Capitis internis.* 112
III. *De Collo.* 116

LIB. III.

De Thorace.

CAP. I. De *Partibus Thoracis externis.* 121
II. *De Partibus Thoracis internis.* 126

LIB. IV.

De Infimo Ventre.

CAP. I. De *Partibus Infimi Ventris externis.* 132
II. *De Partibus Internis.* 135

LIB. V.

De Artubus.

CAP. I. De *Manu.* 154
II. *De Pede.* 160
Tractatus de Peſte. 167
Obſervationes Practicæ. 202

CHI-

CHIRVRGIÆ BARBETTIANÆ

PARS PRIMA,

Agens de

Operationibus Chirurgicis.

CHIRURGIÆ BARBETTIANÆ PARS PRIMA.

Cap. I.

De Operibus Chirurgicis in genere.

Licet Chirurgiæ nomen in genere ejuſmodi operibus, quæ manu perficiuntur, conveniat, tamen per excellentiam nunc huic ſoli arti tribuitur, *qua morbos humani corporis ope manuum auferre nitimur.* Diffiteri interim non licet externa accidentia non duntaxat manuum opem, ſed etiam interna remedia efflagitare: mirum itaque non eſt, partem totum expoſcere: nam ipſa *Chirurgia* membrum eſt, quod corpori Medicinæ firmiter adhæret. Verum remedia hæc interna, tanquam Doctores, & non tanquam Chirurgi impertimur.

Hujus artis operationes generales, ad quas ſpeciales referri poſſunt, quadruplices habentur. Prima dicitur *Syntheſis*, fitque conjunctione ſeparati: ſecunda *Diæreſis*, fitque ſeparatione continui: tertia *Exæreſis*, quæ fit ablatione ſuperflui: quarta eſt *Anapleroſis*, qua id, quod natura negavit, reſtituitur.

Cap. II.

De Syntheſi.

Syntheſis duplex eſt: altera quæ ad *duras* & *oſſeas*, altera vero quæ ad *molles* & *carnoſas* corporis partes pertinet.

Syntheſis oſſium rurſum duplex habetur: altera qua *oſſa fracta* ſanantur: altera autem qua *luxata* in ſuum locum reducuntur. Primo de Syntheſi fractorum oſſium agemus.

Cap. III.

De natura, differentia, ſignis, prognoſi, & curatione fractorum oſſium in genere.

Fractura oſſis eſt ſeparatio continui in duris corporis partibus, quæ externe duro quodam inſtrumento, vi partem affligens, efficitur.

Differentiæ ſumuntur I *à forma*: nam quædam in tranſverſum frangunt os, & propriæ oſſium fracturæ appellantur: quædam tendunt per longitudinem oſſis, & *fiſſura* dicuntur, ſed *comminutio* eſt, ſi os in plura fruſtula comminuatur. II: *à parte*; aliquando enim fiunt fracturæ in capite, aliquando in humeris, in coſtis, in brachiis, in pedibus &c. III: *ab accidentibus*, aliquando fractura conjuncta eſt cum vulnere: cum luxatione, inflammatione, gangræna &c.

Causa eſt omne id quod frangendi, contundendi vel ſcindendi facultate præditum eſt. Aliquando etiam os lue Venerea, arthritide vel carie corruptum, ſine ulla vi externa fractum eſt.

Signa. Si os in tranſverſum vel in obliquum fractum ſit, nullam omnino percipies inæqualitatem: æger partem affectam vix movebit: aliquando altero membro brevius erit: fracto femore vel pede nequaquam ſtabis neque incedes; ſed quodammodo & cum dolore ſi luxatum ſit: certiſſimum hoc eſt diſcrimen inter oſſis fracturam & luxationem. Fiſſura dignoſcitur craſſitudine, dolore & inæqualitate partis, ſed hæc accuratum

ratum & artificioſum poſtulat judicium. Comminutio facillimo negotio percipitur.

PROGNOSIS. Æqualis & tranſverſa fractura curatu facilior eſt quam obliqua & quæ externas eminentias habet: ubi unum, quam ubi duo oſſa, vel multa oſſicula ſoluta ſunt: item illa quæ mediam partem occupat, quam quæ circa oſſium capita contingit. Et fractura ſimplex etiam facilius ſanatur, quam compoſita. Si partis affectæ reſolutio poſt ſeptimum diem procraſtinetur, periculum eſt ne corrumpatur os, præſertim ſi faſciæ nimium conſtrictæ fuerint.

CURATIO. Quatuor ſunt operationes quæ in fracturarum curatione exercentur, Extenſio, Coaptatio, Deligatio, & Depoſitio. Deinde etiam medicamenta quædam interna & externa adhibenda ſunt.

Extenſio abſque dolore vix peragi poteſt: attamen multo tolerabilior erit, ſi membrum ea figura extendatur, in qua muſculi non agunt, ſed otioſi ſunt & ab omni opere quieſcentes: Hoc eſt, membrum collocari debet tali figura, in qua cum ſanum ſit, diutiſſime ſine defatigatione continere conſuevimus. Aliquando major, aliquando vero minor extenſio requiritur, quæ tum proba eſt habenda, ſi fracturæ tempus, patientis ætatem, & oſſis magnitudinem obſerves. Nam fractura recens, tenerrimus æger, & os parvum minorem extenſionem exigunt: contra vero fractura jam inveterata, patiens robuſtus, & os magnum majorem extenſionem tolerant. De modo extendendi, qui multiplex eſt, nihil ſcribo, utpote qui melius intuitu, quam lectione diſcitur.

Poſt congruam extenſionem oſſa ſibi invicem coaptari debent; ſed muſculi ne ſint diſtorti, & locum naturalem & figuram teneant.

Hiſce peractis membrum duabus faſciis deligetur: prima ſupra fracturam ter circumvolvenda eſt, & deinde ſurſum verſus. Secunda duplo ferme longior ſemel tantum circa fracturam circumvolvenda, & deinde deorſum verſus, ac denique rurſum ad partes ſuperiores, & finienda paulo ſupra, ubi prioris faſciæ terminus eſt. Sed ut fractura tanto magis confirmetur, molles quædam plagulæ, ex vel ligno, vel potius ex craſſiori charta confectæ, circum os diſponendæ ſunt.

Deligatio ſi ſit ſtrictior, dolorem movet, & membro alimentum detrahit: ſi vero ſit laxior, oſſa ſuo loco non manebunt. Si aut dolor ingens, aut alia accidentia non exigant, deligatio ante tertium diem non debet relaxari. Secunda vice faſciæ arctius ſtringi, & tandem poſt diem quartum, quintum aut ſextum reſolvi debent.

Denique membrum probe collocandum ſive deponendum eſt. Depoſitio igitur ſit mollis, æqualis & paululum ſurſum verſa. Si pars fracta nimium ſit ſurſum verſa, os prominebit: ſi nimium deorſum verſa, ſeſe inflectet: quare medium obſervato.

An autem hæ quatuor operationes Chirurgicæ probe ſint peractæ, ex ſubſequentibus ſignis cognoſcendum.

Extenſio jam eſt abſoluta, cum membrum ſit rectum, & tam longum quam alterum: ſi pars fracta exterius undique æqualis appareat, & vacuitas quædam circa eandem perſentiatur.

Os bene coaptatum eſt, cum utcunque firmatum, & circa fracturam omnia æqualia comperias.

Proba item eſt deligatio, cum patiens ſtatim poſt deligationem dolorem tolerabilem perſentiat: cum poſt primam & ſecundam noctem creſcat:

:ſcat: cum denique tertio die elapſo extra de-
a'ionem parvum, & digitos cedentem tumo-
n reperias.

Os optime eſt collocatum, cùm in ſecunda de-
;atione omnia æqualia invenias.

Priuſquam vero partem affectam faſciis ob-
lvas, eam ſpiritu vini, vel vino rubro foveto;
l potius oleo cum vino & aceto permixto: vel
:ipe albumen ovis cum bolo, thure, ſanguine
'aconis &c. vel eam oleo roſaceo, myrtino, vio-
um &c. oblinito: vel emplaſtra imponito: hye-
: conducit Oxycroceum, & omni tempore
od infra præſcripſimus.

R. Maſtiches
Thuris an. drach. ij.
Aloes,
Sang. Dracon.
Boli Armen.
Gummi Tragacanthi an. drach. j.
Lapid. hæmatit.
Gypſi uſt. an. drach. j.
Albumin. ovi & ol. roſac. q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Si *vulnus* fracturæ adſit, primum extenſio (ſed
ɿius quam in fractura ſimplici) & ſecundo oſ-
ım coaptatio perficienda eſt: deinde vulneris cu-
m habeto, ejuſque labia potius emplaſtro, quam
u ad mutuum contactum adducito, & defen-
'o quodam munito. Denique partem affectam
'obe deligato & deponito.

Si *vulneri multiplex fractura* adſit, oſſicula ſo-
ta volſellâ auferre ſtudeto, & quæ aliquo modo
lhuc fixa ſunt, naturæ mandato: ipſa enim, licet
rdius, à natura foras trudentur; imo ea aliquan-
) cum toto copulabit. Sed ut mora dimoveatur,
ıturæ ſequentibus medicamentis opem ferto.

R. Cineris lumbricorum. terreſt. drach. ij.
Mellis virginei. unc. j. ſ.
M. F. Unguentum.

Vel R. Aloes,
Myrrhæ an. drach. ſ.
Rad. conſolid. major.
Ariſtolochiæ rotund. an. drach. iij.
Euphorbii drach. ij.
Terebinth. & Ceræ q. ſ. ol. lil. alb. par.
M. F. Unguentum.

Si os ſit denudatum, illud propria cute & muſculis obtegito, & ab injuriis aëris, quantum poſſibile ſit, defendito.

Si os denudatum ſit & ſimul etiam promineat, illud in ſuum locum reducere & coaptare ſtudeto. Si nimium extra promineat, ejus eminentiæ aut lima abradantur, aut forcipe præcidantur.

Hiſce operationibus ex voto peractis, patiens bonam victus rationem obſervet; data occaſione phlebotomia utatur, & ſubinde ſanguinem purget. In fracturis verſus inferiora tendentibus purgatio non admodum conducit, verum ſi patiens durioris ſit alvi ſuppoſitorio utatur.

In fracturis, quæ ſuperioribus corporis partibus eveniunt, ſæpius purgationes & clyſteres ſunt neceſſarii, quod ſubſequentibus medicamentis, ſive ſimplicibus, ſive compoſitis peragi commodiſſime poteſt: interim tamen etiam aliis accidentidus, quæ paſſim per totum hunc librum deſcribimus, inſervire queunt.

CHOLAGOGA.

Rhabarbarum. Caſſia fiſtula. Myrobalani citrini. Tamarindi. Manna. Scammonium. Syr. de cichoreo cum Rheo. El. catholicum, lenitivum, hieræ picræ Gal. Diaprunum ſolutivum, è

ſucco

:co roſarum. Extractum Rhabarbari, Catho-
um. Pilulæ de aloe roſata, aureæ, aloephan-
ii, Ruffi.

R. El. lenitivi. drachm. ij.
è ſucco roſarum drachm. j.
Pulpæ Caſſiæ recenter extract. drachm. ij.
Crem. Tart. ſcrup. ij.
Aq. Cichor. q. ſ.
Spir. vitriol. parum. M. F. hauſtus.

l R. Rhabarb. el.
Fol. ſenn. el. ana drachm. ij.
Cremor. Tart. drachm j.
Sem. aniſi drachm. ſ.
Infuſ. hor. 2. in ſ. q. aq. acetoſæ: ebulliant par. & colatur. unc. iij. adde Elect. diaprun. ſolut. drachm. j. vel drachm. j. ſ. M. F. hauſtus.

l R. Maſſ. pilul. aurear.
Extract. catholic.
Rhabarbar. an. ſcrup. ſ.
M. F. pil. n. vij. deaurentur.

l R. Crem. tartar.
Lap. prunell. an. gr. xij.
Tartar. vitriolat.
Diagrid. ana gr. vj.
M. F. pulvis.

PHLEGMAGOGA.

Rad. Aſari, Mechoacannæ albæ & nigræ, hel-
ori. Colocynthis. Myrobalani Bellirici, em-
ci, chebuli. Agaricus. Turbith. Syrupus
acarthami. Electuar. hieræ cum agarico,
aphœniconis, Diacarthami. Confectio hamech,
lul. Diaturbith. Pilul. Cochiæ, fœtidæ majores,
gregativæ maj. lucis maj. aſſajeret Avincennæ,
ochiſci de agarico, Alhandal.

R. Rad. graminis drachm. ij.
Ireos
Agarici Trochiſcat.
Turbith an. drachm. j.
Sem. aniſi
Fœnicul. an. ſcrup. j.
Infuſ. hor. 3. in ſ. q. aq. petroſel. coq. & colatur. unc. iij. adde
Electuar. Diaphœnicon. drachm. j. ſ.
M. F. hauſtus.

Vel R. El. diacartham.
Confect. hamech. an. drachm. ij.
Pulv. jalapp. gr. viij.
Crem. tartar. ſcrup. ij.
Aq. fœnicul. q. ſ.
M. F. hauſtus.

Vel R. Maſſ. pilul. aurear. gr. vj.
Cochiar.
Fœtidar. maj. an. gr. xv.
M. F. pilul. n. vj. deaurentur.

Vel R. Extract. Cathol. gr. xiij.
Trochiſc. alhand. gr. j.
M. F. pilul. n. iij. deaurentur.

MELANAGOGA.

Rad. Hellebori nigri. Polypodii. fol. ſennæ. Lapis Lazul. ſyr. roſar. ſolutiv. cum ſen. Electuar. diacatholicum, lenitivum. Confectio hamech. Pulv. diaſenæ. Pil. lucis minores. Trochiſci Alhand. Myrobolani Ind.

R. Cortic. Tamarici drachm. iij.
Rad. polypodii drachm. ij.
Flor. ſtœchad. pug. ſ.
Fol. ſennæ. elect. drachm. j. ſ.
Sem. aniſi drachm. ſ.
Myrobolan. Ind. drachm. j.

Infuſ.

Infuſ. horis 2. in ſ. q. aq. borrag. coq.
& colatur. unc. iiij. adde
Syr. roſar. ſolut. cum ſenn. unc. j.
Spir. ſalis q. ſ. ad tantillum aciditatis.
M. F. hauſtus.
Vel R. Elect. diacathol. drach. j.
Diaphœnicon.
Confect. hamech an. drachm. j. ſ.
Cremor. Tartar. ſcrup. ij.
Pul. Jalapp. gr. vj.
Seri lactis. q. ſ.
M. F. hauſtus.
Vel R. Maſſ. pilul. Indar.
Aggregat. maj. ana gr. xv.
Pulv. diagrid. gr. iij.
Troch. alhand. gr. j.
M. F. pil. n. vij. deaurentur.

Nota: *Hæc omnia adultis præſcripſi, & illorum quantitas ſecundum patientis ætatem diminuenda eſt.*

Cap. IV.

De fracturis Oſſium in ſpecie.

Cranii *fracturæ* ſunt ſextuplices. Prima dicitur Fiſſura: ſecunda, Contuſio: tertia, Fractura: quarta, Inciſio: quinta, Punctura: ſexta, Contrafiſſura.

Fiſſura fit inſtrumento duro & obtuſo; & aliquando utraſque per tabulas, & aliquando per unicam tantum penetrat.

Contuſio appellatur, cum cranium inſtrumento quodam duro & obtuſo ita lædatur, ut externe integrum videatur, cum tamen verſus interiora à toto ſeparatum ſit. Sed in primæ ætatis infantibus hoc abſque fractura fieri poteſt.

Fractura contingit, cum particula quædam cranii totaliter inde ſeparata ſit.

Inciſio fit inſtrumento quod incidendi facultate præditum eſt. Aliquando quædem pars oſſis attollitur, & quaſi circumvertitur, ſed oſſi tamen adhæret: aliquando quædam particula aufertur: aliquando ex inſtrumenti figura in oſſe notula aliqua remanet.

Punctura fit inſtrumento pungendi facultate prædito, & rarius per utraſque tabulas penetrat.

Contrafiſſura fit, cum pars afflicta ſalva & integra maneat, & illa quæ ei oppoſita eſt diffindatur.

Signa ſunt vertigo, obcœcatio, vomitus, ſanguinis per os, nares & aures effluxio. Patiens obmuteſcit, & ſubito prolabitur. Deinde ſequuntur phantaſiæ, febris, convulſio, paralyſis. Si quidpiam duri, puta bacillum vel cochlear, in os ingeratur, vix dentibus apprehendet. Diligentiſſime etiam inquirendum eſt, quo modo, quove inſtrumento læſus ſit; an juvenis an ſenex, debilis an robuſtus, an corpus habuerit ſanum, an vero male diſpoſitum. Statim poſt caſum vel inflictionem, antequam pars affecta tumeſcat, aliquando fiſſura digitis perſentitur, & ſi vulnus adſit, cernitur, vel ſpecillo immiſſo deprehenditur.

Prognosis. Licet fracturæ cranii ſe optime habere videantur, ſemper tamen periculoſæ ſunt: ſed periculoſiores, ſi utraque tabula fiſſa aut diſrupta ſit: multo periculoſiores, cum dura mater, & periculoſiſſimæ, cum etiam pia mater affecta ſit. Quanto frequentiora occurrant accidentia, quanto minor boni eventus ſpes affulgeat. Si os in principio nigreſcat, lethale ſignum eſt.

Cura-

Curatio. Cum cutis adhuc ſit integra & vul-
1s nondum ſatis apertum, incidenda eſt ad an-
1los rectos crucis modo, & pericranium à ſub-
cto cranio deducendum; ſub quo ſi fiſſuram
perias, eam atramento ſcriptorio reſpergito, &
ılnus obligato. Secundo die, vel potius quam
·imum ſanguinis profluxio fuerit cohibita, unica
:l diverſis vicibus cranium abradito, uſque dum
ramentum & fiſſura non magis, & os quaſi ſan-
uine rubicundum appareant. Deinde hanc pul-
:rem inſpergito.

℞. Sang. dracon. Corn. cerv. uſt. an. drach. j. 1.
Thuris, rad. Iridis ana drachm. j.
Myrrhæ drachm. ſ.
Miſce fiat pul. ſubtiliſſimus.

Si Fiſſura utramque tabulam permeat, Trepa-
um ſive modiolus adhibeatur: quod etiam in
ontrafiſſura, Fiſſura, & cranii contuſione fiat,
e patiens ſubita morte evadat.

Inciſio non aliter curatur quam Fiſſura: ſed in
unctura modiolus in medio, non vero ad latus
ulneris eſt collocandus.

Si fracturam reperias multiplicem, omnia oſ-
icula ſoluta exime: quæ quodammodo adhuc
ericranio adhærent, neque auferri poſſent, niſi
i facta, naturæ mandato. Si autem vulnus tanto-
ere pateat: ut à concreto & putreſcenti ſangui-
ıe cerebrum purgari & à pungentibus oſſiculo-
um eminentiſs poſſit liberari, tum trepanum
ıon eſt neceſſarium; ſed in contrario caſu maxi-
me deſideratur, niſi patiens fuerit robuſtus &
materia pauciſſima. Modus perforandi infra do-
cebitur.

2. In fractura naſi, quod eminet, deprimen-
dum eſt: quod autem eſt depreſſum, attoli debet
ſpatula vel alio aliquo inſtrumento. Poſtea cala-
mus

mus vel cannula naribus inſerenda, & externe emplaſtrum ad fracturam imponendum eſt. Si os à carie conſervetur, curatio intra decem vel duodecim dierum ſpatium perficitur.

3. Maxilla fracta reſtituitur digitis intra & extra os adhibitis: qui ſi nimium ſint debiles, aliquis caput retro, & Chirurgus antrorſum trahit, atque ita reponit Curatur xx diebus.

4. Os humeri ſi fractum ſit, alter brachium retro, & alter cervicem vel humerum ad ſe trahat: interea Chirurgus ſurſum trahit quod depreſſum eſt, & deorſum, quod ſe nimium attollit. Pilam ſi in axillarum cavitatibus collocaveris, & cubitum ad coſtas adduxeris, multo facilius hæc operatio procedet, & viginti quatuor dierum ſpatio ſanabitur.

5. Si *Omoplota* frangatur, ubi ſe conjungit cum brachio vel oſſe humeri, malum illud plerumque inſanabile habetur. Si frangat, ubi ſe attollit, quod facili negotio perſentitur; humerus vel brachium manibus ſive faſciolis fortiter deorſum trahatur & interim ſuo loco reponatur. Si in varia fruſtula frangatur, inciſionem facito, qua auferri poſſint, niſi adhuc perioſtio adhærerent: nam iſthoc caſu hæc naturæ permittito, qui ipſa facit accreſſere, vel tandem ſua ſponte emittit & projicit. Sanatur hæc fractura xl diebus.

6. *Sternum* aut *frangitur*, & tum inæqualitatem invenies, quæ attacta digitos cedet, & aliquem fragorem excitabit; aut imprimitur, & tum inflectionem ſenties, quæ dolorem, anhelationem, tuſſim & ſanguinis ſputum movet. Patientem, ut probe curetur, magno lapidi ſuperimponas, utroſque humeros deorſum premens. Hoc peracto, coſtas horſum & retrorſum moveas, uſque dum omnia ſuo loco inveniantur.

7. Sim-

7. Simplex *coſtarum* fractura abſque magna ntuſione & inflammatione vicinarum partium ginti dierum ſpatio, emplaſtro ad fracturam ıntaxat adhibito, curari poteſt. Si extra promi- :at coſta, manu in priſtinum locum imprimen- ı eſt: ſi ad interiora vergat, ſpiritum compri- .endo, foras eſt urgenda, interim tamen ei ma- bus opem ferens. Hoc ſi non ſuccedat, empla- :um glutinatorium imponito, quod toties vi ab- rahes, donec coſta in locum ſit reducta. Scari- :ationes in hoc caſu nihil proſunt.

8. Simplex *vertebrarum* fractura facillime di- itis reducitur, & xx diebus curatur. Verum ſi ›inalis medulla tantopere lædatur & imprima- ır, ut patientis brachia & pedes languidi inſen- bileſque fiant neque urinam emittere, neque lvum pro arbitrio morari poſſit, rariſſime æger ıortem evadit. Summa tamen ope nitere, & ſi ſſiculum unum & item alterum ſit ſolutum à ›crioſtio, inciſionem facito, & ea eximito.

9. Eadem hæc intelligas de fracturis oſſis coc- ygis & oſſis ſacri: hoc ipſis duntaxat peculiare ſt, ut digitis in anum in ſertis, in priſtinum lo- :um reduci queant.

10. Os coxendicis fractum, ſine ulla mora re- ›oni debet, & tum viginti quatuor diebus ejus :uratio perficitur, alias enim varia ſupervenient ıccidentia. Si autem fractura ſit multiplex, ſtatim .n prima deligatura inciſio eſt tentanda, fruſtula ›am ſoluta auferenda, & quodammodo adhuc ixa reducenda ſunt. Verum propter tendinum, muſculorum, venarum & nervorum copiam, quæ totum os tegunt, ejuſmodi inciſio non ſine magno periculo inſtitui poteſt.

11. Os brachii adjutorium ſi fractum ſit, cubi- tum primo verſus pectus flectito, deinde inferio-

rem

rem oſſis adjutorii partem præhendito, eamque deorſum trahito, & ita in locum reducito. Sed hoc obſervandum eſt, brachium toto curationis tempore ea figura, qua extenditur, collocari debere, nam alioquin fractura rurſum diſſolvetur, ſi vel minima reponendi mutatio ei contingat. Hoc tamen volo, ut Chirurgus, quoties deligaverit poſt ſecundam aut tertiam deligaturam, patientis brachium in directum extendat, ne tendines, ab oſſe brachii adjutorio ad cubitum vergentes, & ſeſe diuturna quiete contrahentes, ibi immobiles redderentur. Attamen hæc tendinum contractio (quæ ad riſum uſque ab hodiernis quibuſdam Chirurgis nervi appellantur) facillime intra duorum vel trium menſium ſpatium ſanatur, ſi ægro demandes, ut quotidie ponderoſum quid geſtet, & ipſe tendines emollire, humectare, & decocto quodam (quod Belgice dicitur *Penſſop*) fomentis & aliis medicamentis laxiores reddere ſtudeas: interim tibi cave à ſpiritu vini & medicamentis attenuantibus. Cum fructu infraſcripto linimento uſus fui.

R. Axung. human.
anatis an. unc. j.
Ung. altheæ compoſ. unc. ſ.
Ol. lumbricor. lilior. albor.
Chamomill. an. drachm. ij.
M. F. ſ. a. Linimentum.

12. Os humeri adjutorium quadraginta diebus ſanatur. Reſtitutio oſſis coxendicis parum ab illa differt.

Cubitus conſtat duobus oſſibus, majus dicitur *Radius*, & minus *Ulna*, & utrumque focilla appellatur. Focilla minor fracta facillime reſtituitur, ſed curatu eſt difficilior, quam major focilla, & multo difficilius utrumque os fractum ſanatur;

ppe tum vehementior extenſio inſtitui opor-
. Cum probe ſint reducta & deligata manus
tori eſt imponenda, ſed aliquanto ſublimius
ito: deinde poſt ſecundum aut tertium diem,
ſine vi & dolore, brachium debet extendi,
adfluentes humores in juncturis diutius quam
eſt commorantes, ibi oſſium concretionem
ciant, qua neque amplius extendi neque in-
ti poſſent. Curatio hæc triginta diebus abſol-
ur.

13. Etiam *pes* duobus conſtat oſſibus, majus
ia, minus *Fibula* appellatur. Curatio à præ-
enti nihil peculiare habet.

14. Si patella genu in tranſverſum frangat,
iens plerumque claudicat: ſi vero per longi-
linem frangat, ferme à muſculis ſurſum tra-
itibus, abſque manuum auxilio in locum re-
citur, & viginti diebus ſanatur.

Cap. V.

De natura, differentia, ſignis, cauſis prognoſi, & curatione Luxationum in genere.

uxatio eſt receſſus oſſis è proprio ſinu & loco in alienam ſedem, motum arbitrarium impediens.

Differentiæ ſumuntur I. à forma: aliquan-
os totum è ſinu prolapſum eſt, & proprie *Luxa-*
ſive *Diſlocatio* appellatur. Aliquando os pau-
lum tantum promovetur à ſinu, & tunc *ſub-
xatio*, ſive *Elongatio* dicitur. II. à cauſis, qua-
m aliæ ſunt externæ, ut ictus, luctatio, caſus,
ltus, curſus &c. aliæ autem internæ, nempe
umores ad articulos fluentes.

Causæ

Causæ igitur ſunt duplices, 1. externa, uti caſus, ictus, curſus, luctatio & vehemens extenſio; quæ ſubinde obſtetricibus non admodum cautis evenit. Imo ictu aut lapſu gravi embryonum oſſicula in utero ſubinde luxantur.

2. Interna, ſcilicet cum humores ad articulos fluunt, quibus ligamenta remolliuntur & laxantur, & oſſa de ſede ſua deturbant.

Signa, præſertim in corpore macilento, ſunt ſatis manifeſta. Os illo in loco ad quem prolabitur tumorem & eminentiam; & in loco ex quo receſſit, cavitatem efficit. Si luxatio ſit perfecta membrum ſurſum trahitur, & brevius evadit. Verum ſi luxatio fiat ligamentorum laxitate, tum membrum evadit longius, dolore afficitur, & patiens pro arbitrio ſuo movere nequit. In Subluxatione pauciora habes accidentia, & rariſſime omnia in uno eodemque ſubjecto conſpiciuntur.

Prognosis. In infantibus & corporibus exilioribus oſſa facilius reponuntur, ſed difficilius ſuo loco retinentur: contrarium fit in robuſtis & ſenibus. Capitis luxatio lethalis, vertebrarum periculoſa, vetuſta curatu difficilis eſt. Quæ à cauſis internis proveniunt, tardius curantur, & facilius reponuntur.

Curatio. Os è ſinu prolapſum aut manibus, aut faſciis, aut inſtrumentis in priſtinum locum eſt reducendum. Ex tribus hiſce mediis parte affecta moveberis commodiſſimum eligere: attamen hic æque ac in fractura oſſis quadruplex hæc Chirurgia, nempe extenſio, coaptatio, deligatio, & depoſitio, exerceri oportet. Tamdiu membrum extendatur, uſque dum inter os, quod ſuo loco manſerit, & inter os prolapſum, cavitas quædam reperiatur, ne oſſis caput ſuperciliis ſinus in coaptatione nimium allidat, unde

poſtea

tea graviſſima, imo incurabilia accidentia
>riri poſſent. In coaptatione ſive depoſitione
que os neque muſculos contorqueas, ſed na-
alem figuram ſervent. Antequam te ad deli-
ionem accingas, inflammationem à membro
eto, & ejuſmodi utere medicamentis quæ
morum influxum prohibent, denique ſe-
entibus remediis partem affectam corroborato.

Emplaſtrum corroborans.

R. Thuris, Maſtiches.
Boli Armeni.
Sang. Draconis an. unc. ſ.
Far. Molendini volatilis unc. j.
Rad. conſolid. maj. drachm. ij.
Sævi arietin. unc. iij.
Ceræ albæ q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

ALIUD.

R. Lithargyr.
Ceræ,
Reſinæ an. unc. iij.
Liquefactis ſuper igne adde
Symphyt. maj.
Far. fabar.
Boli Armeni an. in aceto maceratorum & Siccatorum unc. iij.
Tragacanth. unc. ij.
M. F. Emplaſtrum.

Si neque dolor neque alia accidentia neceſſa-
o exigant, ante quintum, ſextum ſive ſepti-
ıum diem faſciæ non ſunt ſolvendæ, & quan-
ım ſit poſſibile membrum immotum ſervan-
um. Denique partem æqualiter, & in tali figu-
ı deponito, ut non facile defatigetur.

Si

Si Luxationi inflammatio adſit, cave membrum extendas, antequam ipſam removeris, quod primo emollientibus & deinde medicamentis attenuantibus præſtabis.

Linimentum emolliens.

R. Ung. altheæ compoſit. drachm. ij.
Axung. porcinæ unc. ſ.
Ol. lilior. albor.
Roſac. myrtin. ana q. ſ.
M. F. Linimentum.

Emplaſtrum attenuans.

R. Colophoniæ, picis, thuris, Maſtiches ana unc. j.
Sem. cumin. fœnicul. ana drachm. vj.
Ceræ & ol. anethini. q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

CAP. VI.

De Luxationibus particularibus.

1. Maxilla, niſi in infantibus, vix in aliam quam in anteriorem partem prolabitur & luxatur. Aliquando ex uno latere elabitur, & facili negotio reducitur: aliquando ex utroque latere: ſed tunc difficillime reponitur, imo valde periculoſum, & ſubinde etiam lethale fuit.

Rariſſime Maxilla luxatur ex muſculorum debilitate, aliquando ex ligamentorum laxitate, ut plurimum tamen ex nimia oris apertione. Si in uno latere elapſa ſit, ſeſe oblique ad partem affectam inclinat: proceſſus acutus protuberat: dentes inferiores non conſiſtunt ſub ſuperioribus, præterea etiam committi non poſ-

ſunt. Maxillam propellito ad partem oppoſi-
ı, & ita in priſtinum locum reducito, quod
ı admodum eſt difficile; imo aliquando unico,
rigido colapho in locum repoſita eſt.

ſi ex utraque parte maxilla luxetur, tota
xilla in anteriorem partem prominet: os ma-
apertum: proceſſus acutus ex utraque parte
aret prominentior: muſculi temporales ſunt
enſi. Miniſter aliquis caput teneat, vel ad
rum illud applicetur: maxillam trahito, cum
bos digitos pollices in os immiſeris, primo
rſum, deinde retro, & denique ſurſum, at-
: ſic citiſſime & facillime reponitur.

.. Os humeri raro luxatur, & etiam raro ita
ucitur, quin aliquantulum protuberet; quam
cauſam patiens ſæpenumero manum ad os aut
ut porrigere nequeat. Ut optime reducatur,
um reſupinato, & lapidem ſive cacabum ſub
meris collocato; deinde brachium antrorſum
etrorſum extendito, in illo ſcilicet latere, ubi
atio conſpicitur, & denique prominentem
pulam in propriam ſedem repellito.

3. Os humeri adjutorium magnum ſive ſu-
mum nunquam retrorſum luxatur, rariſſime
ſum & antrorſum, ſed plerumque deorſum.
rtiſſimum hujus rei ſignum eſt, cum ſub axil-
rotundam quandam duritiem, & ſupra hume-
cavitatem quandam perſentias: brachium al-
o longius eſt, & patiens manum ad os porri-
re minime valet. Variis modis reducitur, ſed
commodiſſimi tutiſſimique cenſentur. 1. Im-
natur patiens articulis humerorum hominis
buſti, & ita teneatur: alius autem brachium
orſum premat, & deinde Chirurgus ſupre-
am partem in acetabulum elevet, & hoc modo
eviſſimo temporis ſpatio in ſedem reducitur.

2. Sca-

2. Scalam ſatis firmam ſumito, & infra juxta eam ſedem apponito, cui patiens inſiſtatur: ſupremus Scalæ gradus corpus quoddam habeat rotundum, quod cum alarum forma ad amuſſim convenit: brachium affectum ei imponito, & deorſum trahito, os humeri horſum & retrorſum movens: miniſter interim etiam brachium ſanum deorſum trahat, & ſedem pedibus patientis ſubducat, ut os humeri, ipſo ita pendente, in priſtinum locum reduci poſſit. 3. Alas patientis ponito ſupra humeros viri robuſti, quique altiori eſt ſtatura quam ægrotans: brachium luxatum deorſum trahat, proprium humerum elevans, quaſi æger penderet: prematur humerus deorſum, brachiumque horſum ac retrorſum moveatur, donec omnia in locum redierint. 4. *Gloſſocomium* ſive *Ambe* quam Hippocrates deſcripſit, Paræus emendavit & fulcimentum ſubalare appellavit: inſtrumentum eſt commodiſſimum, cujus forma apud illos conſpici poteſt.

4. Cum *vertebræ cervicis* luxentur, patiens humili ſede ſedeat, & humeri deorſum premantur: deinde caput utraque manu ſublevetur, horſum & retrorſum moveatur, ſed abſque ulla vi, & ita reponantur vertebræ: hiſce peractis, æger quodammodo liberabitur, & caput pro arbitrio ſuo movere poterit.

5. Si *vertebræ dorſi* extra excedant, patiens ſeſe in ventrem projiciat: duo miniſtri vehementer ipſum duobis faſciis extendant, quarum altera ſub alis, altera vero ſupra femora alliganda eſt, & hoc modo vertebræ rurſum intrudantur. Si vertebræ ad interiora luxentur, malum lethale cenſetur.

6. Os ſacrum ſi luxatum ſit, digitos in anum inſerito, & ita intra & extra in locum ſuum reducito.

7. *Coſta*

7. *Coſta* luxata ne diu extra locum maneat, nam alioquin graviora accidentia mox ſequentur. Si ſurſum verſus è vertebris ſit prolapſa, patiens cum brachiis in januam propendeat, coſtamque ita in locum reponito. Si deorſum verſus luxata ſit, patiens ſeſe inclinet, & manus in genubus collocet, & tamdiu Chirurgus coſtam prominentem premat, donec in locum redierit. Si ad interiora luxata & prolapſa ſit, emplaſtrum glutinatorium imponito, quod ſæpiſſime vi detrahes, quo peracto, aliquando reponitur: ſi hoc non ſuccedat, malum lethale eſt, nam manuum auxilio nunquam in locum reducitur.

8. Cubitus luxatur ad partem anteriorem, vel poſteriorem; ad exteriorem vel interiorem, & aliquando radius vel ſubſequitur vel ſubſiſtit, quod tactu dignoſcendum eſt. Si luxetur cubitus ad partem anteriorem, brachium brevius redditur, cubitumque inflectere non poſſumus: Os ad partem anteriorem protuberat, & cavitas inſueta in poſteriori cernitur. Os luxatum æque in hac, ac in aliis cubiti luxationibus celerrime eſt reponendum, alias enim vehemens dolor, inflammatio, febris, vomitus bilioſus, imo aliquando mors ſubſequetur. Brachium oblique & tam diu extendatur, ut oſſa in reponendo ſeſe non lædant: ſi manus ſint infirmæ, faſcias ſume, & brachium luxatum circum columnam, vel lecti caſtrenſis pilam ducito, ipſum extendito, & os retrorſum premito, donec in locum redierit. Si ad partem poſteriorem luxetur, brachium etiam brevius evadit, & præterea inflecti non poteſt. Os ad partem poſteriorem protuberat, & in anteriori parte inſueta cavitas conſpicitur. Si ad interiorem aut exteriorem partem luxetur, eadem reperies ſigna, ſed protuberantia in illo ap-

paret loco, in quem os prolapſum ſit, & cavitas in illo, ex quo receſſerit. Hæ tres luxationum ſpecies, poſt congruam extenſionem facillime curantur, præſertim ſi non ſint vetuſtæ. Eadem hæc etiam de Radio intellige.

9. *Femur* quatuor modis luxatur, plerumque ad interiorem, exteriorem & anteriorem, ſed rariſſime ad poſteriorem partem. Cùm ad partem interiorem luxetur, crus longius altero apparet, & vix inflecti poteſt; genu in exteriorem partem prominet, & caput oſſis femoris in inguina prolapſum eſt, & manifeſte ibi cerni poteſt. Quam difficulter reponitur, tam facile rurſum excedit: hinc patiens in phtiſin incidit, & ſubclaudus evadit.

Ut femur in priorem reducatur ſedem, æger in medio ſcammi aut menſæ collocandus, & intra ejus pedes firmiſſimus teres, linteis obvolutus, inſerendus, ut cum illo crus ſuum vehementer extendat, & interim manibus Chirurgi reponatur.

Si ad partem exteriorem luxetur, crus brevius evadit, & pes ad interiores partes diſtorquetur. Patiens crus quidem movebit, ſed vix uſque ad terram porriget. Licet non reponatur, tandem dolor omnis peribit, & patiens ſine fulcimento incedat. Ægrum menſæ aut ſcamno, ut ſupra præſcripſi, imponas, & crus aut manibus aut faſciis fortiter extendas, & interim in locum priſtinum impellas.

Si femur prorumpat ad partem anteriorem, inguina intumeſcunt, & nates rugoſæ & excarnes apparent: crus affectum nec brevius nec longius redditur, ſed inflecti vix poteſt, & urina ſupprimitur. Licet non reponatur patiens, tamen poſt aliquod tempus recte incedet, ſed aliquando

crus

crus trahere neceſſe habebit. Si illud reponere ſtudeas, æger ſeſe in latus integrum & ſanum deponat, & hoc modo crus fortiter extendatur, & in priſtinum locum repellatur. Si manus huic negotio non ſint ſatis validæ, genu in ſedem intrudatur.

Si in partem poſteriorem promoveatur femur, patiens neque crus extendere, neque illud complicare, neque calce terram quatere poteſt, & hoc ſi cum labore tentaverit, in dorſum delabitur: crus altero brevius eſt: in inguinibus cavitas, & nates ſi comprimas, inſueta ibi protuberantia conſpicitur. Licet non reducatur, tamen interjecto aliquo temporis ſpatio, dolor evaneſcit, & crus ſe flecti permittit, ſed brevius & rectum manet: imo neque pes ad interiorem neque ad exteriorem partem diſtortus eſt. Patiens in ventrem procumbat, crus fortiter extendatur, interim os femoris ſupra genu præhendens; quod trahendum ab integro crure ad partem exteriorem, & ejus os in acetabulum propellendum, in quo tamen non manebit, niſi ſe patiens ab omni prorſus motu abſtineat.

10. Luxatio pedum eodem modo, quemadmodum luxatio cubiti ſanatur.

11. Patella genu ſi è ſua ſede prolabatur, patiens ſe recte erigat, eamque ſic rurſum impellito: in illo latere ex quo receſſit, concavam tabulam, quæ patellæ formam habet, & in ſinu illo pone genu compreſſiones quaſdam collocato, & totum pedem tam firme deligato, ut genu minime inflecti poſſit.

Cap. VII.

De Herniis.

Poſtquam oſſeas duraſque corporis partes duriter pertractaverim, ſequitur nunc ut molles carnoſaſque partes lenius pertractem, & earum *Syntheſin* deſcribam. Itaque à Peritonæo diſrupto initium faciam, quod nunc inteſtinis, nunc omento è naturali ſede in inguina ſive in ſcrotum deſcendendi anſam præbet, efficiens ibi *Enterocelen* ſive *Herniam Inteſtinalem* cum inteſtina, & *Epiplocelen*, ſive *Herniam omentalem*, cum omentum prolapſum ſit.

Peritonæum conſtat duabus firmiſſimis, ſed mollibus membranis, quæ omnia, quæ in ventre aut in infima cavitate ſunt, adeo concluſa tenent, ut inde naturaliter nihil procidere queat. In fœminis *Os pubis* ultimus ejus terminus eſt: in viris extrema ejus membrana ulterius procedit, & primam propriamque teſticulorum membranam efficit. In inguinibus vaſa genitalia tanquam in vagina circumplectitur, quæ *Proceſſus* ſive *Productio Peritonæi* dicitur. Hæc ſi dilatetur ſive diſrumpatur, cauſa proxima ſupra dictarum herniarum cenſetur.

Inguina igitur ſunt locus herniis conſuetus: verum noli tibi perſuadere, peritonæum in aliis locis etiam non poſſe dilatari aut diſrumpi, & ibi herniam efficere: ſupra umbilicum contingit, ſed rariſſime: infra umbilicum & ad ejus latera, & longe ſupra inguina non duntaxat ego juxta alios hernias vidi, ſed cum illis tanquam cum abſceſſu agebatur, & Chirurgus non aliam ſui erroris rationem in medium producebat, quam quod

quod ibi herniis conſuetus locus non eſſet. Hoc profecto ipſos, qui artem & proprium honorem diligunt, obſervare oportet.

Plerumque inteſtinum Ileum deſcendit: aliquando etiam alia ſubſequuntur & in ſcrotum prolabuntur: quod profecto ſimplici dilatatione ſupradicti proceſſus ſive vaginæ fieri nequit, ſed in omnibus & ſimilibus magnis herniis, neceſſario vagina illa diſrupta eſt.

Causæ, ob quas peritonæum diſrumpitur ſive dilatatur, ſunt caſus, ſaltus, percuſſio, magni ponderis portatio, vehemens vomitus aut tuſſis, durior alvus, concluſi undique flatus, & omnis corporis vehemens motus.

Signa. Tumor nunc major, nunc vero minor apparet; imo aliquando prorſus evaneſcit, ſed minima corporis motione revertitur: quantopere omentum ſive inteſtina protuberent, attamen digitis abſque dolore in priorem ſedem reduci poteſt, niſi flatus, & fæces impedimento ſint, quæ herniæ dolorem vehementer augent.

Si inteſtina flatibus ſint repletæ, totus venter eſt intenſus: murmur aliquando auditu percipitur: patiens ſurſum & deorſum flatus emittit. Si excrementa ſint indurata, etiam patiens ſtrictioris eſt alvi: tumor ponderoſior & durior paulatim evadit.

Si peritonæum tantum ſit relaxatum & dilatatum, tumor parvus paulatim increſcit: ſi ſit diſruptum, ſubito deſcendit.

Prognosis. In primæ ætatis infantibus herniæ facillime ſanantur, ſed nequaquam, vel ſaltem difficillime in ſenibus: præſertim ſi peritonæum ſit diſruptum.

Si inteſtina flatibus ſive fæcibus ſint repletæ, ſequitur dolor, & ſi non celerrime removeatur,

etiam inflammatio, gangræna, & tandem etiam mors inevitabilis.

Curatio. Reſupinetur æger pedibus in altum elevatis & parum dilatatis, quo contingit ſæpius, inteſtina vel omentum ad priſtinam ſedem ſua ſponte redire: hoc ſi non ſuccedat, leniter digitis in locum urgeto: ſi autem flatus ſive induratæ fæces in cauſa ſint, quo minus hoc perficere queas, ſubſcripta medicamenta adhibere neceſſe eſt.

Si excrementa ſint indurata.

R. Rad. Althææ unc. ij.
lilior. albor. unc. j.
Herb. Malvæ
Violar.
Parietar. an. M. ſ.
Flor. chamomill.
Melilot. an. p. ij.
Furfur. M. ſ.
Coq. ex aq. commun. & expreſſione

Adde

Far. Hordei
Fabar. an. unc. iij.
Lini,
Fœnugræc. an. drachm. ij.
Ol. Roſac.
lilior. albor.
Axung. anatis vel gallinæ an. unc. j.

M. F. Cataplaſma.

Si hoc Cataplaſma tibi non ſatisfaciat, vel non videatur ſatisfacturum, ægrum per horam unam atque alteram medicamentis emollientibus, lacte bovino,

ino, oleo, vel aqua concoctis, foveto, neque en clyſterum & purgationum eſto immer.

Ad flatus diſcutiendos.

℞. Ol. Chamomill.
Rutac. an. unc. j.
Nardin.
Anethin. an. drachm. iij.
Spirit. vin. drachm. ij.
Ceræ parum.
M. F. Unguentum.

Aliud:

℞. Ol. Abſinth. unc. j.
Nardini.
Nucis moſchat. expreſſ. an. unc. ſ.
Macis ſtilllatit.
Carui deſtillat. an. drachm. j.
Vini Malvatic. unc. j. ſ.
Coq. parum, addendo ceræ q. ſ.
M. F. Unguentum.

nterne adhibe ſemen aniſi, fœniculi, carui, lia inſuper flatus diſcutientia medicamenta, e etiam clyſteribus, hic admodum neceſſariis, niſceri debent.

Emplaſtrum de cumino, quo nonnulli utun-, hoc in caſu etiam conducere poteſt.

Vel.

℞. Emplaſt. Stiptic. Croll.
Gummi Carann.
Tacamahac. an. drachm. ſ.
Ol. Philoſophor.
Carui deſtillat. an. unc. j.
M. F. Emplaſtrum.

 Hiſce

Hiſce impedimentis ita ablatis,& omento inteſtiniſve in priſtinam ſedem reductis, tam diu ſubligaculis ſive faſciis eadem intra contineto, uſque dum crepidines diſrupti peritonæi ita ſibi invicem ſint unitæ, vel muſculis ventris ita ſint accretæ, ut nihil omnino inde decidere aut prolabi queat. Tanto citius eo pervenies, ſi infraſcriptum Emplaſtrum externe adhibeas, & interne medicamentis utilibus naturæ opem feras. Sed non eſto immemor, crepidines diſrupti peritonæi in ſenibus & vetuſtis herniis callo ſubinde adeo eſſe induratas, ut ſibi invicem concreſcere nequeant, licet accuratiſſime ad mutuum contactum ſint adductæ, ſed in hoc caſu ſubligaculis res peragenda eſt: ſed in primæ ætatis infantibus facillimo negotio concreſcunt, & faſciæ hic aptiores videntur, quam commodiſſima ſubligacula: qui hujus rei habitum non habet, operam det ut eum conſequatur.

Emplaſtrum ad Herniam.

R. Rad. conſolid. maj.
Biſtort. an. unc. j. ſ.
Ariſtoloch. rotund. drachm. ij.
Gallarum,
Nucis cupreſſ.
Cortic. granator. an. drachm. j. ſ.
Flor. balauſtior.
Roſar. rubrar.
Fol. quercus an. drachm. ſ.
Aloës,
Sang. Draconis.
Acaciæ,
Lumbricor. terreſt. exſiccat.
Thuris,

Ma-

Maſtiches,
Myrrhæ,
Sarcocollæ
Mumiæ an. drachm. j.
Picis navalis,
Colophoniæ,
Gypſi uſti an. drachm. ij.
Lythargyr
Bol. Armeni,
Lapid. hæmatit.
Chalyb. præp. an. ſcrup. j.
Therebinth. Venet. q. ſ.

M. F. Emplaſtrum.

Hauſtus, de quo æger bis vel ter de die quinque uncias ſumat.

R. Oſmundæ regal.
Herniariæ an. M. j.
Rad. conſolid. maj.
Biſtort. an. unc. j. ſ.
Flor. hyperic. M. j.
Sem. aniſi drachm. ij.
Coq. ex vino rubro: colatur libr. j. ſ.

Adde

Syr. de ſymphyto Fernelii unc. ij.
M. F. Apozema.

De hiſce pilulis patiens mane & veſperi quinque aut ſex ſumat.

R. Mumiæ drachm. j.
Galban. in aceto diſſolut. drachm. ij.
Myrrhæ,

Limaturæ chalybis,
Stercor. Leporis ſiccat. an. drachm. ſ.
Pulv. lumbricor terreſt. ſcrup. ij.

M. F. pilulæ magnitudine piſi majoris.

Si vulnus inteſtina protuberare faciat, introducenda ſunt antequam aëre calorem naturalem ſive colorem amittant: hoc enim ſi fieret, exigua curandi ſpes remaneret.

Si inteſtina ſint læſa, labia vulneris filo cera illito conſuito, & in locum urgeto ſimul cum omento protuberante, niſi etiam naturalem colorem & calorem amiſerat, tum enim in loco integro ligari debet, & in non ſana parte abſcindi: interim tamen filum acui adhæreat, ut inde poſt ſuppurationem commode deduci valeat.

Tunc etiam occaſio urget, ut vuluus ventris & peritonæi hoc modo unias. Acum accipe & filum cera perunctum, qua externe cutim & muſculos ad peritonæum uſque trajicies, quod ab hac parte intactum relinques, ſed aliam præhende, quam tranſadige & ſimul etiam muſculos & cutim, atque labia ad mutuum contactum contrahito: deinde ſpatium digiti tranſverſi intermittens, cutim & muſculos acu transfigito, ubi ultimo ipſam eduxeris: peritonæum in illa parte rurſum intactum relinquens: ſed aliam præhendito, cujus cutim & muſculos trajicies, quod ita ad terminum vulneris uſque eſt perficiendum.

Sed quoniam continuo ventris motu conſuturæ facili negotio diſſolvi poſſint, & cum præterea nimia feſtinatio, quæ hoc in caſu requiritur, non permittat eam accuratiſſime perficere, ſemper neceſſarium erit, conſuto vulneri emplaſtrum glutinatorium ſuperimponere.

Ad

Ad haſce hernias etiam pertinet *Exomphalos*, ve *Hernia umbilicalis*, quæ eandem cauſam ha- et, & iiſdem curatur remediis. Tantum hoc bſervandum eſt, pro magnitudine herniæ, in ıedio emplaſtri rotundi ad herniam, fruſtulum rotuberantis ceræ, idoneis & adſtringentibus ıedicamentis commixtæ, figendum eſſe, ut ita erfecte, uti decet, in locum urgeri & contineri oſſit.

Hoc etiam animadverſione non indignum vi- :tur, peritonæum rariſſime diſrumpi. In aper- s diſſectiſque cadaveribus aliquoties expertus m & demonſtravi, umbilicum cum ſubſe- ıentibus inteſtinis inſtar capitis virilis protube- ſſe: adeo ut muſculi ventris recti ad latera im- :llerentur & à ſe invicem ſepararentur: attamen ritonæum erat expanſum, ſed nuſquam diſ- ptum.

Hæ ſunt ſimplices herniæ & compoſitæ, pro vulgo deſcribuntur: ſed nobis plura alia praxis monſtrat, & quæ apud ſcriptores non repe- ıntur: nam experientia me docuit, perito- eum etiam in parte poſteriori verſus dorſum oſſe diſrumpi, & ibi herniam efficere. Experi- ur etiam proceſſum peritonæi in inguinibus ı poſſe diſrumpi, ut inteſtina non in ſcrotum, l inter cutim & muſculos verſus femur ſeſe ur- ant. Præterea non ſemel tantum obſervavimus *s deferens* corrugatum in ſcrotum deſcendiſſe, ibi herniam effeciſſe, quæ manuum ope facil- ne reduci poterat, imo quæ, ſi corpus reſupi- veris, ſua ſponte intro recedit, à qua ta- en nihil mali exſpectandum aut metuendum

Modus curationis nihil habet peculiare, quam ıod idonea ſubligacula ſint excogitanda, quæ-

que partes prolapſas ita in priſtinam ſedem reducunt, ut integræ non lædantur.

Inter haſce hernias plerumque etiam diverſi tumores numerantur, qui ad alia capita pertinent, ubi illos etiam deſcripturi ſumus: ſed ut juventuti ſubveniamus neceſſarium exiſtimo, ut hernias illis enumerem, qui in hodierna praxi cogniti ſunt.

1. *Enterocele, hernia inteſtinalis.*
2. *Epiplocele, hernia omentalis.*
3. *Omphalocele, hernia umbilicalis.*
4. *Pneumatocele, hernia ventoſa.*
5. *Hydrocele, hernia aquoſa.*
6. *Bubonocele in inguinibus.*
7. *Circoſocele*, cum venæ ſpermaticæ ita intumeſcunt in ſcroto, ut tertium teſticulum videantur.
8. *Hernia Veneris*, cum teſticuli impuro concubitu indurantur.
9. *Hernia Humoralis*, cum ſcrotum humoribus præternaturalibus repletur.
10. *Hernia carnoſa.*
11. *Bronchocele*, Hernia gutturis.
12. *Spermatocele*, improprie à me ita appellata, cum vas ejaculatorium corrugatum in ſcrotum delabitur.

CAP. VIII.

De Uteri procidentia.

Uterus non facile laxitate, multo minus diſruptione latorum ligamentorum prolabitur, uti maxima pars ſcriptorum ſibi imaginantur. Gravi parturientium fœminarum niſu, & incauta ſecundinæ extractione alii nobiſcum, fundum uteri in pube plane inverſum vide-

iderunt, adeo ut pars intima extrema eſſet. ;tiam experti ſumus (præſertim in illis, qui alvi uritie & ventris dolore vexabantur) membraas pubis ſe eo uſque extendere, ut homines Chiurgiæ imperiti eas pro ipſo utero ſumſerint, & tiamnum ſumant: nam uterum ſine vitæ periulo poſſe exſcindi, quemadmodum multi octores ſcribere auſi fuerint, perito anatomico ntolerabile cenſetur.

Ut malum hoc curetur, patientem reſupina-o, genubus ſurſum elevatis, & pedibus ſeparas: deinde candelam ex cera ſumito juſtæ craſſiudinis, cui aſſa fœtida ſive caſtoreum eſt adniſta, eaque leniter uterum intrudito, poſtuam candelam vinculo alligaveris: externe entri Emplaſtrum Barbarum, ſive ſequens imonito.

R. Rad. cyperi.
Biſtort. an. drachm. j.
Gallar.
Acaciæ an. drachm. ſ.
Nucum cupreſſi,
Oſſ. dactylor.
Sem. myrtillor. an. drachm. j.
Picis & colophoniæ q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Porro patienti demandabis, ut pedibus condulicatis quietiſſime decumbat, & ſibi à clamore, ixis, & iis omnibus, quæ tuſſim & ſternutatioem movent, prudenter caveat.

Imprimis hic obſervandum eſt, ne candela ex era ſive obturamentum craſſius ſit quam oporet, & continua attritione album fluxum promoeat, naturamque ad ſeminis ejaculationem imellat, qua neceſſario corporis vires debilitarentur.

tur. Attamen malum hoc neque prorſus, neque ſemper prudentia tua auferes: quapropter optime illi & cum ratione agere videntur, qui candelam per longitudinem perforant, ut humoribus adfluentibus idoneum exitum præbeant.

Cap. IX.

De procidentia inteſtini recti.

Si inteſtinum rectum prociderit, illud oblinito oleo roſaceo & myrtillorum, parum pulveris Gallarum commiſcendo, & ita digitis vel linteo leniter reducito: inflammatio ſi impedimento ſit, anum hiſce medicamentis foveto.

℞. Flor. ſambuc.
Chamomil.
Hypericonis an. M. ſ.
Roſar. rubr. p. ij.
Summit. abſinth.
Melilot. an. M. ſ.
M. & coq. ex lacte vel vino rubro.

Imprimis neceſſarium eſt, inteſtinum rectum prolapſum externo frigore non corripi: nam ſubito gangræna, cum plane ejus eſſes immemor, ſe proderet. Quare operam dato, ut quam primum intrudatur, & interea temporis naturalem ejus calorem, præſcripto fomento & linteis calidis, diligenter conſervato.

Sed aliud inſuper adhuc reſtat curationis medium, quod primo intuitu quidem riſu dignum videtur, ſed quod in hoc caſu valde conducit. Nates patientis extenſa manu quinquies, aut ſexies, aut pluries verberato, quo muſculi ani levatores inteſtinum rectum ſtatim in priorem ſedem

dem

em attollant. Sed antequam hiſce verberibus
ccipiatur æger, inteſtinum rectum oleo roſarum
myrtillorum circumliniri neceſſe eſt.

Cap. X.

De operatione ſecunda Diæreſi dicta.

Hactenus ſeparata conjunximus, nunc continua ſunt ſeparanda: agemus itaque de ſecunda operatione *Diæreſi* dicta, quæ nos que in duris, quam in mollibus corporis partius, *inciſionem* & *uſtionem* docebit. *Inciſio* in nollibus partibus locum habet; ſed in duris fit paratio continui quadruplici operatione, neme *terebratione* ſeu *perforatione*, *raſione*, *limaone* & *ſerratione*. *Uſtio* fit *cauterio actuali*, vel nedicamentis, id eſt, *cauterio potentiali*, uti peciatim declarabimus.

Cap. XI.

De Venæ ſectione.

Venæ ſectio, præſtantiſſimum quod univerſa medicina agnoſcit remedium, aliquando tantopere neceſſaria, & aliquando tantopere periculoſa cenſetur, ut non procul ille à levitate abeſſe videatur, qui eam rationibus non vehementer urgentibus inſtituit. Præſtabit igitur ex mea quidem opinione, quod meus extra terminos vagetur calamus, quam quod Chirurgi & Doctores rerum imperiti, parum de pauperum damno ſolliciti, illud re ipſa commonſtrent.

Sanguis naturæ filius exoptatiſſimus exiſtimatur, cujus ope omnes ſuas operationes perficit, & quem ei ſine damno vix ſubducere poſſumus:
atta-

attamen ars poſtulat, ut illi, qui cum ipſo rem habere deſiderant, neque audaces neque meticuloſi, ſed prudentes & cordati, neceſſitatem pro virtute amplectentes, ad venæ ſectionem procedant; non aliis, quam hiſce quatuor rationibus infraſcriptis commoti.

1. Venæ ſectio in Plethora conducit, ut hoc modo natura nimio pondere liberetur, & naturalis calor à ſuffocatione conſervetur.

2. Conducit etiam ad ſanguinem, & ei admiſtos humores revellendos, cum nimio ſe fluxu ad hanc aut illam partem properantes, curationem impediunt. Hoc in caſu ſemper vena ex parte oppoſita eſt eligenda, aliquando remotiſſima à parte affecta, aliquando vero ei magis propinqua.

3. Præſtat etiam ad ſanguinem jam in partem delapſum alio derivandum, licet ibi fixam nondum habeat ſedem, neque extra venas vagetur. Hac de cauſa in vicina regione vena eſt aperienda.

4. Prodeſt præterea venæ ſectio ad ſanguinem refrigerandum, cum tanto ardore ſit inflammatus, ut neque medicamentis refrigerantibus, neque in tempore extingui poſſit.

Sed putant nonnulli ſe hiſce terminis nimium coarctari, cupientes ſanguinis corruptionem, æque ac quatuor jam enumeratas rationes, nos ad venæ ſectionem impellere, ut natura à portione corrupti ſanguinis exonerata, reliquum ſanguinem tanto commodius corrigere & emendare poſſet. Verum hoc magnopere exoptarem, [illegible] evacuationem hanc abſque virium tantopere [illegible]ariarum diſpendio fieri poſſe. 2. vellem eos, a[illegible]otantis ad lectum aſſiſtentes, accurate indicare, [illegible]quem corruptionis gradum jam ſanguis aſcen[illegible]rat, ut hinc ſciri poſſit quantum ſanguinis, & quoties

quoties vena ſectione ſit depromendus, quoniam venæ ſectionem in omni ſanguinis putrefactione non permittant, ſed tantummodo in illa, in qua corruptio nondum ad ſublimen gradum pervenit. 3. Oporteret eos manifeſte indicare, quam ob cauſam majorem corruptionem purgatione, minorem vero venæ ſectione curandam eſſe velint, cum huic æque ac iſti verum Cacochymiæ nomen tribuant: monſtrent, inquam, ſecundum magis & minus differentia ſpecie differre, & ideo propter ſpecie differens indicare remedium.

Ulterius procedunt alii, qui in omnibus febribus innoxium ſanguinem profundunt, neque petechias, neque peſtem, neque venenum excipientes; liberantes ſe itaque hoc modo à multo labore & moleſtia, quam aliàs multiplices febrium differentiæ Doctori exhibent. Sed quoniam veneni & malignorum humorum natura præcipue in eo conſiſtat, ut continuo ipſum cor hominis aggrediantur, & vires robuſtiſſimi cujuſque ſubito proſternant; & venæ ſectio interim utrumque præſtet, non tantum vires diminuendo, ſed etiam malignitatem ad cor trahendo, & illud, quod natura ad ejus ſublevationem emiſerat, ad ejus oppreſſionem rurſum impellendo: non potui, quin omnes hujus artis peritos orem & admoneam, ut neque in peſte, neque in aliis malignis febribus, nec etiam in omnibus accidentibus, quibus homines externe & interne veneno afficiuntur, ad venæ ſectionem procedant, præſertim ſi animi tranquillitatem & ſalutem ægri opem implorantis ament, & ſerio illis cordi ſit.

Galli, Itali, Hiſpani & Luſitani, acerrimi venæ ſectionis propugnatores, mihi regerent, naturam venæ ſectione aërem quaſi haurire, & aliquo modo

modo exonerari, ut tanto facilius reliquam malignitatem ejacularet: atque hoc verum videtur: nam ſanguis aërem haurit, ut tanto melius ejus ſpiritus avolarent, & iſtis ſublevatur viribus, quibus neceſſario indiget: Hiſce peractis, natura ægri vitam morte commutat, & ex circumſtantium oculis lachrimas pellicere facillime novit.

Non alias allegantes rationes, porro ſuæ experientiæ innituntur, ſed utinam probe ei inniterentur: nam mane ejuſmodi ægros extra periculum verſantes, & poſtquam venæ ſectione quinque aut ſes uncias ſanguinis emiſiſſent, eos veſperi frigida rigidaque morte è medio ſublatos invenimus. Hinc igitur recte colligere poſſumus, quid illi experientiam nominent, ſcilicet: æger ſi mortem forte fortuna evadat, venæ ſectioni is honor tribuitur: ſed ſi mortem obierit, uti fit plerumque, malignitas in cauſa fuit. Experientiam igitur experientiæ oppono, maximas Deo agens gratias, ipſum iis omnibus, qui ſine invidia, paſſione, & ſine alterius ſervitute morbos recte conſiderant, multo certius & melius remedium exhibuiſſe & demonſtraſſe.

Alii ut hac in re moderatiores viderentur, venæ ſectionem in principio morbi admittunt, antequam malignitas ſe externe manifeſtet; quod facile iis aſſentior, ſi hoc fiat, 1. in calidis regionibus. 2. in corpore pleno. 3. cum humores ad caput aſcendentes, gravia ibi accidentia moveant: in tali caſu venæ ſectionem in manu aut in pede plurimum profuturam exiſtimo. Sed qui in cunctis corporibus, & ſine diſcrimine in hiſce frigidis humidiſque regionibus venæ ſectionem inſtituere volunt, illi certo certius experientur, rem non proſpere ſucceſſuram; imo vix rationem allegare poterunt, quæ ab arte pro genuina agnoſce-

ſcetur: præſertim cum ipſi libere ac ingenue
iteantur, talia aliquando occurrere tempo-
n quibus tantopere ab ipſis laudatam venæ
onem inſtituere non audeant, potionibus
riferis & refrigerantibus rem optime perfi-
tes. Sed hæc impræſentiarum ſufficiant.

Quot uncias ſanguinis unica vice depromere
it, tibi morbi magnitudo, & ægri minores
majores vires indicabunt. Sed præſtat de-
u, quam exceſſu peccare. Viro robuſtiſſimo
naxime ſanguineo ultra duodecim unceas
detraxi; neceſſitate id exigente potius vi-
i uncias duabus vicibus, quam quindecim
ca vice emiſi, atque ita rem proſpere eveniſſe
ertus ſum.

n ejuſmodi morbis in quibus venæ ſectio
diu eſt procraſtinanda, ut in angina, pleu-
de &c. non opus eſt ut anni tempus & diei
ram anxie obſerves: alias enim ver, & tempus
tutinum optimum judicatur.

Venæ quæ vulgo aperiuntur hæ ſunt: in ſyn-
ite *Vena frontis*: in temporibus *Vena Tempo-
is*: in ore *Vena ſublingualis* ſive *Ranularis*: in
vice *jugularis externa*: in brachio *Vena Baſi-
a*, ſub qua arteria; *Medina* ſub qua nervus, &
o utroque tendo reperitur; & *Cephalica*, juxta
iam neque arteriam, neque nervum, neque
ndinem reperies, atque hanc ob cauſam mini-
o cum periculo aperiri poteſt. Ultima hæc uni-
im habet ramulum, quæ in capitis regione
nſpicitur, unde hæc vena *Cephalica* dicitur,
erum non magni intereſt quænam harum ape-
atur, quia hæ tres circa alas unum tantum ra-
ıum conſtituunt. In manu inter minimum di-
itum & ei vicinum *Salvatella*; in pede *Saphena*
: *Iſchiatica* ſunt aperiendæ.

Modus

Modus ſecandi venam eſt notiſſimus, adeo ut non magnopere neceſſarium exiſtimem, eum hoc loco pluribus deſcribere. Sed ardentiſſimis votis hoc eſſet exoptandum, quod illi qui venam ſecant circa ſanguinis uncias, quas ægro detrahunt, accuratiorem conjecturam facere poſſent, ne loco ſex aut octo præſcriptarum unciarum, duodecim, ſexdecim, octodecim, imo viginti duæ unciæ reperiantur. Sed ut turpiſſimus hic error avertatur, cuperem ſtanneas aut æreas pelves concinnari, in quibus unciæ eſſent ſignatæ, ſed Chirurgi rerum periti iis minime indigent, probe ſcientes ſanguinem in ſe ipſo multo ponderoſiorem eſſe, quam externe appareat.

Cap. XII.

Quo pacto abſceſſus aperiantur.

Humores hic & alibi congeſti, ſæpiſſime tumorem efficiunt, qui non ſemper à natura diſſipatur, niſi ars idoneis medicamentis ei auxilium præbeat, quibus ſi non obediat, eam ad ſuppurationem impelles, & exſpectabis donec ſpontaneam apertionem faciat, niſi neceſſitate coactus fueris eam maturius inſtituere, & perfectam ſuppurationem non exſpectare. Hoc plerumque contingit, cum materia valde acris & maligna vicinas partes corrodat, & os, & tendines & nervos corruptioni obnoxios reddat. 2. cum nobiliorem partem poſſit lædere. 3. cum in articulis ſita ſit. 4. cum criſi ejiciatur.

Antequam te ad apertionem accingas, diſtinguendum eſt, an materia propria tunica, ſive folliculo ſit contenta, àn vero ſine folliculo. Si ſine folliculo ſit, nunquam tranſverſe, ſed per longitu-

udinem ſemper & rectitudinem ſub cute jacentium muſculorum incides: exempli gratia in capite ſecundum capillorum ductum per longitudinem: in palpebris tranſverſe: in temporibus, naſo, in cervice, in pectore, in dorſo, in brachiis, in pedibus & articulis per longitudinem: in lateribus ventris parum oblique, in medio per longitudinem: in inguinibus parum tranſverſe, ſed non admodum profunde, ob vaſa ſpermatica ibi ſubjecta. In genere cave tibi, ne venam magnam, arteriam ſive nervum attingas, licet ſi-ras tranſverſe ſecares, alias enim ex minori majus malum produceres.

Locus apertioni commodiſſimus eſt pars abſceſſus ſuprema & molliſſima, quæ tamen magis ad inferiora quam ad ſuperiora vergere oportet, ut tanto aptius à pure exonerari poſſit: porro hunc in finem vulnus inflictum turunda apertum conſervabis, uſque dum pars illa ab humoribus præternaturalibus prorſus ſit purgata, & priſtinam operationem exercere queat.

In ipſa apertione cave, ne lanceolam nimis profunde, neque ulterius quam ad pus uſque infigas: quam primum hoc animadverteris, eam paululum retro trahito, & cuſpidem ſurſum vertito, & porro apertionem tam magnam efficito per cutim, quem materia incluſa deſiderare videatur.

Si abſceſſus in propria jaceat tunica, ſemel tantum; ſi parvus ſit, per longitudinem incidito: ſi magna, bis, hoc eſt, in modum crucis. Præ cæteris tibi cave, ne folliculum lædas, alias ulcus fœdum & ferme inſanabile ſequetur.

Hoc bene peracto, folliculum, qui raro aut nunquam cuti affixus eſt, & libenter ſequitur, digitis eximito: arteriam, qua alimentum acceperat,

perat, tranſverſe abſcindito: & rurſum tibi cave, ne fruſtulum folliculi ei adhereat, ſi jam ſupradicta incommoda evitare velis.

Quia plerumque in abſceſſuum apertione comperio, hunc Chirurgum *lanceolam*, alterum Cauterium potentiale eligere, & longe præ alio extollere, rem paucis declarabo.

Cauterium potentiale hoc habet commodi; quod ægros puſillanimos nullo pavore percutiat, & quod dolorem timentibus non admodum ſit doloroſum, præſertim ſi hodie ſatis decantata remedia adhibeas: nam calx viva Hollandico ſapore commixta profunde ſatis carnem corrodit, attamen multo lenius quam Ambroſii Paræi corroſivum holoſericum. Verum hoc habet incommodi:

1. Quod, pro ut cutis & corpora infirmiora vel firmiora ſint, etiam multo profundius corrodat, quam ſit neceſſe: in altero enim cutim & muſculos, ad ventris cavitatem uſque perroſiſſe; & in altero proceſſum peritonæi, & vaſa ſeminalia in eo ſita inſanabili modo læſiſſe, experientia comperi.

2. Corroſivum illud ſe etiam ulterius ad longitudinem & latitudinem extendit, quam quidem deſideras, præſertim ſi ſub axillis, in inguinibus vel articulis collocari debeat: nam quam primum incaluerit, profluere incipit, imo emplaſtrum tuum defenſivum parum curabit.

3. Neceſſario aliquot horarum ſpatio indiget, antequam operationem ſuam perfecte abſolvere queat; ſed plus temporis in hoc, quam in iſthoc corpore deſideratur. Verum hoc tibi humor non ſemper permittet, præſertim ſi ſit malignus.

4. Cruſta, quam induxeris, non ſtatim decidit: & humoribus ſi è veſtigio exitum præbere ſtudeas,

deas, lanceola tamen eſt utenda. Quam prudenter circumſpexeris, incommoda hæc non evitabis.

Contra vero lanceola hoc habet incommodi, quod plurimi ægrorum eam reformident, quaſi dolorem moveret. Sed timor ſilentio eſt anticipandus, & dolor ſane non eſt magni momenti. Interim à lanceola hæc exſpectabis commoda.

1. Lanceola apertionem tam longam & profundam efficere potes, quam morbus & tua curioſitas requirat.

2. Statim habes materiam, & patiens relevatur.

3. Materia reliqua & nondum concocta maturius ad concoctionem movebis, naturæ idoneis medicamentis, tam externis quam internis opem ferens:

4. Atque ita fiet, ut ſtillationem diuturnam non habeas: nam ſtillatio ſi naſcatur, certus ſis, culpam hujus rei penes te eſſe ſitam. Rationem ſi deſideres, hanc accipe.

Omnes ferme tumores qui ſe poſt aures, in cervice, ſub alis & in inguinibus produnt, ex induratis glandulis & ab humoribus præternaturalibus valde penetratis originem trahunt: omnes hæ glandulæ propria circumveſtiuntur tunica, quæ ſi à lanceola ſive medicamentis cathæreticis lædatur, neceſſario ſtillatio ſequitur: nulla enim glandula ſe ipſam aut ſuos humores tunica aperta conſervat: & hæc ſtillatio tam diu durat, uſque dum tunicæ foramen curatum, vel tota glandula in auras diſſipata ſit.

CAP.

Cap. XIII.

Quomodo partes clauſæ, quas natura apertas voluit, ſint aperiendæ.

Intra aurem exilis reperitur membrana, ſed mediocriter firma, quæ *tympanum* dicitur: hoc ſi ab alia quadam præternaturali membrana, ſive carunculæ accretione obſideatur, patiens auditum amittit, quod nequaquam Chirurgia, & ægre medicamentis ſanatur. Verum ſi auris cavitas in principio meatus auditorii membrana obducatur, atque hanc ob cauſam auditu privetur, eam apto quodam inſtrumento aperias, & quam primum poſſibile ſit, cicatricem inducas.

Alvum qui ſubducere nequit, illius res non proſpere ſe habent, attamen ſæpiſſime pueri *ano non perforato* in lucem eduntur; qui digitis, ſi membrana ſit tenera & exilis; ſi autem craſſa & robuſta lanceola per longitudinem aperiri debet: poſtea vero cannula plumbea & exſiccantibus medicamentis anus aperta contineatur & ſanetur.

Aliquando puellarum *pubes* præternaturali membrana obducitur, & graviſſima efficit accidentia, cum nubiles evadant: aliquando tota eſt concreta: aliquando labia, poſt male tractatum ulcus, ſibi invicem concreſcunt, & haſce partes viris prorſus impenetrabiles reddunt: aliquando caruncula quædam præternaturalis uteri orificium occludit. Duo priora mala inſtrumento acuto, & partim linteis circumvoluto, per longitudinem aperienda & ſecundum artem ſananda ſunt. Ultima quæ maximam exhibet moleſtiam, ante & poſt operationem ſpeculo matricis, & circa curationis finem cannula, tranſverſe

& ſe-

& ſecundum longitudinem perforata, indiget, ut cicatrices induci poſſint.

Hic nobis jam erit licitum, de lingua aliquid ſcriptis mandare; non de longa & acuta, cui aut nullum, aut non aliud, ſaltem præſtantius medicamentum non novi, quam eam flocci facere, pati & commiſerari; ſed de curta & adſtricta, qua infantes primum ſuctione, & deinde loquela privantur. Facillimo negotio malum hoc tollitur, cum anacyloglossum ſive vinculum illud ſub lingua ſemel, iterum ac tertio tranſverſe forfice ſecamus, donec univerſum ſit diſſectum, & vulnus ter vel quater de die rhodomeli oblinimus. In ſectione hac partes vicinæ & venarum ramuli, magna adhibita cura, ſunt vitandi; imo ductus ſalivales in ſexto nervorum pari huic vinculo tam prope adjacent, ut profunda ſectione facillime lædi poſſint, quæ ægrum miſerrimis accidentibus afficit. Hoc interim & Chirurgum ſcire oportet, inter centum infantes vix unicum reperiri, quæ hac Chirurgia indiget; & iſtas obſtetrices tam leves quam ignaras eſſe, quæ ſectionem hanc in omnibus infantibus recens natis inſtituunt; qua ſæpius integras partes lædentes, infantes lacte tam neceſſario, & ſubſequentibus accidentibus vita privant.

Cap. XIV.

De Paracenteſi.

Licet *Paracenteſeos* nomen ſolummodo ſeparationibus continui punctis conveniat, attamen ars ut plurimum idem nomen etiam perforationi abdominis in Hydropico; & pectoris in empyemate attribuit, ſed pluries iſti quam huic.

Opera-

Operatio hæc admodum antiqua & periculi plena eſt, attamen ægrum aliquando in vita conſervavit. Natura & caſus nos audaculos reddiderunt, quare hanc alibi exercuimus, & ejus apertiones imitavimus: ſed experientia nos docuit maximam difficultatem in eo eſſe ſitam. 1. Partes jam debilitatæ & calore naturali privatæ, poſt apertionem facillime intermoriuntur. 2. Cum lympha emittitur, etiam ſpiritus avolant. 3. Aqua jam adurgens vix ita cohiberi poteſt, quin te invito profluat. Et cannula ſi arctius, ut vulnus tanto melius occludatur, ei infigatur, tum gangræna intra breve temporis ſpatium & libenter ſequetur.

Qui hujus operationis finem exoptatum deſiderat, is eandem moliatur duntaxat in corpore non macilento, neque tabe conſumpto: in hydrope ſubito exorto, nondum longe durato, & qui ad uſum idoneorum medicamentorum recedere noluit: in ægris qui neque febri, neque reſpirandi difficultate divexati, partes nobiliores adhuc ſanas & integras habent: in hominibus mediocri ætate: nam neque in ſenibus, neque in infantibus hæc operatio proſpore ſuccedit.

Ad locum quod attinet, ſi umbilicus protuberet, nullum alium inveſtigato, & ibi apertionem facito: verum ſi valde ſit contractus, uti plerumque in hydropicis contingit, huic operationi prorſus inidoneus eſt: in tali caſu locum, tribus interpoſitis digitis, infra umbilicum eligito, non autem in alba linea, quam à quibuſdam, non ſine magna admiratione, ſuppoſitam vidi: ſed ad latus muſculi recti, & in muſculo qui *oblique deſcendens* dicitur. Locum prius atramento ſcriptorio ſignato, & deinde parvam ſectionem per cutim, per muſculos & peritonæum ad omentum ac inteſtina

teſtina uſque facito: ſed inteſtina non lædito, quæ etiam propter interjacentem aquam vix lædere potes. Qui modum aperiendi accuratiſſime moliri deſiderat, ille juxta fibrarum ductum, oblique parum & deorſum, in ſiniſtro latere ad hanc \ figuram & in dextero ad hanc / eandem intituere neceſſe habet.

Quam primum aquam animadvertas, injicienda eſt aut aurea, aut argentea aut plumbea fiſtula ſive cannula, ſequentibus conditionibus prædita. 1. Sit polita. 2. Obſtaculo, quaſi nodo, aut ala, ne interius poſſit delabi, inſtructa. 3. Per totam longitudinem tribus aut quatuor foraminibus perforata. 4. Ne ſit longior quam ipſa apertionis profunditas, hoc eſt, digiti tranſverſi lata. 5. Ad extremum parum incurvata. 6. Fiſtula quam exacte inſtrumento perforanti reſpondeat. Talem apertioni inferto, & deinde emplaſtrum glutinatorium imponito (alii ſpongiam ſumunt ſive quadruplicatum linteum) ægrum deligato, & duas horas aut tres quieſcat: Deinde deligaturam reſolvito, & duas aut tres, rariſſime aut nunquam plures aquæ libras emittitio, atque hoc tam diu ſemel vel bis de die continuato, uſque dum æger ferme ab omni aqua ſit exonoratus: nam omnem emittere aquam non licet, quin partes vehementi frigore lædentur, & patiens, jam tot calamitatibus & laboribus exantlatis, etiam animam emittet. Cannula ex apertione nequaquam eſt extrahenda, ſed toto curationis tempore in vulnere relinquenda, quod tandem ſecundum artem curabis.

Ad hydropici ventrem aperiendum, hic modus omnium illorum, quos veteres reliquerunt,

runt, eſt tutiſſimus & uſitatiſſimus: Sed percurioſum poſterorum ſtudium, multo præſtantius inſtrumentum excogitavit, quo non duntaxat maximam ſupra dictarum difficultatum partem commodiſſime evitamus, ſed etiam ægros plane inſanabiles commodius in vita conſervamus, cum eoſdem à ventris intenſione, dolore & graviate pro noſtro arbitro, vel pro ratione virium ſuarum liberemus, & exoneremus.

Inſtrumentum illud, quod nunquam ſatis laudari valet, primus omnium peritiſſimus Jacobus Blockius, Chirurgus Amſtelodamenſis ordinarius, in celeberrimum hoc emporium ex Italia advexit, & in magnum ægrorum emolumentum ad praxin revocavit.

Locum vulgo eligit jam ſupra à nobis electum, nempe ſub umbilico interpoſitis tribus digitis (quem locum in omnibus non accuratiſſime tamen obſervat) ubi cutim muſculos & peritonæum ad aquam uſque inſtrumento hoc perforat, & raro ultra duas libras ſimul & eodem tempore emittit.

Deinde inſtrumentum illud rurſum extrahit, & facto foramini nihil aliud imponit quam plumaceolum ſiccum & emplaſtrum glutinatorium, quibus optime impeditur, ne aquæ guta te invito exeat: nam poſt inſtrumenti extractionem perforatæ membranæ, muſculi & peritonæum motu naturali facillime tam longe à ſe invicem diſtrahuntur, ut foramina deinde nequaquam ſibi mutuo accurate reſpondeant.

Hoc peracto, ægri vires deinde conſideramus, & duos, tres vel etiam plures exſpectamus

mus dies, antequam eandem hac operationem rurſum inſtituamus. Tum hic Chirurgus idem eligit foramen, vel parum eſt ſollicitus de alio perforando, præſertim ſi comperiat, aquam alio loco vel latere commodius emitti poſſe.

In *Hydrocele* jam ſupra nominatus Chirurgus tam dextere ex ſcroto ope hujus inſtrumenti aquam emittit, ut poſtero die foraminis veſtigia ægre aut non invenire poſſis.

Perforatio mihi parum videtur incommoda: quare inſtrumentum hoc aliquantulum immutatum volui: cuſpis igitur ne ſit rotunda, ſed lanceolæ in modum utroque latere acuminata: tum enim celerius per cutim & muſculos adigi poteſt. Hujus Chirurgi inſtrumentum ex argento poteſt, meum ex chalybe parari debet.

Ut jam à nobis dicta tanto melius concipiantur, inſtrumentum illud aliquoties nominatum, & modum aquam emittendi, in hac figura demonſtramus.

B
A
C
E
D
F
Romyn de Hooghe

Explicatio figurarum.

Fig. I.

A. *Magiſtri Jacobi Blockii cannula argentea cuſpide rotunda.*

B. *Foramen per quod aqua è ventre in cannulam fluit.*

C. *Stylus ſive ferramentum cannulæ poſt operationem mundificationi inſerviens.*

Fig. II.

D. *Auctoris cannula chalybea, cuſpide lanceolæ in modum acuminata.*

E. *Foramen ut ſupra.*

F. *Ferramentum ut ſupra.*

Fig. III.

G. *Lectus caſtrenſis, cui æger inſidet.*

H. *Hydropicus.*

I. *Cannula in cavitatem ventris per muſculum rectum immiſſa, ubi vulnus, uti jam nominatus Chirurgus affirmat, citius curatur.*

K. *Pelvis, qua profluens aqua excipitur.*

L. *Chirurgi ſive miniſtri manus.*

Cap. XV.

Quomodo Thorax ſit aperiendus.

Thoracis cavitas aliquando aqua, aliquando autem pure repletur.

Aquæ collectio fit aut diſruptis vaſis lymphaticis, aut ſanguine aquoſo & non ſatis cocto. Poſt inflammationes gutteris, pulmonis, membranæ pleuræ &c. pus ſequitur.

Pus jam collectum *Empyema*; aqua congregata *Hydrops pectoris vel pulmonis* dicitur.

Signa aquæ in thorace collectæ ſunt tuſſis ſicca, laborioſa gravitas, reſpirandi difficultas ad ſuffocationem uſque, vehemens ſitis, appetitus parvus, facies pallida: aliquando crura intumeſcunt, aliquando febris adeſt, quotieſcunque æger ſe convertat & moveat, auditu murmur quoddam percipis.

Signa puris collecti ex ſubſequentibus dignoſces. Si poſt venæ ſectionem & alia medicamenta idonea pulmonis aut membranæ pleuræ inflammatio non ſatis recedat, quatuordecim dierum ſpatio Empyema eſt metuendum. Plerumque abſceſſus intra vigeſimum aut trigeſimum diem perrumpit. Gravitatem in thorace abſque inſigni dolore ſentis: ſed dolor ſi poſtea ſuccedat, nova tibi affluentia eſt exſpectanda, quæ venæ ſectione eſt revellenda. Æger anhelat, & ſi ſe moveat, murmur audis; vel ſaltem perſentit materiam locum mutare, & latus affectum altero calidius eſſe tactu intelligitur. Phlegmata purulenta projicit, nec eum, aut tuſſis aut ſitis facile derelinquunt. Ejus cor anxietate undique coarctatur, & exiguus ipſi eſt edendi appetitus.

Cum

Cum hoſce humores neque expectorantibus, neque ſudoriferis, neque hydragogis, neque aliis medicamentis purgantibus profligare poſſimus, ad Chirurgiam accedimus, & in thorace apertionem molimur, ut ita naturam ab inimicis liberemus.

Abſque periculo hoc non contingit, neque contingere debet, ſi æger debilis, & partes internæ jam corruptæ ſint. Attamen hæc operatio minori periculo objecta eſt, quam illa, de qua ſtatim egimus: imo in hoc caſu ſæpiſſime ægri mortem evadunt; & ſcriptores non indocti, ſe multa, tali facta ſectione & deinde adhibitis per ſiphonem injectionibus, pulmonis ulcera (ex quibus alioquin incurabilis tabes oritur) facillimo negotio curaviſſe affirmant.

Ad locum quod attinet, ubi ſectio hæc eſt molienda, de illo non parum inter ſe diſcrepant docti, & hujus rei ratio facile excogitari poteſt. Nam aliquando diaphragma in illo homine altius aſcendit, quam in alio, adeo ut hoc in cauſa ſit, quare prolapſi in diaphragma humores in altero ſubliniores, quam in alio reperiantur. Secundo, quidam habent pectus protuberans, quidam vero planum, quod etiam multum mutationis exhibet. Præterea pulmo ſæpius tam firmiter pleuræ cohæret, ut pus non facile in diaphragma poſſit dilabi, quare non bene feceris, ſi infimum circa diaphragma locum eligas. Et quandoquidem tum in hoc, tam in aliis tumoribus, locus excelſiſſimus ſectioni maxime idoneus cenſeatur, non eſt impoſſibile, ſi morbus Chirurgos impulerit, nunc hunc, nunc alium pro loco convenienti eligere. Hac de cauſa Hippocrates, Guido, Amatus Luſitanus &c. pectus intra tertiam & quartam coſtam, ab inferiori parte numerantes, aperiunt:

Fienus, Riverius, aliique quam plurimi inter quartam & quintam: Paulus Ægineta, Vidus Vidius, Fabricius ab Aquapendente, Sennertus &c inter quintam & ſextam, qui locus ipſis & etiam nobis omnium tutiſſimus videtur: nam ſectionem ſi altius inſtituas, pericardium, & inferius, diaphragma lædetur, uti triſtiſſima hujus rei exempla nobis fidem faciunt. Verum in turbida hac diſcordiæ ſcriptorum aqua, ſigna jam à nobis propoſita te in tutiſſimum portum impellent.

Omnibus igitur probe conſideratis, unum jam ſupra enumeratorum locorum elegito, non ante neque poſt pectus (nam ab anteriori parte tibi ſternum erit impedimento, ut in thoracis cavitatem deſcendere, & à parte poſteriori coſtæ ſibi invicem tam arcte cohærent, ut ibi abſque aliqua vaſorum læſione ſectionem moliri nequeas) ſed in latere, à ſterno quatuor aut quinque digitorum latitudine interpoſita: rurſum neque prope ſextam, neque in medio utriuſque coſtæ (nam paulo infra, & prope ſextam æque ac omnes alias coſtas vena, arteria, & nervus reperiuntur, quorum rami ſe uſque ad intercoſtalium muſculorum medium extendunt) ſed paulum ſupra tertiam, quartam aut ſextam coſtam.

Poſtquam locum hunc atramento ſcriptorio ſignaveris, patienti demandato ſpiritum tam diu emittere, quam poſſibile ſit, & interim obliquam, ſed exiguam inciſionem facito, cui argentea ſive plumbea cannula eſt infigenda, & per eam quotidie materiæ purulentæ tres, quatuor aut quinque uncias emittito. Si non recte profluat, in latus affectum decumbat æger, & tuſſim moveat; & ſi ob viſciditatem nondum profluat, in cavitatem

tem ſiphone medicamenta quædam detergentia, exſiccantia & conſolidentia injicito.

R. Seri lactus caprin. unc. xviij.
Mell. roſat unc. iiij.
Succ. chelidoniæ
Apii an. drachm. vj.

Miſce.

Vel.

R. Rad. conſolid. major. unc. j.
Saniculæ unc. ſ.
Fol. betonicæ
Agrimon.
Vinc. pervinc.
Pimpinell. an. M. ſ.
Flor. 3. cordial. P. ij.
Sem. hyperic.
Card. benedict.
Urtic. Roman. an. drachm. ſ.

Coq. ex hydromelit. & Colatura lib. j. ſ. detur uſui.

De hoc medicamento, ſiphone injiciendo, æger etiam quotidie bis vel ter de die uncias quinque hauriat.

Hic etiam obſervandum eſt, Empyema aliquando in propria contineri tunica, & hinc fit, ut ſe externe ſua protuberantia prodat, & tunc à Latinis *Vomica pulmonis* appellatur: quo in caſu tunicæ diſruptionem ne exſpectes ſpontaneam; nam poſtea pus quaquaverſum fluens multo difficilius ex thorace hauritur; ſed prima ſe data occaſione apertionem facito, neque alium locum, quam prominentiorem tumoris partem eligito.

Quandoquidem autem plerumque Pleuritidem Empyema ſequatur, & interim etiam quotidie comperiatur, Chirurgos imperitos omnes lateris, ventris & pectoris dolores, licet ex flatibus originem ducant, pro Pleuritide accipere, & è veſtigio venam ſecare, magnopere neceſſarium duxi tantum hoc loco de Pleuritide conſcribere, quantum Chirurgo ſcitu ſit neceſſarium, ut in poſterum ejuſmodi errores evitarent.

Pleuritis eſt inflammatio membranæ pleuræ, & plerumque ſimul etiam pulmonis, ſanguine cauſata, & cum dolore, tuſſi, ſputo ſanguineo, reſpirandi difficultate, febri continua, pulſu duro & celeri conjuncta.

CAUSA aliquando ſolus eſt ſanguis & veram pleuritidem; aliquando autem aliis humoribus admiſtus, & tunc pleuritidem tantum notham efficit.

SIGNA, ut in deſcriptione apparet, tam manifeſta ſunt, ut illi excuſatione minime ſint digni, qui pleuritidem à colico dolore recte diſtinguere non norunt.

PROGNOSIS. Quanto citius ſputum ſuppuratur, quanto albicantius & levius projiciatur, tanto citius & certius boni eventus ſpes affulgeat. Si reſpirandi difficultas & tuſſis ſputi projectione non diminuantur, malum ſignum habeto: & patiens ſi tertio aut quarto nihil omnino projiciat, ad ſeptimum uſque diem vitam ægre producet. Si dolor poſt venæ ſectionem & alia idonea remedia non ceſſet, aut patiens vitam cum morte commutabit, aut pleuritis in tabem aut empyema ſe convertet.

CURATIO. Venæ ſectio hic neceſſarium & certiſſimum eſt remedium: & ſi in tempore inſtitua-

ſtituatur, antequam venam obturaveris, à dolore patiens, & aliquando prorſus à morbo liberabitur. Hactenus nullum cognovi morbum, qui tibi cum ægri emolumento tantum ſanguinis unica vice depromere permittat.

In quo autem latere vena ſit ſecanda, eruditorum opiniones diſcrepant: Verum is exiguam morbi experientiam habuit, qui non experiri poterat, ægros præſertim in hiſce regionibus multo melius & citius liberatos fuiſſe, cum in brachio lateris affecti, quam cum in oppoſito vena ſecaretur.

Dolor ſi venæ ſectione non remittat, cogimur eandem, bis, ter quaterve, quatuor & viginti horarum ſpatio, plerumque in eodem brachio reiterare: ſed interim accuratiſſime virium rationem habeto.

Poſt venæ ſectionem, aliquando neceſſario purgantia, ſudorifera & expectorantia requiruntur, ſed illa Medico demandamus.

Unicum novi medicamentum, quod ob ſuam præſtantiam communicandum videtur. Diligentiſſimus Medicus Jac. Hadden in ſua Pleuritidis deſcriptione idem ſummopere commendavit; & ipſe poſt venæ ſectionem, ſemper in principio morbi, maximo cum ſucceſſu uſus ſui hoc modo:

R. Succ. Taraxici depurat. unc. j. ſ.
Aq. plantaginis unc. ij.
Card. bened.
Scabioſ.
Syr. papav. errat. an. unc. j.
Ocul. cancr. ſcrup. j. ſ.
Miſce.

Sumat æger de hac mixtura ſingulis ſemihoris cochleare unum alterumve, donec fluxus ſit cohibitus. Poſtea alia adhibenda ſunt remedia.

Cap. XVI.

Cataracta quo pacto auferenda.

Cataracta, Græcis ὑπόχυμα, Latinis *Suffuſio*, Batavis & Germanis *de Staer* dicta, *eſt ſuperfluorum humorum concretio, paulatim ſeſe in præternaturalem membranam ſive pelliculam commutans inter corneam tunicam & humorem cryſtallinum, pupillam aut totaliter aut partim obtegens, & ita viſionem vel auferens vel impediens.*

Differentia. Imperfecta eſt, cum humor ſit tenuis, & totam pupillam non obtegat: vel perfecta, cum ſe aut in pelliculam commutet, aut totam pupillam inveſtiat.

Aliquando Cataracta alba eſt, aliquando cinerea, flava, viridis, lutea, pro ut viridis, flava aut atra bilis ſe vero humori admiſceat.

Sedem habet à Cornea tunica uſque ad humorem Cryſtallinum, aliquando huic, aliquando vero alteri vicinior eſt.

Causa eſt humor pituitoſus oculorum imbecillitate ibi collectus, vel nimina ſua copia à cerebro eo delapſus.

Signa. In principio æger omnia geminata, & variis interſtincta coloribus intuetur: aër ipſi muſcis, reticulis & nubeculis ſcatere videtur: aërem calore vel luce intenſiorem non patitur. Deinde viſio diminuitur, & omnia ipſi quaſi commaculata apparent, & tandem cæcus evadit. Cum exacte in medio pupillæ cataracta inſedit, univerſim pupillam non obtegens, ſed circa viſionem relinquens ſpatium aliquod liberum, tunc ipſi omnia quaſi perforata videntur. Pupilla, cum ocu-

im digitis perfricueris, ſi dilatetur, Cataracta
rfecta cenſetur: Verum ſi immobilis ma-
de ejus perfectione non eſt dubitandum.

Rognosis. Imperfecta Cataracta exter-
nedicamentis in principio facillime curatur,
ertim ſi corpora ſint ſana, & patientes me-
ris ætatis. Quanto minus pupilla dilatetur,
nto minor curationis ſpes affulgeat. Cata-
ı humori Cryſtallino quanto ſit vicinior, tanto
culoſior eſt habenda. Oculum ſanum ſoli ſi
ertas, & patiens ne lucis crepuſculum quidem
ıpiat, nullum hac operatione emolumentum
exſpectandum. Si oculi humores naturales
inter ſe commiſceantur, cæcitas tamen, Ca-
cta optime depoſita, aut remanebit, aut mox
ſubſequetur, quæ curatu impoſſibilis erit.
ı ipſa operatione araneam lædas, patienti aër
illis & muſcis plenus apparebit. Cataracta ad
um tertium uſque tam mollicula manet, ut
s ductum ſequi nequeat: verùm anno ter-
ſive quarto adeo eſt indurata & concreta, ut
lla omnino arte diſſolvi poſſit. Sanguinis pro-
io acu cauſata, nullum adfert periculum, ſi-
idem tandem ſponte ſiſtatur. Licet Cataracta
n ſatis intra pupillæ regionem ſit depreſſa,
mmodo in particulas ſit diviſa, perfecta viſio
era ſex aut octo ſeptimanas ſæpiſſime redit,
et tota operatio abſque ullo fructu peracta vi-
atur, quod, aliquoties experientia edoctus,
quor.

Curatio. In non firmata Cataracta auxi-
ım à medicamentis petito, & valeat operatio
hirurgica. Patientem purgato, ſtomachum cu-
to, caput conſerva Majoranæ, Roriſmarino Be-
nica, pulv. Diambræ corroborato, & externe
quentia medicamenta adhibeto.

R. Gumm.

R. Gumm. Tragacanth. in aq.
Euphraſ. ſolut. drachm. ij.
Alumin. uſt. ſcrup. j.
M. fiat Collyrium.

Vel

R. Aq. chelidoniæ unc. j. ſ.
Vin. alb. Gallic. unc. ſ.
Spir. vin. drachm. ij.
Vitriol. alb. gr. vj.
Tut. præp. ſcrup. j.
Vitr. antimonii gr. v.
Sachar. cand. drachm. ij. ſ.
Camphor. gr. vj.
M. F. Collyrium.

Vel

R. Succ. fœnicul.
Chelidoniæ an. unc. ij.
Fol. rutæ,
Majoran. an. P. j.
Euphraſiæ M. j.
Fell. bovin. unc. iiij.
Gallinæ unc. j.
Myrrh. rub
Aloës an. drachm. j. ſ.
Sarcocoll. unc. ſ.
Camphor. ſcrup. ij.
M. & diſtillentur in B. M.

Si jam confirmata ſit Cataracta, Chirurgia unicum tuum præſidium eſto: ſed tamen ab operatione abſtineto, ſi patiens jam antea de capitis aut oculorum dolore conqueſtus ſit, & etiamnum conqueratur: ſi totum corpus, & præcipue caput non

non ſit purgatum, & patiens quotidie adhuc febri, ſternutatione, tuſſi & vomitu divexetur.

Opportuno anni tempore, aurora, decreſcente luna, & aëre claro ſerenoque electo, patiens collocetur in ſedili, & contra eum Operator, ſed paulo altius; oculus ſanus vitta impoſita obligetur, & ambabus manibus medium ejus circumplectatur, quas immobiles tenebit, ipſo operationem inſtituente: circumſtantium aliquis à parte poſteriori caput contineat, & cum occupatus ſit in palpebris ſeparandis aut dilatandis, ægro mandabit, oculum verſus naſum torquere; hoc uamprimum fecerit, acus ſubito per Corneam, d latitudinem dimidiati ſtraminis à pupilla, eſt digenda, & ad Cataractæ medium ducenda; âque leniter ſuperne verſus inferiora tamdiu leprimito, donec hæſerit: ſi autem te invito coninuo reſiliat, eam in diverſas particulas dividito, haſce particulas ſive totam Cataractam ad bree tempus acu ſupprimito, ne expleto jam opere oſt aliquot horas rurſum in pupillæ regione apareat. Deinde acus extrahenda, & uterque ægri culus tam integer quam affectus compreſſioniis eſt devinciendus, quæ prius aqua roſarum & bumine ovi cum alumine conquaſſato ſunt huectandæ. In ipſa operatione tibi prudenter ıve, ne humorem Cryſtallinum & ſanas tunis lædas.

Cap. XVII.

De Hirudinibus.

Hirudines ipſis ſcarificationibus præſtantiores, & ipſa venæ ſectione multo certiores, magno cum emolumento robuſtis æque ac in-

ac infirmis corporibus applicari poſſunt, ſi in magno morbo interno magnam aliquam venam, vel in morbo externo parvo, parvas venulas ſugant.

Verum enimvero non perinde habetur, quales hirudines eligas; nam illæ, quæ magno ſunt capite, virides, ſcintillantes, & quarum terga lanugine & lineis cæſiis ſunt obducta, veneno non carent, nec præterea etiam illæ, quæ in aquis fœtidis reperiuntur. Exiles igitur & longas elige, quæ capite ſunt parvo, & ventre rubicundo, quæque ſe in fluminibus & puris aquis abſcondunt.

Antequam ad uſum applicentur, ad minimum per diem in aqua pura ſunt collocandæ, & exiguo ſanguine nutriendæ, ut omnem impuritatem abjiciant. Poſtea locum, cui eas applicare velis, fricato, donec rubicundus evadat, & ſi ſugere nolint, locum ſero lactis ſive ſanguine columbæ illinito, vel aciculæ punctura parum ſanguinis emittito: verum ſi jam ſugentes non ſatis extrahant, earum leviter vulnerato caudas: & ſi poſtquam ſatis jam ſuxerint non decidant, ſale & cineribus aſperſis, ab epulo, quod ſubito deſerent, ſunt fugandæ: nam vi non ſunt avellendæ, ne in vulnere oris ſui aculeos relinquentes, omnigenis & gravibus accidentibus, imo & ipſi morti cauſam præbeant, uti triſtiſſima exempla hoc docuerunt. Verum & illud obſervatione non eſt indignum, eas plus ſanguinis ex arteriis, quam ex venis ſugere, adeoque etiam minus extrahere debere.

CAP. XVIII.

De inciſione in partibus duris.

:iſio in duris partibus, uti ſupra commemo-
vimus, quadruplex eſt: nempe, *Raſio*, *Li-*
atio, *Serratio* & *Terebratio*.

fiſſuris & oſſium corruptione Radendum
: præterea etiam cum dentes tartaro ſunt ob-
Tam diu radendum eſt, donec fiſſura ſive
ıptio penitus ſit ablata, & oſſa albicantia &
n ſanguine rubicunda evadant, & tum pul-
exſiccante aſperguntur. Pericranium ſive
ſtium prius eſt ſolvendum, quod æque ac
vulneris inſtrumento deraſorio tangi non
:t.

imatio locum habet in dentibus tam procul
'entibus, ut hominibus in edendo & loquen-
npedimento ſint. Inſtitui debet abſque vici-
ım partium læſione, non ſemper unica vice,
ue nimis fortiter, ne dens vehementi limatio-
adicibus ſuis divellatur & ſolvatur.

'erra utimur in oſſe ſphacelato auferendo, de
mox acturi ſumus.

Modiolo ſive *Trepano* utimur in profundis oſ-
n corruptionibus, & præſertim in affectibus,
fiſſuras, fracturas & cranii contuſiones efficere
ſunt. Sed quandoquidem hæc Chirurgia non
que gravi periculo exerceri poſſit, diligentiſſi-
: inquirendum & diſtinguendum, quo in loco
ceſſaria ſit, nam fiſſura qua fiſſura, & fractura
a fractura, non ſemper à Trepano auxilium
plorat, ſine quo ſæpiſſime recte curari poteſt.
io parva contuſio non ſemper tam gravia ſe-
m fert accidentia, quin Trepanum multo gra-
ɔra & majora moliri poſſit: ſanguis enim pro-
fuſus

fuſus aliquando tam exiguus eſt, & patiens tam robuſtus, ut natura eum ſua ſponte perire faciat, ſi ejus calor externo frigore non debilitetur, quo in caſu Trepanum ferme idem efficeret, licet maximam curam adhibueris. Præterea ſanguis ſæpenumero ſe inter craſſam & tenuem meningem profundit, & tunc rurſum ſine fructu modiolum adhibere videberis. Sed in ejuſmodi caſu non multum moverem ſcrupuli ad duram matrem incidendam: nam ipſam rurſum conſolidari, & gangræna laborantem arte & natura curari poſſe, experientia cognovimus.

Tres igitur ob cauſas plerumque commovemur ad Trepanum adhibendum.

1. *Cum oſſium eminentiæ & fruſtula meninges pungunt*, quod continuo dolore punctorio recognoſces, de quo patiens, ſi mentis adhuc ſit compos, ſtatim conqueretur; ſi ejus ſit impotens, manum ſæpenumero ad locum vulneratum adducet: in ejuſmodi ægro aliquando oculorum contorſiones & membrorum contractionem obſervabis; præterea & inſtrumentum, quo fractura eſt cauſata, hac in re tibi aliquid luminis afferet.

2. *Cum ſuprema tabula integra, ſed depreſſa, & infima diſrupta ſit*, tum enim cranii fracti particulæ, licet à natura & tempore optime eſſent ſeparatæ, attamen exitum nullum invenirent. Hujus rei ſigna ſunt, oculi obnubilati, vertigo, febris, vomitus & aliquando Apoplexia. Tactu etiam percipies, pulſum more ſolito non penetrare, præſertim ſi circa tempora ſentias, nam ſanguinis circulatio in cerebro, oſſe depreſſo, quodammodo impeditur.

3. Cum ſanguis extravaſatus corruptione ſua, niſi hoc impedias, hominem jugularet. Sanguinem

nem jam eſſe corruptum vel corrumpi ſequentia ſigna indicant: Febris continua, caput aliis corporis partibus calidius, vigiliæ vel ſomnus implacidus, oculorum inflammatio, phantaſiæ, manuum politio. Sed corporum temperies hoc loco optime eſt diſtinguenda: nam in Plethoricis, præter jam ſupra nominata ſigna, etiam reperies riſum, ſermones abſurdos, & rubrum totius faciei colorem: in Cholericis oculorum flavedinem & faciei, ardor acris, mania: in Phlegmaticis accidentia ſunt minora, aliquando iis Apoplexia, & aliquando Paralyſis accidit. Melancholici facile percelluntur, flent, & ſtulte ſermocinantur.

Ubi igitur modiolus eſt neceſſarius, in tempore debet adhiberi, ne ſanguis putreſcens ubique moleſtiam creet: Perforatio igitur ſtatim poſt ſecundum, tertium aut quartum diem eſt inſtituenda.

Modus Perforationis hic eſt: Deraſis capillis cutis in formam crucis uſque ad pericranium, prudenter muſculos temporales & ſuturas cavendo, eſt incidenda, & pro hac vice vulnus obligandum, niſi ſanguinis profuſio, quæ Chirurgum aliquando diem unum atque alterum detinet, tam perpauca eſſet, ut ſimul etiam pericranium à ſubjecto cranio diduci poſſet. Poſt aliquot horas (cranio jam ab externis membranis denudato) obturentur ægri aures, & modiolum maſculum dictum ſumito, cujus cuſpis firmiter in cranio eſt collocandus, ſed tam procul à fiſſura ſive fractura, ne dentibus ſuis eam, multo minus ſuturam attingat; quanquam nonnulli ſuturas non magnopere vitent, & nos certiores reddant, eas tam feliciter, quam alios locos perforaſſe. Tum modiolum manu ſiniſtra fortiter teneto, cum dextra circumducendo, donec circulum

culum mediocriter profundum incideris: poſtea Maſculus quieſcat, & fœmina laborem ſuſcipiat, eandem ut antea circumducendo: interim ſcobem auferto, & modioli ferramentum in oleum intingito, ut magis lubricus circumagi poſſit, & ſubinde in aquam, ne nimium calorem ob continuam circumductionem excitet. Sanguine jam reperto, ſignum eſt, te ad ſecundam tabulam penetraſſe; & tum lenius premendum, ne forte modiolus incaute in meninges demergat, & ab ipſo offendantur, unde ſæpiſſime ſubita mors ſequitur: nam dura mater interne cranium inveſtit, uti pericranium externe: ſed tam firmiter ei non adhæret, quin caſu, ſive ictu facillime à cranio ſeparari poſſit.

Ubi vacillare incipit oſſiculum, vectim inter crepidines inſerito, eaque prorſus diſſolvito, & illud volſella eximito. Si poſt terebrationem fruſtulum quoddam oſſis ſive eminentia aliqua cranio adhuc adhæreat, qua meninges pungi & lædi poſſent, illud *Lenticulari* auferto: & ut deinde ſanguis concretus & ſanies exire poſſint, dura mater inſtrumento decuſſorio eſt deprimenda. Præterea non peccabis ſi ægrum mente adhuc ſana, naribus & ore clauſis ſpiritum continere jubeas, quo cerebrum verſus cranium urgetur, & ſanguis concretus ſive corruptus ſua ſponte per aperturam ejicitur. Sed ægri hoc tam accurate non peragunt, quin ſupra dicto Decuſſorio, ſpongiis & aliis indiges. Inſtrumenta apud Joh. And. à Cruce, Ambroſ. Paræum & alios reperiri & conſpici poſſunt. Vide etiam caput quartum hujus Chirurgiæ, ubi capitis fracturæ deſcribuntur.

CAP.

CAP. XIX.

De Uſtione.

Jam ſatis ſecatum, nunc parum urendum eſt: nam cum neque medicamenta neque ferrum auxilium præſtent, eo procedendum: quod æque in duris quam mollibus corporis partibus perficimus, ſemper tamen curantes, ut partium affectarum oræ plumaceolis defendantur, ne attingi poſſint. *Cauterium actuale* longe certiſſimum eſt, ſed ægrorum metu aliquando ad electionem Cauterii potentialis, quod acribus & cathæreticis conſtat medicamentis, impellimur. Sive hoc, ſive illo utaris, cave tibi prudenter, ne cruſtam obductam ſolo butyro ſive oleo oblinias, quod aliquando gangrænæ mater fuit, præſtat enim emplaſtrum diapalma, ſive lintea vino madida.

CAP. XX.

De Fonticulis.

FONTICULI *ſunt ulcuſcula ſecundum artem cauterio actuali, lanceola, forſice, aut medicamentis cathareticis, in ſanis corporis partibus facta, ut per ea humores ſuperflui & corrupti evacuentur, morbi curentur, vel etiam anticipentur.*

Verum ejuſmodi moleſti hoſpites rariſſime invitantur, niſi alia remedia non ſatis efficacia reperiantur, & totum corpus bene purgatum ſit.

In quibuſcunque membris fonticulum excitaveris, cave tibi, ne principium medium aut finem muſculi eligas, ſed ſemper locum inter duos muſcu-

muſculos: Ut hoc perficias Anatomiæ ſcientia tibi eſt perneceſſaria, niſi juxta exemplum maxime tolerabilium circumforaneorum, te experientia docuerat, obcæcatis oculis locum eligere. In *capite* in medio ſuturæ coronalis ſæpius ab aliis efficiuntur, quam à noſtra gente: in Cervice multo minus excitantur, quam quidem decet: Itali eum in tergo magno cum emolumento collocant: aliis in locis non ſunt ſatis commodi, & admodum moleſti.

Modus quo fonticuli efficiuntur varius eſt. Si tibi placeat *cauterium potentiale*, ſume emplaſtrum glutinatorium, cujus medium habeat foramen ad piſi magnitudinem, illud ad locum electum applicato, & corroſivum imponito: tegumento quodam illud obtegito, & aliud emplaſtrum imponito: poſt duas, tres, pluresve horas emplaſtra auferto, & cruſtam ſi idoneam invenias, diapalmam ſumito, eaque ulcerationem bis de die donec cruſta deciderit, deligato.

Inciſio ſi magis tibi placeat, cutim tenacula, vel potius ipſis digitis præhendito, eamque forfice, vel ſi malis, lanceola incidito.

Si alterius cutim ferro adurere cupias, carnem excuſabis: & cave tibi ne muſculos attingas, imo ipſam cutim non ſemper perures.

Poſtquam eſchara deciderit, ulcerationem globulis ex lino carpto apertam conſervato, eos medicamentis detergentibus obliniendo; & hoc modo pergito, donec aptam ſatis cavitatem habeas, quam deinde globulo ex cera, ligno, ſive argento, vel etiam piſo tam diu apertam retinebis, quam diu morbus illud requirat, & ægri vires permittant.

CAP.

CAP. XXI.

De Setaceo.

SETACEUM fonticulo multo incommodius habetur, ſed majus etiam emolumentum præſtat, & ubi bini fonticuli nullam opem tulere, ibi unicum *Setaceum* aliquandò totum malum abſtulit.

In brachiis, pedibus & aliis in locis quamplurimis excitari poſſet, ſed in Nucha inter primam & ſecundam, vel inter hanc & tertiam, imo & quartam vertebram hic ſolummodo, ſed raro nimis admittitur.

Chirurgia hæc tribus inſtrumentis peragitur, Forcipe, Acu & Setone. Forceps duo habeat foramina, Acus circa cuſpidem triangularis ſit, paulo tenuior quam forcipis foramina, & filum ſericum craſſitudinem craſſiſſimæ partis acus habeat. Ægri cutis forcipe præhenditur, quæ adſtricta ſenſum amittit, & ſubito acus bene rubens & candida traducatur, & ligula, quam antea capitello ærato coaptare oportet, in acu inflictis foraminibus hereat. Primo die ad dolorem mitigandum linteum imponito, aqua roſarum & albumine ovi madefactum. Deinde idoneis medicamentis operam dato, ut digeſtionem habeas, ubi eam nactus fueris, ſingulis diebus à ſiniſtra ad dextram, vel à dextra ad ſiniſtram partem trahito, quod tam diu peragendum, donec ligula extra ulcerationem purulentá appareat. Hoc modo hæc operatio ad finem perducitur, & patiens hæc ulcera tam diu aperta conſervet, quam neceſſitas vel ipſe deſideret.

Hoc modo nonnulli veterum ſcriptorum & hodier-

hodiernorum Chirurgorum Setaceum excitari cupiunt, ſed multo minori cum dolore & moleſtia operatio hæc perfici poteſt, cum miniſter aliquis cutim infra, duobus digitis, & Chirurgus ſiniſtra manu cutim cervicis ad ſuperiora trahat, & dextra manu bene acuminatam acum citiſſime tranſadigat. Non opus eſt ut acus ſit candens: præterea etiam præſtat loco chordæ ſericæ craſſiorum filorum congeriem, cera illitam adhibere, quæ chordæ magnitudinem efficit.

Cap. XXII.

De Globulorum extractione.

Nunc pergimus ad tertiam Chirurgiæ partem, *Exæreſin* dictam, quæ illa aufert quæ naturæ noxia & ſuperflua ſunt, quæ duorum generum reperiuntur; nam quædam intus in corpore noſtro ſua ſponte gignuntur, & quædam aliunde, id eſt forinſecus adveniunt.

De iis quæ ultimo nominavimus incipiemus, & loquemur de *globulis plumbeis*, quæ à corpore ſunt extrahendi: illud autem factu non admodum erit difficile, cum conſideremus & diligenter inveſtigemus, an globulus vulneri, an vero parti ad quam penetravit vicinior ſit. Illi ſi ſit vicinior, idoneo ad hanc rem forcipe extrahatur, ſi autem huic ſit vicinior, cutim & muſculos ad globulum uſque incides, & eum ita eximere ſtudebis. Eum ſi ſtilo immiſſo non reperias, æger in latus affectum & tali figura decumbat, ut globulus ſua gravitate ad vulnus redeat, & ita auferri queat. Hoc ſi proſpere non ſuccedat, vulnus conſolidabis, & donec globulus ſe tandem aliquando ſua ſponte circa cutim prodat, exſpectabis.

Cap.

Cap. XXIII.

De Fœtus mortui ex corpore materno, ut & Secundinæ extractione.

Ut partus naturaliter & optime procedat, fœtum toto geſtationis tempore brachia & pedes contractos convolutoſque habere neceſſe eſt. Caput ſe verſus inferiora, facies vero ad matris dorſum converſa eſſe, & totus fœtus non per uteri longitudinem, ſed eo uſque tranſverſe jacere debet, donec ampliorem locum exigens, exitum quærat, quod aliquando ſeptimo menſe, aliquando octavo, ſed plerumque nono contingere ſolet. Tum caput infantis ad uteri orificium deſcendit, & membra antea contracta & quaſi conglobata expandit, & ita membranæ, quibus toto geſtationis curſu erat incluſus, diſrumpuntur, & aqua profluit, quæ partes genitales lubricas, & hoc modo partum faciliorem reddunt.

Si unum ex hiſce requiſitis deſit, tum horum quatuor hoc contingit. 1. Vel & mater & fœtus etiamſi vivant, nulla tamen ſequitur excluſio. 2. Vel infans extinguitur & mater vivit. 3. Vel fœtus vivit, & mater extinguitur. 4. Vel mater & infans moriuntur.

Causæ partum impedientes hæ ſunt.

1. Cum parturiendi conatus vel nulli, vel nimis ſint debiles.

2. Cum mater ita ſit debilitata, ut parturiendi conatus premendo tranſmittere non poſſit.

3. Cum infans robuſtus & magnus, contra vero mater parva & tenera ſit: vel cum viæ tam valde ſint anguſtæ, ut infans per illas exire nequeat.

4. Cum duo pluresve fœtus in utero contenti, eodem tempore exitum quærant.

5. Cum infans non ſit ſitus in jam commemorata ſuperius figura, ſed tranſverſe, vel alio quovis modo.

6. Cum infantis caput, matre jam parturiente, ſupra oſſa pubis anteriora prolabatur, quod profecto ſcriptores omnes quos novi non obſervarunt, neque etiam maxima pars noſtrarum obſtetricum. Hæc res profecto animadverſione non eſt indigna, nam quanto fortiores ſint parturiendi conatus, & quanto magis adlaboret, quanto minus partum ſit productura, niſi infantis caput ſurſum verſus atque ad matris dorſum, & tandem ad inferiora, vel ad latus oſſis pubis obſtetricis manu dirigatur.

7. Cum infans ſua debilitate nihil ad excluſionem conferre poſſit, quod alioquin ſani & robuſti conſuevere.

8. Cum fœtus jam ſit mortuus.

9. Cum os coccygis non ſatis ad poſteriora recedat: nam oſſa pubis non niſi in partu graviſſimo, & tunc quidem rariſſime à ſe invicem ſecedunt.

SIGNA *fœtus mortui*. Mater motum infantis non amplius percipit, etiamſi hauſtus corroborantes adhibeat. Sed ut hoc in caſu, cum infans quaſi defatigatus ſe parum moveat, multo certius ſignum habeas, medulla panis vino malvatico irrorata matris umbilico imponenda, & levior in pede venæ ſectio inſtituenda, hiſce peractis, ſi infantis motus non ſequatur, malum ſignum eſt. Mater quando ſe de latere in latus convertit, fœtum ex una parte in alteram inſtar lapidis magni ponderis dilabi percipit; facies & imprimis labia pallent, manus pedeſque ut & regio uterina

uterina ventris valde frigent: Mammæ flacceſcere incipiunt, anhelitus fit fœtidus; hiſce cordis anxietas & deliquia, capitiſque dolores accedunt: totus inflammatur ſanguis: fœces tenues, peſſimo colore & odore præditæ. ſi etiam ante fœtum ſecundina excludatur, fœtum diu ſupervivere poſſe impoſſibile eſt. Omnium certiſſimum ſignum eſt, ſi membrana capitis fœtus, jam in ipſo excluſionis puncto verſantis, haud amplius tenſa obſervetur; nam quamdiu tenſa maneat, tamdiu etiam vita fruitur.

PROGNOSIS. Quanto diutius fœtus mortuus in corpore materno maneat, tanto etiam majori periculo fœtans objecta eſt. Si febris non ſit magna, non eſt quod alia ſymptomata, etiamſi horrenda, extimeſcas, nam mulieres graviſſima paſſæ, ſæpenumero reſtitutæ fuere: verum hac de cauſa noli minorem adhibere curam, nam omnia in hoc caſu periculi plena ſunt.

CURATIO. Medicamenta, laboreſque & matris & obſtetricis, quod ſi nihil effecerint, chirurgiæ negotium committendum, niſi gravida valde debilis, vel fœtus jam per aliquot dies demortuus fuerit, quo in caſu & famam & operam perderes.

Diligenter adeoque primo diſcernendum quænam cauſarum partum impediat. Major ſi ſit fœtus, & via anguſtior, dilatatio hujus fiat; hanc obſtetrices nonnullæ inſtrumentis commodis perficiunt, ſicque vivum fœtum extrahunt, quibus deficientibus, Obſtetrix manum in pugnum arctiſſime contractam, in ipſam vulvam uſque ad uteri orificium inſerat; & deinde digitos ſucceſſive, per orificium, in uteri interiora, quo in ſtatu conſtitutus fœtus explorandi gratia, intromittat. Hic quod ſi brachium aut pedem illegi-

time collocatum reperiat, leniter ſurſum adigat, caput vero deorſum, quod ubi orificio proximum, alteram quoque manum, ſi poſſibile, per pudendum in uterum immittat, quo ſic utraque fœtum amplecti & extrahere queat. Hoc ſi impoſſibile ſit, hamo, ori, oculo, aut auri fœtus, firmiter (cavendum enim ne recedat, & uteri interiora lædat) inſerto, fœtum leniter educat. Et ſic ſequi ſi recuſet fœtus, hamo alio, exterius lævi, intus acuto, Ventrem, Thoracem aut Caput fœtus diſſecet: brachium vero, aut pedem, ſi ad exteriora diducere liceat, exſtirpet, ſicque tandem, membris variis ablatis, reliquum extrahat & operationem ad optatum finem perducat. Verum ſi neque hoc modo liberetur gravida, cultello forti atque acuto membra ordine amputentur, ſicque per partes fœtus educatur, neceſſe eſt, ſed hoc efficere nullius eſt, niſi Anatomici expertiſſimi.

Secundina fœtum illico ſequatur, nullius enim, illo excluſo, uſus eſt. Imo mox à partu arcte admodum os uteri clauditur, ut non niſi ſummo cum labore in eum inſerere manum liceat. Obſtetricis adeoque eſt primo ſtatim tempore eam extrahere, digitiſque, ſi utero arctius adhæſerit, leniter ſeparare, nam vi ſi eam avulſerit, patiens ſine ullo dubio periit. Et quamvis ſcriptorum varii, obſtetriceſque communioris ſortis, parvi æſtiment ſecundinam utero adhærentem non ſtatim poſt partum prodire, fundamento tamen valido me inſiſtere cenſeo, ſi inter ſymptomata puerperii ex graviſſimis eam habuero.

Cap. XXIV.

De membri emortui exſtirpatione.

Pars emortua nullum omnino amplius præſtat uſum, & ne vicinis partibus noxam inferat, tollenda eſt. At quo in loco? commodiſſimus Articulus, aſt exſtirpationem talem ſequitur Curatio difficilior, uſuſque abolitus. Præſtat itaque loco, duorum, trium, pluriumve digitorum ſpatio ab articulo remoto, exciſionem fieri, niſi mortificatio ſe extenderit ad brachii aut femoris ſuperiora, hic enim Articulum ipſum eligere cogimur. At rurſum quo in loco? *An in parte ſana vel demortua?* certior eſt ablatio in ſana, majori licet cum dolore ſit conjuncta.

Modus vulgatior Veterum atque Chirurgorum Recentiorum.

Cibo potuque antea roboratus Æger imponatur lecto, mox partis ſanæ cutis cum carne ſubjecta à viro forti, quantum fieri poteſt, ſurſum trahatur atque ita contineatur: tum ad latitudinem pollicis, ſupra locum in quo exſtirpationem fieri volueris, vinculo, haud ita lato, attamen forti, pars arcte conſtringatur: hoc peracto, inſtrumento commodo cutis cum carne uſque ad os ipſum circumquaque ſeparetur, imo ſi poſſibile ſit unica tantum inciſione facta: porro etiam perioſtium ancipiti cultello ab oſſe abradatur, & in membro duabus inſtructo fiſtulis, caro quoque interjecta cum ligamentis reſecentur. Hiſce peractis, ſerra acutiſſima os præcidatur, & parum ſanguinis emittatur. Verum ſanguinis fluxus,

ut plerumque contingere ſolet, ſi ſit levior, medicamenta eum ſiſtentia applicaſſe ſufficiet; aſt ſi deſiderio tuo non ſatisfaciant, & parum præſtent cauterii actualis ope inhibeatur, ita tamen ut non niſi majoribus vaſis applicetur. Solvatur deinde vinculum, fiatque deligatio ju[illegible].

Ab igne quod ſi abhorreat aut æger aut Chirurgus, mox ab exſtirpatione filo cera illito, quatuor diſtinctis locis, ſibi è regione oppoſitis, cutis cum carne perforentur: poſtea ſoluto vinculo, deorſum hæc ducantur, quo, ſi poſſibile ſit, ſe invicem attingant: ſic hæmorrhagia aliquomodo ſiſtetur, os ab omni corruptione præſervabitur, vulnuſque citius curabitur. At modus hic dolorem excitat inſignem, imo moleſtus eſt, & rariſſime neceſſarius.

Modus Aquapendentis.

Cum ſummum artificium in eo præcipue conſiſtat, ut corruptio ſiſtatur, dolor etiam minimus excitetur, ſanguiniſque fluxus impediatur, omnia hæc obtineri poſſe Chirurgus ille celeberrimus cenſet, ſi in parte emortua, ad partem ſanam portionem corruptæ, quanta eſt craſſities unius digiti, relinquendo, hæc ſectio inſtituatur, & pars illa putrida relicta undique ferramentis candidis tamdiu inuratur, donec æger perſentiat vim ignis. Ita enim ſanguinis fluxum cohiberi, dolorem leviorem induci, triduique aut quatridui ſpatio ſeparationem mortui à vivo apparere, ſcribit. Sed cauſas bene diſtingui debere cenſemus: in ſphacelo enim, à cauſa externa, in corpore alias ſano, generato, hic modus optimus eſt, at vero in eo, qui ex ſolo caloris innati defectu oritur, præcedens præſtat.

Cap. XXV.

De Sarcocele.

SARCOCELE ſive HERNIA CARNOSA *tumor eſt præternaturalis ex ſanguine impuro copioſius ad teſticulos adfluente, ibique paulatim in carnem degenerato, originem habens.*

In definitione hac, apud præcipuos Medicos atque Chirurgos recepta, duo notari volo. 1. CAUSAM tumoris hujus haud eſſe ſanguinem impurum, cum etiam optimus eum producere queat; nec ſimpliciter abundantem, cum etiam in corporibus macilentis ſe exhibeat, licet in his nec celeriter adeo generetur, nec ad eam magnitudinem deveniat, quam in illis. Sed enim veram hujus herniæ cauſam in eo conſiſtere exiſtimo, cum membranæ, quæ vaſororum capillarium oſcula, ne ſanguis nutritius nimis ſubito in partem perfluat, claudere ſolent, vel eroſæ, vel diſruptæ, aut dilatatæ ſint; quo tunc contingit, plus ſanguinis in partem ruere, quam ad ejus nutritionem requiritur. Natura interim ſanguinem, qui alias putreſceret, in carnem mutat. 2. Carnem hanc quandoque adnaſci tunicarum ſcroti communium ſecundæ, non vero teſticulis, quo in caſu ſine horum læſione aut exciſione tolli poteſt.

SIGNA ſunt tumoris durities, inſenſibilis augmentatio, moleſtia major quam dolor, niſi pravi humores accedant, intumeſcentia in inguine nulla.

PROGNOSIS. Sarcocele medicamentorum ope vix tollitur, Chirurgiæ vero opera raro ſine ablatione Teſticuli. Ad inguina ubi ſe extenderit, fere incurabilis habetur.

Curatio. In principio ubi ſanguinis nimiam copiam exire permittunt membranulæ vaſorum croſæ, ruptæ, aut dilatatæ, Venæ ſectione, medicamentorumque repellentium & adſtringentium uſu multum efficimus. At augmentum ſi ſumere inceperit, medicamenta illa ad malum averruncandum non ſufficiunt; tamen ſequentibus mediis res eſt tentanda. Fiat foramen exiguum in ſcroto, ſuperiori magis quam inferiore in parte, per illud, petiæ ope, medicamenta applicentur ſuppurantia, ut hoc modo, ſi poſſibile ſit, caro ea tolli poſſit: quavis tamen viſitatione omne pus non eſt emittendum, ut tanto melius carnis reliquiæ conſumi poſſint.

Quod ſi nec hæc ſucceſſerint, teſticulus ſimul cum hernia extrahendus. Hoc peracto, acus filo ſerico inſtructa eſt ſumenda, & ſemel ſupra tumorem, per proceſſum peritonæi tranſadigenda, quod eodem modo per idem foramen reiterandum. Deinde fili utraque extremitas ab inferiori parte eſt trajicienda, ut hoc modo extremitas dextera ſiniſtra, & ſiniſtra dextra evadat, & proceſſus peritonæi nodo conſtringi poſſit. Hiſce ita effectis, teſticulus cum hernia ſectione auferendus, fili extremitates extra ſcrotum emittendæ, & vulnus ſecundum artem curandum.

Non poſſum quin hic amice moneam, 1. Cauſam diligenter inveſtigari debere, antequam ad operationem ipſam accedat Chirurgus. Paraſtatæ enim adeo intumefactæ quandoque, teſticulis imprimis ſchirroſis exiſtentibus, ut herniæ carnoſæ ſpecie facile te deciperent, curioſe ad omnia haud attendentem, uti hoc aliquando contingere videmus. 2. Obſervandum eſt, fili ope perficiendam ligaturam, & quam fieri poterit tumori viciniſſimam, quo enim altiori loco peri-

peritonæi proceſſus perforatur, eo craſſior obſervabitur, quæ res efficiet ut ſuppuratio & fili caſus retardetur. Nervorum interim convulſiones ſupervenientes mortem prænuntiant. 3. Vaſa ſpermatica, ſcroto detenta, ſæpius, naturæ luſu, ipſos teſtes magnitudine excedere, nihil incommodi, præter metum ſolum, adferentia; quod verum in non uno obſervavi.

Cap. XXV.

De Calculi ex veſica urinaria extractione.

Calculus *corpus durum eſt, ex materia lenta, ſalſa aut terreſtri, & vi inſita lapideſcente concretione generatus: loco quo detinetur dolorem, obſtructionem, aliaque ſymptomata movens.*

Causa pituitoſa, ſalſa, aut terrea materia eſt, quæ nec calore, nec frigore, ſed vi inſita lapidifica in calculum mutatur.

Signa. Urina alba eſt, lenta, cruda, turbulenta, urinali facile adhærens, quandoque ſanguinolenta, aliquando arenoſa aut calculoſa, nonnunquam filamentis referta: non raro ſuppreſſa. Sitis adeſt gravis, urinæ excretio frequens, ſed cum dolore, & ſtillatim fit: Crura decuſſatim collocantur; genitale ſemper manibus tractat æger, ventriſque inferiora premit; penis ſemper rigidus; & ſedere & ambulare difficile; in regione veſicæ pondus adeſt; excretioni urinæ ſemper conjuncta excretio alvi. Inteſtini recti procidentia adeſt, imprimis in junioribus.

Signa hæc omnia quam manifeſta videantur, Medicum tamen aliquando fallere poſſunt.

Mos fuit, ope Catheteris, per urethram immiſſi in veſicam, & digiti unius aut duorum in anum inſerti, non ſolum calculum ipſum & calculos, ſed ſimul etiam eorum magnitudinem explorare. At exploratio hæc tam gravem & intolerabilem movebat dolorem, ut æger nullis omnino conditionibus præ metu doloris ad ſecundam permittendam commoveri potuiſſet. Et hæc res occaſionem dedit inſtrumenta omnia ad Calculi exſciſſionem neceſſaria, explorationis tempore, parata habere, quo, Calculo notato, operationem ipſam illico aggredi Chirurgus queat. Sed omnipotens ſummuſque medicorum princeps miſerrimis hiſce ægris tales hodie Chirurgos conceſſit, qui non tantum ſine Cathetere, ſed etiam abſque ullo dolore & in ſenibus & in infantibus certiſſime Calculum explorare poſſunt. Atque hoc eſt quod eos, etiam ipſis Gallis adeo decantatis, antecellere facit. Quare & aliis regionibus ſimiles artifices omnibus votis optare ſoleo.

PROGNOSIS. Calculus friabilis admodum raro, denſus nunquam medicamentis comminui poteſt, quicquid etiam dicant jactatores. Mollis adeo ſæpius, ut etiam vel ſolo cathetere in collo veſicæ conteratur, atque educatur; quandoque propter exilitatem integer exit. Nonnunquam urethræ inhæret, ex qua ſine periculo doloreque ſingulari eximi non poteſt. Intra veſicæ tunicas quod ſi hæſerit, aut ſi ſuperficiei ejus interiori adnatus ſit, non niſi cum morte ægrotantis per ſectionem aufertur. Quo major calculus, eo periculoſior, laborioſiorque operatio. Ex veſica mulicbri calculi ſæpius extrahuntur Olivæ aut juglandis magnitudine habentes abſque omni ſectione: at modus hic per dilatationem extrahendi calculum periculoſus adeo, ut non niſi

niſi à viris exercitatis & inſtitui & concedi debeat.

Curatio. In Renibus, veſica, aliiſque corporis partibus (in omnibus enim generari poſſunt) detenti calculi, quo modo in genere tractari debeant, Medicum ſpectat. Nos hoc loco non niſi de modo ex veſica eum per ſectionem educendi agimus. Varii à variis proponuntur, maxime vulgaris certiſſimuſque eſt qui ſequitur.

Imponit lythotomus ægrotantem ſinui, pulvinari molli impleto, viri cujuſdam robuſti, poſtquam ter quaterve ex loco altiori in inferiorem proſiliit, mox manum utrinque valide alligat plantæ pedis, genu vero utroque latere adſtantes duo miniſtri detinent, ita ut quam maxime à ſe invicem diſtent. Deinde ſiniſtræ manus digitum primum ſolum, aut ſi neceſſitas exegerit, duos priores, oleo liliorum alborum, roſarum, aut amygdalarum dulcium madefactos, in anum dimittit, dextra verò pubis ſuperiora leviter comprimit, quo ſic ſub oſſe pubis ad perinæum transferatur calculus, quem ubi digitis dictis eo adegit, in ſiniſtro latere, inter teſticulos & anum, proxime ad ſuturam perinæi, cultro utrinque acuminato vulnus pro calculi magnitudine facit, ad calculum uſque cultrum deducendo: ex vulnere ſi ſua ſponte, aut digitorum inſertorum propulſione, exire detractet calculus, forcipe, aut, quod præſtat, cochleari ſ. lapidillo eum foras extrahit. Extracto calculo, vinculis omnibus ſolutis, vulnus obligat modo debito, ſanguinem ſiſtentibus adhibitis mediis, v. gr. farina, bolo, &c. brevique tempore ut conſolidetur ſummam curam adhibet, ne urinæ per locum vulneratum ſtillicidio laboret æger. Atque hic eſt calculum extrahendi modus, quem *apparatum minorem*

vocare conſueverunt Chirurgi, in pueris imprimis locum habens, quamvis ſint qui etiam in adultis hoc modo procedant; imo noſtris in regionibus ſemper ejuſmodi ſectio inſtituitur ab illis, quibus digiti ſunt eam ad operationem accommodati.

At in adultis quandoquidem, digitis in anum immiſſis, calculum attingere, dictoque modo ad perinæum deducere difficile, ſi non impoſſibile, æſtiment multi; modum alium excogitarunt, quem *apparatum majorem* dicunt. Æger eodem modo ut ſupra, bene ligatus menſæ imponitur, & in ea detinetur, mox *itinerarium* per urethram in veſicam intromittit Chirurgus uſque ad calculum, factoque foramine, ut ſupra, in ſulcum itinerarii per vulnus *Conductorem* immittit, deinde, itinerario ex urethra ablato, per vulnus inflictum *forcipem*, lapidillum, aut inſtrumentum aliud, extrahendo calculo accommodatum, immittit, quo ſic & apprehendere calculum, & integrum foras educere queat, digitis ne quidem in anum inſertis, niſi ſumma neceſſitas illud exegerit. Calculus foramine major ubi exire recuſat, vulnus factum ampliatur, aut ipſe forcipis opera in fruſta dividitur, ſicque per partes educitur. Hoc facto deligatio vulneris & conſolidatio inſtituitur ut in pueris, adhibita, ſi nimis magnum fuerit, ſutura, impoſitaque ad dies duos aut tres cannula argentea, evacuationi ſanguinis concreti, pituitæ, urinæque arenoſæ apta.

Modus idem in fœminis obtinet, modo digiti inſerantur, non in anum, ſed in uterinam vaginam, & catheter adhibeatur rectus, minime incurvus, & altero multo brevior.

Occurrit & *alius calculum extrahendi modus*: digitis in anum immiſſis Chirurgus calculum verſus

verſus anteriora ventris detrudit, mox, per foramen, ſecundum fibrarum ductum in muſculo recto ſupra os pubis factum, ope lapidilli aut forcipis calculum extrahit. Hoc modo ſi procedat operatio, urinæ ſtillicidium nunquam eſt metuendum, & præterea amplior calculo educendo conceditur locus: ſed interim per ſe periculoſa atque moleſta hæc eſt operatio, nam ſi labia vulneris in veſica facti haud uniantur muſculis abdominis, exulceratio veſicæ ſequitur, quæ non tantum inſignem dolorem movet, ſed & ipſo calculo incurabilior habetur; quæ incommoda etiam hoc effecerunt, quod minus operationibus aliis haberi cœperit à Practicis veris.

Cap. XXVII.

De Labiis leporiniis.

Operationum quarta & ultima Anaplerosis dicta, naturæ deficientia reſtituit, & maxime locum habet, cum naſus, labia, aures particulâ quadam, ſive à tempore nativitatis, ſive cauſâ externa id efficiente, privantur.

Ad Labium quod attinet: In defectu minori primo liberetur à gingivis, mox crepidines ejus ſcarificentur, deinde acus ope conjungantur, ſuperimpoſito Emplaſtro uniente. Et brevi curatio abſolvetur.

In majori vero defectu, ſeparetur labium à gingivis, interpoſitoque linteo, faſciarum opera jungantur extremitates ejus, diebus aliquot effluxis, ſcarificatione debita inſtituta, ſuturæ Emplaſtrorumque ope, extrema eadem uniantur.

Nares,

Nares, Aureſque, parte quadam privatæ quibus modis curandæ *Taliacotius* libro ſingulari fuſe deſcripſit, ad quem Lectorem ablegamus.

Finis Partis Primæ.

CHI-

CHIRVRGIÆ BARBETTIANÆ

PARS SECUNDA,

Agens

LIBRO PRIMO

DE TUMORIBUS,

SECUNDO

DE VULNERIBUS,

TERTIO

DE ULCERIBUS.

Digitized by Google

CHIRURGIÆ BARBETTIANÆ PARS SECUNDA.

LIBER I, DE TUMORIBUS.

CAP. I, *De tumoribus in genere.*

TUMOR *morbus eſt præternaturalis, quo partes humani corporis præter ſolitum modum ampliantur & extenduntur, ut deſtinatam operationem perficere nequeant.*

DIFFERENTIÆ tumorum ſumuntur 1. à Parte affecta, ut inflammatio oculorum, faucium, &c. 2. à Cauſis.

CAUSÆ ſunt 1. ipſæ partes corporis, loco naturali dimotæ. 2. Humores quatuor, tam naturales, quam præternaturales, ſanguis ſcil. Bilis, Pituita, & Melancholia, quibus addere cogimur ſerum & flatus.

Ex Humoribus plerique Tumores originem habent, ſive per *Congeſtionem* id fiat, ſive per eorundem affluxum.

Congregant ſeſe humores; cum, calore partis naturali imminuto, vel humores boni male concoquuntur, vel vitioſi haud ſatis evacuantur.

Humorum affluxus duplicem agnoſcit cauſam, 1. *Externam*, V. G. caſum, ictum, calorem externum, vehementem motum &c. Et *inter-*

internam, nempe dolorem, humorum copiam, tenuitatem & acrimoniam &c.

SIGNA *Tumorum* ſunt extenſio partis, dolor, rubedo, calor, durities, &c. Sed melius hæc in ſpecie, quam in genere deſcribuntur. *Temporum* (quivis enim tumor curabilis quatuor tempora habet) ſunt ſequentia: in *principio* pars intumeſcere incipit. In *augmento* intumeſcentia, dolor, aliaque ſymptomata augentur. In *ſtatu* ſymptomata per aliquod temporis ſpatium in eadem conſiſtunt forma, nec in pejus vergunt. In *declinatione* morbus imminuitur cum omnibus ſuis ſymptomatibus

PROGNOSIS. Tardioris ſunt curationis tumores ex pituita aut melancholia producti. Periculoſi qui ex ſanguine corrupto aut bile generantur; cum præter externas partes etiam internas occupant; cum circa vaſa majora, articulos, nervos, parteſque membranoſas aut nobiles ſe produnt; cum magnitudine ſua ſunt inſignes; quique in corpore Cacochymico ſe offerunt.

Terminantur quatuor modis. 1. *Diſſipatione*, quæ ſymptomatum imminutione dignoſcitur. 2. *Suppuratione*, in qua dolor & pulſatio augentur, febriſque aliquando accedit. 3. *Induratione*, quam ſæpius nimius repellentium atque immoderatior diſſipantium uſus inducit. 4. *Degeneratione in gangranam* ex caloris naturalis defectu.

CURATIO in hiſce duobus conſiſtit, 1. fluxus in partem ulterioris inhibitione, 2. ejus quod jam in parte congregatum ablatione.

Fluxum humoris ſiſtimus. 1. *Intercipiendo*. 2. *Repellendo*. 3. *Revellendo*. 4. *Derivando*. 5. *partem ipſam Roborando*.

Materia collecta aufertur 1. *medicamentis adſtringentibus & repellentibus*, cum nempe tenuis eſt,

eſt, nec firmiter parti inhæret. 2. *Reſolventibus*, cum craſſa eſt, partique firmius inhærens. 3. *Suppurantibus*, cum præcedentia debiliora ſunt. 4. *Igne & ferro*, cum media alia nihil præſtant.

Cap. II.

De Inflammatione.

PHLEGMONE ſive INFLAMMATIO *tumor eſt p. n. ex ſanguine in cutem aut muſculos ſubjectos effuſa, calorem, rubedinem, dolorem, pulſationem & tenſionem excitans.*

DIFFERENTIA. *Perfecta* eſt, cum ex ſanguine ſolo originem ducit. *Imperfecta* vero, cum ſanguini bilis, pituita, aut melancholia mixta eſt. Et tunc *Phlegmone*, *Eryſipelatodes*, *Oedematodes*, *Scirrhodes* dicitur.

CAUSA aliquando ſanguis ſolus eſt, aliquando aliis humoribus mixtus.

SIGNA ſunt calor, rubedo, dolor, pulſatio, ſplendor, tenſio, durities, renitentia.

PROGNOSIS. Inflammatio partium externarum internas à morbis multis liberat: atque hanc ob cauſam ſalutaris ſemper eſt habenda, niſi nimia ſua magnitudine in gangrænam commutaretur. Periculoſa & curatu admodum difficilis eſt, cum quæ oculos, fauces, penem, pudendum muliebre, & articulos occupat. In juvene, & æſtate, brevi curatur, tardius vero in corpore pingui quam macro.

CURATIO. *Indicationes* quatuor habet. Harum I. Diætam bonam ſpectat. Eligat æger aërem ſerenum; Cibus potuſque modice ſumantur, iique refrigerantes; calida quævis, dulcia, pinguia, (ut piper, zinziber, &c.) noxia; nocet & motus.

motus corporis, partis imprimis læſæ. Conducit ſomnus; obſunt alvi durities, ira, venuſque.

II. Affluxum humoris ulteriorem cohiberi vult; quod *Revulſione*, *Derivatione*, *Repulſione*, & *Interceptione* peragi poteſt. Venæ ſectio itaque hic quam primum inſtituatur, utpote ſumme neceſſaria. Revulſio fiat in loco remotiſſimo atque oppoſito. Derivatio in viciniore. Venam ſi ſecari negetur, Hirudines & ſcarificatio locum habeant.

Interea dum hæc ita fiunt, cum rariſſime corpus detur purum, ſed plerumque ſemper humores pravi ſanguini commiſceantur, magnopere neceſſarium exiſtimo, aliquando purgantia uſurpari, atque venæ ſectionem iterari. Pars ipſa affecta interim Medicamenta exigit *Repellentia*: à quibus tamen abſtinere præſtat, ubi 1. partes nobiles ad loca debita glandulaſque humores ablegant. 2. humores maligni ſunt. 3. critice exterius propulſi. 4. corpus impurum valde. 5. pars affecta debilis aut dolorifica nimis. 6. inflammatio eſt circa partem nobiliorem.

Medicamenta repellentia.

Radices Biſtortæ, Tormentillæ. Folia Cupreſſi, Myrti, Plantaginis, Quercus. Flores Balauſtiorum, Roſarum. Semina Cydoniorum. Santalum rubrum. Gallæ. Acacia. Sanguis draconis. Albumen ovi. Acetum. Vinum rubrum ſtypticum. Alumen. Bolus. Ol. roſarum, Myrtillorum. Empl. de Spermate ranarum.

R. Acet. roſac. unc. ij.
Album. ov. conquaſſat. N. ij.

Boli

Boli Armen. drachm. iij.
Lap. hæmatit. drachm. j.

M.

R. Succ. ſemperviv.
Portulac.
Plantagin. an. unc. j.
Acet. roſacei,
Vini rubr. auſter. an. unc. j. ſ.
Ol. myrtillor. unc. j.
Agitentur in mortario plumbeo,
Addendo
Pulv. cortic. granator.
Biſtortæ an. drachm. j.

M. F. Linimentum.

III. Indicatio humorem qui in parte hæret auferri exigit. Hoc primo *Reſolventibus*, ſed hiſce nihil efficientibus, *Suppurantibus* tentandum eſt.

Reſolventia, ſive diſcutientia.

Radices Galangæ, Iridis. Anethum, Abrotanum, Ruta, Sabina. Flores Chamomillæ, Meliloti, Sambuci. Semina Aniſi, Carui, Cumini. Ammoniacum, Bdellium, Sagapenum, Tacamahaca. Oleum Anethi, Nardinum, Rutæ, Laurinum. Unguentum Agrippæ, Martiatum. Emplaſtrum de Betonica, Oxycroceum, Diachylon. Fermentum. Stercora animalium. Spiritus & fæx Vini.

R. Rad.

R. Rad. Ireos,
Althææ an. unc. j. ſ.
Summitat. abſinth.
Flor. Chamomill.
Melilot. an. P. j.
Herb. parietar.
Verbaſci. an. M. j.
Farin. hordei,
Fœnugræc. an. q. ſ.
Coq. ex Vino albo Gallico,
Contuſis adde
Ol. irini,
Chamomillæ an. unc. j.
M. F. Cataplaſma.

Vel

R. Stercoris Vaccini unc. iij.
Succ. Cicutariæ. unc. j.
Ol. Chamomillæ unc. ſ.
Caſtorei drachm. ij.
Bol. armen. drachm. ſ.
Myrrhæ rubr. drachm. ij.
Croci drachm. j.
Farinæ Lupinor. q. ſ.
M. F. Cataplaſma.

Suppurantia.

Radices Althææ. Herba Malvæ. Flor. Chamomillæ. Ficus. Galbanum, Bdellium, Sagapenum, Ammoniacum. Adeps Porci, Anſeris, Anatis, Gallinæ. Ol. Lilior. alborum. Unguentum althææ ſimplex & compoſitum, Baſilicum. Emplaſtrum Diachylon, de Mucilaginibus, Meliloti.

R. Cæ-

R. Cæparum ſub cineribus aſſatar. unc. iij.
Ficuum N. x.
Contundantur, addendo
Unguent. baſilicon. drachm. vj.
Axung. Anatis unc. j.
Mellis Virginei,
Farin. ſem. lini. an. q. ſ.
M. F. Cataplaſma.

Vel

R. Rad. lilior. albor.
Althææ an. unc. j. ſ.
Fol. malvæ.
Brancæ urſin. an. M. j.
Ficuum N. viij.
Paſſular. mund. drachm. vj.
Farin. rad. althææ vel tritici unc. ij.
Sapon. Venet. drachm. iij.
Coctis & cribro tranſmiſſis

Adde

Axung. porci unc. j.
Ol. Chamomillæ unc. ij.
M. F. ſ. a. Cataplaſma.

IV. *Indicatio* nobis ſymptomatum rationem habere jubet, nam ſi non tollantur, curationem impediunt. Horum præcipua ſunt.

1. *Febris*, cujus cura ad Medicum ſpectat, niſi venæ ſectione tolli poſſit.

2. *Durities*, cujus de curatione cap. de Scirrho jam acturi ſumus.

3. *Gangrena*, de qua ſingulari cap. docebitur.

4. *Dolor*, cujus vehementia nos ſæpiſſime vehementer impellit, ut eam ſedare medicamentis neceſſe ſit.

Ano-

Anodyna.

Althæa, Anethum, Malva, Chamomilla, Hyoſcyamus, Nicotiana. Semina Lini, Papaveris, Fœnugræci. Sperma ceti. Lac dulce. Albumen ovi. Ol. Lilior. albor. Lini. Unguentum Populeum. Axungia Porci, Gallinæ, Humana. Opium.

Cataplaſmatis ſequentis vires inſignes non ſemel expertus ſum.

R. Flor. Anethi,
Chamomill. an. M. j.
Sambuc. M. j. ſ.
Fárin. ſemin. Lini unc. iiij.
Ol. aneth.
Lil. alb. an. unc. ſ.
Coq. ex lacte vaccino in formam.
Cataplaſmatis.

Cap. III.

De Eryſipelate.

Erysipelas *eſt tumor præternaturalis, originem habens ex bile, quæ ſe vulgo per ſolam cutim, ſed aliquando etiam per ſubjectos muſculos effundit, ubi deinde dolorem calorem & alia ſymptomata excitat.*

Differentia. *Perfectum* eſt cum ex bile ſola oritur, & *imperfectum* cum ei ſanguis, pituita, aut melancholia miſcetur, cujus ab appellatione tum etiam ſuam denominationem ſumit, dum *Eryſipelas phlegmonodes*, *Oedematodes*, *Scirrhodes*

rhodes dicitur. *Ulcus* ipſi quandoque *jungitur* modo cutem ſolam, modo inſuper carnem ipſam conſumens.

CAUSA. *Bilis* eſt, ſed raro ſola, aliquando enim *phlegma* aut *melancholia* miſcetur, plerumque *ſanguis* aut *ſerum*, unde eſt quod Phlegmoni dicata media plerumque etiam in Eryſipelate proſint.

SIGNA ſunt æſtus ingens; dolor acris, rubedo cum flavedine permixta, ad attactum ut facile cedens, ita etiam facile rediens; partis intumeſcentia, ac tenſio levis; pulſatio minor; quæ ultima occaſionem dubitandi authoribus multis dederunt, an Eryſipelas inter tumores referri debeat. Invaſio ejus ſemper eſt cum febre, niſi à cauſa externa ortum duxerit.

PROGNOSIS. Eryſipelas raro periculoſus affectus eſt, niſi ab exterioribus ad interiora materia repellatur. Periculoſior tamen circa partes nobiles & fauces, imo & cum vulnus, fractura, luxatio, aut putredo junguntur.

CURATIO. Ad *Diætam* quod attinet; *Aër*, *Cibus* & *potus* refrigerantia ſint: nocent omnis generis acria, calidą, pinguia, dulcia, ſimiliter & Motus corporis nimius, Vigiliæ, Alvi durities, Venus, Ira.

Purgationes in hoc caſu valde neceſſariæ habentur. Huc pertinent medicamenta cap. 3. partis primæ tradita.

Venæ ſectionem Eryſipelas perfectum magis vetat quam commendat; nam ſanguinis pinguedo acrem bilem refrænat. Attamen ſi febris vehemens, affluxio magna, ſanguiniſque aliquid (quod fere contingit) bili miſceatur, eam inſtituere conducit, in plethoricis imprimis: in delicatioribus & debilibus ſcarificatio cum cucurbi-

tulis, aut hirudines ſubſtitui, ſi res exegerit, poſſunt.

His præmiſſis *ſudoris provocatio* remediorum omnium præſtantiſſimum eſt.

Externe parti læſæ *applicari minime debent.* 1. *Olea, & pinguia* quævis, utpote quæ bilem nutriunt, putredinemque facile cauſaut: quod ſi tamen iis uti placeat, aliorum medicamentorum additione temperentur. 2. *Repellentia*, niſi exiguum valde Eryſipelas, & pars affecta à nobilioribus remota fuerit, humoreſque adhuc adfluxerint: imo ne hic quidem niſi modice diſſipantibus mixta uſurpari debent.

Cataplaſmata capite præcedenti deſcripta, hic quoque ut plurimum cum ſucceſſu applicantur.

Quotidiani fere uſus Emplaſtrum Diapalma in aceto diſſolutum. Folia Tabaci, Braſſicæ, Hyoſciami, &c. parti affectæ impoſita, æſtum valide extrahunt. Sunt qui Stercus ovillum in vino aut aceto decoctum uſurpant; ſunt & qui Flores Chamomill. Melilot. Sambuc. in lacte dulci coctos adhibent.

Creta pulveriſata, ope chartæ emporeticæ parti impoſita, cito & tuto ſanat.

Fomenta ſequentia magnarum virium expertus ſum.

R. Myrrh. rubr. pulv. drachm. ij.
Sacch. Saturni drachm. ſ.
Camphor ſcrup. j.
Opii gr. xxv.
Vini alb. gall. unc. vj.
M.

Madefiant eo lintea, calideque applicentur parti affectæ, ſæpius renovanda, ubi exſiccata aut refrigerata fuerint.

Aliud

Aliud præſtantiſſimum.

R. Troch. alb. Rhaſ. drach. j.
Camphor. ſcrup. j.
Spir. vini unc. j.
Aq. ſambuc. unc. vj.
M. & modo dicto uſurpato.

Poteſt & *Suffitus* ex *Maſtiche & Thure* quinquies aut ſexies de die inſtitui, maxime ubi Eryſipelas faciem occupat.

Ulcus ubi jungitur.

R. Troch. alb. Rhaſ. drach. ij.
Myrrh. rub.
Lytharg. aur. an. drach. j.
Flor. ſulph. drach. ſ.
Sarcocoll. ſcrup. ij.
Album. ovi. q. ſ.
M. F. Linimentum.

CAP. IV.

De Oedemate.

OEDEMA *tumor eſt præternaturalis à pituita originem trahens, albus, mollis, ſine dolore, per congeſtionem frequentius, quam per affluxum humorum, generatus.*

DIFFERENTIA. *Perfectum* eſt, cum ex pituita ſola oritur, *imperfectum* cum aliis humoribus mixta eſt. Tum enim *Oedema phlegmonodes, Eryſipelatodes, Scirrhodes* appellatur.

Causa. *Pituita* eſt, quandoque *ſola*, aliquando aliis humoribus *confuſa*. Plerumque etiam vaſa lymphatica male diſpoſita occaſionem ipſi præbent.

Signa ſunt albedo; mollities digitis cedens; dolor minor, minorque pulſatio.

Prognosis. Oedema ſi in ſcirrhum aut abſceſſum abeat, difficile admodum curatur; periculoſum quoque ſi phthiſis aut hydrops adfuerit. In ſenibus, corporibus phlegmaticis, tempore hyemali, omnibuſque illis, qui cibo potuve, immoderatius ſumptis, calorem nativum continuo debilitant, frequentius ſe exhibet.

Curatio æque ac in tumoribus præcedentibus Diætam bonam exigit. *Cibus* & *Potus*, ſimiliter ac *Aër* moderate calefaciant atque exſiccent. Caro aſſata præſtat elixata. Nocent fructus horarii, caſeus, piſces marini, &c. Nocet & quantitas cibi potuſve nimia. Conducit Vinum, per ſe uſurpatum, aut herbis calefacientibus alteratum. *Motus corporis* moderatus ante ſumptum cibum valde prodeſt, uti obeſt *Somnus* diuturnus, imprimis diurnus, *Alvi* item *durities*, *Quies*, & *Triſtitia*.

Vena ſectio omnino inutilis hic, & non niſi rariſſime inſtituitur. Sed ſudoris provocatio & purgatio frequentius locum habent; quandoque & Vomitus. Semper autem ventriculi & præcipue quidem rationem habere oportet.

Tumori ipſi in principio adhibemus medicamenta Repellentia, Diſſipantibus temperata, ita tamen ut Diſſipantium virtus excedat; mox Diſſipantia ſola, eaque fortiora aut debiliora pro morbi conditione.

R. Aloës

R Aloës drachm. iij.
Boli armen. unc. ſ.
Acaciæ,
Sang. dracon.
Rad. cyper. pulv. an. drachm. ij.
Croci drachm. ſ.
Aceti roſac. unc. j. ſ.
Ol. myrtin.
Lumbricor. terr. an. unc. j.
Ceræ q. ſ.

M. F. Ceratum.

Aliud, fortius.

R. Sulphur. crud.
Ciner. ſarmentorum vitis,
Salis Gemmæ an. drachm. ij.
Farin. fabar. unc. ij.
Aceti unc. j.
Ol. nucum drachm. j.
Therebinth. & ceræ q. ſ.

M. F. Unguent. vel Ceratum.

Aliud, adhuc fortius.

R. Ladan. unc. j. ſ.
Thuris unc. j.
Styrac. calam. unc. ſ.
Sulphur. drachm. vj.
Alumin.
Sal. nitr.
Ciner. commun. an. drachm. ij.
Stercor. vaccin. unc. ſ.

Ol. rutac. unc. j.
Therebinth. & picis p. ſ.

M. F. Emplaſtrum.

Cataplaſma Efficax.

R. Radic. althææ unc. iij.
Bryoniæ,
Ebuli an. unc. ij.
Fol. ſalviæ,
Rutæ an. M. j.
Sabinæ M. ſ.
Coq. ex Aq. & Vini æq. part. Addendo ſub finem Aceti unc. iij.

Contuſis adde

Farin. fabar. unc. ij. ſ.
Cinerum commun. unc. ſ.
Stercoris vaccin. unc. j.
Salis commun. unc. ſ.
Ferment. unc. j. ſ.
Ol. Chamomill. unc. iiij.
Axung. porc. unc. ij.

M. F. Cataplaſma.

Quod ſi Oedema in abſceſſum mutetur, quod raro contingit, Cataplaſma hoc etiam valde prodeſt, præſertim ſi cepas aliquas, omiſſo aceto, cum quantitate unguenti Baſilici ei admiſceas.

Si Oedema ex phthiſi, hydrope aut Cachexia originem ducat, ægre curari poterit, niſi prius illos morbos curaveris.

Celer-

Celerrime Oedema *Vino* hoc, aut *Conſerva purgante* curare ſolitus ſum, adhibitis inſuper faſciis, longitudinem 12. aut 15. ulnarum habentibus, quas brachiis aut pedibus curioſè circumjici curo, ita ut & ſuperiora verſus adſcendant, & deſcendenti humori nullibi collectionis locum concedant. Hoc modo partes nobiles roborantur, humores præternaturales educuntur, membraque externa ſpatio paucorum dierum ſanitati reſtituuntur.

R. Rad. Ireos Florent. unc. j.
Eryngii, Petroſel. an. unç. ſ.
Rhab. elect..
Agarici trochiſc. an. drach. iij.
Fol. ſenn. mund. drach. vj.
Cinam. drach. ij.
Caryophill. drach. ſ.
Sem. ſiler. mont. drach. ij.

M. F. Nodulus.

F. infuſio in vini gall. antiqui pint. ij.
Sumat inde mane unc. iiij. aut v. pro doſi.

Vel

R. Elect. de ſucc. roſ. unc. j.
Jalap. drach. j.
Spir. ſal. ſcrup. j.

M. F. Conditum.

Sumat inde æger, tertio aut quarto quovis die, quantitatem fabæ aut nucis avellanæ.

Cap. V.

De Scirrho.

Scirrhus *tumor eſt præternaturalis, qui aliquando ex pituita lenta, aliquando ex Melancholia originem habet: durus eſt præterea, renitens & doloris expers.*

Differentia. *Perfectus* eſt, cum ex Melancholia aut pituita ſola, oritur; *Imperfectus*, cum humores alii, à naturali ſtatu plurimum recedentes, eidem commiſceantur.

Causa *Melancholia* eſt, aut *Pituita lenta*.

Signa ſunt durities ſumma; dolor nullus; color albicans ſi ex Pituita, lividus ſi ex Melancholia.

Prognosis. Scirrhus qui doloris eſt expers, & cui pili increſcunt, incurabilis omnino habetur. Coloris lividi qui eſt, valde periculoſus eſt, & ſæpius in cancrum degenerat. Imperfectus, exiguus, dolorificus aliquo modo, (licet rariſſime,) aliquando curatur.

Curatio in diæta conſiſtit; & eadem in hoc caſu, ſi Scirrhus ex pituita originem trahat, eſt inſtituenda, quæ in Oedemate erat obſervanda: ſi vero ex Melancholia, *Aër* ſit purus, moderate calidus, & humidus; *Cibus* ejuſdem conditionis, faciliſque digeſtionis: Acria omnia, quæque gradu tertio aut quarto calida, noxam adferunt. *Potus* nec craſſus ſit, nec fortis, at vero calefaciens. Triſtitia, Ira, Curæ, Lucubrationes nocturnæ, Somnus etiam longior, nocent. Modica corporis exercitatio eſt neceſſaria.

Venæ ſectio parum aut nihil in hoc caſu præſtat, ſed magno cum fructu ſudorifera & purgantia exhibentur.

Inter

Inter *Externa* media præſtant *Diſſipantia* & *Emollientia*, ita tamen, ut toto curationis tempore conjungantur, modo unius, modo alterius quantitatem augendo.

Suppurantium uſus in curando Scirrho rariſſime bonum habet eventum.

Sunt qui *Exſciſſionem* aut *Inuſtionem* tentant, ſed hoc illorum temerariæ ignorantiæ eſt tribuendum: admitti poſſet hic curandi modus, ſi proprio folliculo contineretur, at Scirrhi nomen ejuſmodi tumori minime adſcribitur.

Medicamenta Emollientia.

Butyrum. Adeps Gallinæ, Anſeris, Anatis, Porci, Vulpis, Urſi, Hominis. Malva, Althæa, Atriplex. Gummi Ammoniacum, Galbanum, Bdellium, Styrax liquida. Unguentum Althææ. Emplaſtrum Diachylon, de Mucilaginibus, de Meliloto.

De *reſolventibus* ſupra, ubi de Phlegmone egimus.

R. Gumm. Galban.
    Ammoniac.
    Opoponac. an. unc. j.
  Flor. ſulphur.
  Myrrh. rubr. an. unc. ſ.
  Camphor. drachm. j.
  Ol. lilior. albor.
  Axung. anatis an. drachm. vj.
  Ceræ q. ſ.
    M. F. Emplaſtrum.

R. Rad. althææ unc. iij.
    Iridis unc. j.
  Fol. braſſicæ,

Parietariæ,
Malvæ,
Flor. Chamomill.
Melilot. an. M. j.
Sem. lini unc. ij.
Coq. ex aq. commun. & contuſis

Adde.

Stercoris caballin. unc. ij.
Axung. porci,
Ol. Chamomil. an. unc. j.
Cepar. coctar. unc. ſ.

M. F. Cataplaſma.

Cap. VI.

De Tumore aquoſo.

Tumor Aquosus *collectio eſt aquoſi humoris in toto corpore, aut partibus quibuſdam, mollis, ſine dolore, digitis facile cedens, aſt illico rediens.*

Differentia. Quandoque totum corpus aqua repletum, & *Anaſarca* tumor talis dicitur: aliquando Venter infimus, ſolus, aut una cum pedibus, intumeſcit, & *Aſcites* vocatur. Nonnunquam flatus, ſero ſe jungens, Ventrem tympani inſtar extendit, & *Tympanites* appellatur. Atque hæ tres illæ Hydropis ſpecies ſunt, quarum curatio à Medico potius, quam Chirurgo expectatur. Aqua ſimilis in Capite collecta *Hydrocephalon*, in pectore *Hydropem pulmonis*, in umbilico *Hydromphalon*, in ſcroto *Hydrocelen* conſtituit.

Causa

CAUSA *Serum* eſt, aqua ſcil. ſubſalſa, ex partium ſanguificationi & chylificationi inſervientium calore imminuto, producta.

SIGNA. Mollior hic tumor eſt Oedemate, digitiſque magis cedit; ſine dolore; cum pruritu quodam; &, ſi ad candelam eum ſpectare detur, pellucidus.

PROGNOSIS. Tumores aquoſi periculoſi non ſunt, præſertim ſi partes principes, qui eum fovent, non admodum ſint debilitati: difficulter tamen curantur omnes, imprimis circa & in articulis.

CURATIO. *Diæta* hic eadem locum habet quæ in Oedemate. Salſa, fumo indurata, potuſque copioſior valde nocent; ſimiliter ac ſpiritus Vini & piper: proſunt alias Alimenta & Potulenta calida.

Purgatio ſumme neceſſaria, modo non ſit vehemens, ne partes debilitatæ magis debilitentur. *Sudoris* & *Urinæ provocatio* multum hic efficiunt.

Venæ ſectio in Hydropicis eſt vitanda, quantum poſſibile ſit: nam non niſi damnum adfert.

Hydragoga ſ. aquam purgantia.

Radices Aſari, Eſulæ, Jalappæ, Mechoacannæ albæ. Folia & cortex ſambuci. Euphorbium. Turbith. Gummi guttæ. Syr. & Species diacarthami. Cremor Tartari.

R. Syr. roſar. ſol. cum ſenn.
Diacartham. an. unc. j.
Jalapp. gr. viij.
Crem. Tart. ſcrup. ij.
Aq. petroſel. q. ſ.
M. F. Hauſtus.

Vinum purgans, hydropem ipſum curans.

R. Rad. Gentianæ,
Iridis,
Cichor.
Fœnicul.
Imperator. an. unc. j.
Cort. med. ſambuc. unc. j. ſ.
Fol. Chamepytheos M. j.
Roris marin. P. ij.
Flor. centaur. min. P. j.
Sem. apii,
Coriandr.
Carui,
Urtic. Rom.
Fœnicul. an. drachm. j.
Fol. ſenn. elect. unc. ij.
Agaric. leviſſ. drachm. iij.
Jalapp. unc. ſ.
Turbith. drachm. j. ſ.
Conciſa infundantur in libr. vj. Vini Rhenani.
Doſis unc. iiij.

Externe aquam conſumentia.

Rad. Iridis, Bryoniæ, Ariſtolochiæ. Flores Sambuci, Chamomillæ. Folia Chelidonii, Centaurii, Calamenthæ, Rutæ, Anethi, Origani. Sulphur vivum, Sal, Alumen. Baccæ lauri. Ammoniacum, Bdellium, &c.

R. Stercoris vaccin. unc. ſ.
Columbin. drachm. ij.

Sul-

Sulphur. vivi unc. ſ.
Nitri drachm. ij.
Mellis,
Aceti an. unc. j. ſ.
Farin fabar. unc. ij.
Bacc. laur.
Sem. Cumin. an. unc. ſ.
Olei anethi,
Nardin. an. unc. j.
Vini albi Gallic. q. ſ.

M. F. Cataplaſma.

Vel

R. Thuris,
Maſtiches,
Myrrhæ an. unc. ſ.
Camphoræ drachm. ſ.
Stercoris caprin. unc, j. ſ.
Sulphur.
Salis,
Cumin. an. drachm. iij.
Therebinth. & Ceræ q. ſ.

M. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Hydrocephali curatio omni tempore expertiſſimis Medicis inſignem creavit moleſtiam. Aqua in ventriculis cerebri, aut intra cerebrum & meninges, contenta, periculum ſummum adfert, minus intra meningem craſſam & tenuem, aut intra meningem craſſam & cranium, collecta (duram enim matrem phlebotomo diſſecare licet, ſi ad eam pervenire concedatur) longe adhuc minus extra cranium detenta.

Purgantia, *Sudorifera*, *Diuretica* raro in hoc caſu aliquid conferunt: majus commodum adferunt

ferunt *Cauteria*, *Veſicatoria*, *Fonticuli*, *Setacea.* Sed plerumque ad inciſionem aut periculoſam uſtionem impellimur, quæ tamen media quoſdam in vita conſervarunt.

Placet Chirurgis nonnullis Cauterio actuali cutem Capitis adurere, quinque, ſex pluribuſque locis, non ſimul & ſemel, ſed repetitis vicibus, ne vires nimium conſumantur, quotidie locum eum eligendo, quem Aquoſus humor commodiorem indicat.

Alii malunt phlebotomo cutem, &c. aperire, loco ſuturæ ſagittali vicino.

Mediorum horum quodnam præſtet, abſolute declarari non poteſt. Cauterium actuale magnifacio, ubi aqua intra cutem & cranium reſidet. At ſi eadem ſub cranio, intra meninges, hæſerit, operatio ſine phlebotomo quomodo abſolvi queat non video.

Quodcunque eorum eligas, aquam omnem ſimul educas cave, facile enim ipſo operationis tempore interiret æger, aut ſaltem valde debilitaretur. Imo nunquam in fine curationis aqua omnis auferenda, ne partes debilitatæ, etiam calore eo, quem aqua poſſidet deſtitutæ, corrumpantur: quin potius, quod relinquitur, internis externiſque diſſipantibus conſumendum. Et hoc in omni tumore aquoſo, paracentheſi curando notandum eſt.

Eodem prorſus modo *Tumores aquoſi* etiam in *umbilico* aut *ſcroto* tractari debent, media alia poſtquam fruſtra adhibueris.

Hydrops pectoris ad Chirurgiam non pertinet, niſi ubi paracentheſi curatur. De hac cap. xv. partis 1. egimus.

CAP.

CAP. VII.

De Tumore flatulento.

TUMOR FLATULENTUS *morbus eſt ex flatu productus, digitis non niſi renitendo cedens.*

DIFFERENTIA. Quidam *ſine dolore* eſt, Quidam *cum eo*, aliquando flatus quieſcunt, aliquando vero horſum & retrorſum agitantur.

CAUSA *flatus* ſunt; flatuum vero pituita, imprimis ubi miſcetur bilis, fermenti inſtar ſpumam, ſicque flatus producens: huc plerumque accedit partium debilitas, per quam humores quidem concoquere ſtudent, verum non ſatis concoquunt.

SIGNA ſunt inflatio, renitentia digitis prementibus cedens, murmur, maxime à percuſſione.

PROGNOSIS. Partes carnoſas raro occupant, in aliis incommoda plurima excitant: in corporibus debilioribus & cacochymicis difficilis tardæque curationis ſunt.

CURATIO. *Diæta* hic eadem ferme obſervanda quæ in Oedemate. Piſa, fabæ, rapa, caſtanea, nuces, omneſque fructus crudiores, magnopere nocent. Proſunt è contra vinum, aliaque moderate calefacientia; aromata etiam quædam, & carminativa, v. g. nux moſchata, macis, aniſum, carum, leviſticum.

Ventriculus, totumque corpus, medicamentis indigent *purgantibus* & *roborantibus*, additis ſemper Carminativis, quandoque etiam, ubi roborantia uſurpantur, *anodynis*. Excellit hoc in caſu Laudanum opiatum, caute (hoc eſt ad gr. ſ. aut j.

aut j. pro doſi) exhibitum; præterquam enim, quod dolorem ſedet, cauſam etiam mali vi ſua diaphoretica tollit. Sudoris etenim provocatio quam hic utilis, tam inutilis venæſectio habenda eſt.

Carminativa, ſ. flatus diſcutientia, externa.

Radices Galangæ, Leviſtici. Herb. Anethum, Mentha, Majorana, Pulegium, Roſmarinus, Ruta, Cerefolium. Flores Sambuci, Meliloti, Chamomillæ. Semina Aniſi, Carui, Cumini, Fœniculi. Nux moſchata. Cardamomum. Caſtoreum. Oleum Rutæ, Nardinum, Spicæ, Anethi, Carui deſtillatum, Macis ſtillatitium, Nuciſtæ expreſſum & deſtillatum. Emplaſtrum de meliloto.

R. Ol. abſinth.
Rutacei an. drachm. ij.
Nuciſt. expreſſ. drachm. j.
Macis ſtillatit. drachm. ſ.
Caſtorei in aq. vitæ diſſolut. ſcrup. ij.
M. F. Linimentum.

Vel

R. Fol. rutæ.
Calamenth. an. M. ſ.
Farin. fabar. unc. ij.
Sem. cumin.
Aniſi an. unc. ſ.
Bacc. laur.
Salis commun. an. drachm. iij.
Nitri,

Sul-

Sulphur. an. drachm. j.
Stercoris caprin. unc. vj.
Ol. anethin.
Nardin. an. unc. j.
Vin. alb. Gallic. q. ſ.

M. & Coq. in formam Cataplaſmatis.

Vel

R. Rad. pyrethr. drachm. ſ.
Saponis Venet. drachm. iij.
Caſtor. in aq. vitæ diſſolut. drachm. j.
Sem. cumin.
Carui an. drachm. ij.
Ciner. lumbricor. terreſtr. drachm. ſ.
Ol. ſpicæ unc. ſ.
Maſtiches drachm. iij.
Ceræ & Thereb. q. ſ.

M. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Cap. VIII.

De Herpete.

HERPES *eſt tumor p. n. à bile flava originem habens, cutem exedentibus & ſerpentibus puſtulis defœdans.*

DIFFERENTIA. Bilis ſola ubi prædominatur, *Herpes exedens* producitur, ubi vero bili pituitæ aliquid miſcetur, *Herpes miliaris.*

CAUSA quandoque bilis ſola eſt, aliquando pituitæ mixta. Non video tamen cur non ſæpius *ſerum* ſanguinis hic aſſumatur; Ductus enim lymphæ male conſtituti mutationes in corpore humano producunt, antea ignotas.

SIGNA

Signa ſunt puſtulæ exiguæ ſemini milii ſimiles, calor, pruritus, & poſt fricationem humiditas atque ulcuſcula.

Prognosis. Herpes difficilis eſt curationis, at minoris periculi, niſi repellentium uſu inordinato periculoſus reddatur.

Curatio *Diæta* hic eadem convenit, quæ in Eryſipelate. Præter hanc *Purgatio* hic ſumme utilis, *Vena ſectio* enim damnoſa. *Thermarum* ſingularis hic uſus, aquæ enim ejuſmodi opportuno tempore hauſtæ tuto eum tollunt: *Decoctum Chinæ*, *ſalſæ*, *&c.* plurimum etiam conducunt.

Exterius multum ſæpe efficimus *ſaliva* jejuni hominis: quod ſi ad interiora repellatur, febris, aliaque ſymptomata excitantur.

Summo cum ſucceſſu aliquoties adhibitum obſervavi pulverem lapidis ſciſſilis cum aceto mixtum. Sunt qui ſinapi uſurpant cum butyro liquefacto & aſſato; quibus alii pulveris pyrii aliquid addunt. Lixivium præterea, imo urina ipſa in multis quoque profuere. Unguentum fuſcum Felicis Wurtz ſingulare hic eſt, ſimiliter ac Emplaſtrum ſequens,

R. Sarcocollæ,
Sulphur. crud. an. drachm. ij.
Maſtich.
Thuris,
Lapid. calaminar. an. unc. ſ.
Troch. alb. Rhaſ.
Lithargyr. aur.
Myrrhæ an. drachm. iij.
Sevi hircin. unc. ſ.
Ceræ & Therebinth. q. ſ.
M. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Pulvis

Pulvis cretæ cum lacte dulci mixtus & illitus certo ſanat, præmiſſa fomentatione calida cum vini Gallici vappa.

In Herpete pertinaci.

R. Ung. fuſci Felic. Wurtz drachm. iij.
Alb. Camphorat. drachm. j. ſ.
Ceruſſæ,
Sulphur.
Myrrh. an. drachm. j.
Lithargyr. drachm. j. ſ.
Merc. dulc.
Ærugin. æris an. ſcrup. j. ſ.
Ol. roſac. q. ſ.

M. F. Unguentum.

Vel

R. Lapid. prunell. drachm. j.
Flor. ſulph. unc. ſ.
Sal. Saturn. drachm. j. ſ.
Ol. rapar. veter. q. ſ.

M. F. Linimentum.

CAP. IX.

De Atheromate, Steatomate, & Meliceride.

ATHEROMA *tumor eſt præternaturalis propria tunica contentus, originem ducens ab humore pulti ſimili, ſine dolore, ſimplicis coloris, nec digitis facile cedens, nec, iis remotis, facile iterum extuberans.*

STEA-

STEATOMA *tumor eſt præternaturalis propria tunica contentus, originem trahens à materia ſebo ſimili ejuſdem ubique coloris, mollis, ab exiguo principio augmentum paulatim ſumens, digitis difficulter cedens, at iis remotis facile ad primam magnitudinem rediens.*

MELICERIS *tumor eſt p. n. propria tunica concluſus, ortus ab humore melli ſimili, ſine dolore, rotundus, & facile cedens digitis, & iis ablatis facile iterum ad priſtinam figuram rediens.*

DIFFERENTIA. Materia hæc melli, ſebo, aut pulti ſimilis circa articulos ſe congregans, *Ganglion*; & circa colli glandulas *Glandula, ſcrophula* ſive *ſtruma* dicitur: ſed in brachiis, pedibus aut capite *Tubercula*, & ſi ex lue Venerea, *Tophum*, conſtituit

CAUSA horum tumorum *pituita* eſt, in uno magis, in altero minus, à naturali conſtitutione recedens, quandoque, aſt rarius, melancholiæ mixta.

SIGNA eorum definitione exhibentur.

PROGNOSIS. Rariſſime ſine Chirurgiæ ope curantur. Quod ſi veſicula rumpatur aut tota non auferatur, fiſtula fere aut ulcus fœdum remanet, quorum difficilis & tarda curatio eſt.

CURATIO. Tolluntur quandoque, licet rarius, *Diſſipantibus* fortioribus: Balſamo Peruviano aliquot curavi: Emplaſtro oxycroceo aliqui utuntur, aut ſequenti:

℞. Laudani unc. j.
Myrrh. rubr. drachm. iij.
Camphor. drachm. j.
M. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Aliud:

℞. Gummi ſagapen.
Ammoniac. an. unc. ſ.

Rad.

Rad. pyrethr.
Euphorbii an. ſcrup. j. ſ.
Sulphur. drachm. iij.
Ol. ſuccin. drachm. j.
M. F. Emplaſtrum.

Quod ſi materia ſua ex membrana, ruptione facta, exierit, *exedenta* ſ. *corrodentia* adhibenda; alia enim nimis debilia forent.

Exedentia, Corroſiva, Catharetica.

Radices Hellebori nigri. Gallæ uſtæ, Nuclei dactylorum combuſti. Ærugo æris, Alumen uſtum. Calx viva. Vitriolum Mercurius ſublimatus & præcipitatus. Spiritus & oleum vitrioli. Spiritus ſalis, Liquor tartari. Unguentum Ægyptiacum; Fuſcum Felicis Wurtz. Cinis quercus, ſarmentorum vitis, &c.

Placet nonnullis Arſenico hic uti, & Auripigmento, aſt non niſi ſummo cum periculo uſurpantur iis in locis, ex anatome cognoſcendis, quibus nervi accumbunt. Cuti carnoſiſque excreſcentiis minori cum periculo applicari poſſunt.

Unguentum plerumque ſequens ſufficit.

R. Vitrioli optime dulcific. drachm. j.
Ærug. æris ſcr. j.
Ung. Ægypt. unc. ſ.
M. F. Unguentum.

Siquidem ad ſuppurationem tenderint, quod tamen rariſſimum, naturam Chirurgus adjuvet *maturantibus*.

At omnium tutiſſima via tumores hos auferendi ea eſt, quam cap. VIII. partis primæ monſtravimus.

CAP.

CAP. X.

De Scrophulis, ſ. Strumis.

STRUMÆ ſ. SCROPHULÆ *tumores ſunt præternaturales propria tunica contenti, ex humore melancholico & pituitoſo originem habentes, atque tuberculorum ſpecie in collo locisque vicinis prodeuntes.*

DIFFERENTIA. Mobiles aliquando ſunt, aliquando fixæ; aliquando ſimplices ſunt, & aliquando plures reperiuntur.

CAUSA *Melancholia* eſt, aut *Pituita*, aut utraque mixta.

SIGNA. Tumor durus eſt, inæqualis, & rariſſime dolorificus.

PROGNOSIS. Tumores hi tardioris difficiliorisque curationis ſunt, imprimis ſi plures fuerint aut immobiles. Periculoſi ſunt, cum dolorifici evadunt, & in cancrum degenerare minantur, aut ſi nervo, aut inſigni venæ adhærent. Hæreditarii aliquando ſunt, nonnunquam certæ regioni aut civitati endemii. Curati plerumque cicatricem turpem relinquunt. Nervus recurrens ubi diſſecatur vox perit, ſæpe vita ipſa.

CURATIO. *Diæta* eadem hic obſervanda quæ in Oedemate aut Scirrho.

Purgatio neceſſaria, *Venæ ſectio* minus. *Sudoris provocatio* eodem modo & mediis, ut in lue Venerea, inſtituta, plurimum hic efficit, imo vel ſola ſtrumas tollit.

Quandoque mediis internis, quibus vis ſingularis ſcrophulas curandi tribuitur, conſumuntur.

Talia

Talia ſunt.

Rad. Ariſtolochiæ rot. Bryoniæ, Cyclaminis, Filipendulæ, Morſus niaboli, Iridis, Pimpinellæ, Pyrethri, Scillæ, Verbenæ, Scrophulariæ. Folia Cupreſſi, Apiaſtri, Rutæ, Satureiæ. Flores geniſtæ. Cancri combuſt. Teſtæ ovorum uſtæ, Sal gemmæ, Spongia.

Spongiæ recentes valde commendantur, ſi vel decoquantur in cereviſia, pro potu, bis terve de die ſumendo; vel calcinentur, pulveriſque drachm. ſ. tempore matutino & veſpertino exhibeatur. Sunt qui Pulverem ſeq. valde laudant.

R. Cineris ſpongiæ marinæ,
Oſſis ſepiæ,
Piperis longi,
Cinamomi,
Salis Gemmæ,
Pyrethri,
Nucum cupreſſi,
Gallarum quercus,
Flor. roſar. rubr. an. unc. ſ.
M. F. Pulvis. Doſis ſcr. ij. vel drachm. j.

Vel

R. Lapid. ſpongiæ drachm. iij.
Sal. gemmæ drachm. ij.
Tartari drachm. j.
M. F. Pulvis. Doſis ſcr. ij. vel drach. j.

Extrinſece Reſolventia & *Emollientia* medicamenta uſurpantur; his nihil efficientibus *Suppurantia* adhibentur. Suppuratione facta, ulceris maligni curatio inſtituenda.

Quod ſi prædicta nihil præſtent, ad *Corroſiva media*, imo tandem ad *ferrum* ipſum accedimus.

Empla-

Emplaſtrum egregie reſolvens & emolliens.

R. Gum. Galban.
Ammoniac.
Bdellii an. unc. ſ.
Bacc. laur.
Staphydis agriæ,
Pyrethri,
Cumini an. drachm. vj.
Stercoris columbin. drachm. j.
Caprini drachm. iij.
Axung. porci unc. j. ſ.
Ol. Chamomill. unc. j.
Ceræ & picis q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Linimentum, quo humorum affluxus impediri, ſcrophulæque ſæpius in totum tolli poſſuut.

R. Ol. myrtin. laurin. an. unc. ſ.
Ung. martiat. unc. j.
Argenti vivi florib. ſulph. extincti drach. vj.
M. F. Unguentum.

Inungantur eo ſcrophulæ bis de die, ſi non conſumantur, ad minimum imminuentur; Verum quotidie os ægrotantis inſpicere tenetur Chirurgus: nam ſi linguæ aut gingivarum intumeſcentiam reperiat, ab unguento hoc abſtinere debet; alias enim continua ſequeretur ſalivatio. Emplaſtrum de Ranis cum Mercurio hoc in caſu etiam prodeſt.

Vel

Vel

R. Gumm. Carann. unc. j.
Mercurii vivi thereb. extinct. drach. iij.

M. F. Emplaſtrum.

Dolor ubi adeſt, emplaſtro huic addi poteſt Opii drachma; ipſi enim & reſolvendi, & dolorem ſedandi, minime autem frigida, ſed calida vis ineſt.

Medicamenta ſuppurantia cap. 11. exhibentur, corrodentia cap. præcedenti.

In ſcrophulis ſuppuratis atque apertis valde probatur linimentum ſequens,

R. Ol. laurin.
Ceruſſ. pulv. & aqua vitæ lævigatæ an. unc. j.
Alum. rochæ unc. ſ.
Salis drach. ij.

M. F. Unguentum.

Cap. XI.

De Bubone.

Bubo *tumor eſt præternaturalis glandularum, ex impuro ſanguine, rubicundus, dolens, renitens, originem habens.*

Differentia. Minor ubi eſt, minuſque dolens, ſed qui facile ſuppuratur, *phyma* dicitur; *phygeton* vero, ubi Eryſipelatodes magis eſt. Sub maxilla *Panus*, poſt aures *parotis* dicitur. *Benignus* alius eſt, alius *malignus* ſ. *peſtilentialis*. Aliquando impuri coitus donum eſt, & ex eo contrahitur, ſed tum *Bubo Venereus* appellatur.

F Causa

Causa *Sanguis* eſt, ſed nunquam purus, & ſemper humori alicui præternaturali mixtus.

Signa ſunt rubedo circa glandulas, dolor, calor, tenſio, renitentia, pulſatio, quandoque febris.

Hepar atque lien ex ſententia veterum ad inguina ſe exonerant; pectus atque Cor ad axillas; caput ad glandulas auris. Verum optime hoc tempore alius uſus glandulis tribuitur, de quo & Tractatus varii conſcripti, & nos alio loco ſententiam noſtram pronunciabimus.

Prognosis. *Benignus* nullius eſt periculi, niſi tarde diſſipari aut ſuppurari velit, nam tum facile in fiſtulam degenerat. In axillis citius maturatur, quam in inguinibus, & hic citius quam poſt aures. *Malignus* contra mortis ſubitaneæ plerumque ſignum eſt, etſi externorum ſignorum optimum dici queat.

Venereus lethalis non eſt, difficile tamen curatur, & plerumque *Luem Veneream* prænunciat: præſertim ubi Venæ ſectionis aut repellentium remediorum uſu materia ad interiora reducatur.

Curatio. *Diæta* hic eſt obſervanda uti in Phlegmone. In *benigno purgatio* eſt neceſſaria, modo ne vehementioribus fiat medicamentis. *Venæ ſectionem*, niſi febris gravior aut plethora exegerit, non magis hic admiſerim, quam medicamenta *Repellentia*: Nam natura ubi inimicum ejecerit (quod plerumque criſi contingit) naturæ miniſtrum non decet, eundem ad interiora repellere. *Sudoris provocatio* in omni bubone valde prodeſt, *Scarificatio* rariſſime, niſi in malignis, & *Hirudines* nunquam, niſi in ſumme inflammatis.

Externa curatio eo eſt dirigenda, ut humor reſolventibus diſſipetur, quæ ob glandularum frigiditatem, fortiora requiruntur, additis quibuſdam

buſdam attrahentibus, ſi in totum materiam haud eſſe expulſam ſuſpicio incidat: Verum in bubone dolorifico, neceſſarium eſt dolorem ſedare, antequam ad alia medicamenta accedas.

In dolore ſummo.

R. Mucilag. ſem. pſillii unc. j. ſ.
Vitell. ovor. N. j.
Croci drach. i.
Butyri recent. unc. ſ.
M. F. Linimentum.

Vel

R. Fol. Malv. M. j.
Farin. alth.
Fœnugr. an. unc. ij.
Hordei unc. j.
Axung. anatis,
Ol. aneth. an. unc. ſ.
Coq. ex lacte vaccin. in formam
Cataplaſmatis.

Reſolventia medicamenta ſupra deſcripta ſunt, attrahentia infra tradentur.

Quod ſi diſſipari recuſet, ſuppuratio eſt procuranda, & iſthac via omnium tutiſſime procedes. Deinde in tempore aperiatur, ſed potius lanceola, quam cauterio; & tamdiu apertus reſervetur, donec totus diſſipatus fuerit.

In *pueris* ferme totum negotium naturæ committimus: Diæta bona præſcripta, & manibus locum affectum ſæpius attingere prohibemus. Vel Emplaſtrum Diachylon aut de mucilaginibus applicamus. Solo aliquando oleo Olivarum

Raparum, Chamomill. aut Lilior. alb. curationem perficere poſſumus.

In *Peſtilenti* nec Venæ ſectio, nec purgatio (quicquid etiam objiciant adverſarii) locum habent. Sufficiunt ſudorifera atque refrigerantia. Extrinſece *attrahentia* in principio ſunt neceſſaria.

Attrahentia.

Radic. Ari, Bryon. Ariſtoloch. Pyrethri, Dictamnus, Naſturt. Flammula, Porrum, Urtica, Allium, Cepæ, Ficus, Sinapi. Gummi Galbanum, Ammoniacum, Euphorbium, Succinum. Cantharides, Caſtoreum, Fel tauri, Fimus Columbinus, Anſerinus, Caprinus. Calx viva. Nitrum, Sulphur. Fermentum, Sapo niger. Emplaſtrum Diachylon, Oxycroceum. Theriaca. Mithridatium.

R. Rad. althææ unc. j.
Ceparum unc. ij.
Flor. ſambuci,
Chamomill. an. P. j.
Ficuum N. xij.
Farin. fœnugræc. unc. ij.
Fim. columbin. drachm. ij.
Theriacæ drachm. iij.
M. F. Cataplaſma.

Vel

R. Rad. pyrethri,
Sem. ſinap. an. ſcrup. ij.
Salis commun. drachm. ij.
Theriac. drachm. iij.
Gumm. Ammon. in aceto diſſolut. q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Quidam

Quidam Gallinam ſive Ranam per medium dividunt, & calide parti affectæ imponunt, quod ſæpius iterare ſolent. Aliqui podicem gallinæ aut columbæ viventis deplumatum pro aliquo tempore admovent. Alii totum *ſectione* auferunt, quod periculoſum valde, & nequaquam permittendum. Omnium optime procedunt, qui mox in principio *Veſicatorium* buboni applicant, & deinde inſequenti tempore matutino aut veſpertino veſicam aperiunt, & denique attrahentibus curationem perficiunt. Magni uſus, maximarumque virium eſt ſequens Emplaſtrum.

R. Empl. diach. cum gumm.
De Mucilag. an. libram ſ.
Ung. baſilic. unc. iiij.
Semin. ſinap. unc. ij.

M. F. Emplaſtrum.

Plura ad curationem bubonis facientia, vide in noſtra Peſtis deſcriptione.

In *Bubone Venereo* nec *Venam ſecare*, nec *corpus purgare* licet, quamdiu, externis mediis eum curari poſſe, ſpes ulla affulſerit, ne humores maligni, quos natura ejecit, ad interiora retrahantur, ſicque lues Venerea cauſetur; ſed *ſuppuratio* procuretur omni arte, ſuppuratuſque tumor illico, etiam materia nondum cocta, aperiatur. Pertinax ſi fuerit, uti plerumque ſolet, *attrahentia*, cucurbitulæ imprimis applicandæ ſunt. His nihil efficientibus, univerſa ſanguinea maſſa inficitur, quare ad generalem curationem luis Veneræ ut procedamus neceſſe eſt. Primo adhibendum eſt, & ſæpius iterandum, decoctum purgans quod ſtatim præſcribam, uſque dum bubo prorſus evanuerit, & ſanguis ſatis purgatus ſit.

℞. Rad. Chinæ,
Salſæparill. an. unc. iij.
Polypod. unc. j.
Cort. ling. guajac. unc. iij.
Fol. ſen. el. unc. ij.
Agarici trochiſc. drachm. ij.
Cinamom. drachm. ij.
Infuſa tepide in ſ. q. aq. communis per hor. 24. Coq. & Expreſſion. libr. vj.

Adde

Syr. roſ. ſolutiv. cum ſenn. unc. iiij.
M. Doſis unc. vj. vel nuc. viij.

Hæc à quibuſdam decoquuntur cum cereviſia veteri aut vino. Sed accurate obſervanda eſt ægri anteacta diæta, temperamentum & ætas. Purgationem fortiorem ſi deſideres, drachm. j. aut drachm. ij. Trochiſc. Alhandal. hiſce addi poſſunt. Quod ſi nec hoc ſuffecerit, gr. v. aut vj. Mercurii præcip. albi admiſceri poſſunt, modo vires permiſerint.

Cap. XII.

De Carbunculo.

Carbunculus *tumor eſt præternaturalis ex ſanguine aduſto generatus, & partem in qua colligitur corrumpens.*

Differentia. Græcis *Anthrax* dicitur, Latinis *Ignis Perſicus*, Germanis *een Koole*. Qui inter Anthracem & Carbunculum diſtinguunt, de lana caprina rixantur: nulla enim hic differentia locum habet, quam quod modo major, modo minor, quandoque magis, quandoque minus malignus ſit.

Causa *ſanguis* eſt *aduſtus*, bilis atræ naturam aſſumere, adeoque putreſcere aptus.

Signa ſunt ſimplex quandoque puſtula magna, aut plures minores: hac aperta cruſta ſe exhibet nigra, in circumferentia inflammata. Cruſta ablata non pus, ſed caro ſpongioſa occurrit. Pars affecta dolet, febris adeſt, vigiliæ vexant.

Prognosis. Periculoſus valde qui niger eſt, imprimis tempore peſtilentiali, parti principi vicinus, magnus, & ſubito evaneſcens.

Curatio. *Purgantia* fortiora valde mihi ſuſpecta ſunt; ſufficiunt *Enemata* aut *Laxantia*, v. g. *Caſſia fiſtula*, *Manna*, *Tamarindi*, *Cremor Tartari*, *&c.* Imo ſuſpecta magis *Vena ſectio* ad animi deliquium (quod vult Galenus) inſtituta: & hic ſufficiunt *Hirudines* aut *Cucurbitulæ* ſcarificatæ. Præcipuum *Sudoriferis* & *Refrigerantibus* tribuo. Externe eadem quæ in peſtilenti uſurpans.

Cruſtæ ad ſeparationem Emplaſtrum hoc valde commendatur.

R. Theriac. Vet.
Mithridat. an. unc. ſ.
Fermenti,
Therebinth. an. unc. ij.
Mell. roſat. unc. j. ſ.
Butyr. recent. unc. ij.
Vitriol. alb. unc. j.
Fuligin. camin. unc. ij. ſ.
Sapon. nigr. unc. iij.
Croc. drachm. iij.
Vitell. ov. N. iij.
M. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Medicamenta externa hoc in caſu ſæpiſſime ſunt mutanda; & *Suppurantia* nihil ad rem faciunt,

ciunt, quoniam humores ſua ſponte facile corrumpuntur. Horum loco, cruſta jam ſeparata, uſurpari poteſt Ung. fuſc. Fel. Wurtz, Ægyptiacum, Mel roſar. &c.

Cap. XIII.

De Cancro.

Cancer *eſt tumor præternaturalis ab atra bile originem trahens, rotundus, durus, lividus, dolorem movens, venis circumcirca turgidis, pedes cancri referentibus.*

Differentia. Non exulceratus Græcis *Carcinoma*, & exulceratus Græcis *Phagadana*, & Germanis de *Wolf* dicitur.

Signa. In principio vix cognoſcitur, quia lente & tarde proſerpit, & vix piſi magnitudinem exæquat: aliquando ſubito, aliquando paulatim accreſcit, & ex gravioribus ſymptomatibus facile cognoſcitur. Durus tumor eſt, renitens, calidus, dolens, lividus, aut niger, rotundus cum inæqualitate quadam, & undique venis tumefactis inflammatus.

Prognosis: Cancer medicamentis rariſſime curatur, Chirurgia ſæpius, ſed non ſine periculo: mediis acrioribus qui utuntur, exulcerari eum faciunt. Occultum ſive cavitate quadam corporis detentum aggredi inconſultum, niſi exilis valde fuerit, & ſectione facile tolli queat

Curatio. *Diæta* hic eadem locum habet, quæ in ſcirrho. *Purgatio* convenit frequens, *Vena ſectio* cauta, aut ſaltem *ſcarificatio.* Commodi quoque plurimum adferre poterunt Menſes fluentes in muliere, & hæmorrhoides in viro.

Exter-

Externe valde nocent ſuppurantia, & fortiter diſcutientia: Sed ſequentia conducunt.

Medicamenta ad Cancrum.

Radices Ari, Filipendulæ, Gentianæ, Scrophulariæ, Tapſi barbati. Folia Polytrici, Sedi majoris, Agrimoniæ, Nicotianæ, Plantaginis, Solani, Cynogloſſæ. Sperma ranarum, Ceti; Cancri combuſti. Plumbum uſtum. Stercus humanum. Emplaſtrum Diapompholygos, de Plumbo, Diaſulphuris, de Ranis cum Mercurio. Saccharum Saturni. Camphora.

In Cancro non exulcerato.

R. Succ. plantagin.
Intybi,
Sedi major.
Solan.
Acet. roſac.
Ol. myrtillor. an. unc. j.
Therebinth Venet. drachm. ij.
Agitentur in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo,

Addendo

Cortic. granator.
Citr. an. drachm. j.
Boli armen.
Plumb. uſt.
Camphor. an drachm. ſ.

M. F. Linimentum.

In Cancro ulcerato.

R. Gallarum,
Cortic. granator. an. unc. ſ.
Gypſ. uſt. unc. j.
Bol. Armen. unc. ſ.
Plumb. uſt. drachm. ij.
Ciner. teſtar. cancror. drachm. j.
Thereb. & mellis q. ſ.
M. F. Unguentum.

Hiſce & ſimilibus medicamentis Cancer non exulceratus ſæpe curatur, & exulceratus ita cohibetur, ut vix niſi poſt aliquot jam elapſos annos ulterius ſerpſerit. Verum plerumque horrendo atque periculoſo ferro res eſt tentanda: cancer enim forcipe fortiter adſtringente eſt præhendendus & ita abſcindendus, ut nihil omnino reliquum manſerit, quoniam ſic omnem oleam & operam perderes. Alii eum ſola læva apprehendunt manu, aut filo per tranſverſum trajecto detinent, atque ita per inciſionem auferunt.

Summopere à multis laudatur Arſenicum quoddam præparatum ſive Merc. ſublimatus, ſed facta dictis non reſpondent ſufficienter. Quod ſi ejus uſum tibi placeat, quia in aliis caſibus conducere poteſt, ejus præparationem Pet. Joh. Faber in ſuo Myrothecio Spagyrico docet.

Quinta Eſſentia Arſenici.

Arſenicum criſtallinum cum pari pondere ſalis petræ conjunges, & in alchool tenuiſſimum omnia reduces, & indes retortæ vitreæ fortiſſimæ, cui annectes

annectes recipiens ſatis capax & amplum, juncturiſque bene clauſis igne cinerum diſtillabis, ſervatis ignis gradibus, primo levis, ultimo fortiſſimus & violentiſſimus, donec exeant omnes Arſenici & ſalis petræ ſpiritus: his egreſſis & frigefactis vaſis, recipiens disjungendum eſt à collo retortæ, cavendo à ſpiritibus qui intro ſunt, quia venenati ſunt; ideo illico occludendum eſt cum luto fortiſſimo os recipientis, deinde frangenda eſt retorta, & quod in fundo eſt, pulverandum eſt, & in novam retortam inducendum, & ſupra illum pulverem retortæ inditum, ſpiritus arſenici retenti intra vas recipiens ſunt affundendi, & iterum diſtillandi, juncturis optime clauſis, ut prius: idque ter aut quater repetendum, donec Arſenicum cum Salpetra ſit perquam optime calcinatum: tunc temporis adhuc tuum Arſenicum forti tigillo impones, & per diem integrum dabis ignem fortiſſimum, ut quicquid in diſtillatione calcinari non potuerit, tandem aperto igne calcinetur & comburatur: calx illa Arſenici aqua pluviali ſtillatitia eſt ſolvenda, & ſolutio à terreſtribus excrementis depurata & vindicata, clara & limpida filtro facta, evaporanda eſt & deſiccanda, & iterum calcinanda fortiſſimo igne, donec nullas in ſolutione emittat fœces, ſed tota ſolvatur calx, & limpida & clariſſima permaneat aqua; tunc temporis deſiccanda eſt, evaporata aqua; huic denuo affundendus eſt & connectendus ejus ſpiritus ſupra reſervatus, ſed prius oportet, ut ſit ſepties rectificatus: hanc conjunctionem facies in matrario, vaſe vitreo ſic dicto, propter rotunditatem quam habet in fundo, & longum collum, idque in balneo tepenti, donec calx ſuum biberit ſpiritum; tum demum in alembico vitreo per balneum ſeparabis quicquid poterit ſeparari humiditatis aquoſæ, &

remanebit in fundo calx butyroſa Arſenici, miræ virtutis, quam ſervabis in vaſis vitreis optime clauſis.

Pulverem hunc miſceto cum unguento baſilico aut digeſtivo, & cancro ulcerato imponito: ſed in ſpongioſis & carnoſis tumorihus magis proderit.

CAP. XIV.

De Gangræna, & Sphacelo.

GANGRÆNA *eſt incipiens mortificatio in mollibus corporis partibus, plerumque poſt gravem aut male curatam inflammationem ſequens.*

SPHACELUS, NECROSIS, SYDERATIO *mortificatio eſt perfecta non tantum partium mollium, ſed etiam durarum.*

DIFFERENTIA. In *Sphacelo* partes prorſus ſunt emortuæ: in Gangræna emori incipiunt, & ſenſus nondum eſt abolitus. In Gangræna cutis aliquo modo rubicunda apparet; ſed in Sphacelo pallida eſt, mox livida & tandem nigra evadit. Sphacelus plus fœtoris adfert quam Gangræna.

CAUSÆ utriuſque ſex ſunt. I. *Frigus externum* aut aëris aut hyemis, aut medicamentorum repellentium. II. *Æſtus externus*, ex ambuſtione aut uſu medicamentorum corroſivorum. III. *Defectus nutrimenti*, qualis in Atrophia obtinet, aut vaſorum compreſſione, vel obſtructione, ex quorum anguſtia ſanguis ad partem accedere non poteſt. IV. *Pororum occluſio, ſ. tranſpiratio prohibita*, unde caloris nativi ſuffocatio. V. *Humores maligni*, in corpore tales facti, aut à vene-

venenatis animalibus vel medicamentis contracti.
VI. *Scorbutus*, qui proprietate ſingulari partes quandoque emori facit.

Signa. *Sphacelus* facile cognoſcitur: pars nigreſcit; caro ſpongioſa eſt; ſenſus, calor, & pulſatio abolita.

At *Gangrænæ* ſigna variant pro cauſæ diverſitate. *Si à frigore* contracta eſt, dolor vehementer pungens in parte affecta ſentitur; rubra hæc primo, mox pallida, tandem nigra evadit: calor naturalis ſenſim extinguitur, & horror oritur ſimilis illi qui in quartana febre percipitur.

Si à cauſa externa calida, aut *pororum occluſione*, rubedo in album, & deinde in nigrum mutatur; pulſatio & dolor ceſſant; ſenſus imminuitur; tandem puſtulæ quædam apparent, ex quibus hnmor ichoroſus profluit.

Si ex alimenti defectu, nec dolor, nec inflammatio, nec tumor adſunt; corpus friget; & morbus plerumque vel pedes vel brachia occupat.

Si à venenato animali, aut humore, dolores, febreſque continuo affligunt, ſyncopes adſunt frequentes, deliria quandoque; Puſtula hic oritur, ſub qua nigra eſt macula, quæ deinde per partem integram diſpergitur.

Si ex ſcorbuto, plerumque ſemper à pollice initium ſumit, maculiſve atque lineis ſubnigris exterius ſe manifeſtat, quæ in cruſtam ſiccam degenerant: ſequitur deinde partis ſtupor, & tandem mortificatio ipſa, ſine fœtore ullo. Dolor aliquando nullus adeſt, aliquando intenſiſſimus, in illis imprimis, qui ſe ab ira & triſtitia non ſatis temperant.

Prognosis. Niſi Gangræna ſubito ſiſtatur, in ſphacelum mutatur. In junioribus facilius curatur quam in ſenibus. Humores continuo

nuo ad partem affectam fluentes periculum adferunt, idque gravius eſt, ſi maligni fuerint. In Cavitatibus corporis, v. g. in Ore, Pudendo, Ano, &c. curatio admodum difficilis eſt, & talis etiam eſt, ſi Gangræna nervos atque tendines occupat. In Hydropicis lethalis ſemper. Ex ſcorbuto quæ originem habet ad aliquot menſes quidem protrahitur, ſed rariſſime curatur. Sphacelum nulla arte, quam ferro & igne tollere novimus.

CURATIO. In genere bonam Diætam exigit, imo aërem, cibum & potum exſiccantem atque refrigerantem: Sed quandoquidem hujus mali tam diverſæ exiſtant cauſæ, Medicum Diætam præſcribere oportet; cui etiam venæ ſectionem & purgationem committimus, nam utraque aliquando valde neceſſaria, ſed aliquando etiam admodum periculoſa eſt. Hauſtus ſudoriferi & Cardiaci magnopere conducunt, aſt eos Chirurgia non præſcribit; ſed quia in hoc & aliis caſibus requiruntur, ejuſmodi naturæ medicamenta hic addere neceſſarium exiſtimo.

Diaphoretica ſ. Sudorifera.

Radices Angelicæ, Scorzoneræ, Leviſtici, Contrayervæ. Herbæ, Carduus benedictus, Fumaria, Scordium. Cornu cervi. Unicornu. Bezoar. Lapis Porci Indici, Pedro Porco dictus. Aqua Theriacalis, Alexipharmaca. Diaſcordium. Theriaca. Mithridatium. Species liberantis. Antimonium diaphoreticum. Sal Abſinthii, Prunellæ, Cardui benedicti. Rob. ſambuci.

R. Diaſcord. Fracaſtor.
Aq. alexipharmac. drachm. ij.

Card.

Card. bened. q. ſ.
Syr. de limonib. unc. ſ.
M. F. Hauſtus.

Cardiaca.

Aqua roſarum, Boraginis, Bugloſſæ. Conſerva florum Anthos, Roſarum, Violarum, Borraginis. Bezoar. Cornu Cervi. Unicornu. Confectio Alkermes, Hyacinthorum. Rob. Ribium, Berberorum. Radices Scorzoneræ conditæ; Cortices citri & aurantiorum conditi. Saccharum perlatum. Sal Corallorum.

R. Aq. borrag.
Bugloſ. an. unc. ij. ſ.
Alexipharmac. drachm. iij.
Cinamom. drachm. ij.
Sachar. perlat. unc. ſ.
Confect. hyacinthor. drachm. ſ.
Oc. cancr. præpar. ſcrup. ij.
Spir. ſalis gutt. iiij.
Miſce.

Sumat inde æger aliquoties quantum cochleari uno aut duplici poteſt.

Externe Cucurbitulæ & *Hirudines*, maxime vero *ſcarificatio*, locum habent, quamvis Chirurgorum noſtrorum nonnulli ſint, qui ſcarificationem omnino rejiciant, interim æque feliciter hunc morbum curantes quam illi, qui ſcindendo ſemper occupati ſunt. Medicamentis utuntur ſequentibus, putredinem egregie arcentibus.

Medi-

Medicamenta externa ad Gangrænam.

Radices Angelicæ, Ariſtolochiæ rotundæ. Herbæ Abſinthium, Carduus benedictus, Nicotiana, Ruta, Braſſica, Scordium. Flores Sambuci, Hypericonis, Meliloti, Chamomillæ. Lixivium. Aqua muriatica. Atramentum. Urina humana. Spiritus Vini. Theriaca. Unguentum Ægyptiacum, Fuſcum Felic. Wurtz. Fimus caballinus.

Sunt qui Cicutariam emplaſtro aut Cataplaſmati miſcent, & hoc modo magna præſtant.

Vel

R. Summitat. abſinth.
Flor. Chamomill.
Sambuc. an. M. i.
Herb. ſcordii M. j. ſ.
Rutæ M. ſ.
Micæ panis ſimilagin. unc. vij.
Fimi Caballin. unc. iij.
Coq. ex aq. muriatica, ſub finem

Addendo

Atrament. unc. ij.
Spir. vini unc. iij.

M. F. Cataplaſma.

Pars ſana quoque conſervari debet, partim ne humores affluant, partim ne Gangræna proſerpat. Utile ad hoc empl. defenſivum rubrum, aut Ceratum Vigonis; uti & Cataplaſma ſequens

R. Boli armen. unc. ſ.
Pulv. Gallar.
Nucum cupreſ.
Cortic. granator. an. drachm. ij.

Farin.

Farin. hordei unc. vj.
Oxymell. ſimpl. q. ſ.

M. F. Cataplaſma.

Vel

R. Terr. ſigillat.
Bol. armen. an. unc. ſ.
Cor. cerv. præp. drachm. j.
Camphor. ſcrup. j.
Acet. roſac. unc. j.
Ol. myrtillor. unc. iij.
Album. ovi N. j.

M. F. Linimentum.

Curatio Gangrænæ ex Frigore.

Parte gangrænata nondum nigricante, nec à calore naturali deſtituta, ſed cum dolore adhuc rubicunda, æger circa ignem collocetur, ſed è longinquo, ut parti paulatim calor reſtituatur, quem in finem eadem fortiter Nive aut Aqua frigida fricetur, ægroque exhibeatur calido in vino *Theriaca*, aut *Mithridatium*. Dolor friguſque ſi remiſerint, inungatur calide *Ol. Aneth. Chamom. Amygd. amar. Lumbricorum*, *&c.* Utile etiam hic decoctum raparum congelatarum pro fomento. Deinde media requiruntur validiora & calidiora, v. g. Oleum Terræ, Philoſophor. Thereb. Caſtorei. Aqua theriacalis; Mithridatium: Vel fomento ſeq. utere.

R. Herb. ſcordii M. j. ſ.
Vincetoxic. M. j.
Rutæ M. ſ.
Semin. urtic. Roman.

Naſtur-

Naſturtii an. drachm. iij.
Coq. ex Vino albo Gallico. Colatur. libr. j.

Adde

Spirit. Vini unc. ij.

Miſce.

Parte jam emoriente ſcarificatio eſt inſtituenda, quæ quoque jam enarratis medicamentis conſervari poteſt.

Curatio Gangrænæ ex Calore externo, & occluſis poris.

Cauſa mali tollatur, ſi poſſibile ſit: Huic ſi vinculum externum, medicamenta calidiora, aut nimis adſtringentia anſam præbeat, illico à parte affecta removeantur, laveturque, ſcarificatione prius adhibita, ſequenti decocto.

℞. Aq. Endiviæ,
Solani an. unc. vj.
Acetoſ. unc. viij.
Aceti libr. ſ.
Salis commun. unc. j. ſ.
Scordii M. j.
Lupinor. unc. ſ.
M. & coque ad tertiæ partis conſumptionem.

Deinde Ung. Ægyptiaco utatur Chirurgus, aut alio dictorum medicamentorum.

Curatio Gangrana ex defectu Alimenti.

Alimenta exhibeantur ægro Euchyma: Externa internave valde exſiccantia nocent. Partis fricatio moderate calidis v. g. Ol. Amygd. dulc. Olivar. Lumbric. Scorpion. Viperin. Axung. human. Urſi, Gallin. &c. prodeſt. Neceſſitate urgente ſcarificatio fiat. Defenſiva hoc in caſu noxam adferunt.

Curatio Gangrana ex humore venenato.

Malignus humor ſi in corpore ipſo hæſerit, ſudoriſera, refrigerantia, & cardiaca medicamenta præcipuum præſtant. Purgantia enim & venæ ſectionem frequentius nocuiſſe quam profuiſſe obſervavi.

Defenſiva externe applicata inutilia ſunt, ſed Cucurbitulæ, Hirudines, & Medicamenta attrahentia ſumme neceſſaria exiſtimantur.

Verum ſi extrinſecus acceſſerit, certiſſimum medium *Cauterium actuale*: quod, ne malignitas uberius proſerpat in tempore adhibendum. Eadem quo ſiſtatur, defenſivum parti ſanæ imponendum, duorum digitorum tranſverſorum diſtantia à parte læſa, ſic ſimul affluxus humorum impeditur. Alias in hirudinibus, cucurbitulis, medicamentis attrahentibus, aliiſque ſupra allegatis, tota ſalus ſita eſt.

Curatio Gangrana ex Scorbuto.

Media Interna Medico committimus. *Externe* hæc probata ſunt.

R. Se-

R. Semin. geniſt.
Urtic. Roman.
Rutæ an. drachm. j.
Summitat. abſinth. drachm. ij.
Gumm. Galban.
Ammoniac. an. in aceto diſſolut. drachm. vj.
Ol. Juniper. drachm. iij.
Ceræ q. ſ.

M. F. ſ. a. Emplaſtrum.

Vel

R. Ol. lumbricor. terreſtr.
Laurin.
Rutac. an. drachm. ij.
Caſtorei drachm. j.
Spir. vini drachm. iij.

M. F. Linimentum.

Vel

R. Raſur. lign. Guajac.
Saſſafras an. unc. j.
Rad. angelic.
Chelidon. maj.
Cortic. Tamariſc. an. drachm. vj.
Fol. cochlear.
Naſturt. aquat. an. M. j.
Sem. fœnicul. unc. j.
Spir. Vini libr. j. ſ.
Infuſa per noctem deſtillentur in B M.

Eo pars affecta foveatur: & ſi neceſſitas poſtulaverit etiam ſcarificatio inſtitui debet. Deinde Chirurgus ſecundum artem procedat.

Gan-

Gangræna ubi in *ſphacelum* tranſit, & artus occupavit, fiat tunc exſtirpatio eo modo, uti in parte prima hujus Chirurgiæ docuimus.

Cap. XV.

De Paronychia.

PANARITIUM ſive PARONYCHIA *eſt tumor in digitorum extremitatibus inſignem dolorem movens, originem habens ex humore acri atque maligno, tendines, nervos, perioſtium, imo os ipſum, corrodere valente.*

CAUSA *humor acris* eſt; ex *bile* aut *ſero* generatus.

SIGNA ſunt, dolor vehementiſſimus circa ungues, quique ægrum ſic torquere ſolet, ut neque nocte neque die ſomnum capere poſſit: Huc accedit inflammatio, quæ ſe aliquando per totum brachium extendit. Plerumque etiam febris, & quandoque deliquium adeſt.

PROGNOSIS. Quo malignior humor, eo graviora aliquando Symptomata, os, digitus, tota manus corrumpitur, imo ex nimio dolore aliquando æger vitam cum morte mutavit.

CURATIO. Digiti aliquamdiu hoc decocto foveantur.

R. Flor. Chamomill.
Meliloti,
Sambuc. an. M. ſ.
Sem. lini,
Fœnugræc. an. drachm. ij.
Coq. ex lacte vaccino.

Aut

Aut applicetur hoc Catapl.

℞. Flor. anethi,
Sambuc.
Fol. hyoſciam. an. M. j.
Sem. papaver.
Lini an. drachm. iij.
Farin. Althææ unc. j. ſ.
Coq. ex lacte vaccino in formam Cataplaſmatis.

Deinde fiat *diſſectio* partis affectæ ſecundum longitudinem digiti: & occurret plerumque macula una & item altera rubicundior, humorem aliquem acrem, exigua tamen quantitate exhibens, mali omnis cauſam. Poſt apertionem tumoris, primo ſtatim tempore perficiendam, *Theriaca* in Spir. vini ſoluta digito applicetur, toti vero manui *Defenſivum*; ſic ſæpius die uno aut duplici curatio abſolvitur.

Quod ſi hæc pars negligentia patientis aut Chirurgi in Gangrænam ſive Sphacelum degeneret, exſtirpanda eſt: niſi potius naturæ opus committere volueris, quæ ſæpenumero ſua ſponte oſſiculum ſeparat atque ejicit.

Aliquando nimia inflammatio Eſcharam excitat, ſub qua inſenſilis carnea excreſcentia reperitur: Hæc vel ferro vel medicamentis cathæreticis eſt tollenda, & denique digitus ſecundum artem curandus.

Quod ſi tardius accerſitus magnam humorum collectionem reperias: Deinde tumore rupto aut aperto tendines ſumma cura à corruptione, in quam facile incurrunt, defendito; niſi hos potius reſecare, vel idoneis medicamentis ſeparare voluc-

volueris. Repellentia hoc in caſu ſummopere nocent.

CAP. XVI.

De Aneuriſmate.

ANEURISMA *eſt tumor præternaturalis ab arteriæ cujuſdam ruptura exorta, continuo pulſans, digitis libenter cedens, aſt etiam facile rediens.*

CAUSA. Arteriæ omnes, exceptis iis, quæ per cerebrum parteſque omnes alias conſiſtentes magis, diſperſæ ſunt, tunica duplici gaudent; harum interna corroſa aut rupta, externa in tantum extendi poteſt (abſque ruptura, quicquid etiam contradicant alii) ut Aneuriſma cauſetur. Nihilominus ubi tumor hic pugni magnitudinem habet, haud fieri poteſt, quin ſimul etiam externa corroſa aut rupta ſit. Anatome ſententiam noſtram confirmat: Artis Chirurgicæ ſtudioſi etiam mecum inquirant.

Poterit tamen & tumor hic excitari ab arteria diſſecta præſertim ſi tunica exterior undique uniatur muſculis, & interna propter continuam pulſationem aperta maneat.

SIGNA ſunt intumeſcentia paulatim increſcens; color cuti ſimilis; pulſatio continua; tumor minor digitorum compreſſione facile cedit, adeo ut etiam omnino diſpareat, ſed facile redit: major vero nec digitis facile cedit, nec pulſu magno gaudet; at ſtrepitus obſervatur quaſi bullientis aquæ. In capite tamen, & maxilla Aneuriſma poſt mortem inveni, nulla, dum in vivis erat homo, præſente pulſatione. Circumſpectione adeoque majori opus eſt circa partes duras, quam in mollibus atque carnoſis.

PRO-

Prognosis. Difficulter curatur, imo nullo modo ſi magnum fuerit, niſi una cum membro in quo occurrit tollere conſtituas. Diuturnum plerumque eſt malum, licet, nulla alia accedente cauſa, intra biennium eo interiiſſe hominem obſervaverim. Si ex mera ignorantia aperiatur, mors jam præ foribus adeſt, & antequam exiverit Chirurgus, cas intrat.

Curatio. Hanc ſi Chirurgus inſtituere deſideret, etiam in tempore vocari debet, & tum medicamentis adſtringentibus atque repellentibus, faſciiſque idoneis ægrotis opem ferre. Plumbi lamina impoſita, & fortiter alligata, aliquando minora aneuriſmata curavit.

Sed vero ubi increvit tumor, plurimi volunt cutem nos debere incidere, & deinde arteriam ſupra & infra ligare, partemque mediam, cum tumore, exſcindere, nec vincula prius ſolvere, antequam vulnus carne obductum, & nullus hæmorrhagiæ metus fuerit. At operatio hæc periculoſa, dolorifica, laborioſa, & aliquando parum prodeſt. Sed vita ſervari ut poſſit, membrum integrum tollerem.

Cap. XVII.

De Ophthalmia.

Ophthalmia *eſt inflammatio membranarum oculi ex ſanguine producta, cui adeſt rubedo, dolor & lachrymarum effluxus.*

Differentia. Inflammatio cum non ſit magna & ab externis dependeat cauſis *Ophthalmia* dicitur *Notha*, *Taraxis*, aut *Epiphora*. Gravior

vior vero cum dolore & lachrymis *Ophthalmia vera:* Hæc ſi tanta ſit, ut palpebræ ſimul inflammatæ ſint, & quaſi inverſæ *Chymoſis* appellatur.

CAUSÆ duplices ſunt. I. *Interna*, qualis ſanguis, plerumque cum ſero aut bile, rarius cum pituita aut melancholia, mixtus. II. *Externa*, qualis fumus, pulvis, &c.

SIGNA variant pro cauſarum diverſitate. Quod ſi enim ex ſanguine proveniat copioſiore facies rubet, & vaſa oculorum tenſa ſunt. Si ſeroſior is fuerit aut bilioſior, rubedo faciei minor eſt, ſed lachrymæ acriores ſunt, dolorque intenſior. Si pituitoſior, rubedo, dolor, calor, & acrimonia lachrymarum remittunt, ſed palpebræ noćte quaſi conglutinantur. Si melancholicus quodammodo, lachrymæ paucæ adſunt, palpebræ haud ita conjunguntur, inflammatio parva eſt, ſed pertinax.

PROGNOSIS. Ophthalmia tardius curatur in pueris, quam adultis. Dolor diuturnus cœcitatem minatur. Quo gravior inflammatio, eo periculoſior.

CURATIO. *Diæta* eadem hic obtinet, quæ in omni phlegmone: acria ſedulo vitanda, ut allium, raphanus, ſinapi, &c. Cœna parcior aut nulla valde prodeſt. Purgatio, Enematum applicatio, Venæ ſećtio aliquoties iterari debent, ſimiliter ac Cucurbitulæ, Hirudines, Veſicatoria, quandoque etiam Setacea, Fonticuli, imo Arteriotomia ipſa, quam tamen non niſi Chirurgus peritus inſtituat. Sternutationes nocent: Sudoris autem provocatio utilis quandoque, aliquando minime. Medicus hæc diſtinguat. *Diuretica* medicamenta multum quoque utilitatis adferunt, modo ne ſint nimis calida.

Externa media variant pro cauſarum diverſitate. *Si ex fumo, igneve*, exſtinguatur.

Si ex pulvere, aut alio in oculos illapſo, ea extrahenda ſunt, quod ſæpius facile efficitur inflatione, aut aquæ roſaceæ injectione.

Si ex palpebris inverſis, reſecandi ſunt pili, aut prorſus evellendi.

Palpebræ ſi conglutinentur, Butyro, Cereviſia, aut lacte dulci ſeparentur, lachrymæ ſæpius leniter auferantur, caveatque æger, ne oculos fricando malum augeat.

Pinguia hic noxia, *Repellentia medicamenta* non niſi in principio locum habent, aut in ophthalmia levi.

Medicamenta Ophthalmica.

Radices Valerianæ, Sigilli Salomonis, Ireos, Verbenæ. Herbæ, Betonica, Chelidonium majus, Euphraſia, Fœniculum, Fumaria, Plantago. Flores Roſarum, Violarum, Semina Aniſi, Cydoniorum, Lini. Poma dulcia cocta vel putrida. Camphora. Mucilago Sem. Lini, Tragacanthi. Caro vitulina recens. Albumen ovi. Lac quodvis, imprimis muliebre. Tutia. Vitriolum album & viride. Saccharum Saturni. Vitrum antimonii. Trochiſci albi Rhaſis. Caſeus recens non ſalitus. Unguentum Saturni.

Aqua Ophthalmica.

℞. Aq. Euphraſiæ,
Chelidon. maj. an. unc. j. ſ.
Vin. alb. Gallic drachm. vj.
Vitri antimon. gr. viij.
Tutiæ præpar. gr. xv.
Vitriol. alb. gr. ij.

Sacchar.

Sacchar. cand. drachm. ij.
Camphor. gr. iiij.
M. F. Collyrium.

Alia, inſignis.

R. Tritici M. iij.
Zinziber. contuſ. drachm. iij.
Salis commun. M. j. ſ.
Vini albi Gallic.
Aq. roſac.
Fœnicul.
Plantag. an. unc. x.
Infundantur in vaſe cupreo per dies 40, & Colatura ſervetur uſui.

Alia, valde decantata.

R. Ovum gallin. integrum, coque ad mediocrem duritiem, demptaque teſta, & vitello, cavitati ejus indantur
Sach. Saturni gr. vj.
Camphor. gr. ij.
Vitriol. alb. gr. iij.
Mel. roſac. unc ſ.
F. expreſſio fortis, & expreſſus liquor guttatim inſtilletur oculis bis vel ter de die.

Alia, qua nulla melior.

R. Aq. Euphraſiæ,
Fœnicul. an. libr. j.
Salis commun. drachm. vj.
Tutiæ præpar.
Vitriol. alb. an. unc. ſ.
Ebulliant parum & Colatura detur uſui.

Magna vitrioli copia ne te percutiat, nam dolorem leviſſimum excitat, quique cito perit: ſed viribus pollet egregiis, & quæ vix fidem me-

rentur, ut unuſquiſque ingenue profitebitur, ſi in tempore adhibuerit.

Pulvis Ophthalmicus ſingularis.

R. Vitriol. dulcificat. drachm. ſ.
Tutiæ præparat. gr. xv.
Sacch. cand. ſcrup. j.
M. F. Pulvis tenuis.

Rarum eſt, pinguia oculos ferre, alias unguentum hoc laudatur.

R. Virid. æris. gr. xij.
Camphoræ,
Lapid. calaminar. an. unc. ſ.
Tutiæ præp. drachm. ſ.
Butyri recentis aq. roſacea loti unc. ij.
M. F. Unguentum.

Cataplaſma anodynum.

R. Flor. Chamomill.
Melilot. an. P. j.
Pomor. putridor. unc. ij.
Sem. fœnugræc. unc. j.
Micæ panis ſimilagin. unc. iij.
Vitell. ovi. N. ij.
Croc. drachm. ſ.
Coquantur ex lacte vaccino in formam Cataplaſmatis.

Collyrium anodynum.

R. Succ. ſemperviv. drachm. ij.
Album ovi unc. ſ.
Lact. muliebr. unc. ij.
Aq. roſac. unc. j.
Troch. alb. Rhaſ. ſcrup. j.
Opii gr. iij.
Miſce.

Aliud,

Aliud, quod in dolore maximo ſemper optimum reperi.

R. Gumm. Tragac. drach. ij.
Mucilag. ſem. pſyllii drachm. iij.
Aq. roſ. & plantag. an. q. ſ.
M. F. Collyrium mediocris conſiſtentiæ guttatim oculo inſtill. & lintea in eo madefacta extra applicentur.

Cap. XVIII.

De Angina.

ANGINA *tumor eſt faucium, à ſanguine originem trahens, deglutitionem & reſpirationem impediens.*

DIFFERENTIA. Commodiſſimè in tres ſpecies dividitur: Harum I. *Cynanche* eſt, cum laryngis muſculi inflammati ſunt, & graviſſima excitat ſymptomata, etiamſi nec interius, nec exterius tumor ullus appareat; æger anheloſus ſæpenumero linguam exerit, inſtar canis defeſſi. II. *Synanche*, cum tumor interius in faucium anguſtiis ſe offert, ubi quidem etiam ſymptomata adſunt gravia, ſed multo minora iis quæ in Cynanche. III. *Paraſynanche*, cum tumor magis exterius, quam interius occurrit, & hoc in caſu ſymptomata omnium leviſſima adſunt.

CAUSA *Sanguis* eſt, utplurimum ſero aut bili, rarius pituitæ aut melancholiæ mixtus.

SIGNA *Anginæ inſtantis* ſunt: motus colli impeditus; deglutitio & reſpiratio imminutæ; ardor inſolitus, dolorque in faucibus, tempore imprimis eo quo angina epidemica graſſatur.

Præſentis vero ſunt: Aſthma ad ſuffocationem uſque; deglutitio impedita [quæ ſæpe adeo increſcit,

creſcit, ut etiam potus adſumptus per nares iterum egrediatur] dolor, rubedo, tumor & plerumque febris continua. Lingua quoque intumefacta, & vox læſa eſt.

Prognosis. Angina perfecta nunquam periculo caret, nam aliquando primo die ægrum ſuffocat, ſed ut plurimum ante quartum. Quod ſi materia haud cito coquatur & ejiciatur, res deſperata eſt: Vertebræ ſi luxentur, mors appropinquat. Si circa os ſpuma conſpiciatur, ægrotantem inevitabilis manet mortis neceſſitas. Dolore capitis ſi corripiatur æger, delirium, mania, & deinde mors ipſa inſtant.

Curatio. *Venæ ſectio* admodum neceſſaria hic plurimum efficit, & inflammationem tollendo, & accretionem ejus inhibendo, in principio inſtituta. Mediana itaque aperiatur aut Cephalica lateris illius, quod maxime afficitur, etiam in gravidis; deinde Ranina: Cucurbitulæ etiam poſſunt applicari ſcarificatæ cervici circa vertebram ſecundam, ſcapulis, & pectori. Hirudines, Cauteria, Veſicatoria valde proſunt, in illis imprimis, quos Angina frequenter vexat. Interea ægro, ſi deglutire queat, purgans exhibeatur, ſi non, Clyſter injiciatur; & Venæ ſectio, ſi res exegerit, aliquoties eſt iteranda.

Deinde Gargariſmata, aliaque externe adhibita remedia, curationem abſolvent, quæ in principia magis ſint repellentia quam reſolventia: nam experientia & ſcriptores præſtantiſſimi nos docuerunt: 1. Sola Repellentia nunquam eſſe uſurpanda, niſi in principio, & Angina levi: 2. Reſolventibus ſemper Repellentia eſſe commiſcenda. Ratio in partis debilitate & mollitie ſita eſt: nam ſi medicamenta nimium ſint Repellentia, calorem exſtinguis: Si nimium ſint Reſolventia novæ affluxio-

fluxioni anſam præbes. Prudenter igitur hoc in caſu hæc media adhibeantur.

Medicamenta ad Anginam.

Radices Altheæ, Liquiritiæ. Herbæ, Conſolida, Myrtus, Prunella, Taraxacum, Plantago, Scabioſa, Sempervivum majus, Salvia, Hedera terreſtris, Violaria. Flores Balauſtiorum, Roſarum rubrarum, Crocus. Semina 4. frigida majora, Papaveris. Cortex & ſuccus granatorum. Ficus. Album græcum. Hirundines uſtæ. Alumen uſtum. Nidus hirundiuum. Syrupus capillorum Veneris, Violarum, Portulacæ, Jujubinns, Scabioſæ, Tuſſilaginis. Mel roſatum. Rob. diamori.

Gargariſma Repellens.

R. Flor. roſar. rub.
Balauſtiorum an. P. ij.
Cort. granator. unc. ſ.
Fol. quercus M. j.
Alumin. uſt. drachm. 1.
Coq. ex aq. chalybeat. Colatur. libr. j.
Adde
Rob. diamor. unc. ij.
Miſce.

Aliud, in principio morbi valde conducens.

R. Fol. taraxaci. M. ij.
Hederæ terreſtr.
Violar. an. M. ſ.
Coq. ex aq. hordei. Calatur. lib. j.
Adde
Mell. roſat. colat. an. unc j. ſ.
Spir. vitriol. gut. xv.
Miſce.

Gargariſma Repellens, & aliquantum reſolvens.

R. Rad. liquirit.
Corticum granator. an. drachm. ij.
Flor. balauſt. P. j.
Jujub. N. xij.
Ficuum N. iij.
Paſſular. drachm. vj.
Coq. ex aq. hordei, Colatur. libr. j.
Adde
Mell. roſat. colat.
Syr. capillor. Vener. an. unc. j.
Miſce.

Gargariſma parū repellens, fortiter reſolvens.

R. Rad. Ebuli,
Ireos,
Liquiritiæ an. drachm. ij.
Flor. Chamomill. P. j.
Roſar. rubr.
Hyſſop. an P. ij.
Dactylor. N. iij.
Ficuum N. vj.
Sem. fœnugræc. drachm. ij.
Alb. græc. drachm. j.
Coq. ex decocto raparum Colat. libr. j. ſ.
Adde
Syr. capillor. Vener.
Jujubin. an. unc. j.
Miſce.

Dolor ſi nimius ſit, decoq. in Lacte dulci, imprimis Caprino.

Medic. externa ad Anginam.

Ol. Nucum, Lilior. albor. Amygdalarum, Chamomillæ, Anethi. Axungia Caponis, Porci. Unguen-

guentum althææ. Emplaſtrum de mucilaginibus. Stercus Canis, Columbarum. Nidus hirundinis.

R. Rad. althææ,
Lilior. alb. an. unc. j.
Nid. hirundin. N. j.
Ficuum,
Dactylor. an. N. iij.
Alb. Græc. unc. ſ.
Cæpar. coctar. unc. ſ.
Coq. ex aq. hordei, Colat. lib. j.
Adde
Farin. Tritic.
Semin. lini. an. unc. j.
Fœnugræc.
Althææ an. unc. ij. ſ.
Vitell. ovi. N. ij.
Croci Orientalis drachm. ij.
Ol. Chamomill. unc. ij. ſ.
M. F. Cataplaſma.

R. Succ. cæpar. unc. ij.
Ol. lilior. albor.
Irini an. unc. j. ſ.
Coq. parum, addendo
Nidi hirundin. drachm. j.
Picis & ceræ q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Si angina in abſceſſum degenerare minetur, ad ſuppurationem eſt promovenda & deinde tumor medicamentis vel ſectione aperiendus.

Cataplaſma Maturans.

R. Rad. bryoniæ, lilior. alb.
Ireos an. drachm. iij.
Fol. parietar. M. j.
Flor. Chamomillæ M. ſ.

Cæpar. unc. j.
Ficuum N. xij.
Coq. & contnndantur addendo
Farin. fœnugræc.
Semin. lin. an. unc. ij.
Axung. Gallinæ unc. j.
Ol. Chamomill. unc. ij.
Miſce.

Gargariſma Maturans.

R. Radic. lilior. albor.
Liquirit. an. drachm. iij.
Cæpar. unc. ſ.
Paſſular. enucleatar. unc. j.
Ficuum N. vj.
Sem. lini,
Fœnugræc. an. drachm. ij.
Fol. malvæ,
Braſſic. an. M. ſ.
Coq. ex aq. hordei, Colat. lib. j.
Adde
Syr. capillor. Vener. unc. ij.
Miſce.

Apertio abſceſſus ut fiat, Gargariſmati huic adde
Sem. ſinap. drachm. ij.
Rad. pyrethr. pulveris, drachm. j.
Croc. ſcrup. j.
Oxymel. ſimpl. unc. j.
Miſce.

Hiſce ſi non rumpatur abſceſſus, vel ligneo inſtrumento vel phlebotomo eſt aperiendus. Ægro deinde Gargariſmata emollientia & modice adſtringentia concedantur.

Finis libri primi, Partis Secundæ.

CHI-

CHIRVRGIÆ BARBETTIANÆ PARTIS SECUNDÆ

LIBER II, DE VULNERIBUS.

CAP. I,

De Vulneris Natura, Differentiis, Cauſis, Signis & prognoſi.

VULNUS *eſt ſolutio continui in parte corporis molli, externe inſtrumento duro facta, qua deſtinatam ei operationem nequaquam, aut ægre perficere valeat.*

DIFFERENTIÆ ſumuntur I. *à Forma*, nam alia ſunt recta, alia obliqua; alia rotunda, alia parva, alia magna, alia profunda, alia ſuperficialia. II. *à Parte affecta* quæ nunc Caput eſt, aliquando Pulmo, Cor, Ventriculus, Hepar, Lien, Inteſtina: jam nervus, tendo, vena aut muſculus: Modo continuum tantum ſolutum, & ſimplex vulnus eſt, modo par[illegible]a carnis ſublata, & vulnus compoſitum aut cavum dicitur. III. *à Cauſis*, quæ ſtatim deſcribentur: hiſce accedit vulnus quandoque eſſe venenatum, & varia ſymptomata ſecum trahere.

CAUSÆ quintuplices ſunt: Omnia ſcilicet quæ I. *Secant*, ut culter, gladius, vitrum. II. *Pungunt*, uti acus, ſagittæ, dentes, III. *Perforant*, ut ſunt

ferrum ignitum, globuli. IV. *Rumpunt*, ſicut caſus, ictus, vehementis ponderis geſtatio vel elevatio. V. *Contundunt*, quemadmodum lapis, baculus, &c.

Signa Vulnerum externorum per ſe manifeſta ſatis ſunt: Verum quęnam partium internarum etiam vulneratæ ſint, non facile ſemper judicatu eſt. Ut hoc præſtare poſſis, ex Anatomia ſciendum eſt I. Quis partis cujuſvis ſitus. II. Quis uſus. III. Symptomata conſideranda. IV. Eorum quæ natura per vulnus ejicit, conditio notanda. Signa aliqua ſuis locis habebis.

Prognosis. Eventum vulnerum prænoſcere, & imprimis præſcire quæ lethalia ſint, quæ non, res eſt Chirurgo ſumme neceſſaria; ab hujus enim judicio vita viri infortunati ſæpius dependet.

Lethale adeoque *Vulnus eſt, quod paucarum horarum, vel dierum ſpatio neceſſario mortem adfert, nullaque arte curari poteſt.*

Quę enim in ſe curabilia ſunt, & propter ſymptomata, Chirurgi imperitiam, aut ægrotantis negligentiam, aut cauſas alias externas, mortem ſecum trahunt, lethalibus vulneribus nequaquam annumerari debent: imo incurabilia ipſa lethalia appellari non debent, præſertim ſi æger non duntaxat ad multas ſeptimanas, ſed ſæpe ad aliquot annos in vivis ſuperſtes remaneat.

I. Inter *Lethalia* itaque vulnera referri debent Vulnera *Cerebri*, at non omnia: experientia enim docuit nos, poſſe particulam cerebri abeſſe, læſa quidem ratione, ſed ſalva aliquando patientis vita.

Inter abſolute lethalia ergo hæc ſunt: cum 1. præter cerebrum etiam nervus ſit læſus. 2. Cum ſanguis aut humor alius principia nervorum obſtruit.

ſtruit. 3. Cum paucis diebus effluxis, ſanguis concretus atque putreſcens febrem, delirium, & tandem mortem ipſam producit.

Per ſanguinem concretum non intelligo illum, qui ſpatium inter duram matrem & cranium occupat, nam trepano is auferri, & patiens hoc modo ſalvari poteſt: verum qui inter meningem tenuem & craſſam, vel inter meningem tenuem & cerebrum, concluditur; quamvis etiam is, qui inter utramque meningem detinetur, duræ meningis diſſectione aliquando tolli, & ſic æger ſervari poſſit.

II. Lethalia etiam ſunt Vulnera *Spinalis medullæ*, quæ infliguntur circa collum aut partem capiti vicinam: quæ enim ipſi circa os ſacrum inferuntur, minoris ſunt periculi.

III. Vulnera quoque *Pulmonis* lethalia habentur, ſi magna & profunda ſint, ſic ut vel Vas ſanguineum magnum, vel aſperæ arteriæ Ramus lædatur. An vas ſanguineum ſit diſſectum gravi Hæmorrhagia dignoſcitur: Si Tracheæ ramus ſit læſus, exſpiratio copioſior per vulnus quam per os exit.

IV. Vulnera *Cordis* ſemper lethalia ſunt, licet enim unus aut alter, corde vulnerato, ad dies duos, tres, quatuorve, imo quindecim ſupervixerit, experientia tamen non eſt compertum, aliquem evaſiſſe.

V. Vulnera *Aſperæ arteriæ* ſanari poſſunt, ſi duntaxat membranæ in poſtica parte, quibus annuli cartilaginei connectuntur, ſint læſæ. Verum ſi ipſi annuli vulnere afficiantur, vulnus inſanabile habetur, ſed lentam mortem adfert: Obſervavi aliquem octodecim ſeptimanas tali vulnere laboraſſe, antequam animam efflaret.

VI. Vulnera *Diaphragmatis*, quæ carnoſæ ejus

ejus parti infliguntur, ſanabilia ſunt, quæ vero nervoſæ, non quidem ſemper ſubitam mortem adferunt, attamen integre nunquam ſanantur.

VII. Vulnera *Ventriculi* aliquando curantur. Ea autem præcipue lethalia ſunt quæ orificio ejus ſuperiori, nerviſque per id diſtributis, infliguntur.

VIII. *Inteſtinorum tenuium* Vulnera rariſſime ſanantur, frequentius quæ ſunt *Craſſorum*, præſertim ſi non adeo magna reperiantur.

IX. Vulnera *Hepatis* aut *Lienis* lethalia ſunt, ubi vaſa ipſa etiam læduntur; quæ vero ſine horum læſione ſunt, curari poſſunt.

X. Vulnera *Renum* lethalia non ſunt. Quod ſi ad cavitatem ipſam vulnus penetret, plerumque ulcus ſequitur, tandem Renem totum conſumens; æger nihilominus ad multos annos ſuperſtes eſſe poteſt. Si vero in parenchymate terminetur, aliquando, ſed difficulter curatur.

XI. Vulnera *Veſicæ* rariſſime ita curantur, quin plerumque fiſtula remaneat: ſed colli veſicæ vulnera quotidie ſanantur.

XII. Vulnera *Venarum magnarum* & *Arteriarum* ſæpiſſime lethalia ſunt; ſed omnes Chirurgi tale vulnus non recte obturare noverunt, quare mortis cauſa, non ſemper in reum eſt conjicienda.

XIII. Vulnera *Nervorum magnorum* plerumque ſemper incurabilia ſunt, & aliquando lethalia.

XIV. Vulnera *Venenatis inſtrumentis* aut *animalibus* inflicta fere ſemper lethalia ſunt.

Vulnera Nervorum, Venarum, Tendinum, & Membranarum, difficilius tardiuſque curantur, quam illa quæ partibus carnoſis infliguntur.

Vulnera ab inſtrumento pungente minoris ſunt

peri-

periculi, quam illa quæ à contundente infligun-tur.

Nervus, Vena, aut Arteria ſi in totum diſſecetur, minus habet periculi, quam ſi ex parte diſſecta ſit.

Noli expaveſcere ſi magno vulneri magna inflammatio ſuperveniat, præſertim ſi non diu duraverit: Verum vulneri parvo ſi magna inflammatio accedat, malum ſignum habeto.

Inflammationis exitus plerumque ſe die quinto prodit: nam vulnus ſi tunc pallidum, lividum aut nigrum appareat, patiens in periculo verſatur.

Febris, Vomitus & Convulſio periculoſa ſunt, minus febris & vomitus, magis autem convulſio.

CAP. II.

De curatione Vulnerum in genere.

Indicationibus vulnerum curationem perficimus.

1. *Vulneratæ partis robur & calor nativus optime conſerventur.*
2. *Symptomatum habeatur ratio.*
3. *Nihil in vulnere hæreat aut remaneat.*
4. *Labia dehiſcentia ad mutuum contactum adducantur & ita conſerventur.*

CAP. III.

De Roboris Calóriſque nativi in parte læſa conſervatione.

Chirurgia curationis impedimenta tollit, ſed natura malum curat: hoc autem ægre præſtabit, ſi calor nativus debilior & ſanguis vel

vel vitiatus, vel copioſior aut parcior ad vulnus accedat. Copioſius juſto adfluens inflammationem, dolorem, putredinem, aliaque ſymptomata producit: Parcius debito ſi acceſſerit, balſamo naturali vulnus privatur, ſine quo impoſſibile eſt vulnus conſolidare.

Robur naturale, & calor nativus primo conſervatur Diæta bona, temperamento hominis in genere, in ſpecie vero partis læſæ, accommodata. De Diæta Sanguinei, Bilioſi, Pituitoſi, Melancholici, ſupra egimus, ubi de Phlegmone, Eryſipelate, Oedemate, Scirrho loquuti ſumus.

Sanguinis deinde habenda eſt ratio, cum & puri materiam præbeat, & vulneris conſolidationi inſerviat. Si ſit vitiatus purgationem exigit: Si nimium ad partem fluat, intercipiendus, revellendus, & alio derivandus eſt.

Si parcius adfluat, alimenta ægro ſuppeditentur nutrientia, medicamenta roborantia & ſudorem moventia: externe fricationes leniores, inunctioneſque moderate calefacientes adhibeantur.

Tandem mediis omnis generis externis curatio abſolvenda eſt: tradentur hæc in ſequentibus, ubi de ſymptomatum ablatione, ipſaque vulnerum curatione acturi ſumus.

Cap. IV.

De Vulnerum Symptomatibus.

Præcipua vulnerum ſymptomata ſunt: I. *Febris*, quam Medico curandam committimus.

II. *Phlegmone*, *ſive inflammatio*.

III. *Eryſipelas*. De utriuſque curatione cap. 2. & 3. lib. 1. egimus.

IV. *Ha-*

IV. *Hæmorrhagia*, non ſolum curationem impediens, ſed & vires vitamque ipſam adimens. Sedulo itaque, ut quamprimum ea ſiſtatur, curandum; quod in vaſis majoribus, arteriis imprimis, factu difficillimum (quare eorum vulnera plerumque lethalia ſunt;) Medicamenta enim, fluxum ſanguinis inhibentia, debilia nimis ſunt, & ligaturæ adſtrictiores gangrænam inducunt: Cauterium potentiale certiſſimum putuo eſſe remedium. Venæ minores poſſunt & debent claudi. Quidam digitis venæ vulnus tam diu claudunt, uſque dum ſanguis ſit concretus & fluxus ſedatus. Sed raro admodum hoc ſuccedit, & præterea non conducit, digitos tam diu in vulnere habere.

Digito itaque vulnus vaſis ad momentum claudatur; ad hoc autem ſi pervenire haud concedatur, exterius vaſi incumbentia comprimantur, & ſpongia vulnus mundificetur. Deinde pulvis, ſanguinis fluxum ſiſtens, non toti vulneri (quod ab artis imperitis fieri ſolet) ſed vaſis ſolutioni inſpergatur; quæ neceſſario eſt obturanda, ſi ſanguinis fluxum impedire velimus.

Vulneris ſic fiat proba deligatio, & uſus ſanguinem ſiſtentium medicamentorum tam diu continuetur, uſque dum non amplius ſanguine madefiat. Interim univerſaliora, nempe Scarificationem & Venæ ſectionem non negligito.

Medicam. Sanguinis fluxum ſiſtentia.

Radices Biſtortæ, Pentaphylli, Tormentillæ, Symphyt. maj. Lignum ſantalum rubrum, Lentiſci. Cortices Granatorum. Crepitus Lupi. Maſtiche. Gypſum. Acacia. Sanguis Draconis, Succinum, Sarcocolla, Thus. Pili leporis. Os ſepiæ. Cancri

Cancri combuſti. Albumen ovi. Mumia. Telæ aranearum. Corallia rubra. Creta. Lapis hæmathites. Bolus Armen. Aloë ſuccotrina. Ranæ ſiccatæ & pulveriſatæ. Vitriolum crudum. Chalcythis.

℞. Farin. volatilis molendin. unc. iij.
Sanguin. Dracon.
Thuris an. unc. ſ.
Boli,
Terræ ſigillat. an. drachm. ij.
Gypſ. drachm. vj.
Ranar. exſiccatar. unc. j.
Pilor. lepor. minutim inciſor. drach. j. ſ.
Album ovor. in ſole exſiccator. & pulveriſator. unc. ſ.
Spongiæ novæ torrefactæ unc. j.
Vitriol. alb. drachm. j.

M. F. Pulvis ſubtiliſſimus.

V. *Dolor*, qui neceſſario ſedari debet, cum nimias vigilias excitet, vires dejiciat, affluxus humorum ad partem affectam, inflammationis, febris & gangrænæ cauſa ſit: At cauſæ diligenter ſunt diſtinguendæ. Medicamenta acria nimis & calida ſi eum produxerint, mutentur illico: præſtat enim errorem confiteri, quam pertinaciter in eo perſeverare.

Si extrinſice vulneri aliquid acceſſerit, illud auferendum eſt.

Si à puris retenti copia dolor augeatur, ipſi exitus paretur.

Inflammatio ſi cauſa ſit, remedia cap. 2. lib. 1. tradita adhibeantur: ipſi vero vulneri mitigantia atque anodyna applicentur, v. g. Oleum Roſaceum, Lini, Chamomill. Lumbricor. Amygd. dulc. Papaveris, &c. applicentur.

R. Ol.

R. Ol. Roſac.
Sem. papav.
Chamomill. an. unc. j.
Vitell. ovi cum albumine. N. j.
Croci ſcrup. j.
Miſce.

Si dolor hiſce ſimilibuſve Medicamentis non ſedetur, Nervum aliquem læſum eſſe, aut per conſenſum affici certum eſt. Cujus cura in ſequentibus tradetur.

VI. *Convulſio*, ſive *Spaſmus*; Hic vel humorum malignitatem indicat, vel nervorum malam conſtitutionem; utrumque boni nihil portendit. Hoc in caſu media externa & interna ſunt adhibenda: interna ob cauſarum diverſitatem Medico committimus.

Medicam. externa ad Convulſionem.

Balſamum Peruvianum. Pinguedo Anſeris, Caſtoris, Vulpis, Arietis, Hominis. Stercus equinum. Oleum Juniperi, Lavendulæ, Philoſophorum, Succini, Therebinthinæ, Rutæ, Majoranæ, Lumbricorum, de Caſtoreo, Irinum, Laurinum, Petræ. Unguentum Agrippæ, Martiatum, Nervorum. Spiritus Vini.

R. Ol. limacum,
Lumbricor.
Seſamin. an. unc. j.
Pingued ariet.
Vulpis an. unc. ſ.
Butyri non ſalit. drachm. vj.
Spirit. vini unc. iij.
Coq. ad ſpiritus conſumptionem,
Addendo
Ol. ſpicæ deſtillat.

Roriſ-

Roriſmarin.
Succin. alb. an. drachm. ij.
M. F. Unguentum.

Efficacius & præſtantius contra Convulſionem medicamentum invenire non potui quam oleum Lavendulæ deſtillatum, cujus aliquot guttis pars affecta non duntaxat eſt illinenda, ſed etiam quibuſdam ægris internæ aliquot guttæ ſunt exhibendæ.

VII. *Hyperſarcoſis*, ſive excreſcentia carnis. Hæc ſi ex ſanguinis abundantia proveniat, caro conſiſtens ſatis eſt, & bene conſtituta; ſi vero à medicamentorum vi ſiccante debiliore, tum ſpongioſa eſt: Os ſubjectum carioſum exiſtens & hujus mali cauſa eſt. In Caſu priori Venæ ſectio convenit, quandoque etiam inedia, medicamentorumque valde ſiccantium uſus. In poſteriori medicamenta adſumantur fortiora: Detergentia atque Exedentia hic etiam conducunt.

Medicam. ad Hyperſarcoſin.

Spongia uſta. Alumen uſtum. Galla. Aloë. Cortex thuris. Tutia. Ærugo æris. Chalcitis. Mercurius præcipitatus. Arſenicum.

Aqua viridis exedens.

R. Alum. crudi,
Virid. æris an. drachm. ij.
Coq. in vini unc. xviij. ad quartæ partis conſumptionem, Col.
Adde
Camphor. drachm. j.
M.

Pulvis

Pulvis valde exſiccans atque exedens.

R. Gallar.
Balauſt.
Alum. uſt.
Thuris,
Myrrh. an. drach. j.
Sang. dracon.
Ceruſſ.
Ærug. æris an. drach. ſ.
M. F. Pulvis.

VIII. *Gangræna*, & *Sphacelus*: de quibus Chirurg. hujus partis ſecundæ lib. 1. cap. 14. diximus.

Cap. V.

De Rebus extrinſecus vulneri accedentibus eximendis.

Nullum vulnus conſolidari debet, ſi aliquid ſuperflui in eo hæſerit, nam interjecto aliquo temporis ſpatio nova ſe ulceratio prodit. Ipſe ſanguis, quo natura ſoluta unit, minus copioſe ad partem affectam fluens, nihil boni præſtat, cum ibi coaguletur: quare expreſſione, ſuctione & aliis modis eſt auferendus hunc in finem, ut minus ibi puris generetur, & minor ſymptomatum copia ſuperveniat. At vero quamdiu hæmorrhagia metuitur, ſanguis coagulatus omnis ex vulnere eximi non debet.

Pili quando ſunt circa vulnus, auferantur.

Arena, aut ſimile quid, ſi intra labia vulneris hæreat, vino calido abſtergatur.

Oſſi-

Oſſicula fracta mobilia ſi ſint in vulnere, prima in deligatione eximantur, niſi hæmorrhagia inhibuerit: ſi vero aliis oſſibus quodammodo adhæreant, in iis naturæ conatus expectandus, & videndum an ea iterum cum reliquo oſſe unitura, an vero ſeparatura ſint.

Si *vitrum fractum*, *ſpina*, *feſtuca*, *ſagitta*, *globus*, aut ſimile quid in Vulnere hæreat, mox eximatur. Antequam vero hanc extractionem tentet Chirurgus, perpendendum an æger, extracto tali corpore alieno vivere poſſit, nec ne, ne Chirurgus ægro mortem accerſiſſe dicatur.

De modo globulos extrahendi in antecedentibus, parte prima cap. xx. egimus. Sagittæ eodem ferme modo eximuntur: ſed Chriſtiani tempore belli ejuſmodi armis non amplius utuntur. Si vero nec manu, nec inſtrumentis vulneri inhærens extrahi queat, medicamentis hac vi præditis eſt perficiendum.

Medic. Spinam, Oſsicula, Globulos, &c. extrahentia.

Radices Ari, Ariſtolochiæ, Fraxinellæ, Imperatoriæ, Polypodii, Raphani, Valerianæ. Herbæ Abrotanum, Anagallis, Anemone, Beta rubra, dictamnus. Gummi Ammoniacum, Galbanum, Sagapenum, Succinum, Pix. Cerebrum & axungia leporis. Cancri. Mus vivus diſſectus. Muſcæ vulgares. Lumbrici terreſtres. Ranæ combuſtæ. Stercus. Anſeris. Magnes. Fermentum. Emplaſtrum Opodeldoch.

R. Rad. ariſtoloch. rot.
Dictamni Cretic. an. drachm. j. ſ.
Reſin.

Reſin. pini,
Colophoniæ an. drachm. vj.
Succin. citrin. drachm. iij.
Gumm. ammoniac.
Oppoponac. an. unc. j.
Stercor. columbin. drachm. iij.
Ol. laurin. unc. ſ.
Therebinth. & picis q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Cap. VI.

Quo modo labia vulneris ad mutuum contactum adducantur & ſic conſerventur.

Labia vulneris conjunguntur faſciis aut ſutura. *Faſciatio* vulneribus ſecundum longitudinem membri factis, & non admodum profundis convenit.

Sit autem faſcia, nec dura nimis, nec mollis, ejus latitudinis ut vulnus totum comprehendat. Si vero vulnus longius fuerit, faſcia adſumatur trium digitorum, hujus medium imponatur vulneri, parſqve ſuperior ſuperiora verſus, inferior verſus inferiora circumducatur: ſit vero ligatura hæc nec nimis laxa, ſic enim non contineret adducta vulneris labia, nec nimis ſtricta, ſic inflammationem pareret. Hyeme faſciæ requiruntur longiores, æſtate breviores. In magnis itidem vulneribus, præter faſcias, pulvillis indiget Chirurgus aut Compreſſis.

Sutura fit aut *Acu* aut *Medicamento glutinoſo*. Optimum foret Chirurgum Acu nunquam indigere, ſic enim æger à dolore, vulnus ab inflam-

inflammatione, ipſeque Chirurgus à moleſtiis variis liberaretur. At vero, neceſſitate ſic exigente, Acum ſumat cuſpide triangulari prӕditam, filo cera oblito inſtructam, eamque per cutem, nonnunquam etiam per aliquid carnis trajiciat, cavendo ſedulò ne tendines lӕdantur. Obſervandum prӕterea ne nimis rara, nec nimis crebra ſutura ſit; tale itaque intervallum inter unum & alterum punctum intercedat, ut cutis leniter trahentem quaſi ſubſequatur, & orӕ ipſӕ ad mutuum contactum hoc modo adducantur, excepta parte exigua, turundӕ inſerendӕ inſerviente, quo puri ſuperfluo detur exitus. Turundӕ hӕ in vulneribus parvis neceſſariӕ non ſunt: in magnis nec nervum, nec tendinem, nec vulneris fundum attingant.

Faſciatio ubi non ſufficit, & ſutura non neceſſaria videtur, tum emplaſtrum glutinatorium conducit. Verum tam arcte vulneri adhӕreat, ut nec ſanies è vulnere effluens, nec ſanguis, aut alia humiditas id ſolvat. In hoc caſu ſӕpe uſurpatur Emplaſtrum ſtipticum Crollii aut Paracelſi. Sed ſequens magis adhӕret.

R. Sarcocoll.
Boli,
Maſtich.
Sang. dracon.
Reſin. pini an. drach. j.
Gum. Tacamahac. drach. j. ſ.
Picis navalis q. ſ.

M. F. Emplaſtrum.

CAP.

CAP. VII.

De Medicamentis ad Vulnera curanda neceſſariis.

Medicamenta, ad vulnerum curationem neceſſaria, triplicia ſunt. I. *Digeſtiva*, ſive pus moventia. II. *Sarcotica*, ſive carnem generantia. III. *Epulotica*, ſive cicatricem inducentia.

Experientia nos docuit, ſolo ſæpius digeſtivo, aut ſarcotico Vulnus curari optime poſſe. Verum melius certiuſque hoc fit, ubi utraque commiſcentur. In partibus carnoſis digeſtiva ſola tolerari poſſunt. Sed vero in tendinibus, nervis, membranis, aliiſque partibus ſiccioribus præſtant ſarcotica vel ſola, vel digeſtivis mixta.

Digeſtiva.

Ol. Comm. Roſarum. Maſtich. Butyrum recens & majale. Gumm. Elemi. Therebinthina. Thus, Maſtiche. Farina tritici, hordei, fœnug. Vitellum ovi. Mel.

℞. Ol. Olivar. unc. ij.
Ceræ citrin. unc. ſ.
Thuris.
Maſtiches an. drachm. j.
Vitellum ovi N. j.
Butyr. ſine ſale q. ſ.
M. F. Unguentum.

Sarcotica.

Radices Ariſtolochiæ, Ireos, Saniculæ, Symphyti majoris. Herbæ, Betonica, Centaurium, Conſolida, Hypericum, Pimpinella, Plantago, Scabioſa, Scordium, Verbena. Semina Fabarum, Fœnugræci, Lini, Hordei. Thus. Aloë. Bolus. Terra ſigillata. Colophonia. Gummi Elemi, Pini, Ladanum, Maſtiche, Myrrha. Sanguis draconis, Sarcocolla, Therebinthina, Tragacanthum. Cera, Mel, Mumia. Cadmia. Ceruſſa, Lapis calaminaris, Lithargyrium, Plumbum uſtum, Pompholyx, Lapis hæmathites. Ol. Hyperici, Laurinum, Maſtichinum, Myrrhæ. Unguentum Aureum, Baſilicum, Fuſcum Fel. Wurtz, Diapompholygos. Emplaſtrum ſtipticum Crollii, Paracelſi, Opodeldoch, de Betonica, Diaſulphuris Rulandi, Balſamum Peruvianum, Crollii, Magati. Aqua vitæ. Pinguedo Anſeris, Vulpis, Urſi, Hirci, Humana.

Balſamum Vulnerarium celeberrimum.

R. Therebinth. libr. ſ.
Gumm. Galban.
Elemi,
Hederæ,
Thuris,
Maſtiches,
Myrrhæ an. unc. j.
Aloës,
Xyloaloës,
Galang.

Caryo-

Garyophillor.
Cinamom.
Nucis moſchat.
Cubebar. an. unc. ſ.
Infuſa horis 24. in ſ. q. ſpiritus Vini deſtillentur & Oleum uſui ſervetur.

Miſce.

Aliud.

R. Ol. violar. unc. viij.
Laurin unc. j.
Therebinth. Venet. unc. ſ.
Spicæ deſtillat.
Juniperi deſtillat.
Æris uſti an. drachm. j.
Reſin. pini,
Therebinthin.
Colophoniæ,
Maſtiches. an. unc. ſ.
Chalcanth. alb. drachm. j. ſ.
Ebulliant parum & Colentur ad uſum.

Miſce.

Aliud.

R. Flor. ſulphur. unc. iij.
Myrrh. drachm. iij.
Camphor. drachm. j.
Therebinth. Venet. unc. v.
Deſtillentur, & Oleum uſui ſervetur.

Miſce.

Emplaſtrum Vulnerarium.

R. Radic. ariſtoloch. rot,
Conſolid. maj. an. unc. i.
Mumiæ,
Colophoniæ,
Aloës,
Maſtich.
Sang. dracon. an. drachm. iij.
Lythargyr. aur.
Tutiæ an. drachm. ij.
Gumm. Elemi unc. ij.
Therebinth. q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Aliud, præſtantiſſimum in Vulnere veteri æque ac recenti.

R. Gumm. Galban. drachm. x.
Ammoniac. unc. iij. ſ.
Opoponac. unc j.
Bdellii unc. ij.
Ceræ citrin. unc. xx.
Oliban. unc. iij.
Lythargyr. aur. libr. j.
Myrrhæ drachm. x.
Virid. æris,
Maſtiches,
Rad. ariſtoloch. long. an. unc. j.
Lapid. magnet. unc. ij.
Tutiæ præparat.
Lapid. Calaminar. an. drachm. ij.
Ol. commun. antiq lib. j. ſ.
Gummata in aceto diſſolvantur, reliqua pulveriſentur, miſceantur & ſ. a. Coquantur, ut fiat Emplaſtrum.

Epu-

Epulotica, ſive cicatricem inducentia.

Radices Symphyti, Tormentillæ. Herbæ Hypericum, Plantago, Sanicula. Veronica, Betonica. Flor. Balauſtiorum, Roſarum rubrarum. Santalum. Aloës, Myrrha, Maſtiche, Sarcocolla. Lapis calaminaris. Minium, Plumbum, Lithargyrium, Tutia. Unguentum Diapompholygos, Album camphoratum. Emplaſtrum Gryſeum, de Plumbo, Opodeldoch, de Minio, Barbarum.

℞. Ol. roſac.
Omphacin. an. unc. iij.
Myrtin.
Unguentum populei an. unc. j. ſ.
Fol. plantag.
Solan. an. M. j.
Macerentur per octiduum, poſtea Colaturæ
Adde
Ceræ unc. ij.
Miſce ſuper igne, addendo
Lithargyr. aur. unc. iij.
Ceruſſæ unc. j.
Tutiæ drachm. j.
Plumb. uſt. drachm. iij.
Æris uſt rubr. drachm. j. ſ.
Camphoræ drachm. j.
Ducantur in mortario plumbeo in formam Unguenti.
Miſce.

℞. Radic. tormentillæ,
Biſtortæ,
Ariſtolochiæ rot.

Teſtar. ovor. combuſtor.
Thuris,
Sanguin. dracon. an. unc. ſ.
Lapid. calaminar. drachm. j.
Lithargyr. drachm. ij.
M. F. Pulvis.

℞. Unguent. diapompholyg.
Diapalm.
Gryſei. an. unc. j.
Gumm. elemi drachm. ij.
Sacchar. Saturn. drachm. ſ.
Ceræ q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Nullum medicamentum cognovi, quod ſuo tempore adhibitum citius cicraticem inducat, quam Amagalma Mercurii, cujus hæc eſt præparatio.

℞. Plumbi uncias ij. liquefacto adde Argenti vivi unc. ij. effunde ſuper Chartam. Exſiccatum, pulveriſatum, Emplaſtro de Plumbo aut diapompholygos miſceri poteſt.

Externis hiſce mediis Interna quædam jungemus, quæ in vulnerum curatione omni tempore valde profuerunt.

Vulneraria, Traumatica.

Pyrola, Sanicula, Alchimilla, Conſolida, Arthemiſia, Sanguiſorba, Tormentilla, Agrimonia, Millefolium, Equiſetum, Cynogloſſum, Betonica, Vinca per vinca, Piloſella, Virga aurea, Ariſtolochia, Biſtorta, Dictamnus, Centaureum minus, Gentiana.

Potio

Potio Vulneraria.

R. Radic. conſolid. maj. unc. ſ.
Pyrolæ M. ij.
Sanicul. P. ij.
Fragar.
Alchymill.
Salviæ an. M. j.
Coq. ex vino rubro, Colat. libr. j. ſ.

Adde

Sacchar. albiſſim. q. ſ.

M. Doſis unc. iij.

Alia, efficax, etiam ubi os læſum.

R. Rad. ariſtolochiæ rot. unc. j. ſ.
Cyclamin. unc. j.
Prunell.
Geranii an. M. j.
Sabinæ drachm. iij.
Mumiæ drachm. ij.
Oc. cancr. unc. ſ.
Galang. drachm. ij.
Pulveriſata & conciſa Coquantur ex vino rubro, Colaturæ libr. iij.

Adde

Syr. de ſymphyto Fernel. unc. iiij.
M. Doſ. unc. ij.

Quod ſi placeat Unguentum, quo, abſente ægro, vulnus curare ſe poſſe quidam gloriantur, en optimam ejus deſcriptionem.

Unguentum Armarium Sympatheticum.

℞. Uſneæ unc. ij.
Mumiæ unc. ſ.
Pinguedin. human. unc. ij.
Sanguin. human. unc. ſ.
Ol. lini. drachm. ij.
Roſac.
Boli. an. unc. j.

M. F. Unguentum.

Alii non niſi Vitriolo ad ſolem calcinato utuntur, quod laudibus ſummopere extollunt: ſed hoc utere abſque ſuperſtitione, & tum credo, te mecum experturum viam vulgarem tutiſſimam eſſe: nam ſine dubio medicamentis quædam adſcribuntur, quæ naturæ debentur.

Cap. VIII.

De Vulnere Nervorum.

Vulneribus Nervorum etiam ea quæ ſunt *Tendinum* comprehendimus, quia in ipſa curatione parum, aut nihil diverſi habeat.

Diſtinguendum hic, Nervi aut Tendinis an *diſſectio*, an vero tantum *punctura* adſit.

Cognoſcitur autem Vulnus hoc I. *Ex Loci* vulnerati conſideratione, & ex Anatomia, quæ quibus membris nervi inſerantur, docet. Tendines vero cum circa articulos terminentur, manus etiam pedeſque plurimos agnoſcant, quod ſi vulnus hic loci ſe offerat, quis non læſos eos metueret, imprimis vulnere non per longitudinem,

ſed

ſed tranſverſo exiſtente. II. *Ex Dolore* vehementi, quem pulſatio, inflammatio, convulſio, delirium, &c. ſequuntur; niſi totus nervus tranſverſe fuerit diſſectus, tum enim tam gravia ſymptomata ſe non manifeſtant.

Prognosis. Omnia nervorum vulnera periculoſa ſunt. Punctura tamen periculoſior eſt, quam ſectio. Tendinum vulnera minus periculoſa ſunt, quam Nervorum. Convulſio malum ſignum habetur Nervi & tendines vulnerati putredinem facillime concipiunt.

Curatio. In omni nervorum tendinumque vulnere, cum dolor ægrum valde moleſtet, & ſymptomata varia inducat, ſumma ope nitendum, ut quamprimum leniatur. Frigida externa valde nocent, quod non tantum de medicamentis, ſed etiam de aëre intelligendum eſt: nam quotidiana experientia nos docuit, medicamenta frigida, humida, adſtringentia nil niſi noxam adferre: quare præſtiterit moderate calefacientia & exſiccantia, minime vero acria adhibuiſſe.

Vulnus quoque *apertum* ſervandum, uſque dum curatio ferme abſoluta ſit, quo humores libere effluere queant, ne iis retentis dolor augeatur, nervorumque putrefactio inducatur. Hæc ſi acceſſerit, abſcindenda pars corrupta, aut cauterio actuali exurenda eſt.

Præterea animadvertendum eſt, nervus vel tendo an denudatus ſit, nec ne; ſi detectus, medicamenta conveniunt magis tepida, ſi vero tectus calidiora requiruntur.

Interim & Purgationes & Venæ ſectiones non ſunt negligendæ.

Medicamenta externa ad Vulnera Nervorum & Tendinum.

Oleum olivarum antiquum, Lumbricorum, Anethinum, Rutaceum, Roriſmarini, Coſtinum, Lilior. albor. Hyperici, Caſtorei, Therebinthinæ, Ceræ, Lavendulæ. Balſamum Peruvianum. Gummi Elemi, Tacamachacæ, Carannæ, Opobalſamum, Copa Yvæ. Spir. vini.

R. Therebinth. Venet.
Lachrym. abietin. an. unc. j.
Gumm. Tacamahac. unc. ſ.
Carann. drachm. ij.
Balſ. Peruvian. drachm. iij.
Propoleos drachm. vj.
Ol. hyperici unc. j.
M. F. Unguentum.

Oleum Ceræ, *Aqua Calcis*, *Ungentum fuſcum Felic. Wurtz* præſtant mira, ſi modo probe adhibeantur.

CAP. IX.

De Sclopetorum Vulneribus.

Licet quotidiana experientia nos doceat, globulos venenatos reddi poſſe, attamen ſua natura tales non exiſtunt; æſtus vero in parte, aliaque ſymptomata, ex continui ſolutione & contuſione exoriuntur. Hoc in caſu primo globulus & ſi quid aliud ei adfuerit è vulnere extrahendum, antequam & dolor, & inflammatio accedentes, id fieri impediant. Utriuſque habenda ratio, ne augmentum ſumant. Id vero quod contuſione læſum eſt Medicamentis ſeqq. in pus mutandum.

R. Ol.

R. Ol. lilior. albor.
Violar. an. libr. ij.
Catell. nuper nator. N. ij.
Coq. ad oſſium diſſolutionem,
Poſtea adde lumbricor. terreſtr. lib. j.
Coq. iterum, & Colaturæ adde
Therebinthin. Ven. unc. iij.
Spir. vin. unc. j.
M. F. Linimentum.

Unguent. Vulnerarium.

R. Therebinth. Venet. unc. j.
Galban. drachm. ij.
Medull. vitul. unc. ſ.
Radic. Scorzon. pulveriſ.
Scord. pulveriſ. an. ſcrup. ij.
Ol. hyperic. unc. ſ.
Vitell. ov. N. j.
Theriac. drachm. j.
M. F. Unguentum.

Aliud, efficacius.

R. Pulv. radic. ariſtoloch. ſcrup. j. ſ.
Mumiæ,
Succin.
Maſtich. an. drachm. j.
Therebinth. unc. ſ.
Euphorbii drachm. j.
Unguent. Ægyptiac. unc. ſ.
Vitell. ov. N. j.
Ol. ſambucin. q. ſ.
Croc. ſcrup. j.
M. F. Unguentum.

Aliud præcedentibus præſtantius, quod etiam putredinem tollit.

R. Picis liquid.
Therebinth.
Galban. an. unc. ij.
Maſtiches,
Thuris,
Nitri,
Salis ammoniac. an. unc. j.
Alumin. drachm. ſ.
Virid. æris;
Vitriol. alb.
Camphor.
Pulv. lumbricor. an. drachm. j.
Ol. lini,
Roſac. an. unc. ij.
Lumbric.
Therebinth. Ven. an. drachm. j.
M. liquefiant ſuper igne, & F. Unguentum.

Si nervus non inhibeat, in magna putredine aliquid *Mercurii præcipitati* poſſet addi.

Parti ſanæ interim imponi poſſunt Anodyna atque Roborantia.

Emplaſtrum Anodynum.

R. Farin. fabar.
Micæ panis ſimilagin. an. drach. iij.
Coq. ex lacte vaccino,
Addendo
Ol. roſac.
Violac. an. unc. j.

Vitel.

Vitellor. ovi. N. iij.
Pulv. roſar. rubr.
Scordii an. unc. j. ſ.
Ceræ q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Cataplaſma Anodynum.

R. Radic. althææ,
Conſolid. maj. an. unc. j.
Flor. Chamomill.
Melilot.
Hypericon. an. M. ſ.
Summitat. abſynth. P. ij.
Coq. ex lacte vaccino,
Addendo
Farin. althææ,
Fabar. an. unc. j. ſ.
M. F. Cataplaſma.

Vulnus quod ſi penetrans fuerit, utrique foramini turunda imponatur: ſetaceum enim & incommodum eſt, & noxium. In principio etiam deligatio una quavis die ſufficit, vulnera enim ſclopeto inflicta, raro ante diem tertium aut quartum pus exhibent; ſed poſtea materiæ copia aut acrimonia an ſemel, an bis, an ter de die deligatio ſit inſtituenda, determinabit.

CAP. X.

De Vulneribus Venenatis.

Vulnera venenata aliquando globulis, ſagittis, gladiis aliiſque inſtrumentis venenatis, aliquando vero rabidis canibus lupis aliiſque animalibus inferuntur, pluſque vi venenata, quam vulnere nocent.

SIGNA

Signa ſunt dolor vehemens, color lividus, mox niger, ſymptomata gravia præter rationem vulneris: in toto corpore ardor, tremor, delirium, lipothymia, &c.

Vulnus venenatum, licet exiguum, ægrotanti periculum & plerumque mortem adfert, præſertim ſi cordi, aut alicui ex partibus nobilioribus vicinum fuerit: vel ſi Chirurgus non in tempore accedat, & ejus curatio procraſtinetur.

Curatio in hoc præcipue conſiſtit, ut Venenum extrahatur, quod plerumque fieri ſolet Cucurbitulis, medicamentis attrahentibus, ſcarificatione, aut, quod tutiſſimum, actuali cauterio: ſed pars læſa ne ſit valde nervoſa; eſchara quoque illico auferenda, ſicque vulnus paulatim curandum. Interne medicamenta proſunt *Sudorifera* atque *Cardiaca*. Nocent Venæ ſectio atque purgatio.

Venenum ex vulnere extrahens, partemque roborans.

℞. Cæpar. coctar. unc. iij.
Theriac. unc. ſ.
Stercor. caprin. unc. j.
Radic. angelic. pulver. drachm. j. ſ.
Ol. ſcorpion. unc. j. ſ.
Mellis & Ceræ q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Partem roborat, Venenum extrahit, Pus producit, Carneque vulnus replet ſequens emplaſtrum.

℞. Gumm. Galban.
Sagapen.
Opoponac.

Aſſæ

Aſæ fœtid.
Myrrhæ,
Piperis,
Sulphur. an. drachm. vj.
Stercoris columbin.
Anatis an. unc. j.
Mumiæ unc. ſ.
Radic. conſolid. maj. pulveriſ. drach. iij.
Ol. hypericon. q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.

Cap. XI.

De Vulneribus particularibus.

In Vulnere *Capitis* ſutura per *acum*, aut emplaſtrum glutinatorium locum non habet, ubi pericranium læſum eſt. Nocent pinguia; proſunt magis confortantia atque exſiccantia.

R. Maſtiches,
Myrrhæ,
Aloës,
Sarcocollæ, an. drachm. ſ.
Sang. dracon. ſcrup. ij.
Boli ſcrup. j.
Therebinthin. Venet. unc. ij.
Mellis roſat. parum.
M. F. Unguentum.

Vulnera *Cerebri Meningum* dolorem, hæmorrhagiamque gravem adferunt, quibus plura ſymptomata, imo mors ipſa plerumque ſuccedunt. Dolorem inſigniter ſedat Ol. roſar. tepide applicatum; & ſanguis columbinus recens idem efficit.

Ad

Ad Hæmorrhagiam.

℞. Myrrhæ,
Aloës,
Maſtiches,
Sanguin. dracon.
Rhabarbar.
Corallor. rubr. præpar.
Pil. lepor. minutim inciſ. an. drach. j.
M. F. Pulvis tenuis.

Vulnera *Faciei* per ſuturam conjungi neque curari debent, imo ſtudendum ſemper, ne cicatrices eam deformem reddant.

In vulnere *Oculorum* ab omni pingui abſtinendum: ſanus item oculus æque deligationem requirit quam læſus: Collocatio capitis recta ſit, & aliquo modo erecta. Quod ſi ſanguinis fluxus adſit, ſequentia conducunt.

Sanguis Turturis, Columbæ, Gallinæ. Mucilago ſeminum Pſyllii, Cydoniorum, Tragacanthæ. Lapis hæmathites, Ceruſſa, Tutia, Thus, Aloë. Albumen ovi. Aqua roſarum, plantaginis. Decoctum Balauſtiorum, Roſarum rubrarum, Gallarum, &c.

℞. Sief alb. Rhaſis,
Tut. præpar.
Aloës pulveriſ. an. ſcrup. ſ.
Vini rubr. unc. j.
Aq. roſar. rubr.
Plantag. an. unc. ij.
Mucilag. ſemin. pſyll.
Tragacanth. an. drachm. j.
M. F. Collyrium.

In

In dolore Lac recens muliebre prodeſt; aut Collyrium modo deſcriptum, addito Opii ſcrup. ſ. exterius ſuperimpoſito Cataplaſmate hoc.

R. Pomor. putridor. unc. ij.
Farin. ſem. lini. unc. ſ.
Mucilag. ſemin. pſyllii drachm. ij.
Opii crud. drachm. ſ.
Vitellor. ovor. q. ſ.

M. F. Cataplaſma.

NASI particula abſciſſa nunquam reunitur, etiamſi vel recentiſſimum ſit vulnus: eadem ſi adhuc corpori cohæreat, acus ope eidem jungi poſſet.

Vulnera *Auricularum & Labiorum* plus boni ab acu, quam ligaturis exſpectant.

Pulmonum vulnera medicamenta exigunt *confortantia* atque *exſiccantia*, acria hoc in caſu valde nocent, in aliis Vulneribus quotidie adhibentur.

Externe.

R. Radic. conſolid. maj.
Tormentill.
Garyophyllor. an. unc. ſ.
Flor. roſar. rubr. M. ſ.
Maſtich.
Myrrh.
Aloës, an. drachm. j.
Coq. ex aq. hordei, Colatur. liber. ſ.

Adde

Syr. myrtin.
Mell. roſat. colat. an. unc. ij.

M. F. Linimentum.

In-

Interne.

R. Fol. Veronic.
Fragar.
Sanicul. an. M. ſ.
Tuſſilagin. M. j.
Rad. angelic. drachm. ij.
Liquir. drachm. j.
Jujubar. N. xv.
Paſſular. unc. ſ.
Coq. ex aq. hord.
Colat. libr. j. ſ.
Adde
Syrup. diacod. unc. iij.
Miſce.

Sumat ex eo ter quaterve ſingulis diebus uncias quinque.

Sperma Ceti drachmæ dimidiæ pondere quotidie ſumptum inſigniter operatur, at Cerebrum debilitat.

Vulnera Cordis lethalia ſemper ſunt: ad ſiniſtrum ventriculum penetrans illico hominem jugulat. Mors ſi ad horas ſex, duodecim aut viginti moras nectat, uti nos aliquando exempla docuerunt, rariſſimum habetur. In dextrum ventriculum quod progreditur diutius ægrotantem inter vivos permanere permittit: tempora hæc extendit illud vulnus quod in ipſa ſubſtantia Cordis terminatur.

Ventriculi vulnera plerumque *naturæ* curanda relinquuntur, quæ hic mira quandoque præſtat. *Hæmorrhagia* tamen Venæ ſectionem exigit. In vulnere in cavitatem ipſam penetrante, tunicis omnibus diviſis, abdominis vulnus per ſuturam uniri

uniri debet, relicto foramine exiguo, per hoc turunda inſeratur, vulnus Ventriculi minime intrans, ſed tantum exterius attingens; atque inungatur hoc vel ſimile Linimento.

R. Ol. Maſtich. Abietin. an. unc. j.
Mannæ Thuris drach. ij.
Pulv. rad. tormentill.
Conſol. maj. an. drachm. j.
Croci ſcrup. j.
Lumbric. terr. drachm. ſ.
Vini alb. unc. ij.
Coq. ad vini conſumpt.
M. F. Linimentum.

R. Thereb. unc. ſ.
Vitell. ovi. N. j.
Ol. hyper. unc. j.
M. F. Linimentum.

Vulnus inteſtini tenuis aliquando, ſed rariſſime curatur, (quod exemplo inſigni probare poſſum) ſed facilius quod eſt craſſi. Tenue ubi læſum, chylus, imo ſæpe cibus potuſve, per vulnus effluit; dolor adeſt inſignis, accedit mox febris, & Nauſea. *Ubi Craſſum*, fœces per vulnus exeunt, ad minimum fœtor ſe exhibet ſtercoreus, alvus adeſt durior. Per ſuturam illico Vulnus obturari debet, reſtituique in locum naturalem inteſtinum, aqua calida bene mundatum, pulvereque ſeq. modice conſperſum.

R. Aloës,
Maſtich.
Thuris,
Mumiæ,
Sang. dracon. an. drachm. j.
M. F. Pulvis.

Vul-

Vulnera Hepatis atque Lienis Venæ ſectionem exigunt, quotidianamque: ſi alvus ſuppreſſa ſit, *Enematum* injectionem, præter Adſtringentia atque exſiccantia medicamenta, vulneri ipſi applicanda.

Renum vulnera difficulter & tarde curantur. Cavitatem ipſam cum ingrediuntur, ſanguis effluit ſeroſus, alias purior. Extrinſecus Linimentum hoc magni æſtimatur.

R. Reſin. pini unc. vj.
Ol. Laurin.
Thereb. an. unc. j.
Gumm. Elem. unc. iv. ſ.
Miſce.

Intus uſurpantur Troch. Alkekengi, Gordonii, de Carabe, de Terra ſigill. Bolus, Therebinthina, Potioneſque vulnerariæ.

Veſicæ vulnera eodem prorſus modo curantur, rarum tamen, non relinqui fiſtulam.

Pillulæ ſeq. in Vulnere & Ulcere Renum atque Veſicæ ſummi uſus ſunt.

R. Oſſium humanor. calcinator. drach. iij.
Cretæ vulgar.
Gypſ. uſt. an. drachm. j.
Trochiſc. alkekeng. drachm. iij.
Therebinth. Venet. parum coctæ q. ſ.
M. F. Pilul. magnitudine piſi minoris, & aſpergantur pulvere liquiritiæ.
Harum Patiens mane & veſperi ſex ſumat.

Libri Secundi Partis Secundæ Finis.

CHI-

CHIRVRGIÆ BARBETTIANÆ PARTIS SECUNDÆ LIBER III, DE ULCERIBUS.

CAP. I, *De Ulcerum Natura, Differentiis, Cauſis, & Signis.*

VLCUS *eſt ſolutio continui, à materia erodente originem trahens, in mollibus corporis partibus cum imminuta magnitudine.*

DIFFERENTIÆ ſumuntur I. Ab ulceris *Forma*, quædam magna ſunt, quædam parva; quædam longa, brevia, lata, anguſta, recta, tranſverſa, æqualia, inæqualia, profunda, & non profunda. II. *à Parte affecta*, quæ quandoque ſola cutis eſt & caro, quandoque tendines, nervi aut vaſa ſanguinea. III. *à Cauſis*, mox declarandis. IV. *à Symptomatibus*, quædam dolorifica ſunt, prurientia, pertinacia, & quædam intemperie & vermibus, imo aliquando oſſe carioſo conjuncta.

CAUSA *humor* eſt *acris* atque *corroſivus*. Eſtque duplex. I. *Internus*, qualis eſt bilis, bilis atra, ſerum, pituita ſalſa, aliuſque humor malignus. II. *Externus*, qualis ambuſtio, medicamenta corro-

corroſiva, ſudor hominis ſcabie, lepra, aut lue Venerea laborantis.

SIGNA Ulceris in genere manifeſta ſatis ſunt, particularia ſuis locis reperies.

PROGNOSIS. Quanto ulcus profundius eſt, eo tardius curatur. Difficulter curantur ulcera in partibus quæ humiditatibus ſunt repletæ. Si ulcus longo tempore non curetur, aut cicatrice obductum recrudeſcat, in oſſe ſubjecto corrupto cauſa inveſtiganda eſt. Periculoſa ſunt ulcera, quæ ſunt ad nervum, venam; tendinem. In cacochymicis corporibus tarda eorum curatio. Si pus quod excernitur bonum ſit, facilis curationis ſpes affulget; bonum autem pus mediæ eſt inter tenue & craſſum conſiſtentiæ; album, læve, æquale, & quam minime fœtidum. Malum vero eſt, quod valde tenue eſt & fluidum, pallidum, lividum, malique odoris. Ulcera diuturna & inveterata non ſine periculo curantur, niſi corpus diligenter purgetur, & diæta obſervetur: alias enim morbus ſequetur.

CAP. II.

De Ulcerum curatione.

Purgationes & Venæ ſectiones aliquando proſunt & neceſſariæ habentur; at *Diæta bona*, ſemper. Cibi potuſve calidiores nocent, ſimiliter ac dulcia, ſalſaque omnia. Externe humor debet coqui, & in pus mutari, caro abſumpta reparari, tandemque cicatrix induci. Media ad hæc neceſſaria ſunt Digeſtiva, Sarcotica, & Epulotica, lib. 2. partis 2. cap. VII. tradita: nunc compoſita quædam addituri ſumus.

Defen-

Defenſivum.

R. Lig. Guajac.
Radic. ariſtoloch. long. an. unc. j.
Centaur. minor.
Abſinth.
Agrimon. an. M. j.
Coq. ex Vino albo Gallic. Colatur. unc. ij. ſ.

Adde

Farin. Orob. unc. ſ.
Myrrh. pulveriſ. drachm. ij.
Mell. roſat. colat. unc. ij.
Spirit. Vini unc. j.
Therebinth. Venet. q. ſ.

M. F. Linimentum.

Sarcoticum.

R. Unguent. fuſc. Felic. Wurtz drach. iij.
Baſilicon. unc. ſ.
Gumm. Elem. drachm. ij.
Therebinth. drachm. vj.
Colophoniæ,
Myrrh.
Aloës,
Maſtiches an. unc. ſ.
Lithargyr. aur. drachm. iij.
Ol. roſac. q. ſ.

M. F. Unguentum.

Epu-

Epuloticum.

R. Sacchar. ſaturn.
Lithargyr. an. drachm. ij.
Lapid. calaminar. drachm. j.
Rad. tormentill.
Biſtort.
Ariſtoloch. rot.
Sang. dracon.
Teſtar. ovor. combuſt. an. unc. ſ.
M. F. Pulvis.

Inſpergatur ulceri, aut miſceatur ung. diapomphol. vel empl. griſeo, & habebis epuloticum emplaſtrum præſtantiſſimum.

Intemperies quandoque adeſt, curationem tantopere impediens, ut hanc exſpectare non detur, niſi illam prius correxerit Chirurgus.

Differentia: quadruplex hæc intemperies eſt: caliditas, frigiditas, humiditas & ſiccitas.

Signa. In *Calida*, pus acre eſt, labra ulceris rubra, dolor inſignis. In *Frigida*, labia mollia ſunt, albicantia, & ubi res male ſuccedit, livida evadunt. In *Sicca*, ſicca eadem ſunt, & dura, pus paucum aut nullum. In *Humida*, caro mollis eſt & flaccida, ſæpe ſupercreſcens, & ibi pus abundat.

PROGNOSIS. Ulcera omnia cum intemperie ſicca conjuncta, difficulter ſanantur.

CURATIO. In *Intemperie calida* proſunt Plantago, Endivia, Solanum, Bolus, Plumbum uſtum, Cadmia, Sacch. ſaturni, Albumen ovi, Acetum, Oxycratum, Therebinthina, Oleum roſac. viol. myrtin. Unguent. de Ceruſſ. Album camph. roſaceum.

In

In *Frigida* Oleum Hyperici, Nardinum, Irinum, Chamomillinum, Ruthæ, Anethi. Reſina Laricea. Spiritus vini. Emplaſtrum de Betonica.

In *Sicca* fomentetur pars aqua calida; abſtineatque Chirurgus ab exſiccantibus, uſque dum intemperies hæc in totum abiit, nam curatio alias erit difficillima.

In *Humida* radices Cyperi, Hypericum, Abſinthium, Salvia, Marrubium, Betonica, Chalcitis, Plumbum uſtum, Lythargyrium, Ceruſſa, Minium, Thus, Maſtiche, Emplaſtr. gryſeum, de Minio. Utpote quæ omnia valde ſiccantia ſunt.

Intemperiei quandoque juncta eſt *Humorum affluxio*, ubi *Purgantia*, *Repellentia*, & *Intercipientia* remedia locum habent. *Fonticulorum* hoc in caſu ſingularis eſt uſus, in ulceribus imprimis diuturnis. Medicamenta ne ſint pinguia aut oleoſa, ſed valde ſiccantia, ſæpiuſque, licet etiam optima eſſent, renovari debent.

Hyperſarcoſis quandoque adeſt, de cujus ablatione libro præcedenti egimus.

Labia ulceris aliquando *calloſa* ſunt, ubi tunc medicamenta emollientia & modice conſumentia locum habent.

R. Mucilag. ſem. altheæ.
Fœnugr. an. drachm. ij.
Therebinth. unc. j.
Ol. amygd. dulc.
Lil. alb. an. drach. iij.
M. F. Unguentum.

Hæc ſimiliaque ſi non ſuffecerint, Aqua viridis loco modo citato, partis nempe ſecundæ lib. 2. cap. 4. propoſita, valde conducit. Quod ſi

nec hæc ſuffecerit, labia ſcarificari debent, aut calloſitas eorum in totum auferenda.

Vermes nonnunquam ulceribus inhærent: hos ubi videris, inſtrumento commodo extrahe; ſi vero carni firmius inhæſerint medicamenta ſeq. adhibe.

Medic. contra Vermes.

Abſinthium, Marrubium, Centaureum minus, Scordium, Dictamnus, Gentiana, Aloë, Myrrha, Fel Tauri.

R. Aloës,
Farin. lupin. an. drach. ij.
Myrrh.
Flor. æris an. drach. j.
Fel. taurin. unc. ſ.
Mellis q. ſ.
M. F. Linimentum.

CAP. III.

De Ulcere Carioſo.

Accidit interdum, ut ulceri os corruptum ſubſit. Corrumpuntur autem oſſa, & cariem contrahunt, vel ab humorum diuturniore affluxu, vel ab acrimonia & malignitate eorum, vel à proprietate occulta, vel à contuſione, os ipſum aliquo modo lædente, vel à medicamentis acrioribus.

SIGNA Cariei varia ſunt. Os ubi oculis ſubjectum, primo id pingue deprehenditur, deinde flavum, poſt & nigrum & inæquale. Verum ſi in conſpectum non veniat, omnes Cariem

riem adeſſe judicant Chirurgi. 1. Si fiſtula præceſſerit aut ulcus diuturnum adfuerit. 2. Si ulcus cicatrice rupta, renovetur. 3. Si caro ſit flaccida, ſpongioſa, pallida, aut livida. 4. Si ſpecillum immiſſum non inveniat reſiſtentiam, ſed inæqualitatem, & 5. Si pus copioſius, tenue, & fœtidum effluat.

PROGNOSIS. Si juxta nervoſas partes, vel in juncturis, vel circa tendines, arterias, aut venas, oſſium caries ſit, non facile curatur, & plerumque tendo aut nervus ſimul corrumpuntur. Nullum ulcus ſanari poteſt, cui os corruptum ſubjacet.

CURATIO. Os corruptum corrigi debet vel medicamentis, vel Chirurgia, vel utroque. Caro itaque quamprimum diſſecetur, quo detegatur os carioſum, & ne nervus, tendo, aut arteria quædam inſignis lædatur, ſecundum longitudinem partis fibrarumque ductum, neutiquam per tranſverſum inciſio inſtituatur. Medicamenta deinde adhibeantur quæ os corruptum à ſano ſeparant, & ſanum à corruptione defendunt.

Medic. ad Cariem.

Radices Ariſtolochiæ rotundæ, bryoniæ, iridis, dracontii, peucedani. Lignum Guajaci. Cortices pini. Aloë. Euphorbium. Myrrha. Alumen, Chalcanthum, Calx. Chryſocolla. Pumex uſtus. Scoria æris. Aqua fortis, Spiritus Sulphuris, Vitrioli, Salis, Tartari. Oleum vitrioli, Sulphuris, Antimonii.

R. Mumiæ,
Sarcocoll. an. drachm. ſ.
Euphorbii drachm. j.
M. F. Pulvis.

 R. Ra-

R. Radic. ariſtoloch. rot.
Ireos,
Peucedan. an. unc. ſ.
Myrrhæ,
Aloës an. drachm. j. ſ.
Cortic. pini,
Sconæ æris an. drachm. j.
Lumbricor. terreſtr. drachm. ij.
Mellis q. ſ.
M. F. Unguentum.

R. Succ. Chelidon. maj. unc. ij.
Spirit. Vini unc. j.
Myrrhæ,
Aloës an. drachm. ij.
Vitriol. alb. ſcrup. j.
M. pro injectione.

Hiſce medicamentis ſi nihil efficias, os denudatum & maxima corruptione non infectum abradito: Verum corruptio ſi ſit profundior, terebro vel cauterio actuali utere; nam abſque his curationem ægre ad optatum finem perduces.

Cap. IV.

De Ulcere depaſcente & maligno.

Ulcera profundiora & ampliora ſi evadant, *depaſcentia* appellantur; hiſce putrefactio ſi accedat Νομαὶ dicuntur; quæ ſi non accedat, *Phagadanica* appellantur: ſi ſola cutis depaſcatur *Herpes* ejuſmodi ulcus, & ſi mali moris & difficilis curationis ſit, *Cacoethe* nuncupatur.

Causa eſt ſerum ſanguinis ſalſum, pituita ſalſa, bilis aduſta, aut malignus aliquis humor.

Cura-

Curari omnia hæc ulcera vix poſſunt, niſi cauſa removeatur, totuſque ſanguis purificetur. *Diæta* itaque bona obſervanda: Purgatio frequens & Venæ ſectio aliquando inſtituenda ſunt.

Medicam. externa ad Ulcera phagadænica, &c.

Plantago, Solanum, Flores roſar. rubr. Balauſtior. Nuces cupreſſi, Cortices granatorum. Thus. Maſtiche. Tutia. Ceruſſa. Lithargyrium. Minium. Plumbum uſtum. Sulphur. Piper. Zingiber. Mercurius. Unguentum Ægyptiacum, Fuſcum, Diapompholygos. Emplaſtrum de Plumbo, de Minio, Gryſeum, de Ranis cum Mercurio.

R. Flor. roſar. rubrar.
Balauſtior. an. M. j.
Fol. plantag. M. ſ.
Nuc. cupreſ.
Bacc. myrti,
Cortic. granator. an. unc. ſ.
Coq. ex vino rubro,
Lavetur eo ulcus, & deinde ſequens imponatur.

R. Tutiæ præpar. unc. ſ.
Plumb. uſt.
Ceruſſ. lot. an. unc. j.
Bol. armen. unc. ſ.
Ung. Ægyptiac. q. ſ.
M. F. Unguentum.

Vel

R. Piper. long. drachm. ſ.
Zinziber. ſcrup. j.

Flor. ſulphur.
Lithargyr. aur. an. drachm. ij.
Pulver. pyrii drachm. j.
Ung. fuſc. Felic. Wurtz drachm. iij.
Alb. camphorat. q. ſ.

M. F. Unguentum.

R. Maſtiches,
Thuris,
Myrrhæ an. drachm. iij.
Lithargyr. aur.
Plumb. uſt. an. unc. ſ.
Mercur. vivi thereb. ext. drach. ij.
Sulph. unc. ſ.
Picis & Ceræ q. ſ.

F. Emplaſtrum.

Circa curationem ulcerum jam enumeratorum obſervandum eſt primò: Medicamenta externa ſingulo triduo aut quatriduo aliquomodo mutari debere, natura enim optima quæque quæ frequentius applicata reſpuere ſolet. 2. Quovis die non niſi ſemel aut bis ad ſummum deligationem debere fieri, niſi acris nimium materia fuerit; nam alioquin medicamenta operationem ſuam non ſatis perficient. 3. Medicamenta repellentia & mercurialia in hoc caſu non eſſe adhibenda, niſi continua purgatione corpus occupatum teneas. 4. Rariſſime hæc mala ſine purgantium aut exſiccantium decoctorum ex Chinæ Guajaco, Salſa &c. uſu abſolute curari poſſe.

CAP. V.

De Fiſtulis.

FISTULA *ſinus eſt anguſtus & longus, ſeu ulcus ſinuoſum, anguſtum & calloſum, non facile curatur, & plerumque ex abſceſſu originem habet.*

DIFFERENTIÆ. Rectæ ſunt aut obliquæ, ſimplices aut multiplices, hoc eſt plures ſinus habentes. Aliæ terminantur in os, aliæ in venas, tendines, aut nervos.

SIGNA. Labia ulceris hujus alba ſunt, dura, ſine, aut cum parvo dolore, humida aliquando, ſed perſæpe ſicca: in quibuſdam locis externe cavitas tactu notari poteſt, per quam etiam nonnunquam ſtrepitus excitatur, materiaque modo parcius, modo copioſius, per orificium fiſtulæ exprimitur. Stylo in ſinum immiſſo fiſtulæ rectæ profunditatem cognoſcimus, ſed in obliquo cerea candela exili valde loco ſtyli utimur. Stylus multo commodior eſt, ubi fiſtula ad os, candela vero ubi ad carnem parteſque ſenſiles penetrat. Si fiſtula tantum in carne hæreat fundum habet molle, & effluens pus album eſt æquale & copioſum. Stylus ſi nervum attingat ingentem dolorem movet ubi fiſtulæ profunditas exploratur, & pus quod exit pingue eſt & oleoſum, ſed minori copia, & membrum in quo exiſtit operationem vix perficit. Quod ſi ad os penetrat, durum quid ſtylo perſentitur & renitens, dolor etiam aliquis adeſt, perioſtio nondum corroſo. Os illud ſi carie laboraverit, aſperum eſt & inæquale; pus quod effluit nigricat & peſſimi odoris, & præterea tenue. Profunditas ſi ad venam pertingat, pus

fœcis inſtar egreditur, ſed rubicundius craſſiuſque eſt, ſi venam corroderit. Arteriam ſi penetret, quod prodit tenuius eſt & magis pellucidum, & quodammodo cum ſaltu egreditur.

Prognosis. Fiſtulæ omnes difficilis ſunt curationis, quædam incurabiles, & quædam curari non debent, ſi per eas humores ſuperfluos ac vitioſos corpora jam diu expurgare conſueverunt. Fiſtula recens, non profunda, in corpore juvenili, & ſano facilius curatur, difficilius antiqua, profunda, varios ſinus habens in corpore adulto, emaciato, cacochymico. Difficulter etiam curantur, imo fere inſanabiles ſunt, quæ ad tendines, nervos, venas, arterias, oſſa, articulos, vertebras, cavitatem thoracis, & imi ventris, uterum, veſicam, aut inteſtina pertingunt. Nam illis plerumque in locis fiſtulæ occurrunt, in quibus natura ſe ab humoribus inutilibus exonerat, nempe in abdomine, inguinibus, natibus, ano, ſcroto, perinæo. Labia ſi non admodum ſint dura, ſed mollia & mucoſa, curatio facilius abſolvitur.

Curatio fiſtularum duplex eſt, una vera, altera palliativa. Hac fiſtula exſiccatur intus, & extra conſolidatur, manente nihilominus ſinu; plerumque quidem clauſa manet, at facile iterum aperitur, niſi per diætam bonam, purgationes frequentes, venæ ſectioneſque ſæpius inſtitutas perfecte curetur. *Vera* curatio hoc modo perficitur. Diæta bona, purgationes, venæ ſectiones, vulnerariæque potiones, valde conducunt, attamen plus hæmorrhoides apertæ efficere poſſunt. Balnea naturalia fiſtulas ſæpe graviſſimas ſanant; in horum locum ſubſtitui poteſt artificiale, ex ſulphure, alumine, tartaro, & ſale in aqua decoctis. Fiſtula deinde ſecundum artem tracte-

tur

tur. Externe pars roboranda, humor ſinu contentus exſiccandus, imprimis vero labiorum calloſitas auferenda. *Medicamenta* adeoque hic uſurpanda, quorum ope non ſemel fiſtulæ curatæ ſunt; his non ſufficientibus, *Cauterium actuale* adhibendum, præmiſſa calli diſſectione, ad quam *Syringotomon* Fabricii Hildani commodiſſimum inſtrumentum haberi poteſt.

Medicam. contra Fiſtulas.

Radices Hellebori, Ari, Gentianæ, Ariſtolochiæ. Euphorbium. Succus Chelidonii, Apii, Dracunculi, Thymelææ. Acetum forte. Lixivium. Calx. Alumen. Vitriolum, Ærugo æris. Auripigmentum. Mercurius præcipitatus & ſublimatus. Phlegma & ſpiritus vitrioli Unguentum Ægyptiacum, Fuſcum.

Emplaſtrum corroborans atque exſiccans.

℞. Maſtiches,
Thuris,
Corticum granator. an. drachm. ij.
Farinæ quercus ſubtiliſſ. tritæ drachm. iij.
Flor. roſar. rubr.
Bacc. myrtillor. an. drachm. j.
Ceræ flavæ,
Reſinæ pini,
Olei hypericon. an. unc. j.
M. F. Emplaſtrum.

Unguentum.

R. Succ. apii unc ij.
Chelidonii drachm. ij.
Cæparum drachm. j.
Mellis roſac. unc. iij.
Therebinth. q. ſ.
M. F. Unguentum.

Aliud.

R. Suc. Iridis unc. j.
Chelidonii unc. ſ.
Vini rubr. drachm. vj.
Mellis unc. iiij.
Decoquantur parum
Addendo
Aloës,
Myrrhæ an. drachm. ſ.
Vitriol. alb. ſcrup. j.
Lithargyr. drachm. ij.
Therebint. parum.
M. F. Unguentum.

Aliud, efficacius.

R. Pulv. radic. bryon. drachm. j.
Thuris,
Myrrhæ an. drachm. ij.
Ærugin. æris drachm. ſ.
Salis Ammoniac. ſcrup. j.
Axung. porcin.
Ol. olivar. an. q. ſ.
M. F. Unguentum.

Aliud,

Aliud, efficaciſſimum.

R. Vitriol. alb. unc. iiij.
Alumin.
Ærugin. æris an unc. ſ.
Aceti fortis unc. vj.
Calcinentur in vaſe lutato.
M. F. Pulvis.
Miſceatur cum Ung. Ægyptiaco, eoque inungatur turunda fiſtulæ inſerenda.

Unguentum fuſcum Felicis Wurtz aptiſſimum hoc in caſu medicamentum eſt, præſertim ſi leni coctura accedente, in ſuppoſitorii formam redigatur, & in fiſtulam inſeratur. Sed multis in locis tam male præparatur, ut te ipſum ad ejus præparationem accingere neceſſe habeas. Sequentia ſuppoſitoria etiam valde conducunt, præſertim in ani aliarumque partium tenerarum fiſtulis.

R. Agrimoniæ M. ſ.
Scordii P. j.
Flor. hyperic. P. ij.
Hordei mund. unc. j.
Coq. ex Vino albo Gallico, Colat.
Adde
Mellis virginei unc. iiij.
Coq. ad ſpiſſitudinem, poſtea
Adde
Thuris maſc.
Maſtiches elect. an. drachm. ij.
Myrrhæ rubr. drachm. j. ſ.
Sarcocollæ drachm. iij.
Vitriol. alb. drachm. j
M. F. Suppoſitoria.

Cap. VI.

De Ambuſtione.

Ambustio *continui ſolutio eſt, à materia externa adurente cauſata, Cuticulam ſemper, cutem plerumque, nonnunquam etiam muſculos, venas, nervos, atque tendines lædens.*

Differentia. Ambuſtio triplex eſt. I. Aliquando ardor & dolor ſaltem in parte affecta ab ambuſtione excitatur, & niſi ſtatim remedia adhibeantur, cuticula à vera cute ſeparatur, & abſcedit, ac veſicæ excitantur, in quibus aqua limpida continetur. II. Nonnunquam ipſa etiam *Cutis* aduritur, ſtatim hic veſica attollitur, & cruſta non inducitur. III. Quandoque ſubjecta quoque *caro* aduritur, cutis tum nigra evadit, ſenſum amittit, & poſtquam cruſta ſive eſchara decidit, ulcus ſatis profundum relinquitur.

Hæ differentiæ ex *Cauſis* originem habent: Plumbum, ſtannum, ferrum, pulvis tormentarius, ignis fulminaris vehementer comburunt. Oleum, vernix, pix, cera, minus; ſtramen, aqua, linum, & hujuſmodi, adhuc minus.

Signa jam ſatis ſunt manifeſta.

Prognosis. Ambuſtio gravis atque profunda turpes cicatrices relinquit. A fulmine quæ eſt, plerumque lethalis habetur. Ad vaſa majora quæ penetrat, plerumque Gangrænam producit. Ad inteſtina penetrans incurabilis eſt: & oculos atque inguina occupans periculoſa eſt. Si cutis piloſæ partis comburatur glabra manet, nec pili in ea regenerantur.

Cura-

Curatio. Prima cura ſit Empyreuma evocare, & ſic efficies, ne in levi ambuſtione puſtulæ & ulcera exoriantur, & in gravi ægrum majori malo liberabis. Statim itaque paratiſſima applicentur medicamenta, pars læſa igni admoveatur, aqua calida, atramento, lixivio foveatur: vel fuligo, vel cœpa cum ſale aut alumine contuſa, vel aliquid ex ſequentibus imponatur.

Medicam. ad Combuſtionem.

Radices Lilior. alborum, Liquiritiæ. Folia Betæ, Braſſicæ, Cannabis, Cepa, Allium, Hyoſciamus, Nicotiana, Porrum, Hypericum. Flores Chamomillæ, Sambuci. Semina Cydoniorum, Lini. Camphora. Myrrha. Olibanum. Fuligo. Albumen ovi. Adeps ſuillus. Fimus columbinus, Ovinus, Gallinæ. Nitrum. Ceruſſa. Atramentum. Muria. Lixivium. Oleum Nucum, Raparum. Unguentum album Camphoratum. Emplaſtrum de minio.

Unguentum.

R. Succ. cæpar. unc. ij.
Sapon. Venet. unc. iij.
Salis commun. drachm. ij.
Adipis ſuill. unc. ij.
Calcis lotæ an. drachm. iij.
Ol. rapar.
Mucilagin. ſemin. cydonior. an. unc. j.
Therebinthinæ q. ſ.

M. F. Linimentum.

Aliud,

Aliud, cujus ope miles pauper dives factus.

R. Fol. ſalviæ recent. M. j.
Planfagin. M. ij.
Butyri recent. non ſalit. unc. vj.
Stercoris Gallinæ recentis, & quantum haberi poteſt albiſſimi unc. iij.
Frixentur per horæ quadrantem, & expreſſio ſervetur uſui.

Ad omnis generis ambuſtionem, graviſſimam licet, magnopere conducit hoc Unguentum, ſi liquefactum pars læſa eo ſæpius de die illiniatur, & deinde folium recens braſſicæ, betæ aut plantaginis ſuperimponatur.

Puſtulæ ſi adſint, nec tamen ambuſtio magna, tertio demum die aperiantur, non vero diutius apertio protrahenda, ne corroſio ſequatur. Cutis ſi corrugata atque exſiccata ſit, puſtulæ omnes ſtatim incidantur, & deinde aut modo dictum, aut ſeq. adhibeatur Unguentum.

R. Ol. violar.
Lil. alb.
Amygd. dulc.
Butyri recent. non ſalit. an. unc. j.
Mucilag. Sem. pſillii.
Farin. alth. an. unc. j. ſ.
Croci drachm. ſ.
Fuligin.
Ung. baſilicon. an. unc. j.
M. F. Unguentum.

Cruſta,

Cruſta, ſive eſchara ſi adfuerit, ſeparatio ejus primo aut ſecundo die procuretur, quod optime efficiet modo præſcriptum Unguentum: ſi ſeparari recuſet, inciſio ad carnem uſque ſanam inſtituenda eſt: jam autem ſeparata, ut ulcus commune tractari debet.

Gangræna ſi immineat aut adſit, curabitur eo modo, uti in antecedentibus tradidi.

Palpebræ, labia, digiti manus pediſve ubi ambuſta, linteum mundum, aut lamina plumbea inter partem unam & alteram ponatur. Tenera ſi pars læſa ſit, abſtineat Chirurgus ab uſu cœpæ, ſaponis, ſalis, ſimiliumque medicamentorum acrium. Cicatrices turpes ne relinquantur, valde exſiccantia non ſunt adhibenda.

CAP. VII.

De Ulceribus particularibus.

In *Ulcere Capitis* nec Pinguibus nec Repellentibus utere. Si humoris malignitas te ad *Mercurii* uſum impellat, optime ſit præparatus; nam crudus valde perículoſus eſt. Interim tibi etiam ab optime præparato cave, cùm ulcera illas capitis partes occupant, in quibus ſuturæ conſpiciuntur: nam facillime ſalivationem excitares, quam poſtea ægre tollere poſſes.

Oculorum Ulcera cœcitatem plerumque relinquunt, Cornea tunica imprimis ubi tota ſit corroſa, nam hinc fit ut humor aqueus, ſæpe etiam Cryſtallino effluant. *Inflammatio* utplurimum adeſt *dolorifica*, ante omnia mediis lib. 1. cap. 17. traditis tollenda eſt. *Ulcus* ipſum primo abſtergentia, & deinde cicatriſantia requirit.

Colly-

Collyrium abſtergens.

R. Succin. alb.
Myrrhæ rub. an. ſcrup. ſ.
Croc. Oriental. gr. vj.
Albumin. ov. N. j.
Sacchar. cand. drachm. j.
Aq. Euphraſ. unc. ij. ſ.
Miſce.

Aliud.

R. Aloës,
Thuris,
Tutiæ præp. an. ſcrup. ſ.
Vitri antimon. gr. vj.
Gumm. Tragacant. ſcrup. j.
Aq. Chelidon. unc. iij.
Miſce.

Vel

R. Corall. rubr. præp.
Thuris an. drachm. ſ.
Sief alb. Rhaſis,
Corn. cerv. præp. an. ſcrup. j.
Plumb. uſt. gr. xv.
Antimon. crud. ſcrup. j.
Mell. roſac. q. ſ.
M. F. Linimentum.

Cicatrizans.

R. Plumb. uſt.
Sief alb. rhaſ.
Sarcocoll.
Sacch. ſaturn. an. ſcrup. ſ.
Aq. roſ. unc. iv.
Miſce.

Narium

Narium ulcera plerumque odorem fœtidum ſpirant, qua de cauſa Ozœnæ appellantur. Originem trahunt ex humore acri, bilioſo, ſalſo, vel maligno, qui aliquando oſſa, præſertim cartilaginem corrodit, & naſum fœda depreſſione deformat. Difficillime curantur, & ſubinde nos jubent totius corporis rationem habere. Ad minimum caput purgatione, corroberatione, & mediocri exſiccatione indiget.

Externa medicamenta Abſtergentia ſint, &, ob loci humiditatem, aliquomodo exſiccantia. Succus ſcarlææ melli roſaceo mixtus valde laudatur.

R. Pom. granat. diſſect. N. j.
Lithargyr. aur. drachm. ij.
Minii drachm. j.
Alumin. uſt. ſcrup. j.
Merc. dulcis drachm. ſ.
Sacchar. albiſſim. unc. j.
Vin. alb. Gallic. unc. vj.

Ebulliant parum, & Colatura ſervetur uſui.

R. Plumb. uſt.
Ceruſſæ lotæ,
Tutiæ præp.
Lithargyr. an. drachm. ij.
Cortic. Thuris drachm. j.
Myrrhæ,
Ariſtolochiæ rot.
Mercur. dulc. an. drachm. ſ.
Unguent. fuſc. Felic. Wurtz drachm. iij.
Alb. camphorat. q. ſ.

M. F. Linimentum.

Suffi-

Suffitus pulveris ſeq. prunæ impoſiti præſtantiſſimus eſt, modo cautè & non niſi ſemel, aut, ad ſummum bis, de die, uſurpetur, ne ſalivatio excitetur, quæ tamen ulcus ipſum curabit. Nucis avellanæ quantitas pro doſi ſufficit.

R. Benſoës,
Sandarach.
Maſtich. Thuris,
Storacis an. drachm. j.
Cinnab. factit. unc. ſ.

F. Pulvis pro ſuffimento.

Ulcera *Oris* ſæpius purgantia, aliquando Venæ ſectiones, &, ſi malignitas adfuerit, Decocta ſudorifera anti-venerea exigunt, quæ curationem optime perficiunt. *Externa* media etiam abſtergentia ſint atque exſiccantia. Quod ſequitur ſemper cum fructu adhibui.

R. Fol. Quercus M. j.
Flor. roſar.
Balauſt. an. P. j.
Cortic. granat. drachm. ij.
Alum. uſt. ſcrup. ij.
Vitriol. alb. ſcrup. ſ.
Coq. ex Vino rubr. Colaturæ unc. viij.

Adde

Mell. roſat. colat.
Rob. diamor. an. unc. j.

M. pro Collutione.

Vel

R. Cretæ vulgar.
Gypſi uſti,
Minii,
Alumin. uſt. an. drachm. j.

Boli

Boli armen. drachm. ij.
Mercur. dulc. drachm. ſ.
Vitriol, ſcrup. j.
Coq. ex vino albo Gallico,
Colaturæ unc. x.

Adde

Syr. de ſymphyto Fern. unc. ij. ſ.
M. pro Collutione.

Vel

R. Gypſ. uſt.
Flor. ſulphur.
Bol. armen.
Thuris,
Radic. conſolid. maj.
Cortic. granat. an. drachm. j.
Alumin. uſt. ſcrup. ij.
Ærugin. æris drachm. ſ.
Mell. roſac. q. ſ.
M. F. Linimentum.

Vel

R. Unguent. fuſc. Felic. Wurtz drachm. iij.
Mell. roſat. colat. drachm. ij.
M. F. Linimentum.

Suffimentum ulceribus Narium dicatum, ut & atramentum commune hoc in caſu valde proſunt. Verum Ulcera ſi medicamentorum viribus non obediant, Cauterium actuale adhibeto.

Veſicæ ulcus & moleſtum & plerumque inſanabile, ex vulnere, calculo, humore acri, aut medicamento diuretico originem trahens, medicamenta tum externa, tum interna requirit, quæ ne limites noſtros tranſgrediamur, Medico præſcribenda relinquimus, pauca tamen, quorum virtus

tus nobis aliquoties fuit probata in medium producam.

R. Rad. ariſtoloch. rot.
Conſolid. maj.
Oſmund. regal. an. drachm. ſ.
Myrrhæ,
Thuris,
Styracis,
Maſtich.
Gumm. Tragacant.
Semin. papaver. alb.
Hyoſcyam. an. ſcrup. j.
Succ. liquirit. drachm. ſ.
Therebinth. Venet. q. ſ.
M. F. Pilulæ magnitudine piſi minoris.

Vel

R. Trochiſc. alkekeng.
De Carabe.
Gypſ. uſt. an. drachm. ſ.
Boli armen.
Terræ ſigillat.
Cranii human. an. drachm. j.
Thereb. Venet. q. ſ.
M. F. Pilulæ piſi minoris magnitudine.

Pilularum harum, vel priorum, ſingulis diebus mane & veſperi æger ſex ſumat.

R. Aq. Calc. viv. unc. iij.
Plantag. unc. ij.
Sief alb. rhaſ. drach. j.
M. pro Injectione,
Singulis diebus ter quaterve uſurpanda.

Per

Per aquam calcis vivæ hoc loco nihil aliud intelligo quam aquam communem, in qua parum calcis vivæ exſtincta eſt. Verum prudenter tibi cave, ne nimis acris reddatur.

Colli Veſicæ Ulcera iiſdem mediis etiam curantur, & quidem facilius, imo longe adhuc facilius, quæ *penem* infeſtant, etiamſi ex gonorrhæa virulenta contracta. Hæc ab aliis & per locum dolentem, & per effluxum materiæ, ante vel poſt urinæ excretionem diſcernere poſſumus. Niſi mature ea curare ſtudueris, ad interiora proſerpet malum, & vel veſica vel perinæum perforabitur. Nonnunquam Caruncula una aut plures hic ſe offerunt, quas, quia medicamentis tollere non ſemper licet, Chirurgia aufert ope inſtrumenti à *Paræo* aliiſque deſcripti. Sæpiſſime tamen excreſcentias ejuſmodi integre curavi uſu ſuppoſitoriorum exilium ex Unguento ſeq. coctione leni incraſſato.

R. Ung. fuſc. Fel. Wurtz.
Mell. roſac. col. an. drachm. ij.
M. F. Unguentum.

Antequam penis ulcera ejuſmodi carunculam excitent, decocta vulneraria atque ſudorifera anti-venerea valde præſtant, dum externe hæc media adhibeas.

R. Lithargyr. aur.
Flor. Sulphur. an. drachm. iij.
Tutiæ præp. drachm. ij.
Minii drachm. ſ.
Ung. Ægyptiac. drachm. j.
Mell. roſat. q. ſ.
M. F. Unguentum.

Illi-

Illiniatur hoc unguento candela cerea exilis valde, & in urethram immittatur bis terve quotidie iterando, uſque dum ſatis ſit mundificata. Ejus conſolidatio nullo medicamento melius abſolvitur, quam eo, quod ſupra lib. 2. cap. VII. Mercurii Amalgama appellatur, præſertim ſi unguento Diapomph. admiſceatur, & eo candela cerea inungatur.

Ulcera in Uteri collo, licet parvi momenti videantur, difficillime curantur, imo ſi negligentius tractentur, graviſſima Symptomata & morbos atque aliquando Gangrænam excitant. Poſt purgationem, venæ ſectionem decocta vulneraria & venerea ſequentia media ſunt adhibenda.

R. Rad. Iridis pulveriſat.
Lithargyr. aur.
Flor. ſulphur. an. drachm. ij.
Maſtiches drachm. j.
Merc. dulc. unc. ſ.
Unguent. fuſc. Fel. Wurtz drachm. ij.
Mell. roſat. q. ſ.

M. F. Linimentum.

Suffimentum.

R. Gumm. Juniper. unc. j.
Maſtich.
Myrrh.
Ladan. an. drachm. ij.

M. F. Pulvis.

Quod ſi ex lue Venerea originem trahant, huic pulveri Cinnabaris drachm. j. adde, & bis de die pro ſuffimento utere.

Pedum

Pedum Ulcera, imprimis quæ tibiæ anteriora occupant, multum laboris & moleſtiæ Chirurgo creant, quia corporis univerſi humores ſemper ad illas partes defluunt: & hæc cauſa eſt, quare optima quæque remedia reſpuat. Verum ſi pes ab inferiori parte ad genu adſcendendo arctius conſtringatur, ægroque ſemel aut bis quavis ſeptimana purgatio exhibeatur, curatio ex animi ſententia ſuccedet.

Plumbi lamina, Emplaſt. de Plumbo, Diapomphol. de Minio, Griſeum, aut ſeq. hoc in caſu aliis præferatur.

R. Empl. de Plumbo,
Griſ. an. unc. j.
Litharg. auri,
Ceruſ. an. drachm. iij.
Sacch. Saturn. drachm. ſ.
Gumm. Elem. drachm. ij.
M. F. Emplaſtrum.

Aliud, in his, aliiſque ulceribus malignis valde efficax.

R. Stercor. canin.
Spumæ marin. an. unc. j.
Ol. amygd. amar. unc. iv.
Axung. ovis unc. vj.
Ceræ alb. q. ſ.
M. F. Emplaſtrum.
Cui, pro libitu, Ung. diapomp. aliquid addi poteſt.

Fac.

Fac. Totum, Magiſtri Chriſtiani.

℞. Ol. Roſar. unc. xij.
Ceruſſ.
Mucag. rad. Conſol. an. unc. vj.
Ceræ alb. unc. iv.
Litharg. aur.
Minii,
Lap. calamin. an. unc. iij.

M. F. ſ. a. Unguentum.

Aliud.

℞. Flor. roſar. rubr. unc. j.
Balauſt. drachm. ij.
Sambuc. unc. j. ſ.
Rad. Tormentill.
Ariſtol. rot.
Piper. long.
Lap. calam. an. unc. j.
Tutiæ præp. drachm. ij.
Boli arm. unc. ſ.
Lithargyr. aur. & arg. an. unc. j. ſ.
Aq. roſ. unc. v.
Vini albi Gall. unc. xij.

Miſce.

Finis Libri Tertii, Partis Secundæ.

F I N I S.

CHIRURGIÆ BARBETTIANÆ PARS TERTIA.

SEU

ANATOMIÆ PRACTICÆ LIBRI QUINQUE:

QUORUM

I. Agit De PARTIBUS IN GENERE.
II. De CAPITE.
III. De THORACE.
IV. De INFIMO VENTRE.
V. De ARTUBUS.

Auctoris præfatio
AD
LECTOREM
veritatis ſtudioſum.

QUemadmodum Chirurgia Medicinæ pars eſt, quæ nequaquam ab illâ ſeparari debet, ita etiam ille nequaquam ſibi imaginetur, ſe poſſe periti Chirurgi nomen mereri, niſi partem aliquam intelligat, & præſertim Anatomiam, unicum Chirurgiæ fundamentum. Sed quandoquidem quorundam præſtantiſſimorum Anatomicorum ſtudium multa & præclara felici hoc noſtro ſeculo invenerit, veteribus prorſus ignota (licet inepte quidam contrarium affirment, magno conamine iis adſcribentes talia, quæ ipſis

per inſomnium ne quidem in mentem venêre, quæ ſane non pro jugenioſiſſimus ſubtilitatibus, ſed tanquam regulæ fundamentales & cynoſura, per immenſum hujus artis Oceanum navigaturis, ſunt habendæ: unumquemque ſumma ope niti decet, ut eaſdem emendet, & magis ac magis in luminis oras protrahat; quod tandem fiet, ſi omni labore, ſtudio, ingenioque incognitas Microcoſmi regiones & tractus inveſtigemus, & non tanquam pigri alienis bobus agrum noſtrum arèmus, ſolummodo authoritati præcedentium ſcriptorum innitentes, quam ſapienter eruduti aſinorum pontem nominant. Ad me quod attinet, auſus fui novas quaſdam opiniones introducere, quia exiſtimabam eas in rerum natura te, & me, & alios antiquitate ſuperaſſe: eodem labore in eam inquirendo forſitam eaſdem opiniones amplecteris. Illa de Sanguinis circulatione *opinio, jam per totam Europam longe lateque diſperſa eſt: imo principes in illuſtriſſimis Academiis profeſſores, eam uno quaſi ore omnes comprobant.* Salivæ Lymphæque *ductus, majores item & minores* venæ Lacteæ *tam evidentur demonſtrantur, ut unico quaſi oculo intueri poſſint. Proprias meas & ſpeciales*

les opiniones rationibus confirmavi, quas noſtræ arti convenire exiſtimo. In reliquis tamen ſi quid novi reperias, non aliud erit, quam quod ſectionibus demonſtrari poſſet: quæ alii alio tempore ſcripſerunt, etiam nobis placent; nam corporis humani partes mutare nec potui nec debui. Diſpoſitio nihilominus ingenii mei fœtura eſt, quæ te multo labore & moleſtia liberaturum ſpero.

Nam primo partes ſimplices, earumque affectiones & uſum prolixius tradere operæ pretium duxi, ne in ſequentibus eadem centies repetere neceſſe haberes.

Hunc in finem vocabula noſtræ artis antiquioribus Latinis ſcriptoribus uſitatiſſima retinere volui.

Deinde Sanguinis elaborationem ob oculos pono, quæ proprie univerſæ Medicinæ fundamentum eſt, quæque doctorum ingenia ſatis diu multumque torſit. O feliciſſimum qui metam proxime attigerit!

Porro omnes Capitis, Thoracis, Abdominis Artuumque partes externas ſuis locis ita deſcripſi, ut nullam omnino ſeparaverim, & non neceſſe habeas alteram hic, aliam alibi inveſtigare.

Sed ut hæc cognitio tanto plures produceret fructus, ejus uſum in Chirurgica demonſtrare volui, quem bene applicaturum te ſpero, & mecum operam daturum, ut imperfectionem hanc, quantum poſſe perficias.

ANATOMIÆ PRACTICÆ

CAP. I.

PROOEMIUM.

QUi exactam ſui ipſius cognitionem deſiderat, huc adſit; & diligentiſſime Microcoſmum perquirat, qui ipſum docebit, quo pretio Macrocoſmus ſit æſtimandus. Sui creatoris architectura nulla arte emendanda, animæ ſuæ eſſentia nullis cogitationem viribus comprehendenda, & terriſtris ſui domicilii fragilitas eum docebunt, quæ ſupra ipſum ſunt pluris æſtimare, quæ intra conſpiciuntur melius uti, & proxima æquiori animo tolerare; & licet tanquam peregrinus hic obambulet, hæc tamen efficient, ipſum non eſſe peregrinum in perneceſſaria ſui officii cognitione, qua in aliorum emolumentem & ſui ipſius bonum optime uti noverit, ſi ipſe diligenter inquirat, ex quibuſnam ſui corporis fabrica partibus conſtet. Hunc in finem primo partes ſimplices earumque uſum deſcripturi ſumus:

deinde, præmiſſa totius corporis diviſione compoſitas omnes ſuo loco demonſtrabimus.

Uſus Chirurgicus.

Cum magnopere neceſſarium ſit, ut primo quaſi intuitu hominis naturam & temperamentum poſſis cognoſcere, quæ tibi in tractandis morbis legem ponunt, ſigna eorum ſtatim in principio hujus tractatus exhibere placuit.

I. Sanguinei, ſive illi in quibus ſanguis prædominatur, pilis abundant, & his quidem planis atque flavis, qui in quibuſdam ſucceſſu temporis nigreſcunt. Plerumque forma ſunt venuſta; malis præditi rubicundis, carnoſi, robuſti: & juvenilibus adhuc annis ad venerem apti; ſed laborem ſubterfugiunt: Sudant facile, anheloſi, in converſationibus humani & affabiles, & ſuſpiciones magnas non nutriunt: in riſum & lachrymas proni: quiete dormiunt, & inſomnia iis ſunt placida & jucunda. Pulſus validus eſt & magnus: urina flava atque copioſa, & alvus naturæ reſpondet. Odio perſequuntur ſexum fœmineum, ſed præſertim cum de eo haud cogitant.

Optime ferunt venæ ſectionem, ſi eorum ſanguinem non intempeſtive & nimis liberaliter profundamus: alias enim facillimo negotio in hydropem prolabuntur. Purgantia vehementiora, ſcilicet, *Euphorbium*, *Scammonium*, *Colocynth*. &c. & quæ ex iis conficiuntur, minime ferunt, & iis facile turbantur. Sed bene ſe habent cum facile purgantibus, qualia ſunt Crem. Tartari,

ri, Manna, Tamarind. Pruna, Syr. roſ. ſol. cum Senna, de cich. cum Rheo, pulpa caſſiæ, Elect. diacathol. Lenitiv. In morbem facile incidunt, & facile reconvaleſcunt.

2. Cholerici pilos habent nigros & ſæpenumero etiam criſpos: facie præditi paſſea; pingues minus, at corpore valde robuſti: uxorem cum ducunt, ſanitati non officiunt: ingenioſi ſunt, & in actionibus celeres: otium & pigritam oderunt: verbis geſtibuſque hominum parum fident: libenter rident, ſed occaſione illud poſtulante, alias enim ſeriam induunt faciem: irritati, recalcitrant: propenſiores quoque in potum vigiliaſque, quam cibum & ſomnum. Inſomnia de igne, tonitru, litibus, pugnis. Pulſus validus, celer, magnus. Urina tinctior, ſimiliter & homerda.

Bilis venæ ſectionem non poſtulat, attamen fert eam, præſertim cum ſanguis ei ſit conjunctus: ſed cave, ne medium tranſilias, & plus juſto venæ ſectionem iteres, ne bilis malignitatem ſuam prodat. Purgantia lenia eam mitigant: at fortiora corpus irritant. Morbos producit vehementes, periculoſos & plerumque breves.

3. Phlegmatici pilos geſtant longos, planos, ex albo flaveſcentes, facile decidentes, & facile iterum prodeuntes. Pallet facies, friget corpus & eſt valde debile: tarde matrimonium appetunt & facile eo debilitantur: pigri, & in actionibus perficiendis tardi: in converſatione familiari non ſatis compoſiti, & de publicis negotiis parum ſolliciti: raro rident, & raro iraſcuntur: & ſi omnino ſint irati, facile litem componunt. Cibo potu-

que parce utuntur, ſed in ſomnum proni: inſomnia de piſcibus, aqua, pluvia: pulſus parvus & tardus: urina pallida & ſubinde tenuis, ſed plerumque craſſa & turbida, alvus lubrica & larga.

Illud hominum genus Venæ ſectionem ægre feret, niſi in certis caſibus: purgationem, licet vehementiorem, melius. In morbos quidem longos incidunt, ſed minime periculoſos.

4. Melancholici pilis ferme deſtituuntur, eos habent planos atque nigros: torva ipſis facies: livida tota cutis: corpore macilenti, tardi, & in Venerem proni: pigri, ſed in actionibus prudentes: in converſatione moroſi: aliis conſilia dare aptiores quam ſibimet ipſis: riſus rarus, & rara ira, ſed non facile placabilis: multa edunt, multumque dormiunt: urina copioſa; alvi excretio parca: Inſomnia gravia: pulſus parvus, tardus, durus.

Sanguinis emiſſio ipſis nocet, ſed purgationes proſunt: pertinacibus laborant morbis atque diuturnis, & in fine multo periculoſiores, quam in principio exiſtimaveras.

Generaliora hæc ſigna vulgo ſatis lucis & certitudinis exhibent, ſed hoc imprimis obſervari debet: temperamenta ſæpius commiſceri, & idem etiam circa ſigna contingere videmus. Præterea vitia & ſimulatio, æque ac virtutes & ingenium, multas variaſque mutationes introducunt, quæ cum judicio ſunt diſtinguendæ: in eo enim Galeno aſſenſum præbere nequeo, mores temperamentum corporis ſequi.

Cap.

CAP. II.

De Partibus in genere.

PArs (propriedicta) *corpus eſt firmum atque definitum, quod cum aliis viventibus nutritur, ſed non nutrit, in commodum totius ſpecialem uſum & operationem habens.*

Diſtinguitur I. In partes Principes & minus Principes. Principes ſunt quæ præcipuam quandam & toti corpori communem operationem perficiunt, ut Cor, Jecur, Cerebrum, teſtes: *Minus Principes* quæ principibus inſerviunt, unde etiam *miniſtra* appellantur, ut occulus, manus, auris, &c. Hanc diſtinctionem adhibuerunt Anatomici ante annos plurimos, quos magni facio & faciam, ſed ut verum fatear, mihi ſemper diſplicuit. Quod ſi Cor & Hepar principibus partibus annumerentur idcirco quod ſanguinem in commune bonum elaborent, cur non item Lingua pro parte principe erit habenda? Nam præterquam quod loquelæ inſtrumentum ſit, qua à brutis animalibus diſtinguimur, ejus etiam ope optima alimenta eligimus, ſine quibus Cor & Jecur bonum corpori nutrimentum ſuppeditare non poſſent. Cerebrum omnia gubernat, ſed quomodo valeat indica, cum inteſtina deſtinatam à natura operationem non perficiant? Quid æſtimandum eſt, ſi oſtreæ inſtar, oculis auribuſque careremus? Quam abjecti videntur manus pedeſque, at quam multis modis nobis inſerviunt? His ſe non moventibus

& chylificatio imminuitur, & Sanguis ſpiritusque craſſiores gignuntur, & cerebrum ad omnes actiones ineptum prorſus redditur. Quam brevi noſtri corporis Lympha eſſet corrupta & fœtida, niſi etiam, præter motum proprium, cum toto corpore moveretur? Omnia in corporali hoc horologio cohærent: alterum ſine altero nihil præſtat: minima rota adeo neceſſaria eſt quam horarum Index; cujus tamen abſentia totum horologium parvi facere nos commoveret.

II. In partes *Similares* & *Diſſimilares*. Pars Similaris eſt, quæ in plures partes diviſa, quorum ſingulæ tamen ejuſdem ſunt naturæ cum toto.

Diſſimilares conſtant ex ſimilaribus pluribus aut paucioribus, quemadmodum manus, digitus, pes.

Similares in corpore decem numerantur: Os, Cartilago, Ligamentum, Membrana, Fibra, Nervus, Vena, Arteria, Caro, Cutis. Octo priores ex ſolo ſemine conſtant, Caro ex ſolo Sanguine, Cutis ex utroque.

Partitio hæc difficultatibus multo majoribus obnoxia eſt, quam præcedens, verum cum eam abſque ſumma Praxeos confuſione rejicere non poſſumus, rem ipſam ſpectabimus, quæſtionem de nomine Scholis tradentes.

Uſus Chirurgicus.

I. *Pars princeps* affecta ſive læſa, ad finem curationis uſque periculoſa eſt: quare nihil prædicendum moneo, niſi cum limitatione quadam, ne ſubi-

ſubitanea mutatio tibi magis, quam ipſi morbo adſcribatur.

II. Partes Similares læſæ ſemper in minori verſantur periculo quam Diſſimilares, imo ſæpenumero melius medicamentis ſimplicibus curantur, quam compoſitis. Sympathia tamen partium, ob ſpiritus vitales atque animales tanta eſt, ut vix læſi articuli digitum curare poſſes, niſi etiam totius rationem habeas. Præterea & partes ligamentis, tendinibus & membranis tam arcte ſibi invicem adhærent, nerviſque & vaſis ſanguineis adeo ſunt connexæ, ut ſæpius etiam leviter læſa graviſſima ſymptomata moveant, ſi circa omnia non accuratam curam adhibueris.

Cap. III.

De Oſſibus.

Os ſimilaris pars eſt, frigida & ſicca, conſtituta ex ſemine, ut corpus redderet firmum, & ejus motum adjuvaret.

Naturaliter I. durum eſt: II. Perioſtio inveſtitum: III. Album, rubedine aliqua interſtinctum: IV. cavum aut ſpongioſum: V. circa extremitates cartilagine incruſtatum: VI. læve: VII. pingui humore humectatum.

Nutritur à ſanguine per arterias (quæ ubique, præterquam in maxilla inferiori, tam exiles exiſtunt, ut eas omnino oſſibus denegent ſcriptores magni) ſed præſertim à medullâ in oſſibus contentâ.

Medulla

Digitized by Google

Auctoris præfatio
AD
LECTOREM
veritatis ſtudioſum.

QUemadmodum Chirurgia Medicinæ pars eſt, quæ nequaquam ab illâ ſeparari debet, ita etiam ille nequaquam ſibi imaginetur, ſe poſſe periti Chirurgi nomen mereri, niſi partem aliquam intelligat, & præſertim Anatomiam; unicum Chirurgiæ fundamentum. Sed quandoquidem quorundam præſtantiſſimorum Anatomicorum ſtudium multa & præclara felici hoc noſtro ſeculo invenerit, veteribus prorſus ignota (licet inepte quidam contrarium affirment, magno conamine iis adſcribentes talia, quæ ipſis

per inſomnium ne quidem in mentem venêre, quæ ſane non pro jngenioſiſſimus ſubtilitatibus, ſed tanquam regulæ fundamentales & cynoſuræ, per immenſum hujus artis Oceanum navigaturis, ſunt habendæ: unumquemque ſumma ope niti decet, ut eaſdem emendet, & magis ac magis in luminis oras protrahat; quod tandem fiet, ſi omni labore, ſtudio, ingenioque incognitas Microcoſmi regiones & tractus inveſtigemus, & non tanquam pigri alienis bobus agrum noſtrum arèmus, ſolummodo authoritati præcedentium ſcriptorum innitentes, quam ſapienter eruduti aſinorum pontem nominant. Ad me quod attinet, auſus fui novas quaſdam opiniones introducere, quia exiſtimabam eas in rerum natura te, & me, & alios antiquitate ſuperaſſe: eodem labore in eam inquirendo forſitam eaſdem opiniones amplecteris. Illa de Sanguinis circulatione *opinio, jam per totam Europam longe lateque diſperſa eſt: imo principes in illuſtriſſimis Academiis profeſſores, eam uno quaſi ore omnes comprobant.* Salivæ Lymphæque *ductus, majores item & minores* venæ Lacteæ *tam evidentur demonſtrantur, ut unico quaſi oculo intueri poſſint. Proprias meas & ſpeciales*

les opiniones rationibus confirmavi, quas noſtræ arti convenire exiſtimo. In reliquis tamen ſi quid novi reperias, non aliud erit, quam quod ſectionibus demonſtrari poſſet: quæ alii alio tempore ſcripſerunt, etiam nobis placent; nam corporis humani partes mutare nec potui nec debui. Diſpoſitio nihilominus ingenii mei fœtura eſt, quæ te multo labore & moleſtia liberaturum ſpero.

Nam primo partes ſimplices, earumque affectiones & uſum prolixius tradere operæ pretium duxi, ne in ſequentibus eadem centies repetere neceſſe haberes.

Hunc in finem vocabula noſtræ artis antiquioribus Latinis ſcriptoribus uſitatiſſima retinere volui.

Deinde Sanguinis elaborationem ob oculos pono, quæ proprie univerſæ Medicinæ fundamentum eſt, quæque doctorum ingenia ſatis diu multumque torſit. O feliciſſimum qui metam proxime attigerit!

Porro omnes Capitis, Thoracis, Abdominis Artuumque partes externas ſuis locis ita deſcripſi, ut nullam omnino ſeparaverim, & non neceſſe habeas alteram hic, aliam alibi inveſtigare.

Sed ut hæc cognitio tanto plures produceret fructus, ejus uſum in Chirurgica demonſtrare volui, quem bene applicaturum te ſpero, & mecum operam daturum, ut imperfectionem hanc, quantum poſſe perficias.

ANA-

ANATOMIÆ PRACTICÆ

Cap. I.

PROOEMIUM.

Qui exactam ſui ipſius cognitionem deſiderat, huc adſit; & diligentiſſime Microcoſmum perquirat, qui ipſum docebit, quo pretio Macrocoſmus ſit æſtimandus. Sui creatoris architectura nulla arte emendanda, animæ ſuæ eſſentia nullis cogitationem viribus comprehendenda, & terriſtris ſui domicilii fragilitas eum docebunt, quæ ſupra ipſum ſunt pluris æſtimare, quæ intra conſpiciuntur melius uti, & proxima æquiori animo tolerare; & licet tanquam peregrinus hic obambulet, hæc tamen efficient, ipſum non eſſe peregrinum in pernecesſaria ſui officii cognitione, qua in aliorum emolumentem & ſui ipſius bonum optime uti noverit, ſi ipſe diligenter inquirat, ex quibuſnam ſui corporis fabrica partibus conſtet. Hunc in finem primo partes ſimplices earumque uſum deſcripturi ſumus:

deinde, præmiſſa totius corporis diviſione compoſitas omnes ſuo loco demonſtrabimus.

Uſus Chirurgicus.

Cum magnopere neceſſarium ſit, ut primo quaſi intuitu hominis naturam & temperamentum poſſis cognoſcere, quæ tibi in tractandis morbis legem ponunt, ſigna eorum ſtatim in principio hujus tractatus exhibere placuit.

I. SANGUINEI, ſive illi in quibus ſanguis prædominatur, pilis abundant, & his quidem planis atque flavis, qui in quibuſdam ſucceſſu temporis nigreſcunt. Plerumque forma ſunt venuſta; malis præditi rubicundis, carnoſi, robuſti: & juvenilibus adhuc annis ad venerem apti; ſed laborem ſubterfugiunt: Sudant facile, anheloſi, in converſationibus humani & affabiles, & ſuſpiciones magnas non nutriunt: in riſum & lachrymas proni: quiete dormiunt, & inſomnia iis ſunt placida & jucunda. Pulſus validus eſt & magnus: urina flava atque copioſa, & alvus naturæ reſpondet. Odio perſequuntur ſexum fœmineum, ſed præſertim cum de eo haud cogitant.

Optime ferunt venæ ſectionem, ſi eorum ſanguinem non intempeſtive & nimis liberaliter profundamus: alias enim facillimo negotio in hydropem prolabuntur. Purgantia vehementiora, ſcilicet, *Euphorbium*, *Scammonium*, *Colocynth.* &c. & quæ ex iis conficiuntur, minime ferunt, & iis facile turbantur. Sed bene ſe habent cum facile purgantibus, qualia ſunt Crem. Tartari,

ri, Manna, Tamarind. Pruna, Syr. roſ. ſol. cum Senna, de cich. cum Rheo, pulpa caſſiæ, Elect. diacathol. Lenitiv. In morbem facile incidunt, & facile reconvaleſcunt.

2. Cholerici pilos habent nigros & ſæpenumero etiam criſpos: facie præditi paſſea; pingues minus, at corpore valde robuſti: uxorem cum ducunt, ſanitati non officiunt: ingenioſi ſunt, & in actionibus celeres: otium & pigritam oderunt: verbis geſtibuſque hominum parum fident: libenter rident, ſed occaſione illud poſtulante, alias enim ſeriam induunt faciem: irritati, recalcitrant: propenſiores quoque in potum vigiliaſque, quam cibum & ſomnum. Inſomnia de igne, tonitru, litibus, pugnis. Pulſus validus, celer, magnus. Urina tinctior, ſimiliter & homerda.

Bilis venæ ſectionem non poſtulat, attamen fert eam, præſertim cum ſanguis ei ſit conjunctus: ſed cave, ne medium tranſilias, & plus juſto venæ ſectionem iteres, ne bilis malignitatem ſuam prodat. Purgantia lenia eam mitigant: at fortiora corpus irritant. Morbos producit vehementes, periculoſos & plerumque breves.

3. Phlegmatici pilos geſtant longos, planos, ex albo flaveſcentes, facile decidentes, & facile iterum prodeuntes. Pallet facies, friget corpus & eſt valde debile: tarde matrimonium appetunt & facile eo debilitantur: pigri, & in actionibus perficiendis tardi: in converſatione familiari non ſatis compoſiti, & de publicis negotiis parum ſolliciti: raro rident, & raro iraſcuntur: & ſi omnino ſint irati, facile litem componunt. Cibo potu-

que parce utuntur, ſed in ſomnum proni: inſomnia de piſcibus, aqua, pluvia: pulſus parvus & tardus: urina pallida & ſubinde tenuis, ſed plerumque craſſa & turbida, alvus lubrica & larga.

Illud hominum genus Venæ ſectionem ægre feret, niſi in certis caſibus: purgationem, licet vehementiorem, melius. In morbos quidem longos incidunt, ſed minime periculoſos.

4. Melancholici pilis ferme deſtituuntur, eos habent planos atque nigros: torva ipſis facies: livida tota cutis: corpore macilenti, tardi, & in Venerem proni: pigri, ſed in actionibus prudentes: in converſatione moroſi: aliis conſilia dare aptiores quam ſibimet ipſis: riſus rarus, & rara ira, ſed non facile placabilis: multa edunt, multumque dormiunt: urina copioſa; alvi excretio parca: Inſomnia gravia: pulſus parvus, tardus, durus.

Sanguinis emiſſio ipſis nocet, ſed purgationes proſunt: pertinacibus laborant morbis atque diuturnis, & in fine multo periculoſiores, quam in principio exiſtimaveras.

Generaliora hæc ſigna vulgo ſatis lucis & certitudinis exhibent, ſed hoc imprimis obſervari debet: temperamenta ſæpius commiſceri, & idem etiam circa ſigna contingere videmus. Prætera vitia & ſimulatio, æque ac virtutes & ingenium, multas variaſque mutationes introducunt, quæ cum judicio ſunt diſtinguendæ: in eo enim Galeno aſſenſum præbere nequeo, mores temperamentum corporis ſequi.

Cap.

CAP. II.

De Partibus in genere.

PArs (propriè dicta) *corpus eſt firmum atque definitum, quod cum aliis viventibus nutritur, ſed non nutrit, in commodum totius ſpecialem uſum & operationem habens.*

Diſtinguitur I. In partes Principes & minus Principes. Principes ſunt quæ præcipuam quandam & toti corpori communem operationem perficiunt, ut Cor, Jecur, Cerebrum, teſtes: *Minus Principes* quæ principibus inſerviunt, unde etiam *miniſtra* appellantur, ut occulus, manus, auris, &c. Hanc diſtinctionem adhibuerunt Anatomici ante annos plurimos, quos magni facio & faciam, ſed ut verum fatear, mihi ſemper diſplicuit. Quod ſi Cor & Hepar principibus partibus annumerentur idcirco quod ſanguinem in commune bonum elaborent, cur non item Lingua pro parte principe erit habenda? Nam præterquam quod loquelæ inſtrumentum ſit, qua à brutis animalibus diſtinguimur, ejus etiam ope optima alimenta eligimus, ſine quibus Cor & Jecur bonum corpori nutrimentum ſuppeditare non poſſent. Cerebrum omnia gubernat, ſed quomodo valeat indica, cum inteſtina deſtinatam à natura operationem non perficiant? Quid æſtimandum eſt, ſi oſtreæ inſtar, oculis auribuſque careremus? Quam abjecti videntur manus pedeſque, at quam multis modis nobis inſerviunt? His ſe non moventibus

& chylificatio imminuitur, & Sanguis ſpirituſque craſſiores gignuntur, & cerebrum ad omnes actiones ineptum prorſus redditur. Quam brevi noſtri corporis Lympha eſſet corrupta & fœtida, niſi etiam, præter motum proprium, cum toto corpore moveretur? Omnia in corporali hoc horologio cohærent: alterum ſine altero nihil præſtat: minima rota adeo neceſſaria eſt quam horarum Index; cujus tamen abſentia totum horologium parvi facere nos commoveret.

II. In partes *Similares* & *Diſſimilares*. Pars Similaris eſt, quæ in plures partes diviſa, quorum ſingulæ tamen ejuſdem ſunt naturæ cum toto.

Diſſimilares conſtant ex ſimilaribus pluribus aut paucioribus, quemadmodum manus, digitus, pes.

Similares in corpore decem numerantur: Os, Cartilago, Ligamentum, Membrana, Fibra, Nervus, Vena, Arteria, Caro, Cutis. Octo priores ex ſolo ſemine conſtant, Caro ex ſolo Sanguine, Cutis ex utroque.

Partitio hæc difficultatibus multo majoribus obnoxia eſt, quam præcedens, verum cum eam abſque ſumma Praxeos confuſione rejicere non poſſumus, rem ipſam ſpectabimus, quæſtionem de nomine Scholis tradentes.

Uſus Chirurgicus.

I. *Pars princeps* affecta ſive læſa, ad finem curationis uſque periculoſa eſt: quare nihil prædicendum moneo, niſi cum limitatione quadam, ne

ſubi-

ſubitanea mutatio tibi magis, quam ipſi morbo adſcribatur.

II. Partes Similares læſæ ſemper in minori verſantur periculo quam Diſſimilares, imo ſæpenumero melius medicamentis ſimplicibus curantur, quam compoſitis. Sympathia tamen partium, ob ſpiritus vitales atque animales tanta eſt, ut vix læſi articuli digitum curare poſſes, niſi etiam totius rationem habeas. Præterea & partes ligamentis, tendinibus & membranis tam arcte ſibi invicem adhærent, nerviſque & vaſis ſanguineis adeo ſunt connexæ, ut ſæpius etiam leviter læſa graviſſima ſymptomata moveant, ſi circa omnia non accuratam curam adhibueris.

Cap. III.

De Oſſibus.

Os ſimilaris pars eſt, frigida & ſicca, conſtituta ex ſemine, ut corpus redderet firmum, & ejus motum adjuvaret.

Naturaliter I. durum eſt: II. Perioſtio inveſtitum: III. Album, rubedine aliqua interſtinctum: IV. cavum aut ſpongioſum: V. circa extremitates cartilagine incruſtatum: VI. læve: VII. pingui humore humectatum.

Nutritur à ſanguine per arterias (quæ ubique, præterquam in maxilla inferiori, tam exiles exiſtunt, ut eas omnino oſſibus denegent ſcriptores magni) ſed præſertim à medullâ in oſſibus contentâ.

Medulla

Medulla hæc membrana continetur, & omni prorſus ſenſu caret. In fiſtulis majoribus rubicunda eſt, in minoribus alba, in oſſibus ſpongioſis mollis atque ſucculenta.

Senſum à tunicâ tegente mutuatur, nervos enim vel acutiſſimus nondum vidit.

Connectuntur oſſa partim ad firmitatem majorem, partim ad meliorem motum.

Conjunctio quæ eſt ad firmitatem eorum *Symphyſis* dicitur, eſtque ſextuplex.

I. *Sutura*, qualis eſt in oſſibus Cranii.

II. *Harmonia*, quæ eſt per lineam, rectam aut obliquam, qualis in maxillâ ſuperiore.

III. *Gomphoſis*, qualis dentium cum maxillis.

IV. *Synchondroſis*, quæ fit mediante cartilagine, ut in oſſibus pubis, ſterno.

V. *Syneuroſis*, quæ ope ligamenti, ut oſſis femoris cum Iſchio.

VI. *Syſſarcoſis*, quæ acceſſione carnis, ut in oſſe hyoide.

Conjunctio quæ ad motum *Articulatio* vocatur, eſtque duplex. 1. *Diarthroſis*, ſ. articulatio laxior, & 2. *Synarthroſis*, ſ. articulatio ſtrictior.

Utraque tribus modis perficitur. Horum I. *Enarthroſis*, cum ſinus os excipiens magnus, proceſſus oſſis excipiendi inſignis. Qualis eſt femoris cum acetabulo Iſchii.

II. *Arthrodia*, cum ſinus ſuperficialis, proceſſus minor, qualis eſt in occipitis oſſe, & vertebrâ primâ colli, &c.

III. *Gin-*

III. *Ginglymus*, cum os unum excipit ſuo ſinu proceſſum alterius, & contra os alterum ſuo ſinu proceſſum prioris. Qualis in oſſe femoris & tibia, in humero & ulnâ.

Numerus oſſium in pueris major eſt, quam in adultis, nam ſucceſſu temporis, plurima eorum firmiter adeo coaleſcunt, ut ſeparari amplius nequeant; in his quoque imminuitur numerus, cum proceſſuum variorumque oſſiculorum nulla omnino habeatur ratio. Hinc eſt quod alii 360, alii 304, alii 249 oſſa numerent.

Uſus oſſium 1. Fundamentum præbere corpori. 2. Cum carne eidem formam dare. 3. Motum adjuvare. 4. Partes varias defendere.

Oſſa licèt ſuis locis in ſpecie nobis deſcribenda, attamen cùm Anatomicus perfectus evadere nullus poſſit, niſi ante omnia optime oſſa cognoverit, SCELETON hîc loci exhibere conſultum judicamus.

CAPITIS oſſa dividimus in *Cranium* & *Maxillas*.

Cranium octo oſſibus conſtat:

1. *Os Frontis.*
2. & 3. *Oſſa Syncipitis.*
4. & 5. *Oſſa Temporum.*
6. *Os Occipitis.*
7. *Os Sphœnoides.*
8. *Os Ethmoides.*

Maxilla ſuperior XI. oſſibus conſtat, utroque nempe latere quinque ſunt, quibus accedit unum, impar. Horum

1. 2. *Os Zygomaticum.*

3. 4. *La-*

3. 4. *Lachrymale.*
5. 6. *Os Maxillare.*
9. 10. *Palati.*
11. *Vomer.*

Maxilla inferior unico tantum oſſe gaudet, ſuis alveolis excipiens *Dentes* 32. quorum

4. *Primores.*
2. *Canini*, ſ. *Oculares.*
Reliqui omnes *Molares*, ſ. *Maxillares.*

Auris internè IV. oſſicula continet, quæ vocantur

1. *Malleus.*
2. *Incus.*
3. *Stapes.*
4. *Os Orbiculare.*

Os unicum exhibet os, *Hyoides* dictum.

COLLUM Vertebris componitur ſeptem, ex his

1. *Atlas* dicitur.
2. *Epiſtropheus.*
3. *Axis.*
Reliquæ nomine carent.

PECTORIS oſſa ſunt
ſuperius *Claviculæ duæ*,
in latere *Coſtæ veræ* XIV, *Spuriæ* X, in univerſum XXIV.
anterius *Sternum* cum *cartilagine enſiformi.*

DORSUM parte ſuperiore *Scapulas* duas offert.
media *vertebras* XII.

ABDOMEN poſterius exhibet *Vertebras lumborum* V. quibus cohæret

Os

Os Sacrum, uti huic

Os Coccygis.

A latere oſſis ſacri Os innominatum, ſ. Coxæ, quod dividitur

1. in *Os Ilium*, quod maximum eſt.
2. *Iſchium*, quod infimum.
3. *Pubis*, quod anticum.

BRACHIUM unico oſſe conſtat, quod *Os Brachii*, ſ. *Humerus* vocatur.

CUBITUS duobus, quorum ſuperius *Ulna*, inferius *Radius*.

METACARPUS *octo* oſſicula continet, quibus nomina nondum impoſita ſunt.

CARPUS quatuor.

DIGITI quindecim, quivis enim internodia tria habet.

Præter hæc circa articulos digitorum *oſſa Seſamoidea* x. xii. xv. aut xx. reperiuntur.

FEMORIS os unicum eſt.

CRUS duplici oſſe conſtat, horum unum, quod internum, *Tibia*, alterum, quod externum, *Fibula*, dicitur.

Hæc inter & os femoris anterius collocatur *Patella*.

TARSUS ſeptem oſſa habet, quæ ſunt

1. *Tarſus*, ſ. *Aſtragalus*.
2. *Calx*, ſ. *os Calcis*.
3. *Os Naviculare*, ſ. *Cymbiforme*.
4. *Os Cuboides*, ſ. *Teſſera*.
5. 6. 7. *Oſſa Cuneiformia* ſ. *Sphœnoidæa*.

METATARSUS oſſa exhibet v.

DIGITORUM oſſa xiv. ſunt, in Pollice enim duo tantum.

Oſſa

Oſſa Seſamoidea & hîc x. xII. aliquando xv. aut xx. inveniuntur.

Uſus Chirurgicus.

Variis Oſſa obnoxia ſunt morbis: Eorumque *Fracturas*, *Luxationes* & *Cariem* curare docuimus. Sed cum Caries variis gignetur modis, quoſdam, noſtra animadverſione imprimis dignos, deſcribere animum meum induxi.

Humores præternaturales quavis de causâ, ſivè generali, ſivè ſpeciali, os penetrantes, quandoque *hyperſarcoſin ulceroſam cum oſſis humiditate*, aliquando *Oſſis cancrum*, ſ. *Spinam ventoſam* producunt, affectus neceſſariò diſtinguendos. Quos quia nullus Medicorum ex profeſſo deſcripſit, ea communicare libet, quæ & ratio & experientia nos docuerunt.

Hypersarcoseos Ulcerosæ, Cum Ossis Humiditate, (quod vitium Belgis *een Beenſuyger* appellatur,) *Cauſa* phlegma p. naturale, oſſis temperiem atque duritiem auferens. Molliori huic fundamento caro inſiſtere nequit, unde naturalem ſuam eſſentiam etiam amittit; nutrimentum ipſius ex ſanguine conſtans, in Sarcoma molle, ſpongioſumque tranſit; hoc ſenſim incrementum ſumit, tandemque ulcerationem ſecum adfert, qua tendines, ligamenta & nervi corrumpuntur, membrumque totum periculo ſubjicitur.

Medicamentis non eſt quod hîc aliquid laude dignum effici poſſe tibi perſuadeas, antequam fundum,

dum, hoc eſt, os ipſum, attigeris. Oſſe enim curato, illicò & ulcus curabitur, & caro naturalem conſtitutionem inducet. *Inciſione* itaque hîc opus, profundâ adeò, ut os ipſum in conſpectum veniat; quod ſi excreſcentia magna nimis concomitetur, fiat *exſtirpatio* ejus, ſi verò repullulare obſervetur, *Cauterium actuale* planum applicetur, habitâ ſemper oſſis conſideratione.

Medicamenta Cariei dicata jam ſatis & à nobis & ab aliis deſcripta ſunt. *Carnis excreſcentiam* optimè coërcet Ol. Vitrioli, Ol. Antimonii, Spir. Vitrioli, Ung. Ægypt. Fuſcum Fel. Wurtz, imprimis hic pulvis.

℞. Pulv. reſtaurativ. unc. j.
Vitrioli alb. drachm. j.
Arſen. præp. drachm. ij.
Miſce.

Inſpergatur carni non ſanæ, ſuperimpoſito Empl. ſiccante, & eſcharam efficiet profundam ſatis ſine inſigni dolore, quæ poſtero die forfice ſine dolore auferri poteſt.

II. Cancri Oſſis, (Belgis dicti *een Beenvreeter*,) *Cauſa* humor acris, primò os corrumpens, mox perioſtium perforans. Hîc ulcus ſtatim accedit & carnis & cutis, quod etiam curari non poteſt, niſi prius ipſum os curaveris. Ulceris foramen valde exiguum eſt, labia pallent, materia effluit tenuis, caro mollis & aliquomodo tumefacta, at minimè, ut in *Hyperſarcoſi ulceroſa* fieri diximus, ſuâ ſponte increſcit.

Et hic quoque ſectione, ſed per oſſis longitudinem,

dinem, uſque ad ipſum os, eſt molienda, & mox corruptionem corrigentia applicanda, ſcilicet: Euphorbium, Spir. Vitrioli cum Spir. Vini mixtus, &c.

Plurimum hac occaſione præſtitit Therebinthinæ, coctione induratæ, pulvis, unguento Fuſco Fel. Wurtz aut Ægyptiaco mixtus. *Cauterium actuale* etiam aliquando neceſſarium eſt. Acceleratur quoque Curatio, quoties, loco turundæ, ex plumaceolo parandæ, Medulla Sambuci uſurpatur, eò quòd hæc humores acres tenueſque imbibat, & ſic naturæ præbetur occaſio, ut tanto commodius opus ſuum perficiat.

Cùm autem hæc mala ferè ab intemperie univerſæ maſſæ ſanguineæ dependeant, quin uno Cancro vix curato, alius loco alio ſe prodat; ſummopere neceſſarium exiſtimo, ut etiam medicamenta quædam præparentur, quibus toti corpori auxilium feras, quod ſequentia præſtabunt.

R. Rad. Conſol. maj.
Oſmund. regal.
Chinæ.
Salſæ parill. an. unc. j.
Cortic. lign. Guajac. raſ. unc. ij.
Rhabarb. opt. drachm. vj.
Fol. Sennæ mundat. drachm. x.
Agaric. leviſſ. drachm. vj.
Caryophyllor. drachm. j.
Cinamom. drach. ij.
Infuſa horis 24. in ſ. q. Aq. hordei tepidæ Coq. lento igne, & Expreſſione lib. IV.

Adde

Adde

Syr. de Symphyto Fernel. unc. IV.

M.F. *Apozema.*

Sumat ejus æger, ætatis addultæ, uncias iij. IV. V. leniter purgabit, curationem promovebit, & à novo morbo præſervabit.

III. Oſſa quoque obnoxia ſunt tuberculis quibuſdam, quorum nomen TOPHUS aut *Nodus.* Hæc quandoquidem ferme luis Venereæ ſymptomata ſint, non niſi medicamenta quædam externa, longâ praxi nobis probata, hoc loco exhibere libet.

R. Ol. Therebint. Venet.
Euphorbii,
Guajaci deſtillat. an. drachm. ij.
Opii cruda drachm. ſ.

M. F. *Linimentum.*

Vel

R. Maſtiches elect.
Thuris maſc. an. drachm. ij.
Ladan. unc. ſ.
Merc. viv. Thereb. extinct. unc. j.
Antimon. crud. drachm. iij.
Opii crud. drachm. j.
Therebinth. Venet. q. ſ.

M. F. *Emplaſtrum.*

Vel

R. Succ. ſemperviv.
hycoſcyam.
chelidonii maj. an. drachm. j.
Axung. human. drachm. iij.
Ol. lilior. albor.

cha-

chamomill. an. drachm. ij.
Coq. ad ſuccor. conſumptionem, poſtea
Adde
Mercur. ſublimat. drach. j. ſcrup. j.
Saponis Venet. drachm. ij.
Antimon. crud. drachm. iij.
Mumiæ,
Opii an. drachm. j.
Ladan. & Ceræ q. ſ.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

IV. Notandum inſuper hîc Oſſa medicamenra pinguia oleoſaqne perferre non poſſe, niſi vel ſummè exſiccantia ſint, vel ope deſtillationis omnem pinguedinem amiſerint.

CAP. IV.

De Cartilagine.

CARTILAGO *pars eſt ſimilaris, ſpermatica, ligamento ſiccior duriorque, at oſſe humidior molliorque, articulationem faciliorem reddens, parteſque varias ab externis injuriis defendens.*

DIFFERENTIA. *Molliores* quædam ſunt, præſertim circa articulos, quædam *duriores*, & à naturâ oſſium haud multum recedentes.

Nutritur per *Arteriolas.*

Nec *Nervis*, nec *membranis*, adeoque nec ſenſu gaudet.

USUS eſt facilitare motum, & partes quaſdam ab injuriis externis tueri, undè ipſa injuriis vix obnoxia.

Uſus

Uſus Chirurgicus.

Non raro Cartilagines unà cum oſſibus & corrumpuntur, & curantur, ſpeciales alii hîc vix occurrunt Morbi, præter *Duritiem*, atque *Mollitiem* indebitam. Utriuſque vitii exemplum adducemus.

I. Epiglottis adeò quandoque induratur, ut non ſolùm loquelæ abolitionem inferat, verùm etiam, non niſi fruſta magna deglutire ægrum poſſe, efficiat. Potus, & omnia quæ cochleari exhibentur Tracheam intrant, rigidiore ab epiglottide non ſatis clauſam. Malum hoc incurabile habetur.

Glottis, ſ. *Rima* laryngis ab *alimento*, *potulento* aut *medicamento* rectè adeò nonnunquam conſtringitur, ut ne ſonum edere ægrotus valeat. Vitio huic occurrimus ſequentibus mediis, præmiſſâ, ſi neceſſarium ſit, Purgatione, aut Venæ ſectione.

℞. Lactis Vaccin. unc. vj.
Vitell. ovi No. j.
Sacch. alb. drach. iij.
M.

Sumat ſæpius cochl. j. aut ij.

Vel

℞. Thuris, Myrrh. an ſcrup. j.
Croci or. ſcrup. ſ.
Succi liquir. drachm. j. ſ.
Gumm. Tragac. drachm. ij.
Sacch. alt. q. ſ.
M. F. *Rotulæ*, toto curationis tempore maſticandæ & deglutiendæ.

Erro-

Errorem hîc gravem errare Anatomicos illos exiſtimo,qui *Laryngi inflammationem* adſcribunt. Licet enim Cartilagines ipſas inflammari, ſicque corrumpi poſſe, negare nolim, certum tamen eſt, Inflammationem quam illi nobis proponunt minime Cartilaginibus, ſed vero adſitis Glandulis, carnoſiſque faucium partibus competere; alioquin enim tam ſæpius non curaretur, cùm Inflammatio atque Corruptio Laryngis lethalis mihi morbus ſemper ſit habitus.

II. CARTILAGO MUCRONATA STERNI, frequentius, quam quidem Practici annotant, indebitè incurvatur, ab *humoribus* adfluentibus plus juſto emollita, ſicque, mucrone ad interiora vergens, ventriculum premit; unde appetitus proſtratus, adſumptorum vomitus, imò ventriculi continuus dolor, totiuſque corporis Atrophia. Quod vitium Anatomiæ periti facillime tactu deprehendunt, & interjecto paucarum horarum ſpatio curatione auferunt, quo aliàs ad annos plurimos homines miſerrime divexantur. Ut vitium hoc emendes ſolummodo cucurbitula ventoſa ampli oris exterius cuti, cui cartilago ſubjacet, applicetur, ſicque illi affixa relinquatur, uſque dum inſpiratio impeditur, ſubitò tunc removeatur, & cartilago dicta ſæpius primâ vice locum nauralem iterùm occupabit. Quod ſi non contigerit, repetat Chirurgus operationem ſemel aut bis, & præmiſsâ illitione Ol. roſar. & myrtill. Emplaſtrum hoc apponat, per aliquot dies loco affecto detinendum.

R. Rad. biſtort.

Nuc.

Nuc. cupreſſ. an. drachm. j.
Maſtich.
Thuris, an. drachm. ſ.
Balauſt. ſcrup. j.
Ol. nucis. expreſſ. drachm. j. ſ.
Picis naval. & Thereb. q. ſ.
M. F. *Emplaſtrum.*

Cap. V.

De Ligamentis.

LIGAMENTUM *pars ſimilaris eſt, ſpermatica, ſicca, oſſibus firmiter adhærens, & partes corporis mutuo colligans.*

DIFFERENTIA. *Lata* quædam ſunt & *membranoſa*, quædam *rotunda* & *nervoſa.*

Notandum hîc, quod hæ voces *membranoſum* & *nervoſum* ſcriptoribus & practicis ſint uſitatiſſimæ, & quod quam plurimos illorum ſeduxerint: at ſcire oportet, ſolam formam externam hîc reſpici, neutiquam internam eſſentiam, utraque enim ligamenta, membranacea æquè ac nervoſa, omni ſenſu carent, qualia minimè eſſent, ſi verâ nervi aut membranæ ſubſtantiâ conſtarent.

Ligamentum nullum cavum eſt, ſi *teretia ligamenta Uteri* excipias. Ex ſe quoque omnia *motu, ſenſuque* deſtituuntur.

USUS eſt partes corporis, oſſa imprimis, connectere, atque à continuâ luxatione conſervare.

Uſus Chirurgicus.

I. Ligamenta læſa, propterea quod omni ſenſu careant, rariſſime alias partes ad ſumpathiam trahunt, & facillime, adhibitis medicamentis valde exſiccantibus curantur. Non poſſum quin hîc iterum, experientiâ edoctus, commendem *Pulverem Reſtaurativum*; cujus hæc eſt deſcriptio,

R. Rad. conſol. maj.
Aloës ſuccotr.
Calcis viv. an. unc. ij.
Maſtich.
Myrrh.
Mumiæ an. drachm. ij.
Præcip. vulg. unc. ij.
M. F. *Pulvis.*

Sedulò hîc primo tempore debilior calor ligamentorum ſpectandus, cùm is humorum collectioni copioſæ, ſymptomatibuſque gravioribus, anſam præbere facilem queat.

II. Laxantur quoque non rarò Ligamenta, imò, quicquid etiam contradicant rerum ignorantes, in tantum nonnunquam extenduntur, ut luxationi occaſionem præbeant, quod non ſemel Iſchiaticus dolor nos docuit. Tali in caſu intus Venæ ſectiones & Purgationes proſunt, exterius roborantia atque diſſipantia. Summi uſus Empl. ſeq.

R. Empl. Stiptic. Croll. unc. j.
Ol. Terræ,
Philoſ. an. drachm. j.
M. F. *Emplaſt.* extendendum ſuper alutâ.

Cap. IV.

CAP VI.

De Membranis.

MEMBRANA *pars eſt ſimilaris, ſpermatica, lata, mollis, dilatabilis, alba, partes inveſtiens, ſenſumque iis adferens.*

DIFFERENTIA. *Tenues* valdè quædam ſunt, aliæ *craſſiores*, nonnullæ *carnea*, pleræque non item.

Partes quæ inveſtiunt propriè *Membrana* dicuntur, quæ humores continent *Tunica*, quæ cerebrum ambiunt *Meninges.*

SENSU prædita ex ſeipſâ: Membranæ enim omnes ſenſiles ſunt, imo ipſi nervi quod ſentiant, membranaceæ eorum ſubſtantiæ debetur.

Membranæ itaque ſolæ *tactûs* verum *organum*, huic ſpiritus animales inſerviunt.

USUS eſt 1. partes corporis inveſtire. 2. ab injuriis defendere, 3. conjunctas ſervare, 4. roborare, 5. ſenſu donare, 6. vaſorum oſcula claudere, ne ſanguis nutritius ſubitò nimis in partem deferatur, aut ex eâ in venam ipſam. 7. partes quaſdam ſejungere.

Uſus Chirurgicus.

Senſiles admodum membranæ cùm ſint, medicamenta acria haud ferunt. Sanguine haud copioſo gaudent, undè haud facile; continui ſolutionem paſſæ, uniuntur, at muſculis ſæpe, puris ope, junguntur, quod in veſicâ ipſâ, cujus vulnera atque ulcera aliàs incurabilia habentur, obſervavi.

Cap. VII.

De Febris.

FIBRA *pars eſt ſimilaris, ſpermatica, per cutem, carnem, & membranas diſperſa, quo firmiores eas reddat, diſtentaſque naturaliter, naturali modo contrahat.*

DIFFERENTIA. Quædam ſunt *Recta*, quædam *Obliqua*, quædam *Tranſverſa*, & quædam *Rotundæ*.

Rectæ attrahunt, *Obliquæ* expellunt, *Tranſverſæ* retinent, *Rotundæ* conſtringunt. Et hoc efficiunt haud adeò virtute propriâ & ſingulari, quam quidem communi toti membro, cui inſerviunt, & à quo ſenſum alimentumque ſuum nanciſcuntur; nam per ſe omni ſenſu carent.

USUS eſt, membranas cutem & muſculos roborare, & ubi dilatatæ fuerunt in naturalem ſtatum reducere.

Ipſe ſanguis an fibras habeat, uti multorum eſt opinio, & nobis valde veriſimile videtur, alias opportunior erit inquirendi locus.

Uſus Chirurgicus.

Circa fibras nihil eſt conſiderandum aliud, niſi quod iis tranſverſe reſectis & vulneratis, tardior ſit carnis atque cutis conſolidatio, muſculorumque circa loca hæc major rigiditas, difficilius eas extendi atque contrahi permittat. Itaque fibrarum ductus

ductus ſedulò obſervandus eſt iis, qui artificioſam ſectionem, curioſamve apertionem moliri nituntur.

Cap. VIII.

De Venis.

VENA *pars eſt ſimularis ſpermatica, membranoſa, rotunda, cava, arteriis ubique per anaſtomoſes juncta, ſanguinem ulteriori coctione indigentem ex iis recipiens, Cordique & Hepati adferens.*

DIFFERENTIA. Quadruplices in corpore noſtro venæ reperiuntur.

1. *Vena Cava.*
2. *Vena Porta.*
3. *Vena Pulmonalis.*
4. *Venæ Lacteæ.*

Poſteriores hic enumeratos infra deſcripturi ſumus, ubi multo commodior nobis erit occaſio.

Vena Cava & Porta ex Hepate originem ducunt. Sunt qui illam ex Corde prodire volunt, argumento ſatis infirmo, & à nondum in lucem editis embryonibus deſumpto. At verò cum radices ejus plurimas in Hepate reperiam, paucas aut nullas in Corde, imò minimè eam Cor ipſum intrare obſervem, ſed tantùm auriculæ ejus dextræ conjungi, antiquam potius ſententiam amplector, Hepati honores eos libens concedens, quos ipſi competere cenſeo.

Radices Venæ cavæ & Portæ in Hepate anaſto-

moſibus mutuis uniri, Anatomici diligentiſſimi apud ſeculum prius ſibi perſuaſerunt, at curioſa poſterorum inquiſitio clarè & invenit & demonſtravit, eas quidem ſibi mutuo attingere, ſed nequaquam hoc modo inter ſe uniri, ut ſanguis ex una in aliam tranſeat; & interim extremitates dictorum vaſorum, mediante parenchymate hepatis tantum ſibi invicem participare, ut lac, aut aliud quid liquidi in Venam Portæ Syringa immiſſum, ad oculum ſine aliqua hepatis & venarum læſione in Venam Cavam leniter urgeri & flari poſſit. Qua de re vide Gliſſonii Anatomiam Hepatis pag. 272.

Tunicâ tantum unicâ Venæ prædita ſunt, variiſque intus *Valvulis*, maximè in externis artubus.

Nutriuntur ſanguine per *arteriolas* accedente, minimè venis ipſis contento.

Tactu gaudent & à ſeipſis, & aliquando etiam à *Nervis*.

Uſus eſt ſanguinem non ſatis elaboratum ab arteriis excipere; Cordique ac Hepati, quo perfectius coquatur, reſtituere.

Methodi melioris in ſequentibus obſervandæ gratiâ, Venas omnes in ſpecie hîc deſcribere, ſuoſque in ramos dividere cogimur.

Vena Cava, ex Hepate uti jam ſupra diximus, originem ſuam trahit, & in Truncum dividitur *aſcendentem* & *deſcendentem*.

Aſcendens, qui major, diaphragma perforat, in quatuor ramos dividendus. Horum

I. *Phrenica* dicitur, per diaphragma & pericardium ſe diffundens.

II. *Coro-*

II. *Coronaria*, Cordis baſi dicata, ex ipſo trunco, poſtquam pericardium penetravit, orificioque amplo, & carnoſo, auriculæ cordis dextræ interius unita, procedens.

III. *Azygos*, ſ. *ſine pari*, à trunci ejuſdem, ubi aſcendens pericardii partem ſuperiorem tranſiit, latere dextro prodiens. Præcipuos Ramos coſtis octo inferioribus exhibet, hinc, circa diaphragmatis appendices carneas, ventris imi cavitatem intrat, ubi, in latere ſiniſtro venæ Emulgenti, in dextro trunco Cavæ, inſeritur.

IV. *Subclavia*, ex qua ſurſum deorſumque Ramuli varii prodeunt. Horum ſuperiores ſunt

1. *Muſcula ſuperior.*

2. *Jugulares externa & interna.* Externæ utroque latere, (modò ſimplex, modò duplex) Collum, Caput & Faciem accedit: Internæ Meningem craſſam cerebri, cujus ſinui tertio major ejus ramus unitur.

Inferiores ſunt

1. *Intercoſtalis*, coſtis quatuor ſuperioribus, earumque intercoſtalibus muſculis, inſerviens.

2. *Mammaria*, quæ ad mammas defertur.

3. *Mediaſtina*, quæ ad mediaſtinum & thymum.

4. *Cervicalis*, quæ ad cervicem.

5. *Muſcula inferior*, quæ ad cervicis muſculos.

6. 7. *Thoracica ſuperior* & *inferior*, quæ ad Thoracis muſculos.

Subclavia hæc Thorace egreſſa *Axillaris* dicitur, Brachia hinc accedit, ubi in Ramos tres, inſignes valdè, dividitur. Sunt hi

1. *Cephalica*, in manu, inter digitum minimum ipſique vicinum, *Salvatella* dicta, Rami ejus variè Ramis medianæ miſcentur.

2. *Baſilica*, ſive *Jecoraria*.

3. *Mediana*, quæ, ſimiliter ac Ramuli alii, ex Baſilicâ prodit.

Deſcendens Truncus, qui minor, indiviſus ad Vertebram lumborum quartam ubi devenit, communicat

1. *Adipoſam* membranæ Renum.

2. *Emulgentem* mediocri orificio præditam, Renibus ipſis.

3. *Spermaticam* Teſtibus.

4. *Lumbares*, *duas*, *tres*, aut *quatuor*, lumbis, eorumque vertebris.

Oſſi ſacro vicinior in Ramos duos magnos, *Iliacos*, ſeparatur. Hi antequam pedes accedant, Truncus ipſe exhibet

1. *Muſculam ſuperiorem* muſculis lumborum & peritonæo:

2. *Sacram*, *modò ſimplicem*, *modò geminam*, oſſi ſacro:

3. *Muſculam mediam* natibus.

4. *Hypogaſtricam* veſicæ, ejuſque collo, ſphincteri ani, peni, uterique collo:

5. *Epigaſtricam* muſculis abdominis, & peritonæo:

6. *Pudendam* pudendis:

7. *Muſculam inferiorem* Coxæ articulo.

Iliaci Rami quamprimum Ventris cavum reliquerunt *Crurales* vocantur.

Ab his procedunt

1. *Iſchia-*

1. *Iſchiatica minor*, coxæ, cuti & muſculis.

2. *Iſchiatica major*, coxæ, deinde omnibus pedis digitis,

3. *Poplitea* popliti,

4. *Suralis*, muſculis ſuræ,

5. *Saphena*, genu, malleolo, pedis extremi parti ſuperiori, pollicique, dicata.

Vena Cava ubi Cor egreditur, *Valvulas* tres, interiora ſpectantes, Tricuſpidales, accepit, ad id, ut ſanguis libere Cor intrare, redire minimè, queat.

Uſus ejus eſt ſanguinem crudiorem ab arteriis accipere, cordique remittere.

VENA PORTÆ, Venâ Cavâ longè minor, & laxior, ex Venâ umbilicali oritur, variiſque radicibus hepati inſeritur. Extra id in Truncum & Ramos dividitur, quorum omnium diſtributio ad partes imo ventre contentas varias.

Ex Trunco prodeunt

1. *Gaſtro-Epiplois*, omento & ventriculo,

2. *Inteſtinalis*, inteſtino duodeno,

3. *Cyſtica gemelle*, veſicæ felleæ,

4. *Gaſtrica minor*, lateri ſiniſtro ventriculi, inſervientes.

Dividitur deinde Truncus hic in Ramos duos magnos, Splenicum & Meſentericum.

Splenicus Ramus, pancreati quandoque adſitus, aliquando id tranſiens, quatuor Ramulos promit, quamprimum pancreas reliquit: ſuntque hi,

1. *Vena gaſtrica major*, quæ lienem accedit, *Venas* tres quatuorve *breves* inde ventriculo communicans. Hæ, in animalibus vivis, cadaveribuſ-

que, inflatæ, manifeſtiſſimè declarant, nihil omninò cavitatem ventriculi intrare poſſe, adeoque nec humorem aliquem à liene accedentem, quod jam, longo nimis tempore, docuerunt, judicarunt, & ſcripſerunt viri docti, cum intra ventriculi tunicas terminentur, neutiquam in cavitatem ipſam hient.

2. *Epiploica dextra*,

3. *Coronaria ſtomachica.*

4. *Epiploica ſiniſtra.*

Meſentericus Ramus ſimiliter in IV. diſtribuitur alios. Horum

1. Antiquam appellationem retinet, *Ramulis* XIV. pluribuſve per meſenterium diſtribuendus.

2. *Vena* eſt *Hæmorrhoidalis*, lienem, uterum atque inteſtinum rectum,

3. *Vena Cœcalis*, inteſtinum cœcum,

4. *Ramus meſocolicus*, inteſtinum colon, accedens.

Uſus Venæ portæ eſt, ſanguinem minus debito elaboratum ab arteriis aſſumere, hepatique ad perfectiorem coctionem, biliſque ſeparationem, adferre.

VENA PULMONALIS, (quam antiquiores perperam *arteriam venoſam* appellarunt, cùm unicâ tantùm tunicâ conſtet, ex ſe non pulſet, neque ſanguinem reducat) ex ventriculo cordis ſiniſtro prodiens, patente orificio, pulmones accedit, ſanguinem imperfectiorem ex Arteriâ pulmonali accipere, cordique offerre apta.

Antequam è corde egrediatur *Valvulis* gaudet *duabus*, *mitralibus*, mucrone exteriora ſpectantibus,

tibus, ſanguinis ad pulmones regreſſum impedientibus.

Uſus ejus, ſanguinem, ex arteria pulmonali acceptum, in ſiniſtrum cordis ventriculum deferre.

Uſus Chirurgicus.

1. De VULNERIBUS VENARUM alio loco egimus. Hoc addi meretur, faſciam hæmorrhagiam egregie ſiſtere, ſed nimis arcte conſtrictam facile Sphacelum inducere.

2. *Venæſectionis indicationes* generaliores IV. tantùm admittimus: *Sanguinis* nempe *Refrigerationem*, *Imminutionem*, *Revulſionem*, & *Derivationem.* Specialiores autem morbi, hanc potius venam quam aliam eligi exigentes, ſequentes ſunt. In delirio & cephalalgia gravi vena ſecatur *Frontis* ſ. *Præparata*, & *Vena puppis.* Aliquando in pede *Temporalis* aut *Saphæna.*

In Ophthalmiâ *Cephalica*, & ſiquidem toti corpori ſuperfluum detrahere placeat *baſilica* aut *mediana.*

In Angina, *Ranina*, cujus tamen inciſio levior ſit, cùm ſanguinis fluxum vix aut nullo modo ſiſtere queamus, aliquomodo etiam *Jugularis externa.*

In Pleuritide, *Baſilica* lateris affecti, minimè oppoſiti. Summâ hîc circumſpectione opus eſt, cùm tendo muſculi bicipitis venæ huic ſuccumbat, arteria vero accumbat.

In Irâ, Terrore, Caſu, &c. *Mediana* & *Baſilica.*

In Morbis chronicis & febri Quartanâ *Salvatella*, maxime in pleni- aut novi- lunio.

In puerperis, omnibuſque quibus menſes ſuppreſſi *Saphœna*.

In Iſchiaticis, *Iſchiatica*.

Cap. IX.

De Arteriis.

ARTERIA *pars eſt ſimilaris, ſpermatica, membranoſa, rotunda, cava, oſculorum ope venis ubique juncta, ſanguinem nutritium cum ſpiritu vitali, continens, omnibuſque corporis partibus adferens.*

DIFFERENTIA. Duplex hæc eſt: *Magna* ſive *Aorta*, & *Pulmonalis.*

ARTERIA MAGNA ex ventriculo Cordis ſiniſtro prodit; *duplici* ubique, præterquam in cerebro, partibuſque aliis mollioribus, *Tunicâ* conſtat: harum exterior illi quæ venarum craſſitie ſimilis eſt: at interior quintuplo craſſior eſt, ne, circa partes duras atque conſiſtentes continuò pulſans, rupturam inſanabilem incurrat.

Valvulas tres, *Sigmoides*, exteriora ſpectantes, accepit.

Orificio vaſto Cordis ex ventriculo procedens, antequam, pericardio perforato, in *Truncum aſcendentem* & *deſcendentem* dividitur, Cordi *Coronariam* exhibet.

Truncus Adſcendens, qui minor, Tracheæ incumbens in *Subclavias* duas ſeparatur, à quibus,

bus, adhuc thorace detentis, proveniunt

1. *Intercoſtalis ſuperior*, Coſtis quatuor ſuperioribus,

2. *Mammaria*, Mammis.

3. *Cervicalis*, Muſculis cervicis.

4. *Carotis externa & interna*, laryngi, linguæ, collo, capiti, & cerebro, dicatæ.

Thoracem ubi reliquerunt, *Axillares* vocantur, pectorique nutrimentum adferunt,

1.2. Per *Thoraciam ſuperiorem & inferiorem*.

3. Per *Scapularem*.

4. Per *Humerariam*.

Deinde tendunt ad brachia, in quibus Venæ cavæ Ramis accumbunt atque ſuccumbunt, eodem itaque nomine quo illi dignæ

Truncus Deſcendens, qui major, thorace adhuc detentus,

1. *Intercoſtalem ſuperiorem* octo inferioribus coſtis exhibet,

2. *Phrenicam* diaphragmati atque pericardio.

Hinc, diaphragma ubi perforavit, communicat

1. *Cœliacam* ventriculo, à qua *Splenica* & *Gaſtro-Epiploïca dextra*.

2. 3. *Meſentericam ſuperiorem* & *inferiorem* meſenterio.

4. *Emulgentem* Renibus.

5. *Spermaticam* Teſtibus.

6. *Lumbares* Lumbis.

7. *Muſculam ſuperiorem* Abdominis muſculis.

Tandem in *Ramos* duos *Iliacos* dividitur, circa diviſionem hanc exhibens

1. *Muſcu-*

1. *Muſculam inferiorem.*
2. *Epigaſtricam.*
3. *Hypogaſtricam.*
4. *Umbilicalem.*
5. *Pudendam.*

Extra abdomen nomen ſuum mutant, & *Crurales* vocantur, ſicque per pedem deſcendunt, venis ubique comites, à quibus nomina mutuari poſſunt.

Uſus eſt ſanguinem nutritium cum ſpiritu vitali ad omnes corporis partes deferre.

Arteria Pulmonalis, (quæ male *Vena Arterioſa* appellatur, nam pulſat, & idcirco duplici conſtat tunica, & intra ſe ſanguinem nutritium continet) ex ventriculo cordis ſiniſtro emergens, duplici Ramo pulmones ingreditur, perque eos variis ramulis diſtribuitur, ſanguinem nutritium ipſis adferens; hîc quod in ſanguine non ſatis coctum venæ pulmonali exhibet, quo, eâ mediante, cordis ventriculo ſiniſtro reddatur, & denique per arteriam magnam omnibus corporis partibus communicetur

Valvulæ, antequam è corde egreditur, ipſi conceſſæ ſunt *Sigmoides* tres, foras ſpectantes, ne ſanguis eam ingreſſus in Cordis ventriculum relaberetur.

Uſus eſt, ſanguinem ex Ventriculo Cordis dextro in pulmones deferre, ut eo nutriantur, &, quod à nutritione ſupereſt, mediante venâ pulmonali in Cordis ventriculum ſiniſtrum deducatur.

Hoc loco Anatomiæ cultoribus notificare placet,

cet, præter *Valvulas* XI, quas in vaſis IV. enumeratis dari indicavimus, *varias alias* in Corde inveniri, proprio adhuc carentes nomine.

Uſus Chirurgicus.

In *Hæmorrhagiâ Narium* ex Arteriis ſanguis effluit, minimè ex Venis, teſtatur hoc non ſolum intenſior ſanguinis color, ſed etiam vires, quæ multo celerius proſternuntur, ſanguine ex arteriis quam è venis emiſſo. Solitus ſum eam hoc modo tollere.

Primò Vena ſecetur, mox teſtibus in viris, hypogaſtrio vero in fœminis, linteum quadruplicatum aqua frigida madefactum applicetur, aut etiam aquâ frigidâ facies ægrotantis ſubitò conſpergatur. Deinde brachium utrumque faſciis arctè conſtringatur. Interea aliquoties cochlear. unum ſeq mixturæ exhibeatur.

℞. aq. plantagin. unc. iij. ſ.
Alexipharm. drachm. iij.
Cinamon. drachm. iij.
Conſ. hiacynthor. drachm. ſ.
Sang. dracon.
Lapid. hæmathit. an. gr. xv.
Julap. roſac. unc. j.
Laud. opiat gr. ij.
Spir. Vitriol gutt. vj.
M.

Aqua ſeq. etiam commendatur.

℞. Lapid. prunell. unc. ſ.
Aq. plantag. unc. vj. M.
Dividatur in iij. Doſes.

ARTE-

Arteriotomiam inſtituendi modus, ab antiquis traditus, tam ſeverus & periculoſus eſt, ut nullus Recentiorum reperiatur, cui non diſpliceat, imò in totum Arteriotomia ex remediorum numero ejecta fuiſſet, ſi poſterorum miſericordia & diligentia alios modos non excogitaſſet. Ex his quem cum aliis Chirurgis optimum elegi, hoc loco propŏnere placet.

Soliti ſunt Chirurgi vinculum injicere collo, at, conſtrictio hujus arctior cum ei valde ſit moleſta, ſub axillis ligaturam hanc fieri præſtat, ſtricta hæc adeò ſit, ut Venæ jugulares, arteriæque Carotides, & intumeſcentiâ & pulſu ſeſe manifeſtent. Pollice deinde comprimatur arteria, loco paulo inferiore eo, quem phlebotomo incidere animus eſt, factâque apertione (quam manu lentâ, at forti, fieri neceſſe eſt) Sanguinis quantum ſufficit extrahatur. Peractâ operatione pulvis adſtringens vulneri inſpergatur, mox linteum complicatum cum laminâ plumbeâ apponatur, hinc faſcia commoda ſuperinjiciatur, & 5. aut 6. dierum ſpatio curatio abſolvetur.

In Cephalœâ, Maniâ, Epilepſia Oculorumque & Aurium inflammatione gravi *Arteriæ* ſecantur *frontis*, *temporum*, & quæ ſunt *poſt aures*, imò etiam arteriæ occipitis, ex eo quod omnes rami ſint Carotidis externæ.

In inflammatione Hepatis, ātque Diaphragmatis, arteria aperitur, quæ eſt *inter pollicem* & *indicem*.

In palpitatione Cordis vel *eadem* aſſumi poteſt, vel *Saphana*.

Arte-

Arterias alias aperire non licet, niſi os aliquod ipſi ſubjiciatur, ne aneuriſma exoriatur.

Cap. X.

De Nervis.

NERVUS *eſt pars ſimilaris, ſpermatica, membranoſa, rotunda, alba, cava, ſpirituum animalium deductioni inſerviens, ut ita partes corporis mobiles & ſenſiles evaderent.*

Originem ſortiuntur Nervi ex Cerebro; dividuntur intra cranium in VIII paria; extra idem, qui nempe ex ſpinali medulla proveniunt, in paria XXX. horum VII ex vertebris Cervicis, XII ex vertebris Dorſi, V ex vertebris Lumborum, VI ex Oſſe ſacro.

Paria octo intra Cranium à Cerebro prodeuntia ſunt

1. *Par Olfactorium*, quod proceſſibus mammillaribus adhæret.
2. *Par Opticum*, quod maximum, in medio unitum.
3. *Par Oculos movens.*
4. *Par Guſtatorium primum.*
5. *Par Guſtatorium ſecundum.*
6. *Par Auditorium.*
7. *Par Vagum*, quod membranis robuſtis inveſtitum, per foramen oſſis occipitis deſcendit ad jugulum, ramulos poſtquam collo Laryngis, Linguæ, oſſiſque Hyoidis muſculis impertivit, hinc in Ramum internum & externum dividitur in utroque latere.

Ramus

Ramus externus dexter, dimiſſis aliquot ſurculis ad muſculos pectoris, *Nervum* conſtituit *Recurrentem dextrum.* Confert hic ad ſonum, imò ad tactum quoque in pleura, tunica pulmonis, pericardio atque orificio ſuperiori ventriculi, cum partes illæ omnes ab eo ramulos nanciſcantur.

Ramus externus ſiniſter Recurrentem *ſiniſtrum* efficit, ad eaſdem ferè partes accedens, quas accedere dextrum diximus, ad ventriculi orificium dictum delatus dextro jungitur, ſicque progreditur, & ad ventriculi orificium inferius, & ad hepatis partem inferiorem.

Ramus internus dexter intercoſtali cuivis muſculo propaginem exhibet, Diaphragma ubi perforavit, infimi ventris partes omnes nervo inſtruit, circa os ſacrum finem aſſumens.

Rami interni ſiniſtri eadem eſt diſtributio.

8. *Par linguam movens.*

Nervi *Cavitate* gaudent, at verò viſu eam dignoſcere non licet, niſi in nervis opticis, atque pudendi.

Uſus eorum eſt ope ſpirituum animalium toti corpori ſenſum & motum exhibere.

Uſus Chirurgicus.

Curatio affectorum Nervorum atque Tendinum adeò ſibi ſimilis ubique, ut etiam optimis authoribus confuſionis materia non ſemel fuerit. Diſtinctionis gratia præcipua proponemus.

1. Frequens Nervorum ex *Caſu* aut *ictu* Con-

Contusio, hîc ſiquidem Cutis quoque unionis ſolutionem incurrit, ulcus accedit, variorumque ſymptomatum, ex humorum affluxu, congeries, *Curatio* ea obtinet, quam in vulnere Nervorum alio loco propoſuimus.

At verò *ſi Nervus contuſus denudatus non ſit*, quod ex dolore multo majori magiſque continuo, quam in ſimplici contuſione carnis adeſſe ſolet, diſcernere licet, ſanguis coagulatus quam primum ut reſolvatur ſumma cura ſit. Suppuratio enim ſiquidem accederet, facilè Nervus putredinem incurreret. Recipe itaque panniculum, & partem, oleis ſequentibus calefactis, foveto.

Ol. Caſtor. Lumbric. Aneth. Rutac. Chamom.
Roriſmarini.

Vel *Fomentum* hoc, calidè, ſpongiæ ope, parti contuſæ applicetur.

R. Rad. Iridis noſtrat. unc. ij.
Fol. Roriſmarin.
Majoran.
Menthaſtr. an. M. ſ.
Coq. ex Vino albo Gallico pro *Fotu*.

Vel *Empl.* ſeq. imponatur.

R. Rad. cyclamin. pulv. drachm. ij.
Spec. diamb. drachm. j.
Ol. caſtor. drachm. iij.
Therebinth. drachm. j.
Emplaſtr. de Betonic. unc. j.
Mellis virgin. q. ſ.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum*.

Mira etiam hîc præſtat Oleum Lavendulæ, ſi ad gutt. ij. aſſumatur, maximè ubi convulſiones accedunt.

2. Non

2. Non raro *nervi pituitoſo, lentoque, humore obſidentur*, unde *Partis ſtupor*, & quandoque *immobilitas*. Symptomata hæc ſequenti modo tollere ſoleo, præmiſſa, ſi neceſſe eſt, totius corporis purgatione.

℞. Gumm. Carannæ unc. ſ.
 Galban. unc j.
 Ol. Euphorbii drachm. j. ſ.
 M. F. *Emplaſtrum*.
 Vel
℞. Axung. humanæ.
 Anſeris, an. unc. j.
 Ol. terræ drachm. iij.
 M. F. *Linimentum*.

Inungatur eo pars affecta M. & Veſp. Deinde ſuperimponatur *Emplaſtr.* ſtipticum Crollii, de Ladano, vel Diach. cum Gumm.

Curationem hanc ex officio accelerare poteris, ſiquidem internis roborantibus utaris, utpotè quæ nervos mirè alterare poſſunt. Res hæc Medicum licet propriè ſpectet, placet tamen decoctum magnarum virium præſcribere, cujus uncias quinque, bis de die adſumat æger.

℞. Rad. Pœoniæ, Eryngii an. unc. ſ.
 Ireos drachm. iij.
 Fol. Majoran. Roriſmar. an. M. j.
 Flor. Tiliæ, Lavend. Lil. conval. an. P. j.
 Cardamon. min. drachm. ij.
 Nucis moſchat. drachm. j.
 Infundantur horis ſex in ſ. q. Vini alb. Gallic. poſteà Coquantur & Colat. libr. ij.

Adde

Adde
Syr. de Stœchad. unc. iij.
Miſce.

Frequenter etiam hoc contingit morbum Chronicum, luxationem, & oſſis fracturam *membri contracti* cauſam eſſe; ſed hoc nequaquam Nervis, ſed tendinibus eſt adſcribendum. Reſtitutio hîc facilis uſu oleorum, unguentorumque induratos tendines emolliendi vi pollentium; imprimis ſi membrum ſingulis diebus, manibus, pondere aliquo & inſtrumentis extendatur.

R. Ol. chamomill.
Olivar. Vulpin. an. unc. ſ.
Ung. alrhææ Comp. unc. j.
Pingued. Caponis unc. j. ſ.
M. F. *Linimentum.*

Cap. XI.

De Carne.

Caro *pars ſimilaris eſt, ſanguinea, mollis, craſſa, cum oſſibus corpori firmamentum & formam præbere, ſpermaticaſque partes tegere, apta.*

Differentiæ. Caro triplex eſt,

1. *Muſculoſa.*
2. *Glanduloſa.*
3. *Viſceroſa.*

Caro muſculoſa eſt mollis, rubra, & caro propriè dicta, jam à multis annis *Muſculi* nomine venit.

Aſt

Aſt verò Musculus non eſt pars ſimilaris, utpote ex multis aliis, fibris v. g. tendinibus, nervis, membrana, venis, arteriis, compoſito, quo motûs voluntarii aptius inſtrumentum foret, ad quem fibræ, tendines & nervi præcipue conferunt.

Tendine præditus eſt in principio æque ac fine, modo rotundo, modo lato, modò unico, modo pluribus.

Finis ejus, quo loco tendines & majores & copioſiores; *Caput* principium, quo nervus inſeritur; *Medium* quo caro protuberat.

Uſus eſt motum voluntarium promovere. *Peragitur hic* triplici modo:

1. Cum *Muſculi* eſt *contractio*, ſic ut finis accedat ad principium; & tum Antagoniſta quieſcit.

2. Cum *Motus* eſt *tonicus*, ſic ut contractus ad tempus eo in ſtatu permaneat.

3. Cum *Relaxatio ejus*, ſic ut ab antagoniſta in priorem ſitum & quietem reſtituatur.

Caro Glanduloſa alba eſt, craſſa, & ſpongioſa, ex ſemine conſtans (unde etiam caro propriè vocari nequit) *ad id ordinata*, 1. *ut vaſa fulciat*, 2. *ut humiditates ſuperfluas recipiat*, undè partium nobilium *emunctoria* vocantur.

Miras hîc diverſitates quidam Anatomicorum fingunt, at verò accuratè glandulas omnes perluſtranti patebit, non adeò ſubſtantiâ quam uſu atque humore eas inter ſe diſcrepare.

Caro viſceroſa ſive Parenchymatica rubra eſt & ſubdura, vaſorum fulcimento, variiſque operationibus, nempe pulmonis, cordis, hepatis,

lienis,

lienis, renum, &c. inſerviens, de quibus ſuo loco dicetur.

Uſus Chirurgicus.

Muſculi variis morbis ſunt obnoxii, & plurimi eorum minoris æſtimandi, quam ut nunc ſinguli enumerentur: prætcrea alio tempore de iis aliquid conſcripſimus. Conſiderationem exigunt ſequentes, mirè ſæpius & patientiam & diligentiam Chirurgi exercentes.

1. ATROPHIA univerſi corporis ſæpius Cauſam internam agnoſcit: at quæ eſt digiti, manus, brachii, pedis, ferè ſolam Cauſam externam. Huc *fractura*, *luxatio*, *contuſio*, *tumor*, *vinculum arctius conſtrictum*, ſimiliaque venas arteriaſque vehementer adeò comprimentia, ut ſanguini ſufficiens ad partes denegetur tranſitus, unde emaciatio partis. Vaſa enim quod ſi in totum diſſecentur, aut integrè anguſtentur, ſic ut ne minimum ſanguinis ad partes deferri poſſit, extabeſcentia haud introducitur partis, ſed vero mortificatio.

Cauſæ hîc externæ removendæ, ſeduloque, ut ſanguini iterum concedatur ad partem acceſſus, curandum. *Fricatio* hîc locum habet, urticarumque (ut multi volunt) uſus. Chymici Alumen plumoſum valdè commendant. *Olea* omnia calida hîc quoque proſunt. Inſignis etiam virtutis Ung. hoc.

℞. Summitat. Sabinæ,
Juniperi,
Fol. Leviſtic. recent. an. M. ij.

Flor.

Flor. chamomill.
Gran. Juniper. an. P. ij.
Ol. Laurin.
Lilior. alb. an. unc. xij.
Axung porcin. unc. iij.
Canis unc. j ſ.
Aq. vitæ, unc. ij.
Coq. ad conſumptionem humiditatis, & expreſſioni fortiter factæ
Adde
Ol. Spicæ drachm. iij.
Juniper. drachm. j.
Séminis ſinap. pulver. unc. ſ.
Rad. pyrethr. pulv.
Piper. long. pulv. an. drachm. ij.
Ceræ flavæ q. ſ.
M. F. *Unguentum.*
Vel
R· Pulv. Amiant. drachm. iij.
rad. pyrethr. drachm. j. ſ.
Caſtorei,
Euphorb.
Ol. terræ an. drachm. ij.
Gumm. Ammoniac. unc. j. ſ.
Ladan. & Ceræ q. ſ.
M. F. *Emplaſtrum.*

11. SARCOMATIS vera generatio, me judice, hæc eſt. Oſcula arteriarum muſculorum nutritioni dicatarum plus juſto nonnunquam aperiuntur, ſive id per caſum fiat aut ictum, ſive per cauſam internam, in plethoricis imprimis hominibus & partibus indebitè motis. Extravaſatum ſangui-

ſanguinem calor nativus in carnem convertit; at verò cùm tantùm nutrimenti ſimul haud exigat membrum, hinc eſt, quod in altitudinem præternaturalem excreſcat. Sanguis hic ſiquidem impurior, bilis dolorem, pituita viſcoſitatem, Melancholia duritiem cartilaginoſam producit: & humoribus hiſce etiam debetur, quod caro hæc præternaturalis ſit flava, alba, aut livida magis.

Rarò veſiculæ propriæ includitur, niſi ubi pituita magna ex parte eam conſtituit, & talis tumor collo gaudet, aut ſaltem filo effici id poteſt. Venæ pro tumoris incremento etiam increſcunt, adeo ut etiam ſub cute pollicis craſſitie ſe exhibeant. In ſe malignus haud eſt, talem autem non rarò Curatio malè inſtituta eum efficit; aër hîc plurimum noxæ adfert, ubi tumor illi exponitur. Medicamenta optima vulgo reſpuit, & hiſce etiam invitis tumor magis ac magis increſcit. Imo rariſſime curabis, niſi vel filo, vel cultro, vel utroque, eum abſtuleris. In principio curatio eſt tentanda medicamentis fortiter adſtringentibus & repellentibus: adhibentur quoque vincula leniter ſtringentia, præmiſsâ applicatione laminæ plumbeæ, aut Empl. Diachalcit. de Ranis cum Mercurio, aut ſeq.

R. Cortic. granator.
Rad. biſtort. an drachm. j.
Scoriæ ferr. Argent. viv.
Plumb. uſt. an. drachm. ij.
Bol. Armen.
Lapid. hæmathit. an. drachm. j. ſ.
Therebinth. & Ceræ q. ſ.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

Purgatio interim, *Venæſectio, Sacrificatio, Hirudinum applicatio*, ſuis locis non negligendæ. *Sudoris* quoque *provocatio*, *Vigiliæ*, atque *Inedia* plurimum conferunt. Quod ſi media hæc omnia reſpuat Tumor, augmentum indiens ſumens, *Supperantia* applicari poſſunt. Hiſce, paucorum dierum ſpatio, nihil efficientibus, & tumore in eodem ſtatu permanente, *Cauterium actuale* adhibeatur: neque nos turbent perverſa minime cordatorum Chirurgorum circumſtantiumve judicia; nam ejus uſu ad longum temporis intervallum tumoris accretio ſiſtetur, imo aliquando totum eradicabitur malum. Quod ſi caro præter ſpem propullulare rurſus cœperit, filo aut cultro perficiendam exſtirpationem aggredi & differre Chirurgus non debet. *Filum* hic adſumatur & tenue & forte, quod Belgice *Makreel garen* appellatur. Bis hoc collo tumoris circumducatur, factoque nodo duplici, repetatur conſtrictio hæc eodem die, imò inſequentibus etiam aliis, uſque dum colore, tactu, vitaque tumor privatus, quod, ut die VII. aut VIII. peractum ſit, requiritur. Cultro tunc falcato is auferatur, quod factu facillimum, cùm nec dolor magnus, nec hæmorrhagia gravis metuenda. Mortificationem tumoris hujus accelerat uſus fili aquâ Mercuriali aut Arſenicali madefacti: at corpus hic requiritur phlegmaticum, in aliis enim dolor atque inflammatio adeò affligunt ægrotantem, ut rarum ſit, filum hoc, brevi effluxo tempore, non tolli: poterit tamen chirurgus, ad ſymptomatum mitigationem, atque refrigerationem, partem eam quam filum attingit, ung. albo camphorato,

roſar.

roſar. aut ſimili, penicilli levioris ope, inungere, animo ſuo interim ægrotantium alterum altero magis patientem eſſe animo revolvens.

Cultro ſolo quod ſi uti placeat, ut totus auferatur tumor ſumma ope nitendum, vel alioquin ab ipſa operationem abſtinendum, niſi maxima tibi reliquias medicamentis conſumendi ſpes affulgeret. Interim prudenter ſibi caveat Chirurgus, ne vaſa majora diſſecet, quo fluxum ſanguinis ſedare poſſit.

III. *Carnem viſcerum* Medicus magis tractat quam Chirurgus.

IV. De *Carne glandularum* variis locis in ſpecie agemus. In genere notetur, 1. Glandulas frigidioris temperamenti eſſe, adeoque medicamenta calida benè, frigida ægrè, perferre. 2. Tunicâ eas inveſtiente erosâ aut diſſectâ, cutem conſolidari non poſſe, antequam glandula tota, cum tunica tegente, ulcere conſumpta ſit. 3. Medicamenta exedentia ulcera glandularum, paucarum ſeptimanarum ſpatio, ſiquidem non curaverint, ſpem nullam curationis bonæ ſupereſſe, ob humorum continuum affluxum. Et hæc ratio eſt, cur ſectione eas tollere plerumque cogamur.

CAP. XII.

De Cute.

CUTIS *eſt pars ſimilaris, ſpermatica, ſanguine exiguo permiſta, rubicunda, alba laxa, corpus inveſtiens, & tactui tanquam pro inſtrumento inſerviens.*

Cuticula eſt inſtructa, ut tanto magis corpus noſtrum tueatur; poriſque ubique perforata, ut fuliginibus, vaporibuſque inutilibus, exitus detur. *Foraminibus* itidem prædita manifeſtis, qualia ſunt os, naſus, auris, &c. quorum uſus unicuique ſatis eſt perſpectus.

Venas arteriaſque poſſidet cutaneas, imò & nervos.

Uſus eſt Corpus inveſtire, præterquam quod etiam inſtrumentum ſit tactus.

Uſus Chirurgicus.

1. *Cutem* ictero, lentiginibus, aliiſque æſtivis maculis defœdatam *lævem pulchramque* reddit aqua hæc:

Aqua Coſmetica Minſichti.

R. Thuris alb.
  Sacchar. cand. an. unc. ij.
  Hermodactyl. alb.
  Ireos Florent.
  Borac. Venet. an. unc. j.
  Sal. Tartar.
  Eboris uſt.
  Camphor. an. unc. ſ.
  Flor. lilior. alb.
    Nenuphar. alb.
    Malv. hortenſ. alb. an. M. iij.
  Mell. virgin. unc. iij.
  Lactis Caprin. libr. iv.
  Aq. flor. fabar.

Roſar.

Roſar pallid. an. libr. j. ſ.
Aq. lilior. alb.
Sigill. Salomon. an. libr. j,
Mixta deſtillentur in B M.

2. Cicatrices, poſt variolas, vulnera, aut ambuſtionem, remanentes cutimque apprime defœdantes, ſequentibus tollimus medicamentis, præmiſſo, ſi profundiores majoreſque fuerint, exedentium primò, hinc Sarcoticorum uſu.

R. Borac. Venet. drachm. iij.
Camphor. ſcrup. j.
Fell bovin. drachm. j.
Ol. myrrh. drachm. ij.
Axung. Capon. unc ſ.
M. F. *Linimentum.*
Vel
R. Pulv. radic. ſerpentar.
Ireos an. drachm. iij.
Sem. melon. excortic.
raphan. an. drachm j.
Teſtar. ovor. combuſt. drachm. ſ.
Cret. albæ vulgar. drachm. j. ſ.
Thuris drachm j.
Sacchar. cand. drachm. iij.
Gumm. Tragac. aq. roſ. diſſol. unc. j.
Axung. anſeris q. ſ.
M. F. *Linimentum.*

3. Cutem aliquando exaſperat Scabies humida, aliquando ſicca, proſerpens, exedens, & aliquando maligna. Hæ ſcabiei differentiæ quaſi diverſum curationis modum indicant, ſed tam exiguæ ſunt, ut generalioribus bene cognitis, mi-

nime difficile ſit, judicioſe omnia conſideranti, in ſpecialioribus rite procedere.

Cauſa hujus morbi cùm humor ſit *acris*, bilioſus, ſeroſus, ſalſus, pituitæ quandoque mixtus, ſæpius repetitus uſus purgantium, ſudoriferorum, emeticorum, venæſectionis, ſcarificationis, hirudinum, Balnei naturalis aut artificialis, medicamentorum refrigerantium, exſiccantium, atque acrimoniam attemperantium, lotionis itidem & inunctionis multum boni in hoc caſu præſtat. Paradigma cujuſvis ſingulare exhibere placet.

Decoctum purgans.

R. Rad. Aſparag.
Graminis,
Polypodii. an. drachm. vj.
Liquiritiæ drachm. iij.
Fol. fumariæ.
Cichor. an. M. j.
Senn. elect. unc. j. ſ.
Rhei optim, unc, ſ,
Tamarindor. unc. j.
Sem. Aniſ. drachm. ij,
Crem. Tart. drachm. iij.
Infuſa horis 24. in ſ. q. ſeri lactis Coq. & Colatur. libr. j ſ.
Adde
Syr. Diacnic. unc. iij.
M. F. *Apozema*. Doſis unc. iiij.

Vomi-

Vomitorium.

℞. Oxyſacchar. Vomitiv.
Syr. roſat. ſol. cum ſen. an. unc. j.
Aq. fumariæ q. ſ.
M. F. *Hauſtus.*

Sudoriferum.

℞. Flor. Sulphur.
Antim. diaphoretic.
Sal. card. bened.
Lapid. prunell. an. drachm. j.
M. F. *Pulvis.*
dividendus in vj. Doſes æquales.

Balneum.

℞. Rad. lapathi acut.
bryoniæ an. unc. vj.
Fol. fumariæ M. vj.
Flor. chamomill. M. iij.
Furfur. libr. j.
Sulphur. crud. unc. ij.
Nitri unc. j.
Alumin, unc. j. ſ.
Salis commun. unc. ij.
Miſce.

In Scabie gravi atque pertinaci *Pulvis ſerpentum* excellentiſſimum eſt remedium: præparatio ejus hæc eſt. ℞. Serpentem (menſe Martio, &, ante ovorum, ſi haberi poſſit, excluſionem,) eumque, capite & caudâ amputatis, pelle detractâ, viſceri-

ſceribuſque interioribus omnibus (exceptis linguâ, corde & jecore) abjectis, in fornace moderatè calidâ in pulverem exſiccari permitte. Doſ. à gr. IV. ad XV.

Præſtant ſerpentibus *Viperæ* ſimili modo ſiccatæ, etiam in Leprâ ipsâ commendabiles.

Fomentum.

R. Gypſi uſt. unc. j. ſ.
Calcis viv. unc. ij.
Lithargyr. aur. unc. ſ.
Bol. armen. unc. j.
Fol. nicotian. ſiccat. unc. iij.
Vini alb. Gallic. lib j.
Aq. puræ lib. ij.
Coquantur pariter, & Colatur detur uſui.

Linimentum.

R. Sulphur. crud. drachm. ij.
Sapon. Venet. drachm. j. ſ.
Nitr. præp. drachm. ſ.
Lithargyr. aur. drachm. ij.
Merc. dulcis drachm. j. ſ.
Unguent. alb. Camphorat. unc. j.
Ol. ligu. Rhodii gutt. viij.
M. F. *Unguentum.*

CAP. XIII.

De Pinguedine, Unguibus, & Pilis.

Pinguedo, Pili, & Ungues an Partibus corporis annumerari debeant, an verò inutilibus corporis

poris excrementis, diu multumque inter doctos agitatum. Verum ego nemini bene curatam & pinguedine obſitam cutem invideo, neque de pilis rixari ſoleo, imo non lacerantem unguibus, non facile lacerabo. Qua de cauſa, ea nec excrementa habenda cenſco, nec partes proprie dictas.

Non ſunt excrementa dico, corpora enim ſunt communi cum reliquis vitâ nutrimentoque gaudentia, neutiquam alia nutrientia, publicùmque in commodum uſus obtinent ſingulares.

Non partes ſunt proprie dictæ, circumſcriptione enim certâ deſtituuntur, nullamque operationem ſpecialem edunt. Pinguedo tempore neceſſitatis & inediæ nutrimentum præbet. Pili verò & ungues ſine læſione totius decurtari poſſunt.

ADEPS, ſ. PINGUEDO *ſimilaris pars eſt, ſanguine conſtans, mollis, alba, inſenſilis, calorem nativum conſervare, chylificationem adjuvare, motum facilitare, partes ſiccas humectare, & tempore inediæ corpus nutrire, apta.*

PILUS *pars eſt ſimilaris, ex abjectiſſima ſanguinis parte producta, partes quaſdam tegens, & aliquo modo exornans.*

Exterius *quadratus* eſt, intus *cavus*. *Coloris* varietas temperamento hominum, ætati, aërisque ſive regionis conſtitutioni, debetur.

UNGUIS *eſt pars ſimilaris, ex parte itidem ſanguinis impuriſſimâ genita, flexilis, dura, digitos ab externis injuriis defendens, & quodammodo exornans.*

Radix ejus ligamento cuidam jungitur, & ob vicinos adſitoſque ei tendines ſenſilis eſt.

Uſus Chirurgicus.

I. Sanguis omni prorſus pinguedine, vel ea ex parte carens, non magnopere comendabilis eſt. Ejus copia carnoſa, unctuoſitas pinguia, & macies emaciata corpora conſtituit. Pinguedo hæc ſanguinis in partes corporis effuſa in pinguedinem naturalem concreſcit copioſius in partibus frigidis, v. g. in Ventre imo, Mammis, &c. quam in calidis partibus. Hæc judicium noſtrum confirmare poſſunt, quoties poſt venæ ſectionem ex ſanguine ſigna ſunt ſumenda. Quæ enim ſuperior ejus pars malè plurimis pituita ſanguinis, adeoque vitioſa portio, habetur, ſæpè optimus ſanguis eſt. Hoc igne dignoſci poteſt, nam pinguedo ſi ſit flammam excitat, ſi vero phlegma tunc crepare ſolet. Huc accedit pinguedinem, quoties in curatione affectus alicujus externi impedimentnm aliquod affert, ſine dolore aut incommodo ullo; reſecari poſſe.

II. Ungues ſæpius Fiſſi ſunt, Aſperi, vitioſique Coloris. *Cauſa* vitioſus *humor*, aut aliquid extrinſecus adveniens. Curari vitia hæc poſſunt ſæpius iterata ſuperflui ablatione, emplaſtrique ſeq impoſitione:

R. Reſinæ unc. ſ.
Therebinth.
Thuris,
Maſtich. an. drachm. ij.
Sebi hircini,
Ceræ virid. an. drachm. v.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

Sanguis

Sanguis nonnunquam *ſub ungue* hæret *coagulatus*, qui hoc Emplaſtro diſſipari poteſt.

R. Rad. ranuncul.
Sigil. Salomon.
Myrrhæ rubr. an. drachm. j.
Gumm. ſagapen. unc. j.
Ol. nucum drachm. j.
M. F. *Emplaſtrum.*

In DECIDENTIA UNGUIUM digitale parandum eſt ex Cerâ viridi, Ladano, Ammoniaco, &c.

III. DEFLUVIUM CAPILLORUM frequens malum, cujus Cauſa febres ardentes, Cephalœa, Lepra, Lues, Venerea, ſimileſque morbi alii. Regeneratio hîc nulla expectanda, antequam cauſa jam aliquo tempore ſublata. Hoc facto, externa ſeq. in uſum duci poſſunt.

R. Abrotan.
Capillor. ven.
Malv.
Majoran. an. M. j.
Cumin.
Rad. petroſelin.
Rad. raphan.
Storac. Calamit. & liquid.
Myrrhæ rubræ, an. drachm. v.
Euphorb.
Cantharid. an. drachm. j.
Gumm ladan. unc. iij.
Ol. lilior. alb. unc. j.
Sem. urtic. Rom. unc. ſ.
Infuſa horis 36. in aq. puræ lib. vj. deſtillentur in B. M.

Vel

R. Aloës drachm. j.
Agaric.
Colocynthid. an. drachm. ij.
Sem. Eruc. unc. ſ.
Sal chamomil. ſcrup. ij.
Infundantur horis 24. in Vini alb. Gallic. unc. xv.
& Colatura detur uſui.

Cap. XIV.

De Sanguinis generatione, ejuſque Motu circulari.

HActenus egimus de partibus ſimilaribus, proprie improprieque ſic dictis, ex quibus diſſimilares componuntur. Conſervationi earum inſervit ſanguis, uti actionibus inde provenientibus ſpiritus. Quomodo autem ſanguis corpore noſtro generetur, & quotuplices ſpiritus in eadem repeLiantur, nondum nobis ſatis eſt perſpectum. Hac in re mire inter ſe ſcriptores diſſentiunt, ut ipſiſſima veritas quaſi in profundiſſimo puteo latitare videatur. Attamen amor & ſtudium veritatem accurate inveſtigandi mihi libenter concedent, ut ſententiam meam aperiam, ſemper tamen meliori locum cedens.

Sanguificationem hoc modo perfici concipio. Cibus firmior, ore receptus, dentibus comminutus, *ſalivâque* humectatus, ad chylificationem aliquomodo præparatur.

Saliva

Saliva hæc unde originem habeat, nemo quod ſciam, recte demonſtravit. Derivari poſſet ex arteriis & nervis, quandoquidem ad glandulas maxillares varios ramulos deducunt, quibus ſeſe *ductus ſalivales*, noviter inventi, inſerunt. Præterea & Salivatio arte excitata huic ſententiæ aſſenſum præbere videtur.

At verò, cum tam magnam Salivæ copiam, qualem ſæpius nos ejicere brevi tempore experimur, arterias nervoſque à ſanguine ſeparare poſſe, vix poſſibile mihi videatur; *Eam ex Ventriculo*, & *Lymphæ ductibus*, quos ſalivalibus cohærere exiſtimo, ob ſequentes rationes derivare malo.

1. Quoties deglutitio inſtituitur voluntaria, ex Ventriculo in os ipſum ſalivam quaſi adſcendere obſervamus: præſertim, ſi cibus potu humectatur.

2. Lingua, Os, & Ventriculus totus communi tunicâ intus conſtant.

3. Cibus in ore æque ac ventriculo ſalivâ commiſceri debet.

4. Moleſtum valde foret inter comedendum continuo bibere; Ventriculo verò facillimum adſumptum liquorem aliquamdiu conſervare, atque ex eo ſenſim portionem aliquam ori communicare.

5. Lymphæ ductus totum corpus pererrant, adeoque & ventriculum & linguam accedunt.

6. Nullum humorem è corpore noſtro excerni judico, niſi per ductus peculiares. Adeoque, variis rationibus motus, Lachrymas quoque ſingulares per canales evacuari cenſeo, quos diligentior manus, ſive noſtra fuerit, ſive aliorum, aliquando reperiet; imò Nobiliſſimus Vir *Lodovicus Bilſius*,

ſius, Anatomicus magnus, jam repertos atteſtatur, & promittit ſe eoſdem in corpore & figuris veritatis cultoribus demonſtraturum.

Si ex me quæras qualis ſit naturæ ſaliva? Reſpondeo eam habere *ſalſam*. Nec tamen ſemper neceſſarium eſt, ſalſedinem hanc lingua percipi, quod ſalium artificialium naturam cognoſcentes, ſatis ſciunt. Alimentis potulentiſque omnibus ſal aliquod naturale ineſſe certum eſt, certum quoque non tantum ciborum commixtionem atque coctionem Sal adjuvare, ſed etiam ad humorum fermentationem promovendam plurimum conferre.

Ductus Salivales, quorum jam ſæpius facta mentio, *Tunicâ* forti ſatis conſtant, ureteribus haud abſimiles, niſi quod minores.

Utroque latere *unus* eſt.

Originem ducunt, variis radicibus inſtructi ex glandulâ quadam magnâ tendini muſculi digaſtrici incumbente, haud procul à coronâ maxillæ inferioris. Hinc, ſub linguâ, ſupra paris noſtri octavi nervum magnum, ad interiora oris decurrunt, ubi in glandulis duabus raninis linguæ vinculo adjacentibus terminantur, ex quibus variè perforatis ſaliva in os exit. Porro ſcripta Whartoni, Gliſſonii & Joh. ab Horne curioſitati tuæ ſatisfacient.

Dentibus ſic comminutus & ore ſic præparatus cibus per *œſophagum*, muſculorum propriorum operâ, in *Ventriculum* defertur. Hic, quo melius eum conſervet, undique ſe mox conſtringit, unde *orificium* ipſius *ſuperius* arcte clauditur, *inferius*

ſerius vero laxe tantum, ut chylus, etiam leviſſime preſſus, ibi exitum inveniret.

Ventriculo receptus cibus, ſalivâ, potu, propriaque humiditate undique humectatus, per calorem nativum illico decoqui incipit. *Ordo* hîc neutiquam is obſervatur, qui in aſſumptione cibi obſervatus erat. Verum equidem, in principio eo ordine diſpoſita aſſumpta obſervavi, quo ab animali, quod diſſecatur, fuerant ingeſta, at poſtea, ventriculus, continuo digerens, cibum illum qui facilis coctionis eſt, primò ad inteſtina ablegat, nec ullo modo, uſque dum etiam alius concoctus, cum detinet, quod evidenter ſatis alvi dejectiones vomituſque declarant, modo excreta inſpicere placeat.

Concoctus cibus albedinem aſſumit, qualis & in cremore lactis, & hic *Chylus* dicitur.

Chylus *ex Ventriculo per pylorum Inteſtina* intrat, in quo notabilis periſtalticus motus. Ex hoc *Venæ Lacteæ* partibus alendis utile ſugunt, & inutile per alvum ejicitur.

Venæ Lacteæ membranâ conſtant tenuiſſimâ, valvuliſque variis, ab hepate verſus glandulas extenſis, præditæ ſunt; per meſenterium totum diſtribuuntur, ſicque in inteſtina tenuia, imprimis jejunum, maxima parte deferuntur. Nec tamen craſſa iis omnino deſtituuntur, ne quid nutrititii pereat.

Ab inteſtino, & Vaſa hæc, & Chylus iis contentus, tres *Chyli glandulas* accedunt, quarum maxima in medio meſenterii eſt, *Pancreas* Aſellii dicti, duæ reliquæ minores, *Glandulæ Lumbares* vocatæ, circa renem ſiniſtrum ſitæ.

Quæ-

Quævis harum glandularum Ramum emittit, qui, ſupra renem ſiniſtrum conjuncti. Vas unicum, Vena lactea magna dictum, pennæ majoris magnitudinem habens, conſtituunt.

Vena hæc *Lactea magna*, inter Arteriam aortam & Vertebras lumborum reſidens, pinguedine occultata, ſuperiora petit, ſupra cor œſophago fere innixa, ſicque ad *Venam ſubclaviam ſiniſtram* properat, in qua ramo uno, duplici, aut triplici deſinit. Valvula hîc ſubtiliſſima occurrit mucrone ſuo Venæ interiora ſpectans, ne regredi chylus, aut ulterius ad brachium decurrere, queat. Ex ſubclaviâ hâc *chylus* per truncum Venæ cavæ adſcendentem in Cordis ventriculum *dextrum* deſcendit, ut in eo, ope caloris, virtutiſque naturalis, in *ſanguinem* mutetur.

In Sanguinem converſus per *Arteriam Pulmonalem* ad *Pulmones* tranſit, qui partim etiam ex eo nutriuntur; reliquus vero per *Venam pulmonalem* ad *Ventriculum Cordis ſiniſtrum* pergit, ut perfectius elaboretur, & deinde per arteriam magnam omnibus corporis partibus ad earum nutritionem vitæque conſervationem communicetur.

Hæ viæ quibuſdam non placent, malunt enim Venas meſaraicas Veteribus jam notas, maximeque decantatas retinere, quam novam aliquam veritatem recipere: Adeoque chylum hac via ad Hepar cum ſanguine commodiſſimè moveri poſſe dicunt, cum ſanguinem venoſum non ab hepate ad inteſtina (quæ falſa antiquorum ſententia fuit) ſed verò ab inteſtinis ad hepar moveri, ſicque contrarium liquoris utriuſque motum minimè hîc dari, jam ſatis cognitum. Sed

Sed verò, præterquam quod dicta hæc probabili potius ratiocinationi, priſceque in hepar amori, quam Argumentis naturalibus atque demonſtrativis, qualia hic requiruntur, innitantur, nihil etiam habent quod reſpondeant

1. Quis Venarum Lactearum uſus?

2. Cur principium earum in inteſtinis?

3. Cur Valvulæ ita conſtitutæ, ut chyli ad inteſtina regreſſum impediant?

4. Cur omnes unà cum Chylo glandulas chyli accedant; nulla Hepar?

5. Cur Venæ Lacteæ magnæ conjungantur?

6. Quem in finem Chylus hic Venas ſubclavias intret? quæ omnia in corpore ipſo ad oculum demonſtrari poſſunt.

Sanguinis pars illa, quæ in totum haud inutilis, ad nutritionem tamen inepta, ex Arteriis, Venis ubique per anaſtomoſes junctis, Venam Cavam & Portæ ingreditur, ſicque, iis mediantibus, in *Hepar* & *Cor* reducitur, quo emendetur, iterumque coquatur.

Non ſolùm ſanguinem per venam cavam deferri dico *in cor*, ſed & per venam portæ in hepar: quod hiſce rationibus comprobabo.

1. *Hepar viſcerum omnium maximum:* non quod velim, principatum ejus à magnitudine debere, (vide cap. 2.) ſed quod naturam in microcoſmo vaſtum adeò corpus haud condidiſſe, æſtimem, niſi operationis alicujus inſignioris gratiâ.

2. *Vena ejus maxima, magno orificio prodiens, cor illicò accedit atque ingreditur.* Quæ neceſſi-

neceſſitas venam cavam ramis adeo numeroſis per hepar diſtribui, mox in cor ipſum adſcendere? ſiquidem ſanguinem reducere debuiſſet haud emendatum, truncus ipſius ſimiliter ac ille qui Arteriæ eſt aortæ, ſecundum corporis longitudinem ad cor potuiſſet aſtſcendere, hepate inſalutato, maximè cum vena portæ, circa hepar, vias ſanguinem totum à bile liberandi ſufficientes exhibeat. Sanguinem recipere debuit in hepate coctum, eundemque cordi adferre.

3. *Color rubicundus eſt.* Album quandoque id inveniri, pallidum, flavum, viride, benè ſcio, at morbis color is adſcribendus, minimè naturali conſtitutioni, in omni enim corpore perfectè ſano rubicundum reperitur. Quid mirum, hepar rubrum, ubi debilitatem incurrit, albedinem contrahere? nunquid facies rubra albeſcit corpore malè ſe habente? Quam facile iterum hepar bilem ſeparans colore flavo aut viridi tingitur? Notum quoque primis XX. aut XXX. à conceptione diebus hepar naturaliter album inveniri, nec rubedinem aſſumere, priuſquam ſanguis maternus (de quo recentiorum quidam longe alia proponunt) ad nutritionem partium jam conformatarum accedit, quod idem in ſpermaticis omnibus obtinet, ipſo etiam corde. Sed an exinde concludes, colorem rubrum hepati tantum accidere, nec proprium ipſi magis eſſe, quam eſt ipſis muſculis, qui tamen ſanguinem idcircò non conficiunt? Ad hæc reſpondeo, Sanguinem adfluentem adeò neceſſarium hìc, hepatique ita appropriari, ut ſine eo perfectum hepar dici nequeat. Quin & color

color, ſubſtantia, vaſorumque numerus diverſimode adeò, in muſculo & hepate ſe habent, ut nullo modo partes ſibi ſimiles dici mereantur. Et quid abſurdi in eo: *Muſculum ſanguificare*, cùm etiam cor ipſum Anatomicorum atque Philoſophorum Principibus, muſculus conſtituatur?

4. ***Sanguis maternus per venam umbilicalem Hepar prius infantis accedit quam Cor.*** Et valvulæ & ligaturæ ſanguinem arterioſum per arterias umbilicales à fœtu ad uterum, venoſum verò per venam umbilicalem ab utero ad fœtum, moveri, evidentiſſime demonſtrant. Sanguine verò materno an nutriatur fœtus, an vero humore externo, ſimiliter ac pullus nutritur in ovo, perinde hoc mihi eſt: cùm ſanguinem, ſive à matre proveniat, ſive à fœtu, prius hepar accedere conſtet, antequam cor ingrediatur.

5. ***Bilis à ſanguine in Hepate ſeparatur.*** Unuſquiſque enim novit, ſeparationem nullam ſine præviâ coctione fieri poſſe.

Ex his omnibus aliud colligere nequeo, quàm, ſanguinem refluum per venam portæ hepati adferri, ut in eo purificetur, adeoque aliquo modo coquatur, quo in opere ſuo, quod eſt perfectiorem reddere ſanguinem, cor ſublevetur; maximè, cum ob continuam, eamque neceſſariam pulſationem, non adeo diu in eo moram trahere ſanguis poſſit. Et hanc ob rationem etiam ſanguinem univerſum motu circulari moveri debere cenſeo.

In hepate confectus ſanguis modo cap. 8. tradito, *Venam cavam*, hinc *Cor* ipſum intrat.

Et

Et ſic Regium illud Hepar, tempore eo, quo tolluntur reges, poteſtate limitatâ uti poteſt, atque cum honore in regno ſuo permanere.

Sed quid cum melancholico *Splene*, qui multos ridere facit? Accuſatores hîc ſe offerunt plures, nec pauciores Excuſatores.

1. Excrementorum receptaculum Hippocrati Græcorum doctiſſimo neutiquam habitum fuiſſe, vel ex eo liquet, quod alterum Hepar Lienem dixerit.

2. Venarum arteriarumque inſignis numerus, adeoque ſpirituum vitalium abundantia, excrementa hîc colligi minimè permittunt.

3. Cavitate deſtituitur commodâ, quâ ſuccus melancholicus, fœculentus, recipi poſſit.

4. Quod ſi cavitatem hîc nullam requiri cenſeas, parenchyma ipſum denſum nimis eſt, nec poroſum ſatis, adeoque ad receptionem craſſi ejuſmodi humoris ineptum: qui etiam naturaliter nunquam in eo reperitur.

5. Vaſtum nimis viſcus eſt, quam ut vili ejuſmodi officio fungatur.

6. In demortuis hominibus, etiam quibus triſtitia mortis cauſa fuit, partium internarum examen inſtituenti Anatomico, nulla fere occurrit, quæ minus à ſtatu naturali receſſit Liene, Corde ſolo excepto, utpote etiam Spiritus vitales inſigniter adeò defendunt, ut minus aliis partibus afficiatur. Inteſtinis, Renibus, Veſicæ fellis, & Veſicæ urinariæ rarius hæc obtingunt.

Quis ergo ejus *uſus?* Humorem elaborat acidum, valdè neceſſarium, minimè excrementitium,

cum-

eumque ſanguini fermenti inſtar commiſcet, quo & perfectior evadat, & ad motum circularem aptior.

Humori huic materiam præbet, meo judicio, Sal ſanguinis, quo, ne corrumpatur, magnopere indiget. At verò ex cibo potuve ſal hoc cum proveniat, nunquam adeò purum eſt, quin ad perfectiorem ſtatum in corpore noſtro perduci neceſſe habeat. Hoc volo:

Supremus Regum Cor eſt, huic duo alii ſubjecti Hepar & Lien. (in gratiam Veterum ſimilitudine hac ut utar, concedatis quæſo) *Cor* Sanguinem efficit. *Hepar* coctionem repetit, bilemque ſeparat. *Lien* ex ſale ejus, vi inſitâ liquorem producit acidum, quem, ut fermentum, per Ramum ſplenicum venoſum, ſanguini miſcet, quo & perfectior fiat, & ad circulationem magis aptus. Excrementitium ſi quid hic ſeparetur, id omne per arteriam Cœliacam & Hæmorrhoidales ad inteſtina ablegat.

Quod ſi contradictorium alicui videatur ex ſale humorem provenire acidum, huic ſpiritum ſalis offerimus guſtandum.

Jam ante annos XVI. de uſu Lienis ſingularia quædam in lucem produxit Anatomicus ſummus *Fraciſcus Sylvius*. Cenſebat is, ſanguinem in ſolis ventriculis Cordis non perfici, nec eum à Corde per arterias ad partes omnes corporis deferri, ſolius nutritionis gratiâ, ſed verò in viſceribus reliquis aliquam quoque mutationem eum ſubire, *Lienem* ſpeciatim *ſanguinem arterioſum ulterius excoquere, atque ad gradum ſublimiorem perducere,*

cere, imo plus quam perficere: adeo ut quodammodo ſanguis fermenti naturam induat, & brevi tempore inſignem maſſæ portionem aceſcere queat. Eodem modo affirmat ſanguinem in liene magis ac magis excoctum vires ibi accipere, quibus refluus & debilitatus ſanguis refici, & cum chylo præparari poteſt, ut tanto facilius celeriuſque in ſanguinem convertatur. Rationes quas producit hæ ſunt:

1. Sanguinis multo majorem copiam Lien à Corde accipit, quam ad nutritionem indiget.

2. Nullam aliam per viam regredi is in Cor poteſt, quam per Venæ cavæ & portæ Ramos. Quæ enim de vaſe brevi hactenus tradita, ridiculis figmentis anumeranda cenſeo, uti in apertis cadaveribus ipſe & alii evidentiſſime demonſtrarunt.

3. Cùm ſanguis hic ſanguini refluo, & chylo ad Cor properanti continuò miſceatur, excrementum non debuit eſſe; ſic enim partes nobiles, totumque corpus, minime purgarentur, ſed magis læderentur.

4. Chimia jam dudum tales mutationes quotidie in naturâ contingere ipſum docuit.

Pars reliqua ſanguinis, corpori inutilis, adeoque excrementitia per *inteſtina*, *ureteres*, *poros cutis*, *&c.* expellitur; de quibus plura hîc addere haud neceſſarium. At vias novas aquoſas nunc deſcribere cogimur, in quas Anatomiæ ſtudioſi diu multumque inquiſiverunt.

Ductus Aquosi, Vasa Lymphatica *principium* ſumunt & ab Hepate, & præſertim ab artubus externis, ſuccumque liquidum acci-

accipiunt ab arteriis quibuſcum participant.

Ab Hepate qui proveniunt, Venam portæ amplectuntur, ſicque tortuosè glandulas chyli meſaraicas accedunt, ſimiliter ac illi qui à pedibus adſcendunt. Hinc aquam ſuam Venæ lacteæ magnæ exhibent, quæ, ut ſupra indicatum, chylum cordi adfert.

Quia brachiis originem habent venis ubique incumbunt atque accumbunt, uſque dum ad venam ſubclaviam pervenerint, quam eo circiter loco, quo vena lactea magna eam ingreditur, intrant, valvulâ ſingulari, circa introitum, inſtructi, ſicque omnes ſimul Lympham Cordi adferunt.

Lympha hæc *dulcis* eſt, neutiquam, ut urina, ſalſa.

Vaſa ipſa *tunicâ* conſtant ſubtiliſſimâ, unde ruptura eorum facilis.

Uſus eorum mihi videtur, lympham ſuperfluam ex arteriis ſuſcipere, & ad chyli glandulas, lacteamque venam deferre, quo ſic liquidior factus chylus per vias anguſtiores commodius moveri poſſit; hinc eandem ſanguini arterioſo reddere, quo partium humidarum nutritioni, calidarum vero refrigerationi atque humectationi inſerviat.

Clarius ut conſtet, quo modo jam dicta in Corpore noſtro fieri concipiam, hæc habe.

Cibus in Ventriculo convertitur in Chylum, huic pars potus ſeparata miſcetur. Mixtura hæc, per Glandulas chyli, Venamque lacteam magnam in Cor defertur, ubi in Sanguinem, arteriis mediantibus in totum corpus deferendum, mutatur.

Sangui-

Sanguinis hujus pars quævis partes corporis ejus temperamento convenientes nutrit, calida ſcil. calidas, ſicca ſiccas, humida humidas, &c. Quod hîc ineptum reduci debet, quo perficiatur. Ad hoc Venas cur minus ſufficientes, commodaſque vias dicamus, quarum officium ſcimus eſſe, ſanguinem non ſatis coctum ad Cor reducere; Ratio videtur, quod in vaſis ſemper permanens lympha ſanguinem tenuem nimis reddidiſſet, ſicque naturali conſiſtentiâ ac viribus privaſſet.

Ex omnibus hiſce clare & deſtincte propoſitis, ſatis liquet, quid ſit CIRCULATIO SANGUINIS: *Motus* nempe *continuus ſanguinis ex arteriis in Venam Cavam & Portæ, ad Hepar & Cor, ut in iis elaboretur ad nutritionem & vitam totius corporis.*

Ex ſubtiliſſimâ ſanguinis parte SPIRITUS producuntur, qui duplices ſunt:

1. *Vitales*, qui in Corde geniti Vitam corporis partibus adferunt.

2. *Animales*, qui ex vitalibus in cerebro elaborati ſenſum motumque corpori impertiunt.

Naturales eo tempore quo Circulatio ſanguinis inventa interiere.

Uſus Chirurgicus.

1. *Ductus Salivales*, quoties linguæ frenum diſſecandum, Vena Ranina aperienda, aut alius linguæ morbus manu Chirurgi curandus, glandulas eas parvas in quibus terminantur, reſpicere ſuadent,

ſuadent, ne, ſiquidem phlebotomo lædantur, ſalivatio continua exciretur.

Glandula quoque *magna Colli*, ex qua ductus hi originem trahunt, ubi inflammatione corripitur, Mercurii uſum non permittit, nam facillime hinc ſalivatio noxia excitari poſſet.

2. *Venæ Lacteæ, major, minoreſve*, ex contuſione aut Vulnere, tam graviter ſæpè afficiuntur, ut chylum ad Cor deferre nequeant: & licet vulnus optime & citſſime ſanaveris, æger tamen poſteà in phtiſin prolabitur, quam invitabilis mors ſequitur. Hæc veritas Chirurgum à multis defendet calumniis.

In pueris, imo & adultioribus, frequens Abdominis induratio atque inflatio, cujus Cauſæ glandularum meſaraicarum durities. Chylo hæc non niſi tenui ad Venam Lacteam magnam tranſitum concedit, undè caro muſculorum flaccefcit, corpus ponderoſum redditur atque laſſum, imò tandem febris & extabeſcentiæ iuducuntur. Externo hoc linimento abſque magno labore malum hoc tollere ſoleo.

R. Ung. althææ Compoſ. unc. j.
Arthanit.
Martiat. an. drachm. ij.
Ol. lilior. albor.
Chamomillæ an. drachm. iij.
M. F. *Linimentum*.

Internè hic valdè proſunt Rotulæ ſeq. toto curationis tempore maſticandæ.

R. Chalyb. præp.
Oc. cancr. præp. an. ſcrup. j.

Tart. vitriolat. drachm. ſ.
Lapid. prunell. gr. xvj.
Spec. aromatic. roſat. ſcrup. j.
Sacchar. alb. unc. ij.
M. F. ſ. a. *Rotulæ.*

Purgationes hoc in caſu non niſi Caſſiâ, Cremore Tartari, Syrupiſque laxantibus perficiuntur, fortiora enim purgantia glandulæ non ferunt.

3. Sanguis venæ ſectione depromptus ſæpius poſt aliquot horarum ſpatium valde ſiccus & omni ſero deſtitutus apparet, quod plerumque nimio ſuo calori aut aduſtioni adſcribitur. At vacillat maximè hæc ratio, quod ſi enim eodem die, eadem vena, aut etiam alia aperiatur iterum, in ſanguine educto ſeri magna ſatis copia reperietur. Cauſa adeoque vera in Motu ſanguinis circulari, imprimis verò in Vaſis Lymphaticis quærenda eſt, quæ tunc temporis ſerum & humiditatem attrahunt, & ſanguinem ſicciorem reddunt.

Sæpiſſime etiam evenit corpus humanum *tumidum turgidum* & *languidum* evadere: & tunc Medici meticuloſitas, nullis rationibus innitens, nonnunquam mala quædam prædicit: verum ſudoriferis interne & externe adhibitis brevi temporis ſpatio commodiſſime curari poſſunt. Cauſa hujus mali originem non habet ex intemperie atque debelitate illarum partium, quas Veteres, Nobiles appellarunt; Diſtingui etiam facilliмè ab Hydrope poſſunt, quem partes dictæ inducunt: licet enim Ægrotantes valde tardi & laſſi ſint, nulla tamen cordis anxietate premuntur, liberrime & ex amplo pectore reſpirant, & abdomen

non

non admodum intumeſcit. In facie & artubus materia aquea imprimis colligitur, & quod ſi digito comprimantur partes tumidæ, experientia docebit, partes tantopere non eſſe repletas, quam in vero hydrope: unde etiam inflationem hanc flatibus, veram cauſam ignorantes, adſcribere ſolent. *Vaſa Lymphatica* compreſſa, rupta, aut modo alio obſtructa, ſic ut naturalis lymphæ motus impediatur, malum hoc inducunt.

4. *Circulatio ſanguinis* humores omnes *venenatos pravoſque*, qui, vel à natura ipſa ejiciuntur, vel forinſecus adveniunt, primo ſtatim tempore, ope medicamentorum attrahentium, ex glandulis, ipſaque cute extrahi debere jubet, ne exiguo interjecto tempore ſanguis totus inficiatur, ipſumque Cor obruatur, ac vim patiatur. Satis hæc te docent, quam periculoſum ſit Venam ſecare, & Corpus purgare in Bubone peſtilenti atque Venereo, imo in vulneribus omnibus venenatis; quam contra neceſſarium ſit, ſudoriferorum attrahentiumque uſu, materiam peccantem educere: Ac propterea Circulationis ſanguinis doctrinam ſummæ utilitatis eſſe in arte Medicâ.

Cap. XV.

Diviſio Corporis Humani.

Corpus humanum commodiſſimè in *Ventres* & *Artus* dividitur.

Ventres tres ſunt

1. *Caput*, ſive Regio, aut cavitas ſuprema;

cui *Collum* additur, quod ejus fulcimentum eſt.
2. *Thorax*, ſive Regio media.
3. *Abdomen*, *Venter imus*, ſive Regio infima.
Artus ſunt *Manus* duæ, & *Pedes* totidem.

Uſus Chirurgicus.

Corpus hoc modo dividimus, ut inde ſciri poſſit, quem locum unaquæque corporis pars obſervare debeat: ſequentia ſi quis evolvat, omnia magis manifeſta evadent.

At tantus hîc partium omnium *Conſenſus*, tantaque concordia, ut nulla ſpecialiter conſiderari queat, non accedente conſideratione totius. Magnopere itaque erit neceſſarium, ut paucis hujus mutui conſenſus fundamenta aperiam.

1. In parte quavis requiritur *Temperies naturalis*. Hepate exiſtente calido nimis, Ventriculo nimis frigido, Cerebro nimis ſicco, &c. totum corpus male ſe habet.

2. *Numerus ſufficiens*, in manu ſi vel minimum officulum, tendo, arteriola, &c. deſit, operatio illico læditur.

3. *Magnitudo juſta.* Pes altero longior inceſſum moleſtum cauſat.

4. *Figura*, *Mollities*, *Craſſities*, imò *Color* ipſe, *naturalis*.

5. *Connexio* atque *Situs*, *conveniens*.

6. *Præſentia ſpirituum vitalium*, qui per arterias partibus omnibus adducuntur.

7. *Præſentia ſpirituum animalium*, qui per nervos adferuntur.

8. Sin-

8. Singularem etiam conſiderationem requirunt externe *Cutis*, integumentum univerſi corporis, interne *Dura mater*, velamentum Cerebri, Palati, Linguæ, Faucium, Pectoris, atque Imi Ventris.

9. Nutrimentum ut bene coquatur, adferatur & recipiatur, neceſſe eſt, ne defectus in partibus obſervetur.

FINIS LIBRI PRIMI, PARTIS TERTIÆ.

LIBER II

DE CAPITE:

Cap. I.

De Partibus Capitis externis.

Caput tanquam ſupremus ſui ipſius & ſexcentorum aliorum corporum Dominus ſe ipſum & alia corpora optime gubernat, cum optimo ſanitatis ſtatu conſtitutum & ſui officii cognitione ſit inſtructum: Sed miſerrima illi fruuntur conditione & alii cum ipſis, quibus arte compoſitum caput deeſt, quique nec ejus ſubſtantiam, nec figuram inquirunt neque cognoſcunt.

Figura ipſi ovalis eſt. Pars ſuperior *Vertex*, anterior *Frons*, poſtica *Occiput*, lateralis *Tempora*, reliqua *Facies* dicitur: & partibus conſtat ſequentibus.

Primò *Cutis* apparet, quæ variis in locis *Pilis*, ubique vero *Cuticula* prædita eſt.

Deinde ſequuntur *Membrana Carnoſa*, & *Pericranium*. Originem hoc debet ſuam Duræ meningi,

ningi, per ſuturas cranii exeunti, ſicque primò Cranium, & porro oſſa reliqua omnia inveſtienti.

Anatomici paulo curioſiores demonſtrant pericranii hoc eſſe duplex: exterius, quod antiquum retinet nomen; interius, quod *Perioſtium* appellatur.

Oſſa quæ hiſce membranis ſubjacent primò in *Cranium* & *Maxillas*, & deinde alias partes dividemus.

CRANIUM octo componitur Oſſibus, *ſuturis* propriis atque communibus conjunctis.

Suturæ propriæ *veræ* ſunt aut *ſpuriæ*.

Veræ tres ſunt

1. *Coronalis*.
2. *Sagittalis*.
3. *Lambdoidea*.

Spuriæ ſunt oſſium temporalium ſuturæ duæ *Squamoſæ*.

Communes tres itidem ſunt,

1. *Frontalis*.
2. *Sphœnodea*.
3. *Ethmoidea*.

Oſſa ipſa, foraminibus, cavitatibuſque variis, ad tranſitum Aëris, Venarum, Arteriarum, & Nervorum, prædita, *octo* ſunt

1. *Os Frontis*, in pueris ſemper, in adultis aliquando, uſque ad radicem narium ope ſuturæ ſagittalis diviſum eſt.

2. 3. *Oſſa Syncipitis*, ſive *bregmatis*.

4. 5. *Oſſa Temporum*, ſive *petroſa*.

6. *Os Lambdoideum*, ſive *occipitis*.

7. *Os Sphœnoides*, ſive *cuneiforme*.

8. *Os Ethmoides*, ſive *cribroſum*.

Muſculi Frontis duo ſunt Attollentes, *Occipitis* duo Deprimentes.

Maxillæ harmoniis variis ita conjunctis oſſibus conſtant, ut in adultis corporibus unicum quaſi os repræſentent. Superior una eſt, altera inferior.

Superior ex XI. componitur oſſibus, ex quibus in utroque latere quinque ſunt, undecimum impar eſt in medio collocatum.

1. 2. *Os Zygomaticum*, orbitæ oculi inferiorem partem, & apophyſi ſua os jugale ſive zygoma conſtituit.

3. 4. *Os Lachrymale*, oculi canthum internum efficiens, foramine ad nares deſcendente, præditum eſt.

5. 6. *Os Maxillare*, oſſium omnium maximum eſt, maxillam conſtituentium.

7. 8. *Os Naſi*, quinque cartilaginibus unitis in fine gaudet.

9. 10. *Os Palati.*

11. *Vomer.* Os ſpeciale ſupra palatum naſi interſtitium ſuſtentans, per harmoniam eidem conjungitur.

Maxilla ſuperior non niſi cum capite movetur, muſculis adeoque propriis nequaquam indigebat.

Maxilla inferior (quæ plerumque ad annum octavum uſque in anteriori parte diviſa, & poſtea tam arcte unita eſt, ut unicum tantum os conſtituere videatur) duos habet proceſſus, & in iis mediocrem cavitatem, venis arteriis, nervis, & ipſi maxillæ & dentibus dicatam, nam hinc nutrimentum,

rum, & dentes ſenſum accipiunt. Nervorum rami circa mentum per foramen exiguum maxillæ iterum egrediuntur, & labiorum muſculos intrant.

Movetur ſex *muſculorum* paribus, qui ſunt

1. *Pterygoideus internus.* } attollentes.
2. *Digaſtricus.* }
3. *Latus* deprimens.
4. *Pterygoideus externus* ad anteriora ducens.
5. *Maſſeter.*
6. *Muſculus Temporalis.*

Muſculus hic hoc peculiare habet, quòd pericranio inveſtiatur, quo oſſa ſubjecta temporalia omnino deſtituuntur, quod nuſquam in aliis corporis partibus contingit. Verum hujus rei rationem, nemo hactenus, quod ſciam, ſcriptis mandavit: nam quæcunque hac de re ab aliis obiter traduntur, adeo ſunt futilia, ut veritatis ſtudioſo minime ſatisfacere valeant. Attamen nuper Jobus Mekeranus Ordinarius hujus urbis Chirurgus, in hac arte dexterrimus atque exercitatiſſimus in epiſtola quadam ſingulare quid, ad hanc rem ſpectans, communicavit, quam hiſce addere non pigebit, uſque dum ipſe ſuas obſervationes (quarum jam aliquam partem vidi) in lucem ediderit.

PAULO BARBETTE

Medico Amſtelodamenſi

Celeberrimo.

MI DOMINE,

Nunquam perfecta ſatis Chirurgiæ & Medicinæ navigatio, in qua juxta Medicorum peritiſſimos ad proximorum ſalutem tanquam piſciculi noſtris cymbis & naviculis fluctibus innatamus, in profuditate ſua multas variaſque incognitas rupes, atque inſulas quaſi nebulis obtectas habet.

Scopuli profecto ſubinde ejuſmodi reperiuntur, quos non tantum ſine alliſione non præt
ernavigamus; ſed quibus tanquam ignari & ſuperbi firmiter adhæremus: & ipſos licet forte fortuna ſuperemus, negligentiæ noſtræ culpa evenit, quod deinde tali cognitione non imbuamur, qua eoſdem evitare valeamus. Ad occultas haſce inſulas quod attinet, quæ ad omnium noſtrorum honorem tanquam in crepuſculo adhuc latent, & ſe ad ægrorum ſalutem ſubinde produnt, à quibuſdam qui ultra id quod ſciunt, nihil ſcire deſiderant, data opera & contumelioſe prætern avigantur, quaſi ars ad perfectionem nihil amplius exigeret; quod ſane contrarium eſt aureæ iſti regulæ, quam quotidie optimus & bonus ille Senex Guido in ore habebat, nempe, *artem crebra additione ſuppleri.* Si forte contingat, artis amantem oculos in ſalutem, & com-

commune omnibus bonum intentos habere, & ipſum ſumma ope niti, ut has occultas inſulas detegat & mundo aliquid certi verive demonſtret, omnis ejus labor ludibrio, progreſſus contemptui, veraque ejus intentio pro falſa habetur. Non alium habuit ſucceſſum effoſſa circulationis ſanguinis fodina, cujus nuper veritatem ſemper indefeſſus & doctiſſimus Dominus Johan. Anton. vander Linden ex ſacra pagina confirmavit, cum in abdicatione Rectoratus Magnifici hæc verba ex ultimo capite Eccleſiaſtæ (*Et diſrumpitur rota ad ciſternam*) erudite & ſapienter tanquam Anatomicus Sacer, in ſua membra diſſecaret, & ex iis ſanguinis circulationem evidenter demonſtraret. Quam acriter præterea contra *Ductus Chyliferos* & *Ductus ſalivales*, nec non alia egregie inventa diſputatum eſt?

Attamen mi Domine, licet quam plurimi calamum atramento humectare ſubterfugiant, hac in parte nunquam deero, & tibi manifeſte declarabo, etiamſi totus ſe in riſum effunderet mundus, quo fœtu fuerim gravidus qualemque produxerim, cum nuper in Medicorum corona, uti ante aliquot tibi dies indicavi, hanc quæſtionem moverem, ſcilicet, quare oſſa, quæ muſculis temporalibus ſubjacent, pericranio, uti alia oſſa, non ſint tecta neque inveſtita.

Hæc inſula quaſi nebulis undique obtecta jam elapſo aliquo temporis ſpatio ante oculos hæſit, & ſummis viribus eam detegere ſemper ſtudui: ſed omnibus jam probe conſideratis, vix ac ne vix quidem propter brevia & immenſas Syrtes in littus

appellere poteram, & niſi me vellem ad ludibrium uſque periculo objicere, neceſſe habebam me cum navicula in tutiſſimum ſinum recipere: nam nemo omnium ſcriptorum, quod tibi eſt notiſſimum, unquam hanc lineam deſcripſit, ad quam hoc in caſu noſter curſus ſit dirigendus. Verum cum mihi ſexto Januarii 1654. ab ampliſſimo ſenatu hujus urbis eſſet demandatum aperire cranium cadaveris Petri Jacobi fabri murarii, tunc temporis mea opinio, qua hactenus fueram gravidus, ſatis ſuperque confirmata eſt: nam quamprimum inſignem in ſuperiori parte cranii depreſſionem obſervaveram, ſimul etiam magnam concreti ſanguinis maſſam inveni, qui partim per aures effluxerat, & partim meatum auditorium obſederat. Deinde vehementi deſiderio viam cognoſcendi tenebar, per quam ſanguis in meatum auditorium deſcenderat: Hanc cum accurate inveſtigabam, ſimul etiam rationem & cauſam detexi, quare pericranium hoc loco muſculos, temporales tegat, minime vero os ipſis ſubjectum.

Primo ſententiam & reſponſionem (quam dederat Celeberrimus & experientiſſimus Dn. Tulpius Conſul Amſtelodamenſis ad quæſtionem propoſitam, *Unde ſcilicet hic eſſet Sanguis, qui ſæpiſſime in vulneribus capitis per aures effluit*) veram & opportunam inveni: nam expertus ſum quemadmodum Nobiliſſ. Conſul jam mihi affirmaverat, ſanguinem à ſuperiori capitis parte inter cranium & pericranium deſcendiſſe, atque ita ſpatium, quod eſt intra os parietale & petroſum intraſſe, inde vero tanquam per cribrum in

meatum

meatum auditorium ulterius tranſcolatum eſſe. Deinde in hac demonſtratione os petroſum magna diſtantia ab oſſe parietali remotum inveni, adeo ut eo loco ubi oſſa à ſe invicem receſſerant motus notaretur, incipiens ab oſſe petroſo & in parietale deſinens, ubi tum in oſſe jugali dentata quædam ſymphyſis ab interiori parte callo obſita (uti liquet in omni Articulatione) illiſionem impediens conſpicitur.

Ex his ita ſe habentibus concludi poteſt, quod pericranium, ſi os muſculis temporalibus ſubjectum inveſtiiſſet, ſine ulla dubitatione tum etiam ſe inter os petroſum demiſiſſet, verum ex ejus motu & illiſione in maſticando, loquendo, & alia quavis motione ſemper intolerabilem dolorem percepiſſet. Jam habes mi Domine, prout excogitare potui, ulterius pergere ſperans, rationem ad quæſtionem propoſitam, ſed non ſatis maturam; & in qua, licet eam acerrimum tuum judicium non improbaverit, acquieſcere non poterit, ſed magis ac magis in luminis oras protrahet. Hinc ſi fructum & utilitatem colligas, eam & homini curioſo impertiri ne dedigneris. Interim te omnipotenti Deo commendo, qui tuum ingenium cultrumque Anatomicum acuat, & denique te ipſum ad magni ſui nominis gloriam, ad miſerrime afflictorum ſalutem, ad ædificationem artis, & commune Republicæ bonum dirigat.

Bene vale.

Hanc epiſtolam Belgico Idiomate conſcriptam, & omni verborum lautitia exornatam noſtra interpre-

terpretationi addere magnopere neceſſarium duximus: fateor enim lectorem, ex ipſiſſimis auctoris verbis, facilius & clarius ejus mentem percepturum.

Aen den Heer
PAULUS BERBETTE,
vermaert Genees-meeſter
tot Amſterdam.

MYN HEER,

De noyt voltrocken genees- en heelvaert, waer op en waer in wy, benevens de Genees-meeſteren, tot geſont-maeckinge van onſe even-naeſten, als kleyne viſſen weemelen, en met kleyne bootjens dobberen en drijven, heeft in haer diepte veele, verſcheydene onwetende klippen, en benevelde heyl-landen.

Klippen, waer op wy dickwils, niet alleen hortende overheen-ſlooten; maer als hoovee[illegible]ige en onwetende blyven ſitten: en al is'et, dat wy by geval, daer af raecken; ſoo en hebben wy niet, veel minder, door onſe onachtſaemheydt, en ſoecken wy niet de kenniſſe te bekoomen, om deſelve naederhandt te myden. Wat aengaet de benevelde heyl-landen, die in een ſcheemer-lucht, tot onſer aller eer, hangen, en tot heyl der gebreeckelingen haer op doen: die werden van ſommige ſmaedelijck, en niet begeerlijck om iets meer te weten, moet-

moetwillens,met een en ſoodanige verac'ting, dat het niet noodigh en is, de konſt iets meer by te ſetten,voorby geſeylt:ſtrijdende regel-recht tegens den gouden regel van de oude en goede Vader Guido, *die te recht geſeydt heeft:* Dat de konſte by toedoeninge wert volmaeckt. *Gebeurt het dat een konſtbeminner, ſterrende op het doel van geſontheydt, tot een algemene welvaren, de beneveldc plaetſen te bekoomen, ende de wereldt iets waerachtigs ſoeckt op te doen: die, ſeg ick, werd ſijn opdoening beſpot, ſijn voortgang veracht, en ſijn ware bereickinge nauwlijcks aengenomen. Soo is't et gegaen, met de opgedelfde mijne van de wonderbaerlijcke* omme-treck des Bloeds, *welcker waerheydt onlangs, door de noyt-vermoeyde letter-ploeger, en nimmer ruſtende hoogh geleerde Heer* Ioan. Antonides van der Linden, *door de heylige blaeden is bekrachtight, wanneer hy het laetſte hooft-ſtuck des Predikers, op het af-leggen van ſijn groot School-regeerſchap,ter handt nam ende den ommetreck des bloedts op de woorden*, ende het Rad verbreekt aen de Born-put, *ſeer wijs en geleerdelijck, als een heylige Ontleeder, heeft ontleet en beweeſen. Wat en ſijn'er niet tegens de* Gijl-dragende buys, *en nu tegens de* Quijl-vaten *ſtrijdt-redenen geweeſt? als tegens meer fraeye op-doeningen?*

Niet-te-min, mijn Heer, ſoo en ſal ick om het laetſte, dat meenich ſijn pen uyt den incktkooker houd, niet achter blijven U E. *bekent te maecken, al ſou de gantſche werelt lachen, met wat een vrucht ick lange ſwanger ben gegaen, en wat voor een maeckſel ick bekome, en ten voorſchijn hebbe*

hebbe gebracht, op de voorſtellinge, eertijts eenige Genees-heeren, en U E. *onlangs voorgedragen, te weten, waerom het gebeente, onder de Slaep-ſpieren, met geen Pan-vlies (gelijck andere gebeenten) en is verſien en bekleedt.*

Dit benevelt heyl-landt heeft my lange in 't oogh gehangen, en doen trachten 't ſelve eens naer mijn vermogen te ontdecken: maer na veel overſlaghs en beroeyde ick nauwlijcks de ſtrant, of ick ſagh dat daer, om de groote barningh die ſeer fel den oever beliep, geen aenkomen en was, ofte men moeſt, om den inham te bevaren, ſich tot beſpottinge in groot gevaer ſetten: want noyt Schrijver, mijns wetens, en gelijck U E. *bekent is, de ſtreeck, waer op men zeylen moeſt, beſchreven heeft. Efter toen my, op den 6. van Louwmaend, in 't Jaer 1654. door de* E. E. *Heeren van den Gerechte, 't hooft van 't doode lichaem van eenen Pieter Jacobſz. Metſelaer te openen belaſt was, ſoo hebbe ick in 't opdoen een verſterckinge in mijn ſwanger-gaende gevoelen gekregen: want ſoo haeſt en vernam ick niet een groote inwijckinge in 't bovenſte van 't Beckeneel, ofte met een dede hem op een hoop geronnen bloedt, ſoo uyt ſijn oor gevloeyt, als in de gangh der ſelver ontbouwende: waer na happigh en greetigh zijnde de wegh op te ſpooren, en te weten, hoe 't bloet in den ingangh van 't oor was gevallen, ſie, mijn Heer, om dat juyſt te bekomen, bequam ick met een, waerom 't Panne-vlies over de Slaep-ſpieren, en niet onder deſelve heen en ſchiet, om 't onder gelegen gebeente te bedecken.*

Eerſt,

Eerſt, bevon ick 't gevoelen, en d'antwoort van den vermaerden ende hoogh-ervaren Heer Borgermeeſter Nicolaes Tulp , *op een voorgeſtelde vraegh,* waer't bloed in Hooft-quetſinge,dat dickwils ter oor uytvloeyd, van daen quam ? *rijp , en waerachtigh te zijn : want ick bevon , gelijck, als my de Ed. Heer Borgermeeſter hadde geſeyt , dat het bloedt van boven nederwaerts tuſſchen 't Beckeneel en ſijn Vlies was geſackt , en met een tuſſchen het Wande- en Steen-been ingeſypelt tot op den gangh van 't Oor , waer door een kleynſingh, als door een ſeef , tot in en uyt de gangh was geſchiedt , en merckelijck veel bloedts had door gekleynſt en ontlaſt. Ten anderen , bevond ick in die vertooninge , dat het Steen-been merckelijck van het Wand-been was geweecken , waer by een bewegingh en roerlijckheyt van't voornoemde Steen-been tot in het Jucke-been wiert vermerckt, in welck Juck-been hem een getande ſamen-voegingh van binnen met een eeltigh lichaem (gelijck a's in een gelitje) om 't aenhorten te beletten, ſich vertoont.*

Waer uyt, dit ſoo zijnde, te beſluyten is: ſoo het Panne-vlies ſich hadde gedooken onder de Slaep-ſpier, om daer 't gebeente te bedecken ; ſoo ſoude het ongetwijffelt met een geſchooten hebben tuſſchen het Steen-been in , van wiens bewegingh , 't zy in 't knauwen , ſpreecken , als in andere beroeringe , 't Panne-vlies bevoeligh zijnde , geſtadigh tot onverdragelijck lijden ſoude gewreven, gedruckt en geplaeght worden. Hier hebt ghy , mijn Heer, ſoo verre ick bekomen hebbe , doch hope daer

op

op noch verder te gaen, de rauwe redenen van de voorgeſtelde vraegh, vertrouwe dat U E *doordringende vernuft het daer by niet en ſal laten, om het aengewezene heyl-landt verder op te doen: ſoo* U E. *eenige vruchten daer van bekomt, wilt een nieuwsgierige mededeelen: ondertuſſchen beveel ick* U E. *den Alderhooghſten, die* U E. *vernuft, en* U E. *ontleet-mes wil ſcherpen,* U E. *pen wil ſtuuren, ter eeren van ſijn groote Naem, tot heyl en geneſinge der gebreeckelingen, tot opbouwinge en volmaeckheyt van de konſt, en ten laetſten tot welſtandt van 't Gemeene-beſt.*

Leef geſondt.

Sententia hæc judicioſa ſatis eſt & admodum probabilis; nam in cadaverum craniis os Temporum ſuperius mobile eſt, ut & inferius; & in ſutura oſſis Zygomatici cartilago conſpicitur, quæ in omni articulo eſt ſumme neceſſaria. Fateor equidem motum hunc eſſe exiguum, ſed major, meo judicio non requirebatur, quam qui ſufficeret, ad humoribus craſſis, à cauſis internis & externis in meatu auditorio aliquando collectis, exitum præbendum, & cerebrum & aures à multis variiſque incommodis liberandas. Tandem tempus & diligentia hac in re nobis aliquid luminis afferet.

Utraque maxilla armis neceſſariis inſtructa eſt, quæ Dentes appellantur.

In viris plerumque *triginta duo*, & in fœminis *viginti octo* conſpiciuntur.

Qua-

Quatuor *Primores*, ſive *Inciſores*.

Duo *Canini*, ſive *Oculares*.

Reliqui omnes *Maxillares* ſive *Molares* dicuntur.

Poſt annum 30. 40. aut 80. cum dolore ſæpe duo adhuc in extremo maxillæ prodeunt, quos quidam *Morum*, ac *Sapientiæ* dentes nuncupant, alii *Serotinos*.

Antequam ad Muſculos reliquos Capitis progrediamur, partes nonnullas, quarum necdum facta eſt mentio, deſcribere neceſſarium ducimus, ſunt hæ, *Oculus*, *Auris*, *Naſus*, *Os*.

OCULUS quem palpebræ, integumenta nempe membranoſa, anterius cartilaginea atque piloſa, ab externis injuriis defendunt, duplici gaudet *Cantho*, ſive *angulo*.

In quovis angulo *Glandula* reſidet: harum quæ eſt in cantho minori externo, inſignis ſatis eſt, dura & alba: quæ in cantho majori interno, minor eſt, mollis, rubra, *punctumque lachrymale* tegens.

Tunicæ quatuor humores tres continent.

Una ipſi cum palpebris communis eſt, à pericranio producta, diciturque *Conjunctiva* ſive *adnata*.

Reliquæ tres propriæ ſunt, enumeranturque

1. *Cornea*, à dura meninge proveniens:

2. *Uvea*, ex tenui. Hæc modò ſe dilatans, modò ſe iterum contrahens, *pupillam* conſtituit, oram exhibens variegatam quæ *Iris* dici ſolet.

3. *Retina*, ex Cerebro ipſo, vel potius Nervo opti-

optico; Hæc ulterius procedens in *araneam* mutatur.

Tribus hiſce quarta addi poteſt, *Vitrea*, à multis male omiſſa.

Humores Oculi ſunt

1. *Aqueus.*
2. *Cryſtallinus.*
3. *Vitreus.*

Secundum nervorum par ſpiritus ipſi adfert ad viſum, Tertium vero ad motum.

Arteriæ Carotidis internæ & *externæ Rami* ſanguinem adducunt nutritium: deinde ſanguinem ſuperfluum *Venæ Jugulares internæ externæque* reducunt.

Reliquum oculi Adeps & Muſculi conſtituunt.

Adeps ad calefactionem, humectationem, melioremque motum conferens, hic copioſus valde, vaſis muſculiſque paſſim interjectus.

Muſculos *palpebræ* quatuor accepit,

Unum *Rectum*,

Tres *Orbiculares*.

Oculus ipſe ſex, quorum IV. recti ſunt

1. *Attollens* ſ. *Superbus.*
2. *Deprimens* ſ. *Humilis.*
3. *Adducens* ſ. *bibitorius*, aut *Lectorius.*
4. *Abducens* ſ. *indignatorius.*

Duo obliqui, qui *Amatorii* dicuntur: horum

1. *Obliquus internus* ſ. *Trochlearis*, quia trochleam tranſit.
2. *Obliquus externus.*

Auris *externa cartilaginoſa* oſſi petroſo eſt unita.

Mem-

Membranâ gaudet admodum ſenſili; à parte etiam poſticâ *Glandulis* nonnullis, ad quas humores ſuperfluos Caput ablegat.

Vaſa accipit ab externa internave jugulari atque carotide: *Nervos* à cervicis nervorum ſecundo pari, nervorum item cerebri pari ſexto.

Pinguedo hîc fere nulla, exiguum quid inferius in lobo conſpicitur.

Muſculos quatuor accepit, quorum tres priores ipſi cum aliis partibus communes ſunt, quartus proprius eſt.

1. eſt *Antrorſum ducens.*
2. *Retrorſum ducens.*
3. *Quadratus, deorſum trahens.*
4. *Tripartitus, attollens.*

Auris interna ad ſonum *Cavitates* accepit quatuor, ad tutelam verò & firmitatem *Oſſicula* totidem:

Cavitates ſunt

1. *Meatus auditorius*, cujus extremum claudit membrana tenuis, valida & fortis, quæ *Tympanum* aut *membrana Tympani* dicitur.
2. *Tympanum.*
3. *Labyrinthus.*
4. *Cochlea.*

Oſſicula, ejuſdem magnitudinis in infantibus, cujus in adultis: ſunt

1. *Malleus.*
2. *Incus.*
3. *Stapes.*
4. *Os orbiculare.*

Vir Nobilis *Ludovicus de Bils*, naturali inclinatione

natione ad ſummum hujus artis culmen evectus, in ſpeciali tractatu docet, Os petroſum (quod hactenus, ob inſignem craſſitiem, ſoliditatemque, oſſa hæc auditûs, aliaque ejus organa naturali in ſitu ſpectare deſideranti, obſtaculum maximum fuit) non conſtare ex oſſe unico, ſed verò ex quatuor partibus per harmonias junctis, quæ facillime abſque cœlo & ſerra ſeparari poſſunt.

Muſculi hîc duo: *Unus* meatui auditorio connectitur, *alter* malleolo.

NASUS *cuticulâ*, *cute*, *muſculis*, & *perioſtio* tectus, *foramina* accepit duo, *ſepto* cartilagineo ſeparata. Unumquodque horum iterum in *illud*, quod ad os ethmoides adſcendit, & *aliud*, quod ſupra palatum ad oris poſteriora ſe extendit, dividitur.

Latera ejus *Alæ* vocantur ſ. *pinnæ*. Pars carnea inferior carnea columna appellatur.

Membrana interius veſtiuntur tenui, valde ſenſili, à dura meninge originem accipiente, & hanc Naſus, Os, Palatum, Lingua, Larynx, Gula, ipſeque Ventriculus, communem habent.

Oſſium eum componentium varia & ſpongioſa ſunt, *carunculis* repleta, ne præter voluntatem mucus exſtillet.

Arteriæ à Carotidibus nutrimentum ipſi præbent; *Venæ* à jugularibus ſanguinem non ſatis coctum revehunt. *Nervi* à pari primo ſecundum noſtrum ordinem inſerviunt odoratui, ut illi qui à pari quinto tactui.

Pinguedo hic nulla conſpicitur: ejus oſſa jam ſupra enumeravimus: hoſce habet muſculos.

1, 2, *De-*

1 2. *Deprimentes.*

3, 4. *Dilatantes.*

5. 6. *Conſtringentes.*

Naſutis duo alii accedunt, quos *Aperientes* dicimus.

Os, tanquam janua aëris, loquelæ, & nutrimenti *Labia* duo accepit; laterales ejus partes *Genæ* vocantur, uti pars inferior *Mentum* dicitur.

Labia duos acceperunt *Muſculos*, maxillæ *communes.*

1. *Quadratum* ſive retrorſum trahentem. In aliis fit hæc actio à Zygomatico.

2. *Buccinatorem.*

Superiori Labio Muſculi duo dati ſunt *proprii*

1. *Surſum* trahens.

2. *Deorſum* movens.

Inferiori unicus tantum datus *Deorſum trahens.*

Labio utrique communes ſunt

1. *Oblique ſurſum trahens.*

2. *Oblique deorſum trahens.*

3. *Sphincter, oris conſtrictor, ſ. orbicularis.*

Oris partes interiores ſunt *Dentes*, *Gingiva*, *Palatum*, *Uvula*, *Lingua*, & *Os hyoides.*

De Dentibus egimus.

Giniva nihil habet conſideratione dignum.

Palatum membranâ conſtat ſenſili, Ventriculo communi, à durâ meninge originem ducente.

Uvula teres corpuſculum, ligamentis gaudet duobus, totidemque muſculis, at valdè ſubtilibus.

LIN-

Lingua (tanquam gladius honorem noſtrum aut bene aut male ſcindens, pro ut à puris aut impuris ſpiritibus movetur) poſterius Laringi, oſſi Hyoidi, faucibus, & tonſillis cohæret, anterius membranoſo cuidam, at robuſto corpori, cujus extremum *frænum linguæ* conſtituit.

Frœno utrinque adjacet *Glandula*, *Ranina* dicta, à vaſis vicinis.

Venas aſſumit duas, *Raninas* dictas, à jugularibus, *Arterias* duas à Temporalibus, *Nervos* duos magnos à pari ſeptimo, varios itidem minores à pari quarto & quinto.

Pinguedine caret.

Muſculi ipſius ſunt

1. *Genioglоſſus*, ſive antrorſum ducens.
2. *Stylogloſſus* ſive ſurſum trahens.
3. *Myloglоſſus* ſive oblique ſurſum ducens.
4. *Baſigloſſus* ſive recta introrſum ducens.
5. *Ceratogloſſus* ſive deorſum trahens.

Os Hyoides, Muſculorum ligamentorumque ope proceſſui ſtyloideo oſſium Temporum, Cartilaginique ſcutiformi laryngis, connexum, ex quinque oſſibus unitis componitur. Horum medium, quod maximum, *Baſis linguæ* dictum, cartilagineas productiones duas habet, ſæpius in os degenerantes.

Muſculis præditum utroque latera quatuor.

1. *Geniohyoides* ſive recta ſurſum elevans.
2. *Sternohyoides* ſive recta deorſum ducens.
3. *Styloceratohyoides* ſive oblique ſurſum ducens.
4. *Coracohyoides* ſive oblique deorſum ducens.

Partes

Partes hæ omnes exter[illegible] *Capitis* ſunt, quod vel ſolum movetur *muſculis* propriis, vel unà cum collo muſculis Cervicis. De his infra agetur. *Proprii* ſunt

1. *Flectens*, annuens.
2. *Splenius*, abnuens, caput concutiens.
3. *Complexus*, Splenii ſocius.
4. 5. *Obliqui*, oblique retrorſum trahentes.
6. 7. *Recti*, recta retrorſum trahentes.

Uſus Chirurgicus.

Ex capite quam plurimi, tum interni, tum externi morbi originem ducunt: nam ædificii tecto non admodum diſſimilis eſt, quod totius ædificii vaporem recipit; qui deindè in Catharrum mutatus ad inferiores partes defluit, *dolorem* & *paralyſin* excitans in artubus; *inflammationem* in oculis, faucibus, &c. *Dyſpnœam* in pectore; *Chylificationem* imminutam in ventriculo; *Diarrhœam*, *Cœliacam*, *&c.* in inteſtinis. Externorum quidam jam nobis conſiderandi, Interni enim ad Medicum pertinent.

1. Frequens in Capite PORRIGO, aliis *Achor*, aut *Favus* dicta; cruſtoſa nempe ſcabies, in adultis æque ac junioribus occurrens. Craſſities harum cruſtarum ſæpe magna, nonnunquam etiam humiditas quædam conjuncta, & pruritum inſignem, fœtoremque excitans.

Cauſa pituita ſalſa eſt. *Pertinax* fere malum, & facile rediens.

Curatio ut plurimum ſolet peragi fortiori pur-

 gatione,

gatione, venæſectione, ſudoris provocatione, ſalivatione, inunctione, capillorum evulſione; at nullo horum mediorum adhibito, ſolo hoc lixivio ſæpius morbum huuc curavi.

R. Cineres, Belgis dictos *Wiedaſch*, & cum Vino Gall. albo Lixivium q. v. moderatæ acrimoniæ, in hujus pintis ij. decoquantur,

Fol. Majoran.

Abrotan. an. M. ij.

Capill. Vener. M. j. ſ.

Flor. roſar. rubr. P. iij. Mſ.

Lavetur eo Caput bis terve quavis ſeptimanâ, calidè, hinc ſiccetur benè linteis calidis. Et paucarum ſeptimanarum ſpatio curabitur æger. Poſſe tamen nonnunquam & leniora purgantia uſurpari, facile concedo.

2. In *Hydrocephalo*, *Catharriſque* gravioribus ſummo cum ſucceſſu fonticulus excitari poteſt in nucha, eo quod ſinus duræ meningis eo circiter loco Venæ jugulari jungantur: in pueris maxime, in quibus inſigniter ſæpius ſuturæ dehiſcunt.

3. *Pinguia* caput non fert, propterea quod non multis muſculis tectum ſit.

4. In Cranio materia nonnunquam locis variis colligitur lenta, quæ ſi phlegmagogis externiſque diſſipantibus non tollatur, duritiem ſummam temporis ſucceſſu acquirit, imò, augmentatione inſuper accedente, *Cornu* perfectum exhibet, non niſi per Chirurgam tollendum.

5. Ex Cranio & Abſceſſus alii procedunt, qui, quam-

quamvis ad ſteatomata, atheromata atque melicerides pertineant, in Capite ſpeciatim, *Teſtudines*, *Talpæ Topinariæ* & *Nattæ* dicuntur. Curationis hi ſpem fere nullam exhibent; os ipſum graviter ubi corruptum: filo alias tolli poſſunt, aut, quod præſtat, ferro, cum media alia ferè reſpuant. Modus ferro eos auferendi hic eſt. Diſſectâ Cute in formam crucis, veſicula eximatur, hinc ſeparato pericranio, ſcalpro cranium tollatur uſque ad partem ſanam, inſpergatur pulvis adſtringens, mox cutis iterum conſolidetur, quæ ſi laxior juſto fuerit, particula ejus aliqua auferri poteſt, quamvis id fieri raro neceſſarium, cum ſatis curationis tempore corrugetur.

6. *Suturæ Cranii* ſi nimium dehiſcant, cerebrum valde debilitant; ſi nimis ſtricte uniantur, capitis dolorem movent. Ipſis in ſuturis trepanizationem æque tuto ſe inſtituiſſe, ac extra eas, Chirurgi exercitati teſtantur.

7. *Muſculi Capitis* ab aliis diverſi nihil inferunt, præterquam quod vulnus aut contuſionem muſculi Temporalis facile convulſio ſequatur; Imo nec per tranſverſum diſſecari debet, ne os diſtorqueatur.

8. *Dentes* cum nec membranis, nec nervis præditi ſint, inſenſiles omnino ſunt, ſed vero qui iis tribuitur *Dolor* membranis, præſepiola eorum inveſtientibus, adſcribi debet, utpote per quas nervi varii diſtribuuntur; *Cauſæ* tamen hoc in caſu diverſæ, bene diſtinguendæ, occurrunt 1. nempe, Intemperies calida. 2. Intemperies frigida. 3. Humor acris. 4. Continui ſolutio.

In *Intemperie calida* Venæſectio atque Purgatio valdè neceſſariæ: Cucurbitulæ cervici & ſcapulis applicantur; Apophlegmatiſmis atque Errhinis caput purgatur. In principio hæc Aqua, ore detenta, multum præſtat.

R. Rad. torment. unc. j.
Fol. Verben. M. j. ſ.
Flor. balauſt. P. ij.
Nuc. cupreſſ. drachm. ij.
Santal. rubr. drachm. iij.
Scoriæ ferr. drachm. j.
Vitriol. ſcrup. ij.
Acet. roſar. unc. ij.
Coq. ex Vino rubro ſtipt. q. ſ.
& colat. libr. j ſ. detur uſui.

Fluxu ſedato reliquum Collutione ſeq. diſſipamus.

R. Rad. biſtort. drachm. iij.
Ireos drachm. ij.
Fol. ſalv.
Hyſſopi. an. M. ſ.
Gallar. drachm. j.
Thuris.
Sandarach. an. drachm. ij.
Baccar. Juniper. unc. j.
Coq. ex Vino rubro.

In *Intemperie frigida* fugiat æger frigida omnia Medicamenta, Potulenta, Aërem ipſum. Phlegmagoga proſunt, Venæſectio nocet. Ore detineri poſſunt ſeq. magnarum virium.

Spiritus

Spiritus Odontalgicus meus.

℞. Raſur. lign. Sanct. unc. iiij.
Sem. Staphidiſagriæ.
Cort. Granat.
Gallar. Thur. alb. an. unc. j.
Opii crud.
Flor. papaver. errat.
Camphoræ.
Zinzib. alb.
Garyophyllor.
Piper long. an. unc. ſ.
Fol. Salviæ.
Perſicar.
Nicotian. Mentaſtr. an. M. j.
Rad. hyoſcyam.
Pyrethr.
Mandrag.
Cynogloſſ. Urtic. min. an. unc. j. ſ.
Infuſa per dies 14. in ſ. q. Spir. vini deſtillentur in Balneo Mariæ.

Humor acris ad dentes defluens, eodem ferme modo ſanatur, uti temperies calida. Quæ ſi illa medicamenta reſpuat, mixtura ſequens cochleari uſurpanda eſt, cujus utilitas ſumma non ſolum in hac, ſed & in aliis odontalgiæ ſpeciebus.

℞. Aquæ plantag. unc. j. ſ.
Roſar.
Menth. an. unc. j.
Alexiph. unc. ſ.
Cinamom. drachm. ij.
Julep. roſac.

Vel Syr. papav. errat. unc. j.
Laud. Opiat. gr. iij.
Miſce.

In *Continui ſolutione* & *Carie dentium* optimum eſt dentem extrahere.

In *Dentitione infantum* dolor mitigari poteſt butyro recenti & melle virgineo, vel decocto cerebri leporis aut cuniculi in cereviſia facto; at in diuturniore dolore utile valde gingivam leviter incidere, quo denti concedatur exitus.

9. Ex ſanguine humoribuſque mixtis *Ophthalmia*, modo vera, modo ſpuria, aliquando tunicam oculi unam, quandoque plures occupans. Solo in Cantho majori quæ exoritur *Ægylops* vocatur; album oculi veſiculis obſidetur, quæ *Phlyctenæ* dicuntur, quibus ruptis ulceratio ſequitur, Oculum totum, niſi ſiſtatur, corrumpens.

Quod ſi ulcus hoc carunculam ſolam occupet, ſic ut lachrymale punctum exinde occalleſcat, *Fiſtula* inde oritur *Lachrymalis.*

Morbi hi ſi media in Chirurgia noſtra propoſita reſpuant, alia eligenda erunt. *Phlyctenæ* ſeq. pulvere facile tolluntur.

R. Sacchar. Cand. alb.
Tut. præp. an. unc. ſ.
Corall. rubr. præp.
Camphor.
Vitriol. alb.
Sacchar. Saturn. an. ſcrup. ij.
Miſce fiat *Pulvis.*

Oculus ſi ulcere afficiatur mundificantia primo & deinde conſolidantia exigit.

Mun-

Mundificans.

℞. Myrrhæ gr. xv.
Aloës gr. vj.
Sacchar. cand. drachm. j.
Vitell. ov. N. j.
Lactis Caprin. unc. iij.
Miſce.

Conſolidans.

℞. Corall. rubr. præp.
Corn. cerv: uſt.
Sarcocollæ nutrit. an. ſcrup. j.
Sang. dracon. ſcrup. ſ.
Plumb uſt. ſcrup. j.
Amyli drachm. ſ.
Croc. metallor. ſcrup. ſ.
Gumm. Tragacanth. aq. roſac. diſſolut. drachm. j.
Aq. equiſeti q. ſ.
M. F. *Collyrium.*

Si *punctum lachrymale* in glandula canthi majoris calloſitate quadam ſit obductum, & continuo affluxu in fiſtulam commutatum ſit, primo calloſitas eſt auferenda, antequam alia accidentia recedere poſſunt; ad hoc præſtandum in uſu ſunt ſequentia medicamenta, *Phlegma & Spiritus vitrioli*, *Alumen uſtum*, *Vitriolum cœruleum*. *Ærugo æris*, *Aqua mercurialis*, *Aqua fortis*, *Unguentum Ægyptiacum*, maxime vero omnium Ung. Fuſcum Fel. Würtz, ad juſtam conſiſtentiam

redactum, ex quo impoſitoria conficienda, & fiſtulæ inſerenda erunt.

Calloſitate ſublata ulcus ſequenti medicamento curari poteſt.

R. Rad. Ireos,
Ariſtolochiæ rot.
Cort. Thuris an. drachm. j. ſ.
Myrrhæ,
Maſtiches,
Sarcocollæ.
Aloës,
Cadmiæ foſſilis an. drachm. j.
Melles q. ſ.
M. F. *Unguentum.*

Quod ſi Os lachrymale aut *Zygomaticum* cariem quoque contraxerit, Cute leviter inciſa Cauterium actuale aut potentiale applicandum, quo caries hæc curetur, alias enim impoſſibile erit, aliud malum commode auferre.

10. Aurium dolores cauſantur intemperie frigida aut calida, vel etiam ſolutione continui: Deinde aliquando ulcera, & ex ulceribus vulnera ſequuntur.

Ad intemperiem frigidam, flatuſque comites, præter communia, particulariaque media, externe hæc ſummo cum ſucceſſu applicantur.

R. Ol. rutac.
hyoſcyam. an drachm. ſ.
majoran. deſtillat. ſcrup. ſ.
Caſtorei gr. vj.
Croci Or. gr. iiij.
Miſce.

Fumus

Fumus Tabaci per fiſtulam inverſam in aurem immiſſus in dolore aurium & ſurditate multis profuit. Sæpius quoque magna præſtitit decoctum Cariophyllor. aromaticor. in vino rubro, ſi guttæ ejus duæ aut tres tepide in aurem inſtillentur, & deinde auris cariophyllo jam cocto obturetur.

Guttæ duæ Spiritus ſequentis mane & veſperi in aurem inſtillatæ mira præſtant.

Spiritus Otalgicus meus.

R. Ovor. formicar. maj. N. 100.
Caſtorei,
Pulpæ Colocynthid.
Majoranæ,
Sabinæ,
Abſinthii,
Rutæ an. M. j.
Sem. Cumini,
Aniſi,
Carui,
Fœnicul. an. drachm. iij.
Bacc. laur. excorticat.
Juniper. an. unc. ſ.
Cort. Mali Punici drachm. vj.
Rad Hellebor. nigr.
Cyper. rot.
Raphan. min.
Cyclamin. an. unc. j.
Cæpar. mediocr. N. vij.
Amygdal. amar. unc. ij.

Infuſa per dies 14. in ſ. q. Spir. Vin. rectif. deſtillentur in B. M.

In *Intemperie calida* primo fluxus humorum eſt exſpectandus; qui avertendus eſt Venæſectione, Scarificatione, Purgatione, Enematum injectione, &c. Deinde vero medicamenta ſeq. goſſypio excepta ori imponere.

R. Lact. mulier. unc. ij.
Album ov. agitat. unc. ſ.
Croc. orient. ſcrup. ſ.
Axung. anſer. diſſolut. drachm. ij.
Opii crud. gr. v.
Miſce.

Vel

R. Ol. Violar.
Amygdal. dulc.
Acet. roſac. an. unc. j.
Philon. Roman. drachm. ij.
Croc. Or. ſcrup. ſ.
Coq. & Colentur ad uſum.

Vel

R. Rad. Althææ unc. j.
Fol. Malvæ,
Mandragor. an. M. j.
Cap. papaver. N. ij.
Flor. aneth.
Chamomill. an. P. ij.
Sdm. lini drachm. iij.
Coq. ex lacte Vaccino pro fotu.

Fluxione, doloreque ſedatis, quod reliquum eſt, iis quæ modo in dolore ab intemperie frigida propoſuimus, diſſipari poteſt.

Inflam-

Inflammatio ubi in *Abſceſſum* tranſiit, quod ex pulſu febrili, doloreque continuo increſcente dignoſcimus, naturæ ſuppurantibus Medicamentis ſuccurrere debemus:

R. Unguent. Baſilicon. drachm. ij.
Ol. Lini drachm. iij.
Miſce.
Vel
R. Axung. Anſer.
Ol. Amygd. dulc.
Lilior. alb. an. drachm. ij.
Miſce.
Vel
R. Rad. Lilior. alb. unc. j. ſ.
Bulb. Cepæ major. N. j.
Coq. ſub cineribus, contuſis, Adde
Farin. althææ unc. ſ.
Sem. lini drachm. vj.
Butyr. recent. unc. j. ſ.
Ol. Chamomill.
Lini an. unc. ſ.
Croc. drachm ſ.
M. F. *Cataplaſma.*

In *Abſceſſu rupto*, Ulcus mundificantia primo uſurpanda, ubi proſunt Mel roſarum, Centaurii. Succus Apii, Fœniculi, Betæ, Cæparum, Porri. Decoctum Agarici, Lupinorum. Urina humana. Lixivium. Fel. Tauri. Unguentum Ægyptiacum.

Deinde ulcus exſiccantia atque conſolidantia locum habent.

℞. Rad. Ariſtoloch. rot. drachm. ſ.
Ireos ſcrup. j.
Ceruſſ. lot.
Tutiæ præp. an. drachm. j.
Myrrhæ,
Sarcocoll.
Lithargyr. aur. an. ſcrup. ij.
Cinabar. factit. drachm. ſ.
Scoriæ ferr. ſcrup. j.
Mel. roſat. q. ſ.
M. F. *Linimentum.*

Vermes ubi in ulcere ex materia impura proveniunt, ſequentibus necandi ſunt.

Succ. Abſinth. Centaurii min. Perſicariæ Decoct. Colocynth. Hellebori alb. Fel Vaccinum Ol. abſinth. amygdal. amar. &c. vel

℞. Aloës,
Myrrh. an. drachm ij.
Colocynth. drachm. ſ.
Summit. abſinth. M. f.
Coq. ex Vino pro *Injectione.*

11. NASUS æque ac Auricula *Inflammationi* obnoxia, cui mox in principio Medicamentis in Phlegmone ſupra indicatis occurrere cogimur, ne alias cartilagines ejus carie corripiantur, ſicque deformatio turpis inducatur.

Interiorem ejus cavitatem *Tumor* quandoque occupat *Polypus* dictus, ex ſanguine impuro & pituitoſo ortus: duplex hic eſt, vel enim turundæ formam refert, & *Sarcoma* generali nomine dicitur, vel ramulis variis ad oris interiora aut naſi exteriora ſe extendit, & *Polypus* in ſpecie vocatur.

Coloris

Coloris qui eſt albicantis, ſine dolore, & mollis, facile curatur; difficilius vero, qui rubicundior; nunquam, qui lividus, niger, aut fœtidus. Attactus in Cancrum degeneret, totamque faciem occupat.

Curatio Medicamentis abſolvitur, filo, aut ferro. Medicamenta in principio conveniunt Adſtringentia atque Exſiccantia.

R. Cort. granatór.
Flor. balauſt. an. drachm j.
Cadmiæ foſſil drachm. ij.
Antimon. crud.
Croc. Martis. an. drachm. ſ.
Maſtiches,
Myrrhæ,
Lap Magnet.
Lythargyr. an. drachm. j.
M. F. *Pulvis tenuis.*

His nihil efficientibus, Exedentia applicantur.

R. Alumin. uſt.
Bol. Armen.
Balauſt. an. drachm. iij.
M. F. *Pulvis.*

Aliud fortius.

R. Vitriol. unc. ſ.
Alimin.
Cortic Granat.
Gallar. an. drachm. ij.
Myrrhæ rubr.
Ariſtolochiæ uſt. an drachm. j.
M. F. *Pulvis.*

Aliud,

Aliud, adhuc fortius.

R. Vitriol. unc. iiij.
Aluminis,
Ærugin. æris. an. unc. ſ.
Aceti unc. vj.
Calcinentur in vaſe lutato.

Aliud, valde efficax.

R. Arſenici rubr.
Citrini.
Alum.
Gallar. an. unc. ſ.
M. F. *Pulvis*.

Radicitus tumores tales exſtirpatos obſervavi Aqua, in qua Mercurius ſublimatus erat decoctus. Sed rariſſime medicamentis obediunt: quare in tempore inſtrumento ab Aquapendente aut Sennerto deſcripto, tollendi ſunt.

Etiam forceps adhiberi poteſt, quo tumor tamdiu eſt circumducendus, uſque dum prope radicem frangat & decidat. Filo etiam ſerico quotidie arctius conſtricto, & ita alimento privatus, facillime extrahi poteſt. Quod reliquum eſt medicamentis curatur jam ſupra indicatis.

12. Plurimis de cauſis Os *inflammatur*, præcipuæ ſunt, 1. Sanguis calidus. 2. Saliva acris, ſalſa nimis. 3. Catharrus capitis. Succedunt fere veſiculæ, & *Ulceratio*, quam haud bene curatam, *Gangræna* ſequitur, imprimis in infantibus, poſt variolas aut morbillos. Hic, præter media communiora, valde ſæpe profuit.

R. Un-

R. Unguent. Fuſc. Fel. Wurtz. drachm. ij.
Mel. roſ. colat. unc. j. ſ.
Spir. Vitriol. ſcrup. ſ.
Miſce.

13. Sub Lingua *Ranula* ſeu *Batrachios* occurrit, tumor ex pituita frequentius quam alia parte ſanguinis productus, ſæpiuſque hoc pulvere tollitur.

R. Piperis,
Zinziber. an. drachm. j.
Sal. Gemmæ,
Commun. an. ſcrup. ij.
Origan.
Calaminth.
Rad. Ireos,
Hermodactyl. an. drachm. ſ.
Maſtich. ſcrup. j.
M. F. *Pulvis*.

Inſpergatur ſæpius tumori; quod ſi non ſatis evaneſcat, uno & item altero loco apertionem facito, ut humiditas effluat, vulnerique applicetur Mel roſar. Cauterio hîc quidam utuntur Actuali, at placet magis Phlebotomus.

Ad *Gingivæ* corruptionem hic pulvis uſurpandus.

R. Rad. conſolid.
Cort granator. an. drachm. j.
Thuris,
Myrrhæ,
Vitriol. alb. an. drachm. ſ.
Chalcitidis uſtæ ſcrup. j.
M. F. *Pulvis*.

15. *Epulis*,

15. *Epulis*, gingivarum tumor, cito filo auferri debet, vel cultro, ne in Cancrum degeneret.

16. Ad Uvulæ *ulcerata* atque *corrupta* ablationem Inſtrumentum præſtantiſſimum Bartholinus in ſuis Anatomicis obſervationibus delineavit: ſed commode ſatis forſice abſcindi poteſt. Hæmorrhagia Vitriolo cypreo ſiſti poteſt. Ung. Ægyptiacum aut ſimile ad curæ abſolutionem ſufficit. Fili ope judicioſe eam tollit Fabr. Hildanus, quod illis eſt imitandum, qui inciſionem metuunt.

Cap. II.

De Partibus Capiti internis.

NUnc ad Palladis arcem pergimus, aliquando vacuam, & aliquando *ſtultitia* repletam: apud hanc ſi *malus animus*, tanquam in contubernio habitet, *virtus* ſibi prudenter caveat: ſed tamen ad finem uſque dominium poſſidet, dum interim ejus hoſtis in quovis angulo latitans, nuſquam quietem inveniat.

Antequam eam intremus & cerebrum introſpiciamus cortinæ duæ ſunt removendæ, *Meninx craſſa* & *tenuis*.

Dura Mater exterius aſperior quam ab interiori parte, cerebrum laxe admodum ambit, ne motus ejus arbitrarius impediatur; idem in partem dextram & ſiniſtram non tantum diſtinguens duplicaturæ alicujus ope, quæ *Falx* dicitur, imo & à cerebello ipſo ſeparans.

In

In Falce hac *Sinus* ſemper inveniuntur quatuor, quandoque ſeptem, in quos Arteriæ carotidis rami plurimi inſeruntur, jugularibus poſt conjungendi.

Hi ſinus venarum uſum & ſubſtantiam habent: adeo ut non incommode inter venas recenſeri poſſent.

Pia Mater ſenſilis magis, pluribuſque arteriis prædita, quam craſſa, non ſolum cerebrum totum inveſtit, ſed etiam ubique anfractus ejus intrat, qui hac de cauſa etiam facilius ſeparari poſſunt.

Dividimus Cerebrum in tres partes, quæ ſunt 1. *Cerebrum* ipſum. 2. *Spinalis medulla.* 3. *Cerebellum.*

Cerebrum Coloris cinerei, molliorjſque *ſubſtantiæ* medullâ, (quæ & albidior & conſiſtens magis,) unde etiam corticis nomine venire ſolet, ab *arteria* carotide ramulos plurimos accipit, *Nervis* adeoque & ſenſu deſtitutum.

Gyris ſive anfractibus variis gaudet, & ſatis profunde hi ſeſe dimittunt, imprimis qui in parte anteriore occurrunt, ubi *Fiſſura magna* Cerebrum exterius uſque ad medullam dividit.

Medulla, Nervorum omnium mater, intra cranium *Medulla Cerebri*, extra illud *Medulla Spinalis* appellatur.

Cerebellum ex albo cinereum eſt, *Arteriaſque* excipit Cervicalem atque Carotidem, pauciores tamen hîc adſunt rami, quam in cerebro, utpote eo longe minus.

Gyris nullis præditum eſt, at ex laminis quaſi plurimis ſibi incumbentibus conflatur; quæ ſi tranſ-

ſi tranſverſe reſecentur, inſtar arboris apparet.

Hiſce ſic conſideratis, partem aliquam cerebri Anatomicus cultro auferat, & illico in conſpectum venient *Corpus calloſum*, ipſique connexus *Fornix*.

Hiſce lateraliter ſubjacent *Ventriculi duo*, magni, ſoleæque equinæ figurâ ſimiles, quos *Septum lucidum* in *dextrum* & *ſiniſtrum*, vel *primum* & *ſecundum* diſtinguit.

Continetur illis *Rete mirabile*, ſive *plexus choroides*, multis conſtans glandulis exiguis, nec niſi ex arteriæ temporalis ramulis, retis in modum implicatis, compoſitus.

In parte anteriore Ventriculi hi uniuntur, *Tertiumque* conſtituunt.

In hoc Ventriculo tertio *Meatus* duo occurrunt, prior eorum ad *Infundibulum* & *glandulam pituitariam* excurrit, alter ad *Ventriculum quartum* cerebello contentum. Supra hunc prominentiæ quatuor notantur, quæ *Teſtes* & *Nates* vocantur, iiſque adhæret *Glandula Pinealis*, quæ à nonnullis Sedes animæ male vocatur: extra ventriculos enim eam reſidere, minime vero in illis, jam dudum *Cl. Sylvius* demonſtravit, cui etiam propterea non niſi pro Glandula habita, idque eo magis, quod non rarò calculos duos, aut tres, imò quatuor aliquando, & ipſe & ego in ea invenimus, quos domi adhuc reſervamus.

Corporibus his ablatis *Nervorum paria octo* ſe offerunt, de quibus ſupra egimus, quibus parte anteriore adjacet *Rete mirabile Galeni*, quod arteriarum cervicalium atque carotidum plexus eſt.

Poſt

Poſt hæc *Cerebellum* occurrit, duplici globo ſimile, in quorum medio *Proceſſus Vermiformis*, & *Pons Varolii*, cui ſuccumbit *Ventriculus quartus*.

Ultimo *Spinalis medulla* ſe exhibet, in ſui principio in partes duas diviſa, *Calamo ſcriptorio* haud abſimilis, hæc ad dorſum deſcendens ramos ſuos toti corpori impertit.

Uſus Chirurgicus.

1. In *Vulnere Duræ meningis* Symptomata duo moleſtam valde curationem reddunt, Sanguinis nempe fluxus, & Dolor intenſiſſimus. Cranium quod ſi haud ſatis apertum ſit, ſine ulla mora loco læſo Trepaniſatio inſtituatur, & ſanguine collecto, concretoque, educto, Unguentum hoc applicetur.

℞ Mann. Thuris drachm. ij.
Aloës drachm. j.
Myrræ drachm. j. ſ.
Pil lepor. molliſſ ſcrup. ſ.
Album ovi q. ſ.
M. F. *Linimentum.*

Utilis etiam pulvis, capite de Vulneribus particularibus, Chirurgiæ hujus Parte ſecundâ deſcriptus.

Ad doloris mitigationem Olea tepida Roſar. Violar. Myrtill. Sanguis calidus Gallinæ aut Columbæ, &c. valde laudantur.

Hæmorrhagia, doloreque ſedatis, Medicamenta ſeq. Vulneri imponantur, nec ab iis abſtinendum, licet copioſius pus prodire ceperit.

R. Ol.

R. Ol. Thereb. unc. ij.
Spir. Vini.
Syr. abſinth. an. unc. j.
Miſce.

Verum Gangræna aut Caries ſi acceſſerint, Linimentum ſeq. majoris utilitatis erit.

R. Sarcocollæ,
Mirrhæ,
Aloës an. drachm. j.
Syr. abſinth.
Mell. roſar. an. drachm. ij.
Ung. Ægyptiac. drachm. ij. ſ.
Aq. vitæ unc. j ſ.
Vini alb. Gallic. unc. j.
Bulliant leniter & Colentur.

Neque ſcrupulum moverem ad particulam membranæ carioſæ reſecandam: dummodo liceret forfice ad eam pervenire. Unuſquiſque tamen hoc in caſu ſibi caveat, ne ſinum aut piam matrem lædat.

2. Pia mater ubi ſimul affecta, ab oleis omnibus abſtineat Chirurgus, etiam exſiccantibus, ne corruptio cerebri mollioris cauſetur. Pulveres capitales ſiccantes commodius hic uſurpantur. At vulnera hæc ut plurimum lethalia cum ſint, nihil inſuper de iis addere placet.

Cap. III.

De Collo.

COllum ſub cuticula, cute, & membrana carnosa, membrana itidem communi & propria

propria muſculorum, *Muſculos* utroque in latere IV. habet, ex his

Longus &
Scalenus flectunt,
Tranſverſalis, &
Spinatus, retrorſum & ad latus ducunt.

Venæ reperiuntur quinque. *Cervicalis, Muſcula ſuperior* & *inferior*, *Jugularis interna* & *externa*.

Arteriæ totidem. *Cervicalis*, *Muſcula ſuperior* & *inferior*, *Carotis interna* & *externa*.

Nervi ex pari vago & ſpinali medulla originem habent.

Anterius *Glandulis* gaudet variis, quæ in mulieribus majoris ſunt quam in viris.

Succumbit *Larynx*, ſoni organum, quinque ex cartilaginibus compoſitum, quæ ſunt

1. *Thyroides* ſive *ſcutiformis*.
2. *Cricoides* ſive *annularis*.
3. *Arytenoides* ſive *guttalis*.
4. *Glottis*.
5. *Epiglottis*.

Movetur ſex muſculorum paribus, qui ſunt

1. *Hyothyroidæi*, ſive attollentes.
2. *Bronchii*, ſive deprimentes.
3. *Cricothyroidæi antici*, dilatantes.
4. *Cricothyroidæi laterales*, conſtringentes.
5. *Thyro-arythenoidæi*, aperientes.
9. *Arythenoidæi*, ſive ſphincteres.

Poſt hæc Amygdalæ ſive Parysthmia occurrunt, aliis *Tonſillæ*, hinc *Pharynx* cui 7. muſculi competunt, quorum ope cibus & potus diglutiuntur.

1, 2. *Sphe-*

1. 2. *Sphenopharyngæi*, pharyngem elevantes.
3. 4. *Cephalopharyngæi*, introrſum moventes.
5. 6. *Stylopharyngæi*, dilatantes.
7. *Conſtrictor*, ſive *ſphincter* eſt gulæ.

Poſtica colli occupant *Vertebræ* 7. quarum quædam proceſſus habent perforatos, quo vaſis ſanguineis via in cerebrum concedatur.

Uſus Chirurgicus.

1. De *Scrophularum* curatione in antecedentibus ſatis egimus, ſuffecerit nunc hoc in caſu *Oleum Langii* communicaſſe, cujus vires inſignes valde, non ſolum in ſcrophulis, ſed etiam in ulceribus pravis, ſordidis, modo circumſpecte uſurpetur.

℞. Ol. Philoſoph. laterini libr. ſ.
Thuris,
Maſtich.
Gumm. Arabic.
Therebinth. an. drachm. iij.
Piſtata ſimul deſtillentur per alembicum, tandem deſtillationi addatur ſalis ex cinere Cerri, drachm. ij. & iterum deſtilla, & quod deſtillaverit in vitro ſerva.

In locum Salis Cerræ arboris, quæ in Belgio noſtro non reperitur, ſubſtitui poteſt Sal gemmæ.

2. In *Hernia Gutturis* ſive *Bronchocele* raro medicamenta aliquid efficiunt, cum fere veſicula propria cauſa mali, (pituita nempe præternaturalis cum flatu) contineatur, tumorque ſub muſcu-

lis

lis reſideat, non à glandulis, ſed ab Aſpera arteria originem habens. In principio tamen ſequentia aliquando proſunt.

R. Rad. Ireos,
Galang. an. drachm. j. ſ.
Pulegii,
Saturejæ,
Herniariæ, an. drachm. j.
Semin. Fœnicul.
Aniſi, an. drachm. j.
Petroſelin. drachm. ſ.
Piperis long.
Spicæ Nard.
Nucis moſcat.
Cinamom. an. drachm. ij.
Myrrh. drachm. ſ.
Alumin. uſt. unc. ſ.
Sacchar. alb. unc. iij.
M. F. *Pulvis tenuis.*

Patiens de hoc pulvere quotidie ſumat matutinis horis, drachm. j. ſ. cum vino calido.

R. Gum. Ammoniac.
Galban.
Bdell. an. in aceto diſſolut. unc. j.
Pulv. rad. Ireos drachm. ij.
Sem. Sinap.
Urtic. an. drachm. j.
Pulp. Colocynthid.
Croc. Or. an. ſcrup. j.
Salis Gemm.
Alumin. an. drachm. j.

Picis

Picis Naval. drachm. vj.
Reſinæ Pini unc. j.
M. F. *Emplaſtrum.*

Medicamentis hiſce nihil efficientibus, hoc modo tumor auferri poteſt. Primo cutis elevata & per longitudinem diſſecta omni loco à tumore ſeparetur uſque ad fundum, deinde veſicula extrahatur, integra ſi poſſibile ſit, quod ſi particula ejus aliqua relinquatur, arteriola tumori nutrimentum adferens diſſecetur, ne de novo regeneretur. Lavetur dein pars affecta Aceto, in quo Salis & Nitri parum ſolutum ſit, nam ſanguinis fluxus in hoc caſu parvi eſt momenti. Tandem vulneris facti labia glutino iterum conjungantur, acum enim hodierna Praxis non neceſſario exigit.

De *Anginâ, Vertebrarumque Cervicis luxatione* ſuis locis egimus.

LIBRI II. PARTIS III.

FINIS.

LIBER III
DE
THORACE.

CAP. I
De Partibus Thorace externis.

MEdia Corporis Regio, cujus pars ſuperior *Humerus*, anterior *Pectus*, poſterior *Dorſum* appellatur, ſub *Integumentis* propriis atque communibus Muſculos accepit communes proprioſque.

Communes ſunt, qui *Imi ventris* ſunt, & *Scapulæ*. *Illos* ſupra exhibuimus. *Hi* quatuor ſunt

1. *Serratus amicus minor*, ſive antrorſum ducens ſcapulam.
2. *Trapeſius* ſive *cucullaris*, ſurſum & oblique retrorſum movens.
3. *Rhomboides*, ſive oblique deorſum movens.
4. *Levator.*

Proprii Thoracis muſculi ſunt duodecim:

 1. *Sub-*

1. *Subclavius*, ſive extenſor.

2. *Serratus anticus major*, ſive coſtas attollens inferior.

3. *Serratus poſticus ſuperior*, ſive coſtas attollens ſuperior.

4. *Serratus poſticus inferior*, ſive coſtas deprimens.

5. *Sacrolumbus*, ſive Thoracis conſtrictor.

6. *Triangularis*, Thoracis conſtrictor alter.

Muſculis his incumbunt Mammæ, copioſa in utroque ſexu *pinguedine*, multis quoque *glandulis* in muliebri, præditæ.

Dorſum & *Lumbi* (quorum muſculos hoc loco referre cogimur) quatuor paria muſculorum exhibent:

1. *Quadratum*, ſive vertebrarum flexorem.

2. *Longiſſimum*, ſive extenſorem vertebrarum primum.

3. *Sacrum*, ſive extenſorem ſecundum.

4. *Semiſpinatum*, ſive dorſi elevatorem.

Poſt muſculos ſequuntur Claviculæ, Scapulæ, Sternum, Coſtæ, & Vertebræ. De Venis enim, Arteriis & Nervis jam ſupra egimus.

Claviculæ, ſpongioſa oſſicula, ſuperiori proceſſui ſcapulæ junguntur ligamentorum firmorum, cartilaginumque mobilium, interventu.

Scapula, os latum & tenue, Coſtis exterius incumbit, ligamentis duobus, proceſſibus tribus, & quinque appendicibus, præditum.

Os Sternum lineis 7. vel 8. in infantibus 3. vel 4. in adultis diſtinctum, ſpongioſum valde eſt; in extremo *cartilagine enſiformi* ſive *mucronatâ* præditum. Costæ

Costæ in utroque ſexu xii. ſunt. Earum ſeptem *ſuperiores*, quæ *veræ*, tuberculo duplici junguntur vertebris, cartilagine vero oſſi ſterno, duræ ſunt, rotundæque. *Inferiores* quinque quæ *ſpuriæ* minores ſunt, molliores, brevioreſque, cartilaginibus circa os ſternum gaudentes, minime id tangentibus.

Has inter coſtas utroque in latere *Muſculi* reperiuntur, *Intercoſtales* dicti, interni xi. & totidem externi, adeoque in univerſum xliv. fibræ hic decuſſatim collocantur.

In ſinu cujuſvis coſtæ, inferiori ejus parti inſculpto, Vena, Arteria & Nervus reſident, ad medium muſculorum dictorum ſe extendentes.

Vertebræ Dorſi plerumque xii. numerantur nihilque ſingularis conſiderationis habent.

Uſus Chirurgicus.

Varias nunc operationes omitto; propterea quod eas in antecedentibus ſatis fuſe pertractaverim.

Occurrit nunc *Thoracis Fiſtula*, difficilioris multo curationis quam illa, quæ aliis in partibus producitur, ob continuam muſculorum actionem. Imo diſtinguere ejuſmodi fiſtulas ſumme neceſſarium; obliquæ enim difficulter medicamenta admittunt; pectus quæ perforant haud facile conſolidantur; quæ verò inter pleuram & muſculos originem habent, pus ulterius proſerpere faciunt, unde eſt quod poſtea difficulter educatur. Neceſſario adeoque hic reſpiratio minor, pectoriſque motus tardior. *Calloſitas* deinde mediis iis tollenda, quæ capite

de fiſtulis indicavimus, ſic aliquando pleura & muſculorum caro coaleſcunt. Hæc ſi nihil effecerint, *fiſtulam argenteam* exilem, & incurvatam, ulceri fiſtuloſo imponat Chirurgus, ita ut extremitas ejus fundum ulceris attingat, per eam acum, filo ſerico inſtructam, curvitati ipſius reſpondentem, immittat, quo facto, cutem acu perforet, mox ablatâ acu, fili extrema duo connectantur, ipſum verò filum ungatur quotidie medicamentis *exedentibus*, calloſitate ablatâ, ulceris fiat *conſolidatio.* Inſtrumenta quæ hoc in caſu uſurpantur vide in *Armamentario Schulteti* Tab. 38. Fig. v. antiquæ editionis.

Mammarum muliebrium frequens in Lactantibus ex lactis affluxu *induratio* dolorifica, quæ Belgis *Drop* dicitur. Diei unius ſpatio curari hæc poteſt unguento Althææ compoſ. modo *ſuctione* mulieris alicujus aut catelli materia aquea ſæpius educatur. Evacuatione hac neglecta, aut dilata, indies magis magiſque Mamma induratur, imò *inflammatur*, conveniunt adeoque hic *Veneſectiones*, *Purgationes*, *Refrigerationes*, *Sudoris provocationes*; exterius *Cataplaſma* hoc applicari poteſt.

R. Farin. althææ,
Fœnugræc. an. unc. j.
Flor. Sambuc.
Chamomill. an. M. j.
Roſar. rubr. P. ij.
Micæ panis ſimilagin. unc. j. ſ.
Coq. ex Cereviſia,

Adden-

Addendo

Aceti roſac. unc. j.

M. F. *Cataplaſma.*

Affluxu humorum doloreque ſedatis, quod reliquum eſt ſequenti cataplaſmate diſſipato.

℞. Farin. fabar.

Sem. lini

Fœnugræc. an. unc. j.

Sem. cumin. drachm. iij.

Coq. ex vino addendo

Ung. althææ comp.

Ol. chamomill. an unc. ſ.

M. F. *Cataplaſma.*

In Abſceſſum ubi degenerare incipit, *Maturantia* requiruntur.

℞. Fol. Malvæ,

Althææ an. M. j.

Farin. ſem. lini unc. j.

Fœnugr. unc. j. ſ.

Ferment. unc. ſ.

Coq. ex lacte vaccino

Addendo

Ung. Baſilicon. unc. j.

Croc. ſcrup. j.

M. F. *Cataplaſma.*

Suppuratus tumor corroſivo potius quam phlebotomo aperiatur. Vulneri facto turundæ ope, uſque ad curationis finem applicetur, Balſam. Sulphuris vulgaris; mammæ vero imponatur Empl. Diaſulph. Rulandi.

3. GIBBUS originem trahit ex ſpina dorſi, cum vertebræ è loco naturali extrorſum aut ad latus re-

 cedunt,

cedunt, cui aliquando cauſa externa, ſed plerumque interna occaſionem præbet, præſertim cum humor aliquis pituitoſus circa eas colligitur. *Humor* hic Oleis atque Emplaſtris diſſipandi vi præditis auferendus, antequam vinculo ferreo, cujuſvis ægrotantis corpori accommodato, quod prominet ſenſim in locum naturalem reducatur. Reductio hæc non adeo preſſione peragitur, quam vi ferri emolliente. Hæc cauſa eſt, cur jam curatus æger vinculo alio, ad annum unum pluresve, uti debeat, ne oſſa molliora iterum protuberent.

Sciendum & hîc, in medio dorſi circa vertebram ſeptimam *Fonticulum* ſummo cum ſucceſſu excitari, ut intercipiantur catharri ad coxam, renes, pedes, &c. defluentes.

CAP. II.

De Thoracis partibus internis.

NUnc PECTUS aperiendum, ut vitæ fontem ſpectare liceat, quem veritas cœleſtis in ſanguine conſtare affirmat. Quare igitur cordi præcipua ſanguificatio non attribuitur, cum paſſim & ab unoquoque vitæ principium nuncupetur?

Interius PLEURA pectus inveſtitur, quæ deinde duplicatur & tandem quadruplicatur, ſe à vertebris uſque ad ſternum extendens, & tum MEDIASTINUM dicitur, quia tanquam ſeptum pulmones dividit.

Mediaſtino circa jugulum cohæret corpus glan-

glandulosum, quod Thymus dicitur.

Pulmoni aërem trahenti & cor refrigeranti Trachea ſive Aspera Arteria conceſſa eſt, ut hoc modo inſletur. Hæc gulæ incumbit, & ex cartilagineis annulis, duplicique membrana conſtat.

Exterior harum membranarum quæ ſubtilior, à pleura provenit, interior, quæ craſſior, à dura meninge originem habet.

Cartilagines annulares ligamentis conjunguntur, & minime perfectum circulum conſtituunt, quarta ſui parte ubi gulam reſpiciunt deſtitutæ.

Ramos Trachea hæc per totum diſtribuit pulmonem, qui hic robuſti quidem ſatis, at minime cartilaginoſi ſunt.

Pulmo ipſe, *tunica* tenui poroſaque tectus, *ſubſtantia* conſtat molli, rubicunda, & ſpongioſa.

Anterius ſterno, poſterius vertebris cohæret, præcipuam pectoris partem replens.

Vaſa varia minorave accepit, de quibus ſuo loco dicturi ſumus.

Cor ſanguinis officina, Vitæ fons atque principium, etiam ipſis ſacris literis teſtibus, Capſulæ cuidam includitur, quam Pericardium Anatomici vocant. Membrana conſtat duplici: exterior à mediaſtino, & interior à vaſis cordis originem trahit. Liquorem continet aqueum, limpidum, nullius acrimoniæ participem, ex lymphæ ductibus eum adferri non amplius dubitamus.

Cor ipſum ſubſtantia conſtat carnea, firma,

denſaque, quæ *tunica* propria inveſtita, *fibriſque* omnis generis prædita, muſculi inſtar continuo movetur.

Locum in medio habet pectoris, at mucro ad lævam aliquomodo declinat.

Pini formis figuræ eſt, parte ſuperiore *Auriculas* duas habens, quæ ſemper corde ipſo prius pulſant.

In adultis auricula dextra major eſt ſiniſtra, contra fit in infantibus. In ſanguinis expulſione Auriculæ æque ac Cor conſtringuntur, at dilatantur quoties ſanguinem excipiunt. Et hæc dilatatio atque conſtricto pulſum efficiunt.

Ad ſanguinis concoctionem, receptionem, & expreſſionem duæ ipſi cavitates, & vaſa quatuor conceſſa ſunt.

Cavitates carneo quodam *ſepto* diſtinguuntur, in quo viam nullam, ſanguinis motui ex ventriculo dextro in ſiniſtrum dicatam, hactenus invenire potui, licet Anatomicorum nonnulli eam dari multis adſtruere conentur.

In dextram ſiniſtramque *Cavitates* hæ dividuntur. *Dextra*, quæ major, *Venam cavam* excipit, & *Arteriam pulmonalem*, ſive *Venam arterioſam*. *Siniſtra*, quæ minor, *Arteriam* recipit *aortam* ſive *magnam*, & *Venam pulmonalem* ſive *Arteriam venoſam*.

De hiſce Vaſis, ſimiliter ac de Nervis, ductuque Chylifero, ſive Vena lactea thoracica, Libro primo egimus.

Succumbit Tracheæ, in Thoracis cavo, OESOPHAGUS ſive GULA, vertebris incumbens.

Circa

Circa vertebram quintam dorſi parum in latus dextrum inclinat, quo cedat aortæ arteriæ, uſque ad vertebram undecimam, hinc recto ductu diaphragma tranſit in Ventrem imum.

Duplici *membrana* componitur: exterior, carnoſa, fibras agnoſcit rectas rotundaſque; interior tranſverſas & obliquas; addunt varii tertiam à peritonæo, & optime meo quidem judicio.

DIAPHRAGMA, flabelli inſtar ſe habens, reſpirationique inſerviens, Thoracem ab abdomine ſeparat, coſtis nothis omnibus, oſſiſque ſterni mucronati cartilagini, cohæret, circa vertebras proceſſus duos carneos ad inferiora ablegans.

Circumferentia ejus carnea eſt, muſculi inſtar varie mobilis, at centrum membranoſum magis, valdeque ſenſile.

Foramina tria accepit. 1. In medio, per quod Vena cava tranſit. 2. In latere ſiniſtro, per quod Gula cum nervis adjacentibus. 3. Circa vertebras, per quod Arteria aorta, cum Vena azygo.

A claviculis ad pedem uſque plures accepit nervos quam pars ulla corporis, qui non ſolum ex cerebro à pari vago, ſed etiam ex ſpinali medulla & vertebra cervicis quarta & quinta originem ducunt. De aliis vaſis jam ſupra egimus.

Uſus Chirurgicus.

PLEURA non ſolum inflammationi ſubjecta, quam ſequuntur pleuritis, empyema & vomica, ſed etiam dolori cuidam, quem humor ſalſus pro-

ducit. Diſtingui hic à pleuritide poteſt, quod tuſſis quidem hic adſit ſicca, nulla tamen febris, & reſpiratio quoque libera ſit. Tollere ſeam ſolitus ſum Venæſectione, & ſudoris provocatione, ſi metus ſit pleuritidis, externe hoc Emplaſtro.

℞. Medull. Cruris Vaccæ,
Adipis Anatis an. unc. iij.
Mucilagin. althææ,
Semin. lini,
Fœnugræc. an. unc. j.
Thuris,
Maſtiches an. unc. ſ.
Ol. nuciſt. expreſſ. drachm. ij.
Ceræ flavæ q. ſ.
M. F. *Emplaſtrum.*

2. *Mediaſtinum* in homine tam magnam non habet cavitatem quam in canibus, aliiſque animalibus. Contingit tamen nonnunquam purulentam materiam, poſt inflammationem, intra duas ejus membranas deſcendi, quæ per pulmones ejici poteſt. Trepano itaque hic ſternum perforare cogimur, quo ſic per foramen factum, penicillorum, ſpongiæ, aliorumque inſtrumentorum ope, pus educi queat.

3. In illa ANGINÆ ſpecie, quam *Cynanchen* ſupra diximus, ægro ſuffocanti reſpiratio *Laryngotomia* reſtitui poteſt. Morbus ipſe periculoſior eſt, quam hæc operatio, quæ hoc tempore magis ad praxin eſſet revocanda. Circumſpectione nihilominus hic ſumma opus eſt, ne, ſi aliæ quoque partes Pulmo ſcil. Pleura, Gula, &c. inflammatæ, aut jam pure repletæ, irritus ſit tuus labor, & calum-

lumniandi anſam præbeat. Omnibus igitur bene conſideratis operatio hoc modo eſt aggredienda: Reclinetur aliquantum caput, quo in conſpectum magis prodeat Trachea, annulique ejus cartilaginei à ſe invicem magis recedant. Incidatur deinde cutis ſecundum longitudinem laryngis uſque ad foveam. Hæc utrinque miniſtri digitis deducatur, quo oculis Chirurgi occurrant muſculi duo longi ſterno hyoidei, cultro ligneo aut oſſeo à ſe invicem parum removendi, mox, larynge ſeſe exhibente, ſectio in ea fiat ope phlebotomi, loco inter annulum cartilagineum tertium & quartum medio, ſedulo cavendo ne cartilagines ipſæ lædantur. Flatu prodeunte cultellum aufer, vulnerique fiſtulam argenteam infigito, bene proſpiciendo, ne, longior juſto, poſticam tracheæ partem attingat, unde tuſſis continua. Suffocationis periculo ceſſante, quod, die tertio aut quarto plerumque contingit, vel ſaltem contingere oportet, fiſtula ablata vulnus ordinario modo ſecundum artem curetur, nam ab aliis non differt.

4. Novum haud eſt VERMES *in Pericardio* generari, Cor ipſum, niſi impedias, corrodentes. Enecari poſſunt decocto Scordii, Abſinthii, Centaurii, &c. bis terve de die hauſto.

De *Vulneribus Pulmonum*, *Cordis*, & *Diaphragmatis*, vide noſtram Chirurgiam. *Gulæ vulnus* eodem modo curatur, ac illud quod eſt *Ventriculi*.

FINIS LIBRI III. PARTIS III.

LIBER IV.

DE

INFIMO VENTRE.

CAP. I.

De partibus Ventris hujus externis.

INſima Cavitas proprie VENTER dicitur, dividiturque exterius in tres partes, quorum

1. *Epigaſtrium* eſt, cujus latera *Hypochondria* vocantur.

2. *Regio umbilicalis*, cujus latera *Ilia* dicuntur.

3. *Hypogaſtrium*, cujus latera *Inguina* appellantur.

Pars inferior piloſa *Pubes* nominatur.

Abdomen ſub integumentis communibus muſculos habet decem, utroque latere quinque ad excrementorum craſſorum inteſtinis contentorum excluſionem magnopere utiles. Suntque hi

1. *Oblique deſcendentes*, quos ſuperius umbilicus, inferius, in viro, proceſſus peritonæi, in muliere

muliere ligamentum uteri teres, perforat.

2. *Oblique adſcendentes.*

3. *Recti*, lineis tranſverſis in tres quatuorve diviſibiles.

4. *Pyramidales.*

5. *Tranſverſi.*

In medio abdominis, inter utrumque muſculum rectum ex concurſu tendinum latorum tenuiumque muſculorum reliquorum *Linea alba* exoritur, ſenſilis admodum.

De *Venis*, *Arteriis* & *Nervis* Imi Ventris partium internarum æque ac externarum, libro primo egimus, & ibi etiam quædam de *Oſſibus* adduximus. Hæc curioſius examinanti primo VERTEBRÆ occurrunt *quinque lumborum* foraminulentæ admodum, reliquis omnibus longe ampliores, craſſioreſque.

Hiſce ſubjacet OS SACRUM, triangulare, in adultis ex unico tantum oſſe, in junioribus ex quinque aut ſex conſtans.

Connexum huic *Os Coccygis*, in muliere extrorſum magis flexum, in viro magis introrſum.

Lateribus Oſſis ſacri adſtat *Os Innominatum* ſive *Coxa*, ex tribus oſſibus cartilagine junctis compoſitum. Horum

1. *Os* eſt *Ilium*, multo craſſius in muliere quam viro.

2. *Os pubis*, facilius ſeparabile ab anteriori parte in muliere quam in viro.

3. *Os Iſchion*, ſive *Coxa*, ſinu præditum amplo, qui *acetabulum* ſive *pyxis* dicitur, capiti oſſis femoris recipiendo dicatum.

Uſus

Uſus Chirurgicus.

Ventris imi externa diviſio quænam partes internæ affectæ ſint egregie declarat. In *Hypochondrio dextro* ſitum ſuum habet *Hepar*, ultra coſtas nothas, ad ſpatium digiti tranſverſi duplicis, ſe extendens, uſque ad cartilaginem enſiformem ſterni.

In *medio Ventriculus* decumbit ad molliora ventris hujus loca ſe extendens, adeoque quatuor digitorum tranſverſorum latitudine ultra coſtas nothas propendens. Ultra loca mollia ad renes ipſos jacet *Lien*.

In *medio Regionis umbilicalis*, & circumcirca *Inteſtinum tenue* recumbit; ubi aliquando periculoſiſſima vulnera conſpiciuntur.

In *latere* dextro, circa Renem, initium ſuum ſumit Inteſtinum *Colon*, inter Ventriculum & Umbilicum tranſverſo ductum ad Renem excurrens ſiniſtrum, ubi, deorſum reflexum, anguſtiuſque redditum flatuum frequens receptaculum exiſtit, unde dolor diuturnus, & tenſio gravis, quæ Lieni immerito adſcribuntur. Inteſtinum alias Meſenterio incumbit, uti Ventriculus Pancreati.

In *medio Hypogaſtrii* collocata *Veſica urinaria*, & *Uterus*, & ſub his *Inteſtinum rectum*.

Ad *latus* recumbunt *Vaſa ſpermatica*, atque glandulæ in quibus bubones benigni ut & maligni, nonnunquam reperiuntur.

At partes hæ omnes vulnerari nequeunt niſi Peritonæum & Omentum prius vulnerentur, in multis tamen hominibus ultra Umbilicum haud deſcendit

ſcendit omentum, in aliis contra etiam ipſum os pubis attingit.

CAP. II.

De Abdominis partibus internis.

INternarum partium prima PERITONÆUM eſt, omnes alias anterius & poſterius, ſuperius atque inferius compreæendens.

Membrana eſt duplex. *Origo* ejus potius à vi animæ membranifica deducitur, quam à meningibus cerebri.

Connectitur Diaphragmati, & Vertebræ primæ tertiæque lumborum.

Craſſius in muliere ab umbilico ad pudendum, adeoque fortius, circa pubis oſſa terminum adſumens.

In Viro robuſtius ab umbilico ad diaphragma, & poſtquam vaſa ſpermatica tanquam in vagina exceperit, exteriorem membranam deorſum ad teſtes dimittit, ubi tunicam eorum primam conſtituit.

Intra Peritonæi hujus duplicaturam *Vaſa Umbilicalia* quatuor recumbunt,

1. *Vena umbilicalis.*

2. 3. *Arteriæ duæ umbilicales.*

4. *Urachus*, ab *umbilico* proveniens, qui nihil eſt niſi nodus induratus vaſorum dictorum.

In infantibus Vaſa hæc aperta, in adultis clauſa ſunt, & in ligamenta mutata. Nunquam tamen in abortu *6. 7.* & octo menſium obſervare nobis

licuit

licuit urachum ullo modo pervium in veſicam; nam nec flatus nec ſtylus penetrabant.

Vena umbilicalis Hepar accedit, urachum veſicam urinariam, arteria utraque umbilicalis arteriæ magnæ ramos iliacos.

OMENTUM, Ventriculum atque inteſtina calefaciens, *pingue* admodum eſt & duplex; *Tunicis* tamen conſtat tenuiſſimis, foraminulis multis pertuſis.

Originem ſumit ex Peritonæo, ſub quo etiam decumbit, plerumque ſe eo uſque extendens, quouſque inteſtinum Colon, quandoque tamen etiam ipſi oſſi pubis accumbit.

VENTRICULUS Chyli officina tribus componitur *tunicis*; externa communis ipſi cum peritonæo, intima cum Dura meninge, media propria eſt, iſta craſſior, illa rugoſa, hæc carnoſa.

Fibras omnis generis habet: *carne* ſpongioſa intus incruſtatus.

Situm agnoſcit in medio Hypogaſtrii, Vertebris lumborum incumbens, orificium ejus ſiniſtrum, *Os* ſive *Stomachus* dicitur, dextrum *Pylorus*.

Ventriculo continuata ſunt INTESTINA, chylum vehentia, excrementaque expellentia. Ejuſdem fermè cum ventriculo *ſubſtantiæ* ſunt, omniumque optime in craſſa & tenuia dividuntur.

Tenuia reperiuntur tria:

1. *Duodenum*, in quo finem ſuum ſortiuntur Veſica fellea, cum ductu choledocho, & ductus novus Pancreaticus.

2. *Je-*

2. *Jejunum*, in quo Venæ lacteæ copioſiores quam in aliis.

3. *Ileon*, quod omnium longiſſimum.

Craſſa etiam tria conſpiciuntur.

1. *Cœcum* cum appendice vermiformi.

2. *Colon* cum ligamentis duobus externis; & valvula interna.

3. *Rectum*, cum muſculis duobus Ani levatoribus, & Conſtrictore, ſive ſphinctere uno,

Inteſtina hæc omnia ope meſenterii & inter ſe & cum vertebris lumborum connectuntur.

MESENTERIUM *membrana* conſtat duplici, valida, plurimiſque inter tunicam utramque recumbentibus *glandulis*. Exiles hæ admodum ſunt, ut omnino oculi aciem fugiant: ſed plerumque ſe poſt diuturnum morbum, exceptis tribus, produnt; quæ ex naturali conſtitutione majores, teretes, albicantes, & firmiori carne præditæ conſpiciuntur.

Maxima earum in medio meſenterii ſita eſt, & preſſa lac album modo tenuius, modo craſſius, exhibet, quod nil niſi chylus. Idem etiam reliquæ duæ exhibent: quæ ſitum ſuum plerumque habent in ſiniſtro latere, ſub vena emulgente ſupra muſculum pſoas haud procul à vertebris lumborum.

Quemadmodum hæ glandulæ plurimas venas lacteas, ita quævis earum ramulum iterum promit, qui mox conjuncti *Venam Lacteam Thoracicam* conſtituunt, quæ, modo dicto adſcendens, chylum cordi ſubminiſtrat.

PANCREAS pulvinaris inſtar Ventriculo ſuc-

ſuccumbit, duodeno inteſtino connexum, in quod ductus ejus noviter inventus, ab authore Wirſungianus dictus, penetrat. Sæpius in hoc Bilis, nunquam vero ſanguis reperitur.

LIEN, ſanguinem emendans, humorem acidum continet, quem, non per vaſa brevia ad ventriculum, ſed per ramum ſplenicum ad hepar, ablegat.

Subſtantia conſtat rara, tunica propria, ex peritonæo minime procedente, tecta.

Coloris eſt ex atro rubicundi.

Ventriculi fundo cohæret ope vaſorum brevium, coſtis ſpuriis, reni ſiniſtro, omento atque peritonæo quoque, & diaphragmatis parti carneæ, carnoſarum fibrarum beneficio.

Viſcus nullum tam multis ab undat arteriis quam lien, excepto cerebro.

Nervi, quos à pari noſtro ſeptimo accipit, per tunicam potius quam parenchyma ipſum diſtribuuntur.

Non in parte anteriore ſiniſtri lateris ſitum ſuum habet, ſed in poſtica, circa renem ſiniſtrum, coſtis ſpuriis vertebriſque incumbens, quod accurate obſervandum.

HEPAR, ſanguinem refrigerans, Venarum magnarum mater, in hypochondrio reſidet dextro, magnamque Ventriculi partem obtegit.

In duas quaſi partes dividitur per umbilicalem venam, quæ in jam natis pro ligamento inſervit.

Ramos paucos à cœliaca accipit: *Nervos* varios ex ſpinali medulla & ſeptimo noſtro pari.

Parti ipſius dextræ, inferius, connectitur *Veſi-*

cula

cula Fellis, cum *Poro Bilario.* Utriuſque rami cum ramis venæ portæ veſicula quadam communi, *capſula* Gliſſonio dicta, comprehenduntur. Rami hi veſicæ fellis & ductus cholydochi ſive bilarii, in hepate detenti, parenchyma totum pererrant, ubique capſulæ nominatæ incluſi; rubicunda hæc eſt, craſſitie arteriæ fere ſimilis, à peritonæo, ut videtur, originem habens.

Rami externi conjuncti duodenum inteſtinum perforant, Arteriolas duas à cœliaca, venaſque ex vena portæ, *gemellas* dictas, cum veſica ipſa, aſſumentes.

RENES, ſanguinem depurantes, *carne* conſtant ſingulari, denſaque, *tunica* propria inveſtita.

Exterius pinguedine, & ampla laxaque tunica à peritonæo prodeunte, inveſtiuntur.

Muſculis lumborum *incumbunt*, (ſiniſter tamen dextro altior) intra peritonæi duplicaturam. Et ſuperius ipſis accumbunt Glandulæ cavatæ, *Renes Succenturiati*, ſive *Capſulæ atrabilariæ* dictæ. In has rami à *Venis* & *Arteriis* emulgentibus excurrunt, *Nervi* itidem à pari vago.

In Rene aperto *Carunculæ papillares* novem occurrunt, per quas ſerum in *pelvim* deſtillat, per ureteres ad veſicam deferendum.

URETER ſive MEATUS URINARIUS hærens adhuc in ipſis renibus mediocris eſt magnitudinis, ſed extra procedens, valde anguſtus eſt, duabus ubique tunicis præditus, inferiori ipſi propria, & exteriori, quam cum peritonæo communem habet.

Intra

Intra peritonæi duplicaturam deorſum, ſupra lumborum muſculos, ad veſicam properat, cujus cervici inſeritur, mox intra membranas ſurſum adſcendit, ubi interiorem tunicam perforat, eodemque foramine cum alterius lateris uretere, veſicam intrat, exile hoc admodum, arcteque clauditur, adeo ut valvula hic nulla urinæ regreſſum impediente, opus fuerit.

VESICA URINARIA *membranis* itidem duabus conſtat, harum externa craſſior eſt & carnoſa, interna minime.

Intra Peritonæi duplicaturam in illa Hypogaſtrii cavitate ſita eſt, quæ pelvis dicitur, & ab oſſe Sacro, coxæ & pubis efficitur.

In fœminis vaginæ uteri anterius cervice connectitur.

Cervix hæc carnoſa valde, fibrarumque ope ſphincteris inſtar aperit & claudit veſicam. In viris longior eſt, anguſtior, magiſque incurvata, in fœminis brevior, amplior, & recta magis.

Vaſa Sanguinea veſicæ rami ſunt vaſorum Hypogaſtricorum. *Nervos* plurimos ex pari noſtro ſeptimo & oſſe ſacro accipit.

Reſtant adhuc VASA SPERMATICA, quæ pro diverſitate ſexus etiam diverſe variant.

In Viris primo occurrunt *Venæ* & *Arteriæ ſpermaticæ*, utrinque una, ſanguinis ad Teſtes deductioni, aliqualique præparationi, inſervientes.

Vena Spermatica dextra ex Venæ cavæ trunco deſcendente oritur, *ſiniſtra* ex emulgente ſiniſtra. *Arteria* utraque ex Arteria magna.

Quatuor hæc vaſa, contorta valde, ureteribus inſtra-

inſtrata, Teſtes accedunt, ſed antequam eos attingunt, circa & in proceſſu peritonæi multis anaſtomaſibus & quibuſdam nervis uniuntur, & *corpus* unicum efficiunt, quod *pampiniforme* vocatur.

TESTES ipſi nunc ſequuntur ſeminis organa, *Muſculo* gaudent *Cremaſtere*, *Tunicisque* communibus duabus, & tribus propriis.

Communes ſunt

1. Burſa illa rugoſa, quæ *ſcrotum* dicitur, cutis nempe, tenuior & mollior quam aliis in partibus.

2. *Dortos*, carnoſa ſcil. membrana, vaſis plurimis ſcatens.

Propriæ ſunt

1. *E'ytroides*, ex proceſſu peritonæi.

2. *Erythroides*, ex Muſculo cremaſtere.

3. *Albuginea*, ex Vaſis ſpermaticis.

Subſtantia Teſtium alba eſt, mollis, rara, glandulis aliquomodo ſimilis.

Incumbit ipſis tranſverſo ſitu corpus vermiſorme, quod, ſenſim, anguſtius redditum, vas ejaculatorium conſtituit, quod EPIDIDYMIS ſive PARASTATA dicitur.

VAS EJACULATORIUM, album, cavumque inſtar ureteris, circa veſicæ cervicem ſemen in *Veſiculas Seminales* defert, ibique ſemen ad tempus commodum ſervatur.

Anterius paululum procedens glandulas duas inſignes invenies, quibus liquor oleoſus, acrimoniam urinæ mitigare valens, continetur, hæ *Proſtatæ* vocantur.

Ulti-

Ultimo ſe offert PENIS ſive VIRGA, urinæ ſeminiſque evacuationi dicata.

Subſtantia ipſi peculiaris eſt, cui ſimilis in univerſo corpore non datur.

Cuticula, imo etiam in pinguiſſimis hominibus *pinguedine* omnino deſtituitur.

Cute tegitur laxa, duplici, & *præputium* conſtituente & *glandem* tegente, cui *frœnuli* ope alligatur.

Cuti, pannicaloque carnoſo *Vaſa* ſupra deſcripta ſuccumbunt.

Hiſce vicini *muſculi* quatuor, quorum duo *Erectores*, duo *Ejaculatores*, muſculis ſubjecta *Corpora* duo *nervoſa*, maximam partem Virgæ conſtituentia, ejuſdemve rigiditatem atque flacciditatem fungoſitate ſua procurantia. Infima parte penis *Urethra* occurrit, duabus tunicis conſtans, interiore tenui & valde ſenſili; & exteriore craſſa, atque carnoſa.

In Fœminis VASA SPERMATICA in in hoc à virilibus differunt, quod breviora ſint, & minora, ſerpentinoque ductu teſtes accedant, varios itidem ramulos tubis uterinis, ipſique utero communicent.

TESTES *molliores* hic ad latera Uteri *collocati*, ſemen elaborandi virtute pollentes. *Tunica* unica tantum teguntur, eaque propria.

PARASTATÆ hic nullæ. *Veſiculis* interius teſtes plurimis ſcatent, quæ & ſemen continent, & utero, mediantibus tubis, exhibent.

TUBÆ hæ Utero omni parte *cohærent*, teſtibus tantum aliqua.

Cavi-

Cavitatem habent, ex *tunica* duplici conſtantes, veſiculaſque etiam aliquas continent, in quibus ſemen ulterius perfici multi volunt.

Uterus ſeminis, fœtuſque receptaculum, in medio Hypogaſtrii ſitum ſuum habet, in pelvi, inter inteſtinum rectum, & veſicam urinariam.

Tunicas poſſidet duas validas, craſſaſque, quarum prima à peritonæo, altera propria, & inter utramque fibras plurimas carneas.

Dividitur commode in *Fundum*, *Orificium*, & *Cervicem.*

Fundum, globoſa uteri pars, *Ligamenta* IV. accepit: ſuperiora duo *lata* ſunt, & membranoſa, oſſi ilium connexa; inferiora duo *rotunda* ſunt rubicunda, & ad clitoridem pervia, unde inſtar pedis anſerini per femoris anteriora ſe diffundunt, cavitate omni privata.

Orificium Uteri, arcte ſe conſtringens, ſuoque tempore valde iterum dilatabile, tuberculo præditum eſt inferiore parte, foraminuliſque variis.

Cervix, ſive *Collum Uteri* Penis receptioni dicatus, rugoſus intus, & fere longitudinem 8. digitorum tranſverſorum habens. Diſſecanti primo occurrit *Meatus urinarius*, brevis rectuſque, hinc meatui huic adſita *Clitoris*, peni virili mollitie duritieve quodammodo ſimilis.

Huic adjacet *Hymen*, in ſui medio, ad tranſitum urinæ & menſtrui ſanguinis, perforatum. *Carunculæ* huic IV. cohærent *Myrtiformes*, quibus ſuccedunt *Alæ* ſive *Nymphæ* defendentes, & *Labia piloſa.*

Uſus

Uſus Chirurgicus.

1. In Hydropicis peritonæi *tunicæ* valde *incraſſeſcunt*, imo temporis ſucceſſu cartilagineam duritiem acquirunt quod in paracentheſi abdominis ſcitu neceſſarium eſt.

Paracentheſin inſtrumento ſupra deſcripto ininſtitutam *Scroti intumeſcentia aquoſa* ſubito ſæpius ſequitur. Ratio & via vera eſt, Aquam ſenſim in ſcrotum defluere, ſupra peritonæi proceſſum, loco inter peritonæum & muſculos abdominis rectos interjecto.

2. Aliquando inter Omenti duplicaturam Flatus detinentur, doloris diuturnioris cauſa, quique etiam abſceſſus futuri metum infert. Præter ſudorifera Oleis, emplaſtriſque valde diſſipantibus hoc in caſu indigemus.

Eadem duplicatura *Aqua* quoque nonnunquam *concluditur*, curationis ſpe nulla certa.

Steatomata in *Omento*, *Abſceſſuſque* nonnulli, ſæpius generantur, eo quod pinguedinis hic, glandularumque magna copia reperiatur: Curatio in hoc caſu valde difficilis.

3. Inteſtina, lumbricorum inſtar varie ſe moventia, *Intus ſuſceptionem* quandoque incurrunt, imprimis ubi dolore atroci afficiuntur; & hoc modo excrementis tranſitus ad anum denegatur. *Miſerere mei* ſive *Ileos* affectus talis vocatur. Mediis ordinariis nihil efficientibus, Cucurbitula magna ſine ſcarificatione ſæpius parti dolenti apponi poteſt, atque iterum auferri. Annon etiam præſtaret, facta

facta diſſectione muſculorum & peritonæi digitis ſuſceptum inteſtinum extrahere, quam certæ morti ægrotantem committere?

4. *Meſenterium* & ex ſe ipſo, & ob glandularum copiam *Inflammationi*, *Tumoribus*, *Ulceribus*, imo *Corruptioni* valde obnoxium eſt. Affectus hi cum difficulter ab aliis diſcernantur, Medicum exercitatum deſiderant. Idem de *Pancreate* atque *Liene* dicimus. Interim tamen emplaſtrum hoc, cujus efficaciam in curatione tumorum partium dictarum non ſemel expertus ſum, communicare placet.

R. Gumm. carann.
Ammon. an. drachm. j.
Mercur. vivi. thereb. extinct. unc. ſ.
M. F. *Emplaſtr.*

5. *Ligamenta Hepatis* ſuſpenſoria, diaphragmati atque cartilagini enſiformi id connectentia, in tantum ſæpius relaxantur, ut Hepar ad umbilici regionem deſcendat. Vitio huic Emplaſtr. hoc ſuccurrimus.

R. Rad. biſtort. unc. iij.
Bol. Armen. drachm. ij.
Sem. Cumin. drachm. j.
Gumm. Galban. unc. j.
Ol. nuciſt. expreſſ. drachm. j.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

Porro *Inflammationes*, *Exulcerationes*, imo *Sphacelus* ipſe, in hepate locum habent.

6. *Veſica fellis*, ex tuſſi vehementiori, *rupturam* incurrere poteſt. *Calculus* quoque nonnunquam in ea, imo plures colliguntur.

Anno præterito adſui cuidam Scoto, qui ſpatio IV. ſeptimanarum 200. calculos, & plures per alvum excreverat, ſolo autem conditi ſeq. Cholagogi uſu curatus eſt.

R. Elect. de ſucc. roſ. unc. j.
Pulv. Jalap. drachm. j.
Spir. ſalis ſcrup. j.
M. F. *Conditum.*
Sumat ejus quotidie, aut alternis diebus nucis Moſch. q.

7. Contra *Renum* vulnera ulceraque noſtra Chirurgia idonea ſatis medicamenta ſuppeditavit. Exulcerationibus etiam *Ureteres* obnoxii ſunt, ſed iiſdem curantur medicamentis, quæ etiam renum ulceri dicata ſunt. Calculus major, aut aliud quid, quandoque cauſa eſt, quare rumpantur, ſed malum hoc incurabile habetur.

8. Præter calculos *Vermes* quandoque in Veſica urinaria generantur, quos Diureticis expellere oportet, additis medicamentis vi vermium necandorum pollentibus.

R. Aq. antinephrit. unc. j.
Graminis unc. ij.
Spir. Salis, gutt. viij.
Corallin. ſcrup. j.
Syr. abſinthii unc. j.
Miſce.
Sumat ejus partem unam mane, alteram veſperi.

Præterea etiam injectio hæc prodeſt, brevi eos educens.

R. Aq.

R. Aq. card. bened. unc. vj.
Myrrhæ,
Aloës in ſpir. Vini diſſol. an. ſc. j.
Mel. Centaurii unc. ſ.
Miſce.

9. *Teſtes*, æque ac partes aliæ, inflammantur; ubi præter media generaliora, externe hæc conveniunt. In principio Cataplaſma hoc applicetur.

R. Pulv. roſar. rubr.
Myrtill.
Balauſt. an. drachm. ij.
Farin. hordei unc. ij. ſ.
Ol. roſae.
Acet. Sambuc. an. unc. j.
Vin. rubr. q. ſ.
M. F. *Cataplaſma*.

In Dolore vehementi.

R. Farin. ſemin. lini,
Hordei,
Fœnugræc. an. unc. j.
Fol. hyoſcyam. M. j.
Malvæ M. ſ.
Pingued. porc. unc. j.
Ol. ſem. papaver. unc. j. ſ.
Lact. vaccin. q. ſ.
M. F. *Cataplaſma*.

Si poſt inflammationem ulcus ſequatur, ſuppurantibus naturæ ſuccurrat Chirurgus. Emplaſtro ſequenti, emolliendi, dolorem ſedandi, maturandique vi inſigni prædito multum præſtiti: aliquan-

aliquando alios humores prorſus diſſipavit.

Emplaſtrum Filii Zachariæ.

R. Ceræ flavæ,
Medullæ cruris vaccæ,
Adipis Gallinæ,
Anatis an. libr. j.
Mucilagin. ſem. lini,
Althææ,
Fœnugræc. an. unc. iiij.
Ol. lini q. ſ.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

Materia jam ſuppurata aërem poſtulat: quare phlebotomo Chirurgus abſceſſum aperiat: cauterium potentiale ipſi commendare non poſſum, nam peſſimos habuiſſe ſucceſſus jam obſervavi. Foramen exiguum ſit & ſolummodo tunicas penetrans. Licet in hoc caſu ſe pus optime habeat, morbus nihilominus periculoſus eſt, & facillimo negotio in cancrum aut ſphacelum degenerat, & commodiori medio quam ferro tolli non poteſt, ſi intempore talis operatio inſtituatur. Deinde ulcus ſequenti modo & quamprimum curetur. Partem ab omni frigore defendito, eamque continuo corroborato, atque naturalem calorem in ea conſervato. Lavamentum calide applicandum.

R. Flor. balauſt.
Roſar. rubr.
Myrtillor. an. P. ij.
Aloës drachm. j.
Thuris ſcrup. ij.

Aquæ

Aquæ plantagin. unc. iij.
Vini rubr. q. ſ.
Coq. & Colentur.

Hoc peracto, ſequenti unguento partem oblinito, & emplaſtrum ſive cataplaſma moderate diſſipans ſuperimponito.

R. Tutiæ præp.
Ceruſſ. lot. an. drachm. ij.
Minii,
Lithargyr. aur. an. drachm. j.
Sarcocoll. drachm. iij.
Plumb. uſt. drachm. ij.
Ung. Apoſtolor. unc. ſ.
Ol. & Ceræ q. ſ.
M. F. *Unguentum.*

10. Virgæ ſi vulnus infligatur, plerumque cum vitæ periculo conjunctum eſt. Unguentum hoc valde conducit.

R. Ceruſſ. lot. drachm. iij.
Myrrhæ,
Lithargyr. an. drachm. j. ſ.
Sarcocoll.
Tutiæ præp. an. drachm. j.
Tragacanth. drachm. ij.
Ol. roſac. q. ſ.
M. F. *Unguentum.*

Inflammatio ejus eodem modo curatur ac partium aliarum ſenſilium. At *Ulcus* ſi accedat externum, internis æque ac externis curatio perficiatur, ne malignitatem contrahat, aut in ſphacelum abeat.

R. Lithargyr. unc. ſ.
Plumb. uſt. drachm. iij.
Tut. præp. drachm. ij.
Aloës drachm. j. ſ.
Cort. pini ſiccat. ſcrup. iv.
Lap. hæmatit. drachm. j.
Sem. aneth. combuſt.
Cucurbit. ſicc. uſt. an. ſcrup. ij.
Ol. roſac. Merc. viv. an. drachm. iij.
Ceræ q. ſ.
M. F. *Unguentum*.

Huic ſi propter impuritatem non obediat:
R. Flor. æris drachm. ſ.
Alum. uſt. drachm. j.
Aq. Plantag.
Roſac, an. unc. ij.
Vin. alb. Gall. unc. vj.
Spir. Vini unc. j.
Mſ. & ebulliant parum.

Huic addi poſſet Merc. præcipitatus, præſertim ſi neceſſitas exegerit.

Sphacelus hoc in caſu certius non curatur quam exſtirpatione partiali aut totali, ne ad interiora proſerpens malum interimat ægrum.

Ulcera interna Virgæ quomodo curari debeant, cap. de Ulceribus particularibus docuimus. Medicamentum hoc loco addemus, cujus uſu virga cancroſa curata fuit.

Unguentum Petri Bajeri.

R. Suc. extremitat. rubi,
Futic. roſar.

Aceti

Aceti an. unc. ij.
Thuris,
Maſtiches an. drachm. iij.
Lithargyr. aur. unc. j.
Vini malvatic. unc. vj.
Succ. ſemperviv. unc. iij.
Aq. vitæ unc. iiij.
Virid. æris drachm. ij. ſ
Vitriol.
Alumin. uſt. an. drachm. j ſ.
Camphor. drachm. j.
Ol. roſac. unc. vj.

Pulveriſatis pulveriſandis ſubtiliſſime & cribratis Coq. omnia lento igne, excepta camphora, quæ in fine addatur, uſque ad conſumptionem ſuccorum. Addatur Cera & fiat Unguentum.

11. *Vaſa Spermatica* in Fœminis graviter aliquando obſtruuntur, ut una cum Teſtibus ad pugni magnitudinem in Hypogaſtrii latere intumeſcant.

12. In *Tubis Uteri* Semen muliebre nonnunquam corrumpitur, unde ſymptomata graviſſima eveniunt. Menſtrua ad menſes aliquot ſuppreſſa Hydrops ſæpius ſequitur. Aquam hanc collectam in cadaveribus apertis recto ductu per tubas in peritonæi duplicaturam defluere obſervavimus.

13. *Uterus* ex affluxu ſanguinis præternaturali ſæpius inflammatur, in puerperis imprimis, & quibus menſes inordinate fluunt. Inflammatio hæc ſæpius in *abſceſſum* mutatur, ſi negligentius tractetur, cujus curatio Medicum ſpectat. Sed *Sphacelus* incurabilis eſt: quæ enim Veteres de

 exſtir-

exſtirpatione Uteri referunt, totum nempe eum auferri poſſe abſque inſigni damno, erroribus reliquis annumerari debet. An hoc animal inanimali, neceſſariam hanc partem, multis aliis partibus cohærentem, copioſiſque adeo arteriis præditam, abſque periculo vitæ exſcindere licet? Idem hic iis obveniſſe credo, quod in procidentia Uteri deſcribenda & curanda obvenit, Vaginæ Uterinæ tunicas extenſas pro Utero ipſo, & hic & ibi aſſumpſerunt: poſſe autem tunicas has ſine gravi periculo auferri, libens concedo. At vero uteri totius ſphacelum mortis certæ cauſam exiſtimo.

14. Uteri Collum *Hæmorrhoidibus* æque ac Inteſtinum rectum obnoxium eſt. Hæ fluentes ſequentibus ſignis à menſtruis diſcerni poſſunt: Menſes cum fluunt, Vaſorum ramulos in Collo uteri nullos notare poſſumus, ipſo ex Utero proveniunt, & nullum dolorem niſi in Hypogaſtrio excitant: vaſa per quæ excretio hæc fit arteriæ ſunt hypogaſtricæ & ſpermaticæ. Hæmorrhoides vero Rami ſunt Venæ pudendæ; viſu tactuque cognoſci poſſunt, & dolor non niſi in pudendo movetur. Eodem modo uti aliæ tractari debent: ad dolorem ſedandum Ung. hoc valde utile eſt.

℞. Mucilag ſem. Cydon.
Althææ an. unc. ſ.
Croci,
Ol. Roſæ.
Pingued. Gallin. an drachm. j.
Vitell. ov. N. j.
M. F. *Unguentum.*

Mixtu-

Mixtura excellens.

R. Litbargyr. aur.
Ceruſſ. lotæ,
Plumb. uſt. an. ſcrup. j.
Aq. portulac. unc. v.
Miſce.

Hæmorrhoides ea laventur, & parti affectæ lintea aqua hac madefacta imponantur.

FINIS LIBRI QUARTI,
PARTIS TERTIÆ.

LIBER V.

DE ARTUBUS:

Cap. I.

De Manu.

MAnus nomine etiam *Brachium* comprehendimus, cujus *Integumenta*, communia æque ac propria, & item ejus vaſa jam ſatis ſunt deſcripta.

In tres partes vulgo dividitur:

1. *Humerum.*

2. *Cubitum.*

3. *Manum* proprie dictam.

Humerus ſive Brachium unico Oſſe conſtat, at novem Muſculis.

Muſculi ſunt

1. 2. Attollentes duo, *Deltoides* & *Supraſpinatus.*

3. 4. Deprimentes duo, *Aniſcalptor* ſive *Latiſſimus*, & *Rotundus major.*

5. 6. Antrorſum ducentes duo, *Pectoralis* & *Perforatus* ſive *Coracoidæus.*

7. 8. 9 Re-

7. 8. 9. Retrorſum moventes tres, *Infra-ſpinatus*, *Rotundus minor*, & *Immerſus* ſive *Sub-ſcapularis*.

Tribus hiſce ultimis ſimul agentibus brachium quaſi circumducitur, & oblique extrorſum attollitur.

Os magnum eſt, longumque. Caput ipſius ſive *extremitas ſuperior* cartilagine, ligamento membranoſo, tendinibuſque quatuor, inveſtitur; ſinu quoque ſingulari præditum, in quo Muſculi tricipitis tendo recumbit.

Extremitas inferior Trochleæ ſimilis eſt, quæ cubitum inſigniter introrſum incurvari permittit, ſed contra non niſi ad lineam rectam extendi.

Cubitus duobus conſtat oſſibus, quæ à muſculis ſpecialibus ſpeciatim moventur, quos hic, licet extra ordinem, exhibere cogimur.

Os inferius, quod majus longiuſque altero, *Ulna* dicitur.

In extremo ſuperiori proceſſus duo triangulares notantur, quos *Roſtra* ſive *Glandes* vocant.

Extremum inferius *tuberculo* rotundo deſinit, cui *proceſſus* acutus, qui *Styloides* dicitur, adſtat.

Muſculis IV. movetur, horum duo ſunt Flexores.

1. *Biceps*.
2. *Brachiæus*.

Duo Extenſores,

1. *Longus*.
2. *Brevis*.

Os ſuperius, quod minus & brevius, *Radius* dicitur ſive *focile minus*, parte ſuperiore excipitur

ab ulna, inferiore ulnam excipit; in medio partim à ſe invicem diſtant, qui tamen locus *ligamento* tenui repletur.

Muſculis itidem IV. movetur, quorum duo Prœnatores,

1. *Rotundus.*
2. *Quadratus.*

Duo Supinatores,

3. *Longior.*
4. *Brevior.*

Addunt his quidam muſculos duos alios, ſed rariſſime inveniuntur, & diverſimode deſcribuntur.

MANUS in ſpecie tres in partes dividitur. *Carpum*, *Metacarpum*, & *digitos*.

Carpus Muſculos habet IV.

Flexores duos, *Cubitaum* & *Radiaum internum*.

Extenſores duos, *Cubitaum* & *Radiaum externum*.

Hiſce ſubjecta ſunt *Oſſicula* VIII. innominata hactenus, cartilaginea primis annis, molliaque, deinde duriora evadunt.

Ligamentis robuſtis coërcentur & conjunguntur.

METACARPUS *Muſculos* habet duos, *Palmares* dictos, *Longum* & *Brevem*.

Oſſicula IV. *ligamentorum* cartilaginoſorum ope Carpo connexa.

DIGITI *Oſſiculis* XV. conſtant, quibus nomina certa needum impoſita, & *Muſculis* XIV. Horum

II. Flexores ſunt, *Sublimis* & *Profundus*.

II. Extenſores.

IV. Ad-

IV. Adductores, *Lumbricales.*

VI. Abductores ſive *Interoſſei* tres *externi*, & totidem *interni.*

Præter hos *Pollici*, *Minimoque digito*, & *Flexor* & *Extenſor* ſingularis datus eſt.

Conſiderabilia inſuper in Manu 1. *Armilla membranoſa*, quæ ligamentum eſt rotundum, tendines multiplices univerſæ manus circulo quaſi comprehendens, in varia alia facile diviſibile.

2. *Vagina membranoſa*, quæ tendines manu contentos coërcet.

3. *Fiſſura oblonga* cuivis tendini ad tranſitum tendinum tertium internodium moventium muſculorum inſculpta: hæc trochleæ vicem gerit.

4. *Oſſa Seſamoidea.*

Uſus Chirurgicus.

1. Humerus ſæpenumero frangitur aut luxatur, ſed ſæpius *Catharro* & *Arthritide* divexatur. In frigida Arthitide nihil efficacius inveni quam Emplaſt. Stipticum Crollii cum oleo Philoſ. commixtum, ut & ſequens emplaſtrum.

℞. Picis Navalis,
Colophoniæ an. unc. iij.
Mucilagin. rad. Althææ unc ij. ß.
Ammoniac.
Galban.
Maſtich.
Myrrhæ,
Thuris an. unc. j. ß.
Propoleos,

Viſc.

Viſc. quercin.
Ariſtoloch. rot.
Æris uſt.
Ceræ citrin.
Therebinth. an. unc. iij.
Ol. Terræ unc. ij.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

In *Catharro calido*, aut *Arthritide* ſimili ſingularis virtutis ſemper obſervavi fomentum hoc,
R. Vitriol. alb.
Viri. an. unc ſ.
Nitri. præp. drachm. vj.
Alumin. drachm. j.
Myrrhæ drachm. ij.
Opii drachm j.
Vini alb. Gallic. libr. ſ.
Spir. vini rectificat. drachm. x.
Acet. Sambuc. unc. iij.
Miſce pro *Fotu.*

Sub Axillis *Bubones Venerei* æque ac in Inguine ſeſe produnt.

2. Articulum Humeri & Cubiti *viſcida* ſæpius *pituita* occupat, unde brachii rigiditas & immobilitas originem habent. Balſamum Peruvianum magni æſtimare experientia didici, ſimiliter & Ung. ſequens:
R. Ping. Vulpis,
Arietis,
Butyr. recent. an. unc. ij.
Ol. lumbric. terr. unc. j.
Spir. Vin. rectificat. unc. iv.
Coq. ad ſpiritus conſumptionem.

Adden-

Addendo

Ol. roriſmarin.
Succin. an. drachm, iij.
Philoſophor. drachm. ij.
M. F. ſ. a. *Unguentum.*

3. Ex octo *carpi* oſſiculis, unum aut plura *luxationem* ſæpius incurrunt, quorum reſtitutio ſi non acceleretur, malum poſtea inemendabile erit.

Ganglion hiſce in locis valde frequens eſt præter Catharrum & Arthritidem, cujus curationem jam docuimus.

4. In *Metacarpo* æque ac *Digitis* ſuperius & inferius *Tendines* plurimi occurrunt, qui in ulceribus facile læduntur, quod bene notandum, ne paralyſis inducatur. Non alia hoc in caſu medicamenta requiruntur, quam quæ in antecedentibus allegavimus. Sed hoc imprimis obſervandum venit, 1. Vinculum nimis arcte non eſſe conſtringendum. 2. Spicillum nec profundius, nec frequentius in vulnera hæc aut ulcera immittendum. 3. Manum digitoſque recto, elevatoque ſitu collocandos. 4. *Sphacelo* has partes facile affici, quem ſigna hæc certo prænuntiant. Pus juſta tempore non adeſt: Labia in principio ſicca ſunt, aut parum humiditatis tenuioris exhibent: hic prius ardor, pulſatio & rubedo ſentiuntur, quam in carnoſis partibus. Deinde labia invertuntur, livida, & tandem nigra evadunt. Hoc in caſu media ſunt adhibenda quibus Sphacelus arceri poteſt.

CAP.

Cap. II.

De Pede.

PEs etiam in tres partes dividitur, in *Femur* ſcil. *Crus*, & *Pedem extremum.*

Femoris os unicum eſt: cujus motui *Muſculi* xiv. inſerviunt.

Flexores duo, *Pſoas*, & *Iliacus.*

Extenſores tres, *Glutæus major, medius*, & *minimus.*

Adductores tres, *Triceps.*

Abductores ſex, *Quadrigemini*, & *Obturatores duo.*

Adductoribus abductoribuſque ſimul agentibus femur circumgyratur.

Femoris os omnium totius corporis maximum & longiſſimum eſt. Exterius protuberat, interius incurvatur, ſicque oblique introrſum ad genua deſcendit.

Proceſſus obtinet tres, in infantibus facile ſeparabiles.

Crus duplici oſſe conſtat: horum quod maximum, interiora occupans, *Tibia* dicitur ſive *focile majus*, quod minus, exteriora ſpectans, *Fibula* ſive *Focile minus*, utrumque oſſibus Cubiti valde ſimile. Diſtant parum à ſe invicem, & ligamento connexa ſunt.

Motus perficitur ab undecim *Muſculis*, qui ſunt Extenſores quatuor: *Rectus, Crureus, Vaſti duo.*

Flexo-

Flexores quatuor, *Biceps*, *Semimembranoſus*, *Seminervoſus*, *Gracilis*.

Adductores duo, *Longus* & *Popliteus*.

Abductor unus, *Faſcialis*.

Inter Femur & Crus PATELLA reperitur, in infantibus cartilaginea, in ſenibus dura, firmaque, articulo exterius appoſita.

Pes in partes tres dividitur, *Tarſum*, *Metatarſum*, & *Digitos*.

TARSUS ſex *Muſculis* movetur.

Flexoribus duobus, *Tibiæo antico*, & *Peroneo*.

Extenſoribus quatuor, *Bicipite*, *duobus Gemellis*, & *Soleo*, quibus multi quintum addunt, *Tibiæum poſticum*.

Horum extenſorum tres Tendinem exhibent valde robuſtum, qui *Chorda Hippocratica* dicitur.

Oſſibus conſtat ſeptem. quæ ſunt

1. *Talus* ſive *Aſtragalus*.

2. *Calx* ſive *Os calcis*.

3. *Os naviculare* ſive *Cymbiforme*.

4. *Os Teſſera* ſive *Cuboides*.

5 6.7. Oſſa tria *Cuneiformia* ſive *Sphœnoidea*.

Metatarſus quinque oſſibus conſtat.

Digitorum Oſſa XIV. ſunt, *Pollex* enim non niſi internodia duo habet.

Metacarpus muſculis nullis gaudet, excepto *Plantari*, qui palmari quodammodo ſimilis eſt.

Digitorum *Muſculi* XVII. ſunt;

Duo nempe *Flexores*.

Unus *Extenſor* digitorum quatuor, quem in uſum quadruplici etiam tendine præditus eſt.

Quatuor *Adductores* ſive *Lumbricales*.

Decem

Decem *Abductores* ſive *Interoſſei.*
Pollici ſpeciatim inſerviunt
Flexor unus,
Extenſor unus,
Adductores duo,
Abductor unus.

Hic æque ac in manu obſervanda ſunt *Oſſa Seſamoidea*, in adultis ſemper digitorum internodiis adjecta, partim ut articulos firment, partim ut tenues defendant. In ſenibus ſemper, ſed nunquam in pueris, à decem uſque ad viginti numerantur.

Uſus Chirurgicus.

Pes in naturali conſtitutione & extra naturalem conſtitutionem multa cum manu habet communia: quare ſuperfluum foret morbos jam enumeratos repetere.

1. Si in eo articulo qui eſt oſſis femoris & Iſchii humor quidam acris colligatur, inde plerumque Iſchiaticus dolor ſequitur. Ligamentum ſi hac de cauſa laxetur, os à naturali ſitu parum recedit, & ægrum elandicare facit. Si os aut carlilago corrodatur, & vaſa comprimantur pedis atrophia & aliquando totius corporis inſequitur.

2. *Tumores* in *genu* admodum periculoſi ſunt; difficiliſque curationis, ob muſculorum inopiam ligamentorum vero, tendinum, & oſſium, frigidæ ſiccæque naturæ partium, humiditatem ſufficienter diſſipare haud valentium magnam copiam. Mediis itaque calefacientibus quamprimum ſuccurra-

curamus neceſſe eſt, imo ſuppurationis ſi quæ indicia ſe exhibuerint, primo tempore abſceſſus aperiatur, ne alias æger in claudicatem, extabeſcentiam, & tandem mortem ipſam, incidat. Apertionem abſceſſus plerumque humoris alicujus ſtillicidium ſequitur, curationem valde difficilem reddens: ad hoc pulverem Reſtaurativum ſæpius laudatum commendo.

3. Oſſi Calcis ſive Calcaneo *Tendo* inſignis inſeritur, Vulnera hujus, Contuſioneſque graves convulſionem adferunt, ipſamque mortem.

Hoc circiter loco *Pernio* ſe exhibet, cujus Cauſa vel frigus intenſum, vel caliditas cum ſiccitate: Cutis craſſæ primo fiſſuræ notantur, & deinde ulceratio accedit. Pinguia omnis generis atque emplaſtra proſunt, imprimis ſeqq.

℞. Pulv. Gallar.
Ariſtol. rotund. an. drachm. ſ.
Minii drachm. j.
Merc. ſublimat. gr. vj.
Lithargyr.
Myrrhæ an. drachm. j. ſ.
Camphor. ſcrup. j.
Thuris drachm. ij.
Ceræ viridis q. ſ.
M. F. *Emplaſtrum.*

Loco Ceræ viridis axungia Cervi, aut arietis ſumi poteſt pro linimento.

4. Digiti manus aut pedis *congelati* fricentur nive, aut rapa congelata contuſa: & deinde ſequenti unguento calor reſtitui poteſt.

R. A.

R. Axung. porc.
Ol. Olivar. recent. an. unc. j.
Ceræ alb. unc. ij.
Coq. parum & F. *Emplaſtrum.*

5. *Fonticuli* in Artubus externis ut plurimum excitantur. Locum antea indicavimus: in *brachio* ſemper inter muſculum Deltoidem & bicipitem; in *Femore*, interius, ſupra genu, ad diſtantiam duorum digitorum tranſverſorum à genu ipſo; in pede ſuperius ad digitorum duorum latitudinem infra genu, inferius vero totidem aut trium digitorum ſpatium ſupra malleolum. Fonticulos hos ut ſine dolore excitare queas, Coronidis loco, hoc accipe *Cauterium* nullum dolorem movens, cujus etiam uſus in ulceribus parvis, imo cancroſis, carniſque exereſcentiis admodum commendabilis eſt.

R. Sulphur. crud.
Arſenici alb.
Antimon. crud. an. unc. ij.
Sulphuri lento igne ſeparatim liquefacto & Spithama agitato adde Arſenicum & Antimonium pulveriſatum, & miſceantur donec uniantur cum Sulphure & rubeſcant;
Poſtea
R. Hujus mixturæ unc. j.
Cap. mortui vitriol. unc. ſ.
M. F. *Pulvis*, ſexies Spiritu vini lavandus & ſiccandus ad uſum.

FINIS.

PAULI

PAULI BARBETTE

DE

PESTE

TRACTATUS:

Variis obſervationibus illuſtratus.

TRACTATUS
DE PESTE.

PEſtis *Morbus eſt incomprehenſibilis*, (ut videtur) *ex vapore ſpirituoſo contagioſoque originem trahens, qui quam ſubito ſanguinis conſiſtentiam, ut ita viribus & vita Cor privetur, diſſolvere poteſt.*

Eam incomprehenſibilem dico, primò quia Dei pœna ſit, cujus incomprehenſibile judicium & eſſentia (quæ tamen deſcribitur.) abs homine nequaquam ad examen revocari poteſt: Deinde, quia, licet omnium ſæculorum peſtilentias diligenter percurras, tam mutabilis ſemper fuerit, ut nullam omnino invenias, quæ adamuſſim cum alia conveniet. Et hæc cauſa eſt, quare in curanda Peſte præſtiterit judicium tuum bene exercitatum ſequi, quam aliorum Medicorum veſtigiis inſiſtere: Et quamvis ſe ipſam gravioribus Symptomatibus ſatis manifeſtet, attamen, licet ſumma ope nitaris, ejus naturam haud facile comprehendes.

DIFFERENTIA. Quædam omnino ſine febre eſt. Hoc qui ignorat, majori indiget experientia,

rientia, & ſe non ſatis in bonorum auctorum ſcriptis verſatum prodit. Non paucis adſui, quibus, alias ſanis, bene & comedentibus & dormientibus, Bubones erant in inguine, in collo, ſub axillis, & poſt aures, malignitatem ſuam in curatione magis manifeſtantes quam bubones illi, qui febrem intenſiſſimam comitem habebant. Imo quidam jam ſatis admoniti, ſed homines præfractæ mentis ſummeque increduli, magno cum ſuo damno experti ſunt, hoſce bubones ad interiora propulſos & imminutos, illico graviora ſymptomata excitaſſe, & multo periculoſiora iis, quam quæ media convenientia adhibentibus eveniebant, & hac de cauſa etiam facilius curabantur.

Quædam Peſtis *cum Febre eſt*, & rurſus, *Febris quædam peſtilens ſine Peſte eſt*.

Febrem hanc à Peſte ipſa hoc modo diſtinguere ſolebam. Febricitantes de dolore conqueruntur Capitis & Stomachi, nonnunquam totius Corporis, quandoque Axillas, Collum, locum poſt Aures, aut Inguina occupante. Exterius ne minimam quidem protuberantiam aut præternaturalem tumorem, etiamſi diligentiſſime inveſtigaveris, invenies. Sudorem ſi mediis idoneis provocaveris, omnis dolor recedit, & æger aliquando primo, aliquando ſecundo & aliquando tertio die integræ ſanitati reſtituitur; & in externis partibus nihil conſpicitur. Febris talis quo colore Peſti adnumerari queat, non video. At vero Bubone, Carbunculo, aut Petechiis, exterius ſe exhibentibus, *Peſtem* perfectam eſſe nemo dubitabit.

CAUSA aut *interna* eſt, aut *externa*, ſed ambæ

ambæ hac virtute ſunt præditæ, ut quam ſubito naturalem ſanguini conſiſtentiam & vires auferre poſſint.

Sed de *Interna* ut aliquid addamus, ſciendum eſt procul omni dubio verum eſſe, cibum & potum tam magnam & ſubitaneam mutationem corpori humano inferre non poſſe: Aſt denuo pro certo conſtat, ſanguinem, prava diæta diutius inſtituta, paulatim adeo diſſolvi, debilitari atque impurum reddi, ut, parte jam aliqua malignam naturam aſſumente, homo abſque ulla alia cauſa externa in morbum ſubitaneum incidat, imo & ipſam mortem obeat. Quod nobis non ſemel in variis ægris temporibus minime contagioſis obſervare licuit; qui bubonibus perfectis aliiſque ſymptomatibus multo gravius laborabant, quam quidem ullus hoc tempore contagioſo laborare potuit.

Externas cauſas nemo prorſus in dubium vocavit; ſed quis earum naturam perſpectam habet? Chymici, ſimplicium medicamentorum partes ignis ope accurate ſatis reſolvere valentes, in Sale volatili, ſanguinis ſal fixum ſubito diſſolvente, contagium quærunt, quod veritatis aliquam ſpeciem habet: ſed Sapientiæ ſal omnes haud de guſtarunt, nec inſulſis hominibus mundus unquam deſtituetur; quare impoſſibile eſt hæc uniuſcujus palato ſatisfacere poſſe.

Si ex aliis quæras qua in re contagium illud conſiſtat, multa quidem reſpondebunt, ſed ne gry quidem digna ſunt.

Certiſſime tamen ſcimus cœlitus eam nobis immitti. Aſtra non duntaxat gratiſſimo lumine, ſed

Hh etiam

etiam variis qualitatibus atque peculiari influentia in ſublunaria agunt, verum quid ille, hoc ſtatuendo, aliud quam incertas ſuſpiciones tradidit? Aſtrologiæ ut & prædictionum incertitudo ex aſtrorum curſu, concurſu atque oppoſitione derivata, nobis non ſunt incognita: ſed aſtra contemplandi alias opportunior erit locus.

Neque ignoramus *Aërem* quoque variis modis infici poſſe: huc *Vapores terræ*, ignis cadentis inſtar in nos iterum demiſſi; *Aquæ* fœtentes; *Cadavera*, terræ aut non, aut male mandata; *Auſter* putredinem promovens; *Homines* infecti, contagium aliis ſucceſſive communicantes, ſicque & homines plures, & aërem ipſum corrumpentes.

Ad admirationem uſque experimur, contagioſum hoc venenum in ſtramine, veſtimentis, epiſtolis & multis aliis rebus aliquamdiu occultari poſſe, & eo tandem tractantem inficere.

Sed hæc omnia non niſi quænam illa ſint, quæ venenum peſtilens inferunt, declarant, verum quid illud ſit, & in quo natura ejus conſiſtat, nullus hactenus manifeſte declaravit.

SIGNA. Horrore ægri corripiuntur, mox æſtu interno. Ingens hic ſæpius æſtus ſiti exiſtente levi; aliquando vero ſitis magna febri leviori juncta. Sed plerumque, ſive febris magna ſive parva adfuerit, linguæ ſiccitas, & urinæ conſtitutio ea quæ eſt ſanorum conſpicitur. Aliquando ægri ſomno valde ſunt dediti; aliquando delirant, aut gravi capitis dolore vexantur, & tum oculi album ignei coloris eſt, & vigiliæ admodum infeſtant. Anxietas cordis magna, Pulſus parvus, ſi

non

non primo leviorique attactu, (ſic enim ſæpius magnus) vehementiori ſaltem digitorum compreſſione perſentitur. Vires mox in principio, & longe vehementius, quam in ardentiſſima febri non maligna, deſtruuntur. Nonnulli Diarrhœa affliguntur nullis medicamentorum viribus curabili. Quidam vexantur hæmorrhagia narium, oris, oculorum, aurium, penis, uteri. Alios vomitus moleſtat continuus, alios nauſea. Sunt quibus Maculæ rubicundæ aut purpureæ erumpunt: Multi Bubones poſt aures, in collo, ſub mento. in inguine, ſub axillas habent. In aliquibus Exanthemata rubicunda, in quibuſdam Veſiculæ albicantes, in nonnullis Carbunculi, in aliis Petechiæ ſe produnt. Et tales Veſiculæ, Bubones, Carbunculi, &c. ubi adſunt, Peſtis certiſſimum ſignum evadunt, etiamſi nullius fuerint magnitudinis, præſertim ſi febri conjungantur, aut eam inſequantur.

PROGNOSIS. Peſtis naturam habet fallaciſſimam, & dum maxime adblanditur maxime nocet. Bubo minoris periculi eſt Carbunculo, hic vero Petechiis, quæ rariſſime ſolent eſſe ſalutares.

Bubo poſt aures, in collo, aut ſub axillis, periculi plus habet eo, qui in inguine exoritur.

Carbunculi in digitis manuum pedumve à Corde remotiſſimi videntur, verum quod tendines plurimi nervique ibi exiſtant, perículoſiores multo iis, qui in partibus carnoſis occurrunt.

Buboni accedens Carbunculus lethale ſignum eſt.

Bubo aut Carbunculus ſi Febrem anteceſſerint,

minus periculum eſt, quam ſi ſequantur, tardeque ſe oſtendant.

Bubonis inflammatio gravior Chirurgo alterationem inferre minime debet, ſed circulus ejus lividus ſecundo die mortem inſtare plerumque indicat.

Bubo ſi ad interiora recedat, extremo in periculo verſatur æger, niſi malignum humorem ad loca alia natura ablegaverit. Sic non ſemel obſervavimus, ad interiora ſubito recurrente materia, bubonem in inguine cauſante, gangrænam pedis in latere affecto ſubortam fuiſſe, plurimoſque ſic evaſiſſe.

Si veſicatorium præter ſolitum ſuum morem veſicam non excitet, ægrotantis amicis indicato ipſum vix mortem evaſurum.

Veſicatorio, vel Cauterio actuali ſi 12. aut 24. horarum ſpatio Carbunculi augmentum non impediatur, mortem inſtare certiſſimum eſt, imo tum etiam ſi nihil humiditatis inde effluat. Verum ſi veſicula aut ſeparatio (quæ magna præſtat) & pus debito modo ſe oſtendant, æger ſalvabitur.

Carbunculus cauda quadam præditus valde periculoſus eſt: idem albeſcens ſine magna febris imminutione curationis ſpem adimit.

Bubones in collo, vel poſt aures ſi faucium dolorem moveant, & diglutionem abſque magna inflammatione impediant, æger poſt duodecim aut quindecim horas ſuperſtes non manebit, quod magna cum triſtitia verum eſſe obſervavimus.

Somnus profundior, Delirium, Vigiliæ nocturnæ, Oculorum inflammatio, anxietas Cordis,

dis, tremor Membrorum & convulſiones, periculum indicant, ſed omnem curationis ſpem non adimunt.

Febris magna ſine anxietate Cordis periculoſa adeo non eſt, quam febris minor cui conſtrictio cordis adeſt.

Lingua quo ſicca magis, eo majus periculum.

Sudorifera ſatis idonea ſi ſudorem haud moverint, ægri plerumque intereunt.

Sanguinis fluxus aliis contagioſis temporibus Medicis valde fuit ſuſpectus: ſed qui hoc tempore hæmorrhagia narium vel menſium fluxu laborant, ferme omnes ſalvantur. Mictionem cruentam hoc tempore non obſervavi: ſed qui Dyſenteria laborant, ſubita morte intereunt.

Admodum rarum eſt, attamen verum, Oculum, Naſum, Ventriculum, imo & Inteſtina ipſa Carbunculis, abſque ulla curationis ſpe, affici poſſe.

Veſicam urinariam occupans ſummo cum dolore interimit ægrum. Unicum habui, qui, poſtquam ad horas 30. & plures Iſchuria laboraverat, præcedente dolore maximo, delirioque, ſanguinem primo, mox purulentam materiam per penem excrevit, atque ita ſanitati eſt reſtitutus. Carbunculum hic adfuiſſe conjiciebam, non quidem in parte veſicæ membranea, ſed vero in ejus cervice.

Curatio. Venæſectio peſte laborantibus admodum noxia eſt, iis itidem qui à peſte præſervari volunt periculoſa.

Venenum ſæpius ad dies aliquot, ſeptimanas, aut menſes, in corpore extra vaſa deliteſcit, antequam per uſum ſanguinem commoventium medicamentorum ſeſe manifeſtet. Quod ſi Venæſectione id ad Cor trahas, tuum eſt inquirere, annon ſanguinis, ſpirituum, viriumque imminutio, te authore, cauſa ſit, cur ſuffocetur Cor, hoſtemque fugare haud valeat. Medici quidam fide digni, & in arte exercitatiſſimi, in locis calidis, Venæſectionem caute, & in initio inſtitutam, mediorum antipeſtilentialium præcipuum ſemper fuiſſe referunt: Sed qui in hiſce frigidis regionibus eam imitabantur, facile ab eadem abſtinebant; imo Medici noſtrates de venæ ſectione prorſus nunc ſilent.

Purgationes alterum Argum requirunt: nam quemadmodum in maligno hoc morbo nequaquam locum habent; ita in benignis aliquando ſummopere neceſſariæ ſunt: Verum hos recte diſtinguere cujuſvis non eſt. Præterea etiam experimur peſte graſſante non eſſe licitum tam fortia aut acria medicamenta purgantia exhibere, quam peſte non graſſante: nam præterquam quod ipſum corpus tam vehementia medicamenta non ferat, facillime etiam Dyſenteriam excitant. Potione ſequenti, aut ſimili, ſæpius ſummo cum ſucceſſu uſus ſum, quoties nihil malignitatis adeſſe mihi perſuadebam.

R. Rhei elect. drachm. j ſ.
Fol. Senn. mund. drachm. ij.
Crem. Tartar. drachm. j.
Rad. Scorzoner. unc. ſ.

Scab.

Sem. Aniſ. drachm ſ.
Coq. ex aq. card bened.
Colaturæ unc. iij.
Adde
Syr. de cichor. cum Rheo, drachm. vj.
Spir. Salis parum.
Conf. alkerm. ſcrup. j.
M. F. *Hauſtulus.*

Peſte jam laborantibus, purgans ante diem 14. febri reliquiſque ſymptomatibus remittentibus, exhibere nunquam auſus ſum. Sunt qui, Carbunculi ſuppuratione durante, aut bubone necdum curato, eo utuntur, ſed eorum exemplum, quæcunque etiam commiſceantur Antipeſtilentialia, ne imiteris.

Enimvero: quid ſi æger ad aliquot dies alvi conſtipatione moleſtetur cum anxietate cordis, & ex purgatione ſolamen exſpectat? Anxietatis Cauſa alvi obſtructio non eſt, ſed venenum ipſum; itaque Sudorifera exhibere perge, Cor roborato, & de alvi ſuppreſſione non magnopere ſis ſollicitus. Quod ſi tamen molliorem eum reddere placeat, ſuppoſitorium uſurpetur, nam Clyſteris uſus non adeo tutus eſt, multis hoc tempore nocuit, aliis parum profuit, malignitati interim nullo modo occurrens. Si vero neglecta hac admonitione, experientia rationibuſque confirmata, Clyſterem injicere placeat, à Scammoneatis abſtineas quæſo, præſertim in mulieribus aut virginibus menſtruis laborantibus.

Julapia valde neceſſaria ſunt, non tamen iis ubique & ſemper uti conceditur. Nunquam ea,

niſi ſudoriferis additis, præſcripſi, quod ſequentia declarabunt. Et hæc tutiſſima via eſt. Quod ſi enim ſimpliciter potione refrigerante utatur æger, ſudore copioſe profluente, & ſudor ſæpius ad interiora regreditur, & venenum Cordi communicatur, unde tandem mors ipſa ſequitur.

Diaphoretica & Cardiaca, præſertim acida hoc in caſu ſummopere neceſſaria, certiſſima, ac proinde optima ſunt: nam ſanguini conſiſtentiam adferunt, & malignitatem expellunt: pituitam in ventriculo atque inteſtinis diſſolvunt, bilem, multorum malorum cauſam, attemperant. Nihilominus tamen varietas morbi, atque ſymptomatum varie ea mutari deſiderant, cum alias haud præſtent, quæ in morbo acuto præſtare debebant.

Medicamenta contra Peſtem.

Radices; Zedoariæ, Petaſitidis, Angelicæ, Dictamni, Galangæ, Scorzoneræ, Gentianæ, Imperatoriæ, Leviſtici, Pimpinellæ, Iridis flor. & Noſtratis, Chinæ, Salſæparillæ.

Folia, Rutæ, Scordii, Salviæ, Cardui Benedicti, Vincetoxici, Abſinthii, Abrotani, Centaurei minoris, Valerianæ, Acetoſæ, Veronicæ, Meliſſæ, Majoranæ, Roriſmarini, Thymi, Menthæ.

Flores; Borraginis, Bugloſſæ, Violarum, Roſarum, Calendulæ, Hyperici, Anthos, Spicæ nardi Indici, Jaſmini.

Semini; Citri, Arantii, Rutæ, Hyperici, Aniſi, Coriandri, Leviſtici.

Fructus;

Fructus; Poma Citria, Arantia, Nuces juglandes; Ficus, Cerafa acida, Poma acida redolentia, Ribes, Granata acida, Berberes.

Aromata; Moſchus, Ambra, Cibetum, Benzoinum, Storax calamita, Cinamomum, Macer, Nux Moſchata, Cardamomum, Camphora.

Animalia eorumve partes; Caro Viperarum, Mumia, Serpentes, Coturnices, Turdi, Cornu cervi, Unicornu, Bezoar, Lapis Porci Indici, Ebur, Caſtoreum.

Lapides & terræ pretioſæ, Hiacynthus, Granadus, Smaragdus, Rubinus, Carbunculus, Margaritæ, Corallia, Bolus Armena, Terra Lemnia, Sigillata, Aurum, Argentum.

Sal; commune, ex Nilo fluvio nuperrime huc allatum & potenter ſudorem movens, Scordii, Abſinthii, Rutæ, Prunellæ, Cardui Benedicti, Tartari Vitriolati, Bezoardicum minerale.

Theriaca Andromachi, Diatheſſeron, Mithriſiatium Damocratis, Diaſcordium Fracaſtorii, Confectio alkermes, Hiacynthorum;

Species liberantis,

Elect. de ovo, *rob.* ribium, Berberorum,

Conſerva Meliſſæ, Menthæ, Florum Anthos, Borraginis, Bugloſſæ, Florum Calendulæ,

Trochiſci ex ſucco Berberorum, Citri.

Ex hiſce ſeligere poteris, quæ pro rei neceſſitate optima judicaveris, Compoſitorum medicamentorum aliorum ſcripta plena ſunt; ex iis etiam talia, quæ tibi maxime placent, eligito.

Non alia hic tradam, quam quæ ſummo cum ſucceſſu uſurpavi, quibuſque tam diu uti animus

 eſt,

eſt, donec ipſa Praxis meliora docuerit Horum uſus ut tanto melius conſtet; nunc medicamenta quædam, à me & Medicis doctiſſimis D. Franciſco Sylvio, &D. Franciſco vander Schagen ante aliquot menſes compoſita, ut hoſti exitioſiſſimo obviam iremus, communicare neceſſarium exiſtimo.

Aqua Prophylactica noſtra.

R. Rad. Angelicæ.
zedoariæ an. unc. j.
Rad. petaſidis unc. ij.
Fol. rutæ. unc. iv.
Meliſſæ,
Scabioſæ,
Flor. calendulæ an. unc. ij.
Nuc. jugland. immaturar. conciſar. lib. ij.
Pom. citr. recent conciſ. libr. j.
Contundantur omnia ſimul, deinde affunde
Aceti vini optimi ad tres quartas partes ex arena in cucurbita vitrea per ſe deſtillat. lib. xij.

Digerantur per noctem, deinde deſtillentur igne cinerum lento ad ſiccitatem, idque ſine uſtione, & Acetum hoc uſui ſerva.

Si extractum & Sal tibi placet, affunde deſtillatum capiti mortuo, ſive remanentiæ, ac per triduum digere, ad extractionem Tincturæ, quam filtra, filtratam deſtilla in B. M. ad *Extracti* conſiſtentiam: Caput mortuum poſt extractionem calcina, & Salem extrahe.

Condi-

Conditum Prophylacticum noſtrum.

R. Pomor. citr. recent. libr. ij.
Succo fortiter expreſſo cortices exteriores à pulpa interiore craſſiuſcule ſeparentur, & minute contundantur, additis
Conſerv. roſar. pallidar. libr. ſ.
rubrar.
Flor. borragin. an. lib. ſ.
Cortic Arantior. cond. unc. iv.
M. F. *Conditum.*

Pulvis Alexiterius noſter.

R. Rad. contrayervæ. unc. ſ.
Petaſitidis,
Tormentillæ,
Enulæ campan. an. drachm. ij.
Terræ ſigillatæ,
Boli armen. an. drachm. iij.
Raſur. corn. cerv.
Eboris an. drachm. j.
Coral. rubr. præpar. ſcrup. iv.
Cinamom. acut. drachm. ij.
Antimonii diaphoretici unc. ſ.
M. F. *Pulvis.*

Tribus hiſce medicamentis magno cum ſucceſſu mecum in plurimis peſte laborantibus uſi ſunt Medici nominati celeberrimi. In præſervatione à peſte medicamentis aliis rarius ea miſcere ſoliti fuimus. Sed in curatione ipſa, non niſi aliis mixta præſcripſimus, uti hinc videre licet.

℞. Diaſcord. Fracaſtor. ſcrup. iv.
Sal. prunell. ſcrup. j.
Abſinthii ſcrup. ſ.
Aq. prophylactic. noſtr.
Cardui Bened.
Syr. berberor. an. unc. j.
M. F. *Hauſtulus.*

Vel

℞. Pulv. Alexiterii noſtri ſcrup. j.
Tartar. vitriolat. gr. viij.
Sal. Corallor. gr. xv.
Conſ. alkermes drachm. ſ.
Aq. prophylactic. noſtr. unc. j. ſ.
Rutaceæ q. ſ.
Syr. de ſucco card. bened. unc. j.
M. F. *Hauſtus.*

Vel

℞. Antimon. diaphoretic. ſcrup. j.
Sal. Scordii,
Rutæ an. ſcrup. ſ.
Aq. prophylactic. noſtr. unc. j.
Fumariæ q. ſ.
Julap. roſac. unc. j.
M. F. *Hauſtus.*

℞. Conſ. Hyacinthor.
Diaſcordii,
Theriac. an. ſcrup. ij.
Extr. prophylact. noſtr. gr. xv.
Spir. ſalis ſcrup. ſ.
M. F. *Bolus.*

℞. Con-

℞. Condit. prophylact. noſtr. drachm. j. ſ.
Oc. cancr. præp. ſcrup. j.
Aq. prophylactic. noſtr. unc. ſ.
Syr. de limonib. unc. j.
Acet. ſambucin. unc. ſ.
M. F. *Hauſtus.*

℞. Bezoartic. mineral. gr. xv.
Sal. prunell. ſcrup. j.
Sacchar. perlat. drachm. ſ.
M. F. *Pulvis.*

Æger horum Medicamentorum aliquod ſumat, quo ſudor egregie provocetur: ad hoc præſtandum, juſculum carnis ovillæ aut gallinaceæ, hora una aut altera poſt ſumptum medicamentum, exhibeatur. Sudor deinde linteo calido abſtergatur, pectorique linteum ſimile imponatur. Nam hactenus obſervavi induſia aliaque linteamina non niſi cum damno mutari: ſed nimia humiditas nos aliquando cogit.

Sudorifera hæc, ſimiliaque, bis ad minimum quovis die ſumantur: imo 24. horarum ſpatio ter uſurpare, magnopere conducet. Reperiuntur qui tempore ſex horarum effluxo novum ſudoriferum, magno cum fructu, exhibent. Nec eſt quod ab uſu horum mediorum facile deſiſtas, etiamſi ſibi bene eſſe clamiter æger, brevi enim morbum utrumque veſtrum decepiſſe conſtabit.

Infantes plerumq; ab uſu medicamentorum abhorrent; illos tamẽ cum ſuo bono non melius quam ſequenti pulvere decipere potui, qui iis intra 24. horarum ſpatio ter quaterve in ordinario potu exhibetur.

hibetur. Si dulcia iis non ſapiant, Sacch. perlatum omitti poteſt.

R. Antim. diaphoretic. g. xv.
Sacchar. perlat, ſcrup. j. ſ.
M. F. *Pulvis*.

Vel

R. Oc. cancr. præpar.
Raſur ebor.
Bezoartic. miner. an. gr. vj.
M. F. *Pulvis*.

De Julapiis infra, ubi de Febris curatione, acturi ſumus.

Symptomata Pestis.

Peſtis ſymptomata multa ſunt & varia, ſed plurima eorum alia ſecum adferunt, quæ, illis curatis, facile etiam curantur. Omnia adeoque hic deſcribere ſuperfluum judicamus, præcipua adduxiſſe ſufficiet. Inter hæc primo occurrit.

Febris,

Purgationem & Venæſectionem neutiquam admittens, uti triſtiſſima experientia in multis docuit.

Sudorifera ſupra deſcripta non minus hic quam in peſte ipſa proſunt. Verum Refrigerantia inſuper & febris & linguæ ſiccitas requirunt, quæ non niſi ſudoriferis admixta uſurpari debere, in antecedentibus docuimus.

R. Aq.

℞. Aq. borrag.
Acetoſæ an. unc. ij.
Prophylactic. noſtr. unc. j. ſ.
Succ. arantior. acidor.
Citr. recent. an. drachm. ij.
Julap. roſac. q. ſ. ad mediocrem edulcorationem.
Lap. bezoardic. oriental. gr. xv.
Miſce.

Æger ſumat ejus ſæpius cochlearis quantitatem, ſic ſitis melius tolletur quam ſi decuplo plus cereviſiæ ſumpſiſſet, nec tamen ſudoris provocatio impedietur.

Vel

℞. Aq. card bened. libr. j.
Prophylactic. noſtr. unc. ij.
Syr. granator. acidor. unc ij. ſ.
Miſce.

℞. Rad. Scorzoner.
Petaſitid. an. unc. j.
Fol acetoſæ M. ij.
Coq. ex aq. hordei. Colatur. libr. j.
Adde
Syr. violar. ſimpl. unc. ij.
Sal. prunell. ſcrup. ij. vel Sp. ſalis q. ſ.
Miſce.

Divitibus quæ exhibentur Julapia, & grata, & cardiaca ſeq. modo fieri poſſunt.

℞. Aq. borragin. unc. iij.
Card. bened. libr. j.
Roſac. unc. j.
Sacchar. perlat. unc. j.

Ambr.

Ambr. griſ. gr. ij.
Moſch. gr. j.
Succ. citr. recent. q. ſ.
Miſce.

Conducit hic Cerevifia Weſopiana, aut alia bene cocta, præſertim ſi raſura Nucis moſchatæ, in nodulo, aut cornu Cervi calcinati fruſtum in ea detineatur. Nec tamen exceſſus hic locum habet, ſive quantitatem ſpectemus, ſive frequentiam: imo frigide ſi æger hauſerit Ventris dolorem, Alvi fluxum, anxietatem Cordis, aliaque ſymptomata excitabit.

Ventriculi debilitate, Cordiſque anxietate laboranti Vinum Moſellanum aut Rhenanum, ſaccharo ſuccove limonum recenti mixtum, concedo, ſed in febris declinatione, & moderate uſurpetur. Qui in magna febri Vinum Gallicum per ſe, aut ſudoriferis admixtum permittunt, illi meo quidem judicio toto cœlo errant.

Valde in hoc caſu prodeſt lapillus ille qui ex Orientali India advehitur *Pedro Porco* dictus. Qui eum in ordinario potu parum temporis detinent, multum præſtabunt: Nam valde ſudorem expellit, & cor reficit.

Lapis hic, niſi fallor, in Veſica fellea porcina generatur, inſigni enim amarore præditus eſt; durus equidem, ſed quavis vice aliquid ſubſtantiæ amittit, quod etiam color indicare videtur. Et ejuſmodi lapides ſæpius in veſica fellis quorundam hominum reperiuntur, qui jam nominato ſubſtantia, ſapore, duritie atque colore ſimiles ſunt: Imo ſiquis tales ad uſum revocaret, fortaſſis eaſdem,

dem, ſi non meliores operationes ſua virtute efficere poſſet.

Febri huic ſæpius conjunctus eſt

SOPOR.

Hic Sudoriferorum præcipua, v. g. Theriacam, Mithridatium, Diaſcordium, &c. rejicit, propterea quod bona Opii portio earum compoſitionem ingrediatur, & hinc eſt quod ſomnum tollere minime valeant. Præſtant ſeqq., vapores Capitis, Cordiſque æſtum & anxietatem, repellere apta.

R. Sal. rutæ,
Scordii,
Prunell. an. ſcrup. ſ.
Tartar. vitriolat. gr. viij.
Aq. prophylactic. noſtr. unc. j.
Meliſſæ q. ſ.
Syr. de betonic. unc. j.
M. F. *Hauſtus.*

Provocetur eo ſudor, adſtantiumque cura ſit, ut primo ſecundoque die ſomnus arceatur, modo vires permiſerint.

Quandoque Febri conjunguntur

Vigiliæ Continuæ, & Capitis dolor gravis.

Vigiliæ me nequaquam ſollicitum reddunt, etiamſi primis tribus diebus continuæ adfuerint. Dolor ſæpius primo die imminuitur, altero tolerabilis eſt, tertio ſolo ſudoriferorum uſu prorſus ſublatus eſt.

Opio

Opio vis eſt ſudorifica: Theriacam, Diaſcord. Mithridatium, &c. magna ex parte (uti jam diximus) conſtituit, quæ etiam, me judice, virtute ea ſudorem movendi haud pollerent, ſi eo deſtituerentur, qua jam gaudent. Imo Alexipharmacis ipſis ab authoribus annumeratur, cujus uſus ſingularis in omni maligna febri. Et certe haud crediderim Medicamentum ullum reperiri, quod tam ſubito tantum levamen ægrotanti adferre poſſit, quam Opium, & de cujus etiam operatione certiora prædicere queant, quicunque frequenter & circumſpecte eo utuntur, quam de Opii. Parce nihilominus eo hoc tempore, præter conſuetudinem, uſus ſum, quia ſomnus primis duobus aut tribus diebus valde ſuſpectus eſt. At vero ubi ad dies ſex aut ſeptem vigiliæ tentaverint, cum virium conſumptione, valde profuit ſequens ſingulo quadrante cochlearis quantitate adſumptum, uſque dum in ſomnum inciderit æger: ſomnus eo producitur placidus, & ſudor largus.

℞. Aq. prophylactic. noſtr. unc. j. ſ.
Borragin. unc. j.
Cinamom. drachm. iij.
Conf. hyacinthor. drachm. j.
Sacchar. perlat. drachm. iij.
Laud. opiat. gr. ij.
Miſce.

Dicto itaque modo Opio uti poteris; Nec eſt quod hic vel audax nimis in corporibus Cacochymicis, debilitatis, & ventriculo impuro præditis, idem uſurpes, vel meticuloſior juſto, nullo in caſu id exhibere contendas; vires etenim ejus tibi

tibi ignotas eſſe, evidentiſſime hoc modo declaras.

Ad Laudanum Opiatum antequam deveniam, Capitis dolorem ſeqq. mediis tollere ſtudeo. Apponatur Cervici Hedera terreſtris contuſa; plantis itidem pedum & volis manuum hoc aut ſimile.

R. Fol. rutæ M. j. ſ.
Ferment. acr. unc. ij.
Fim. columbin. unc. j.
Salis commun. unc. ſ.
Acet. Sambucin. q. ſ.
M. F. Cataplaſma, plantis pedum & volis manuum applicandum.

Vel

R. Boli armen.
Terræ ſigillat.
Cret. vulgar. alb. an. unc. ſ.
Acet. Calendul. q. ſ.
M. applicetur ut præcedens.

Fronti quoque applicavi quandoque Cariophyllorum pulverem ſpiritu Vini madefactum. Acetum enim nocere cenſeo, ſimiliter & Emulſiones.

Symptoma Peſtis aliud eſt

Vomitus & Singultus.

Carbunculis Ventriculum atque Inteſtina affici poſſe, Naturæ ſcrutatores varii, fide digni, in Cadaveribus apertis obſervarunt, nec vel experientia vel ratio contrariatur: Hi quod ſi Vomi-

tus hujus ſingultuſve cauſa non fuerint, mixtura ſeq cochlear. 1. cujuſvis horæ medio frigide adſumptum, facile tolluntur.

R. Aq. menthæ.
Prophylactic. noſtr. an. unc. j. ſ.
Cinamom. unc. ſ.
Confect. hyacinthor. drachm. j.
Sal. corallor. ſcrup. j.
Syr. myrtin. unc. ſ.
Julap. roſ. unc. ſ.
Miſce.

Hujus uſu Vomitus plerumque ceſſat, imprimis ſi Oleum ſeq. Ventriculo aliquoties de die extra applicetur.

R. Ol. Nuciſtæ expreſſ. dracm. j. ſ.
Macis ſtillatit. drachm. ſ.
Abſinthii drachm. j.
Miſce.

Abſtineat interim à potu copioſo; & quamprimum vomitus eſt ſedatus, ſudoriferum præſcribere ſoleo.

Alvi fluxus

Inſtantis plerumque mortis nuncius eſt: Non raro tamen, ubi nec ſolus ſanguis excernebatur, nec materia ſanguinea, ſequentia profuiſſe expertus ſum.

Abſtineat æger, & Medicus ab omnibus acidis, ſalſiſque, magni alias in peſte uſus, ſimiliter & à potu liberaliore. Sitim valde vexantem quod ſi tolerare nequeat ægrotus, ſumat mixturæ hujus Cochl. 1. 2. 3.

R. Rad.

℞. Rad. Tormentill. unc. j.
Flor. roſar. rubr. P. j.
Raſur. corn. Cerv. drachm. ſ.
Sem. acetoſ.
Myrtillor. an. drachm. j.
Coq. ex aq. ferrata.
Colatur. unc. ix. Adde
Conf. hyacinthor. drachm. j.
Syr. myrtin. unc. j.
Miſce.

Sola theriaca quoque multis profuit, ſi ſinguli quatuor horis particula ejus aſſumatur, uſque dum drachma una abſumpta ſit: ſequens etiam, cochleatim exhibitum.

℞. Dioſcord. Frac. drachm. ij.
Carabe ſcrup. ſ.
Corall. rubr. præp.
Sang. dracon. an. ſcrup. j.
Margarit. præp. ſcrup. ſ.
Aq. fœnicul. unc. j.
Plantag.
Roſar. an. unc. j. ſ.
Syr. de ſymphyto Fernel. unc. j.
Miſce.

Enemata adſtringentia, exſiccantia atque emollientia valde hic neceſſaria ſunt, imo quovis ſæpius die bis terve injicienda.

℞. Rad. Conſolid. major. unc. j.
Biſtortæ,
Tormentillæ an. drachm. iij.
Fol. quercus M. ſ.
Flor. balauſt.

Roſar.

Roſar. rubr. an. P. j.
Semin. aniſ. drachm. iij.
Coq. ex lacte vaccino uſtulato, in Colaturæ unc. viij. diſſolve
Therebinthin. Venet. drachm. ij.
Vitell. ovi num. j.
Trochiſc. albi Rhaſis drachm. j.
Mell. mercurial. unc. ſ.
Roſat. colat. unc. ſ.
M. F. *Enema.*

Fœx Vini albi, at magis rubri Abdomini calide illita inſigniter profuit, linteo quadruplicato ſuperimpoſito. Alias linimentum & Emplaſtrum ſequens uſurpari poteſt.

R. Ol. Maſtichin.
Nuciſtæ expreſſ. an. drachm. j.
Anethi,
Abſinthii,
Myrtillor. an. drachm. ij.
Theriac. Veter. drachm. iij.
Miſce.

R. Boli armen.
Thuris,
Maſtich.
Sang. dracon. an. drachm. ij.
Mumiæ drachm. iij.
Pulver. Gallar. drachm. j ſ.
Semin. dauci,
Leviſtic.
Aniſ.
Myrtillor. an. ſcrup. j.

Ol.

Ol. nuciſt. expreſſ. drachm. iij.
Therebinth. Ven. q. ſ.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

Atque hæc de Symptomatibus Peſtis internis pro ratione temporis & ſcopi dicta ſufficiant: externa tria occurrunt, *Petechiæ*, *Bubo*, & *Carbunculus*.

Petechiæ

Haud commodius quam internis medicamentis tolli poſſunt, ſed plerumque malum denunciant.

Bubo

Sequenti modo à me tractari ſolet Primo ſtatim tempore Veſicatorium applico, etiamſi tumor adhuc non ſit inſignis magnitudinis, cucurbitulis neglectis, quaſi ideo quod dolorem febremque cauſent, bonos æque ac malos humores alliciant, totumque ſanguinem magis adhuc alterent, omnino rejicio. Veſicæ, poſt horas VII. VIII. aut plures diſſectæ, Emplaſtrum magneticum Arſenicale imponi curo: Hujus ſane virtus tanta eſt in hoc caſu, ut nobilius eo nullum mihi innotuerit, quod cuivis adhibenti patebit. Deſcriptio ejus ex Hartmanno & Agricola hæc eſt.

Emplaſtrum Magneticum Arſenicale.

R. Antimon. crudi,
Sulphur. flav.
Arſenici albi an. unc. ij.

Sub-

Subtiliſſime pulveriſata ſepeliantur in Phiola, in arena, ſubminiſtretur ignis donec colliqueſcant, & colorem rubeum ſubobſcurum induant. Vaſe refrigerato exime materiam, quæ *Magnes Arſenicalis* vocatur, & venenata amplius non eſt, ut in canibus cuilibet id experiri licet. Poſtea

℞. Gummi ſerapini.
Ammoniaci,
Galbani.
Magnatis Arſenicalis an. drachm. iij.
Therebinth. Lariceæ.
Ceræ an. unc. ſ.
Ol. ſuccin. drachm. ij.
Terræ vitrioli dulcificatæ drachm. j.

Gummata diſſolvantur in aceto vini fortis, & per pannum linteum expreſſa, bulliendo iterum inſpiſſentur ad priorem conſiſtentiam. Deinde ſeorſim illiqua Ceram & Therebinthinam, & extra ignem agita, donec in ſpiſſitudinem unguenti redigantur. Adde porro ſupradicta Gummata & Magnetem Arſenicalem cum Terra vitrioli, & Oleo ſuccini, & habebis Emplaſtrum ad extrahenda omnis generis Venena efficaciſſimum.

Emplaſtrum illud hiſce viribus præditum reperi, ut cuti duriori impoſitum, ne minimam quidem eſcharam producat, interim malignos humores tam egregie extrahens, ut bubo juglandi ſimilis intra quatuor aut ſex dierum ſpatio prorſus tollatur. Verum hoc non ſemper tam cito ſuccedit, & hæc cauſa eſt quare neceſſitas ad humores ſubito evacuandos ſæpenumero veſicam prius excitari deſideret. Imo in corporibus robuſtioribus

bus nequaquam eſcharam producit, niſi Veſicatorii ope Cuticula non ſolum, ſed etiam Cutis quædam particula corroſa prius fuerit. At vero in pueris, corporibuſque tenerioribus, cruſtam, nullo veſicatorio præmiſſo, per ſe excitare poteſt.

Cruſta hæc vera veneni extracti ſedes eſt, quare mediocriter craſſa reperitur, cute ſuperficialiter tantum corroſa, quod profecto conſideratione eſt digniſſimum: nam hæc, uti exiſtimo, ratio eſt, cur multo citius ſeparetur, quam aliæ cruſtæ arte excitatæ. Horis enim 24. aut 36. effluxis, ſolius ſpatulæ auxilio, nulla precedente ſcarificatione, abſque ullo aut ſaltem non inſigni dolore, auferri poteſt, ſi Emplaſtro tuo Antipeſtilentiali, quocunque etiam utaris, Unguenti Baſilici, aut Theriacæ aliquid addideris. Separationem alias Eſcharæ egregie promovet hoc Unguentum.

℞. Mellis virginei.
Axungiæ anatis an. unc j.
Fuligin. camini drachm. vj.
Therebinthin. Argentinenſis unc. j.
Vitell. ovor. N. ij.
Theriac. drachm. iij.
Ol. ſcorpion. q. ſ.

M. F. *Unguentum.*

Quod ſi tumor, cruſta prima ablata, non ſufficienter ſit imminutus, Emplaſtro Arſenicali magnetico ſecundam & tertiam excitabis, & deinde uti antea procedes.

Ulcus tandem conſolidato Emplaſtro de minio, albo cocto, Diapompholygos, vel alio medicamento ſiccante atque cicatriſante. Sed ne nimium

ad conſolidationem feſtinato, ne humor veneno-ſus & in corpore adhuc hærens novum morbum & tandem mortem producat.

Emplaſtro Magnetico deficiente, ſequens, veſicatorio præmiſſo, adhiberi poteſt, cujus etiam virtus ſingularis ſcrophulas dolentes tollendi non uno in corpore innotuit. Vires, quibus eximiis præditum eſt, effecerunt, quod vocatum fuerit

Emplaſtrum Divinum.

R. Gumm. Galban. unc. j.
Ammoniac. drachm. ij.
Opoponac. drachm. iij.
Ceræ flavæ unc. xx.
Ol. olivar. unc. xxiv.
Lythargyr. aur. unc. xvij.
Oliban. unc. ij.
Myrrhæ,
Thuris an. drachm. x.
Virid æris.
Ariſtolochiæ long.
Maſtiches an. unc. j.
Bdellii,
Lapid. magnet. an. unc. ij.
M. F. ſ. a. *Emplaſtrum.*

Bubone, vel nimium protuberante, vel tendini adhærente, Veſicatorium debile nimis eſt, & Cauterium actuale non magnopere neceſſarium exiſtimo; potentiale itaque applicetur, & inter quam plurima minori dolore profundius corrodens ſequenti nullum, hactenus mihi innotuit.

R. Cal-

R. Calcis vivæ drachm. j.
Saponis nigr. q. ſ.
M. F. *Ruptorium.*

Veſicatoria ubique ſatis ſunt cognita, ſi aliquis egregiam deſcriptionem deſideret, hanc accipiat.

R. Fermenti. acr. unc. ſ.
Euphorbii,
Sem. Staphyd. agriæ.
Sinapi,
Rad. pyrethri, an. ſcrup. j. ſ.
Cantharid. drachm. j. ſ.
Acet. vin. fortis q. ſ.
M. F. *paſta Veſicatoria.*

Si dolor vehementer urgeat, & tibi aliqua ſpes dolorem abſque cauterio ſedandi affulgeat, ſequenti cataplaſmate utere.

R. Fol. ſcordii,
Rutæ,
Cicutariæ, an. M. j.
Flor. chamomill.
Anethi an. P. j.
Summitat. abſinthii P. ij.
Micæ panis ſimilagin. unc. ij.
Coq. ex lacte vaccino,
Addendo
Croc. oriental. drachm. ſ.
Vitell. ovi N. ij.
Theriac. drachm. iij.
M. F. *Cataplaſma.*

Admodum rara eſt Bubonis ſuppuratio: verum hanc ubi natura intenderit, illi qui artem de limine ſalutarunt, media ad hanc promovendam ne-

ceſſaria paſſim invenient. Imo Abſceſſum in tempore non ruptorio, ſed lanceola aperient, & ulcus lente curabunt.

Emplaſtro de Ranis cum Mercurio qui utuntur, Aſini in hac arte ſunt impudentiſſimi audaciſſimique: nam venenum ad interiora propellunt, & ægrotantem in ſummum periculum conjiciunt, uti nos ſcriptores & experientia manifeſte docent.

Carbunculus

Græcis Anthrax (hic enim diſtinguere nolo) diverſa admodum ſpecie, ſed aliquando valde fallibili ſe prodit.

Facillime cognoſcitur quoties puſtula prominente, atro purpurea, & in ambititu inflammata, invadit. Sed ſæpenumero non vides niſi puſtulam albam atque planam, quæ pus bonæ notæ continere videtur. Eam ſi comprimas valde ſicca & dura eſt, imo profundiſſime ſubjectam carnem conſumit.

Veſicula quandoque ſola, limpido humore repleta adeſt; hæc ſi ante horam 24. non aperiatur nigredinem acquirit, diſſectaque guttas ij. aut iij. ſanguinis atri exhibet.

Nonnunquam Hydatides variæ, exiguæ & albæ ſe offerunt: His quod ſi ſubjecta ſit durities cum inflammatione & febre, malignitatem adeſſe nullus dubito, nec cauſam video, cur non, cum Medicis Chirurgiſque hodiernis, Carbunculis eas annumerem, cum haud longiore tempore ad hominem jugulandum indigeant, quam purpureæ:

imo

imo eodem modó ac illæ tractari debent, ſi exoptatum finem deſideres.

Curatio ejus exigit, ut quamprimum ſuppuratio promoveatur, exitioſaque mali propagatio inhibeatur. Ad hoc præſtantius medium nullum inveni Cauterio actuali, quod etiam Chirurgis plurimis valde arridet: Sed quibuſdam hæc operatio nimium crudelis videtur, & ex perverſa miſericordia ejus vim magis ſentientes quam ipſi ægri, Cauterium potentiale aut veſicatorium eligunt: quo utroque etiam utor, quoties aut fortia ſatis videntur, aut medio alio uti non licet: ſæpius enim multiſciorum adſtantium voluntati obtemperare cogitur Medicus, etiam cum damno ægrotantis.

Cui nullum horum trium mediorum placet, is emplaſtro Magnetico Arſenicali utatur, quod hoc in caſu ſummopere conducit.

Separationem Eſcharæ promovent medicamenta jam ſupra, ubi de Bubone agebamus, præſcripta.

Alii ſequens Cataplaſma mirum in modum extollunt.

R. Rad. conſolid. maj. ſicc. drachm. ij.
Althcæ ſicc. unc. ſ.
Herb. ſcord. ſicc. drachm. ij.
Farinæ ſem. lini cribratæ,
Pollinis farinæ tritici an. unc. ſ.
Fiat Pulvis ſubtilis; cui affunde
Aq. communis q. ſ.
Coquantur aliquantum, ut mucilagines ſolvantur, & compoſitio ad pulticulæ craſſioris formam deveniat, cui Adde

Mellis,
Therebinthin.
Ung. Apoſtolorum an. drachm. iij.
Baſilici,
Picis liquidæ an. drachm. ij.
Vitellum unius Ovi.
Croci oriental. ſcrup. j.
Miſce.
Adde ſi velis Theriacæ drachm. ij.

Media Prophylactica.

OMnium mediorum contemptio, Theologia Diabolica eſt: Præcipita te deorſum, inquit, Deus te manibus ſuis geſtabit, & ſcalis minime indiges. Verum cujus beneficio vivimus & valemus, ejuſdem & mediis vitam & valetudinem conſervandi fruimur, quæ mecum ut adhibeatis admonere neceſſe habeo.

Preces ardentes ad eum, qui nobis peſtem immittit, inter alia primum locum ſibi vindicant.

Fuga non eſt medium illicitum, præſertim ſi vitæ ſtatus & conditio illam permittant: ſed fugæ non ultra quam par eſt confidito: illa igitur in timore Dei fiat, nam ejus præſentiam nemo effugiet.

Si quis fuga ſalutem quærat, cito fugiat, procul diſcedat, & tarde redeat.

Aërem die nocteque inſpiramus, quare puritatis ejus diligens habeatur ratio.

Ignem privatim & publice exſtruere antiquum, celebre, & utiliſſimum eſt medium: nam aër non

non melius quam flamma purificari poteſt.

Neceſſarium eſt quotidie ædes purgare aqua. Aceto aquæ loco qui utũntur melius agunt.

Res odoratæ, ut Ambra, Zibethum, Moſchus, Benzoin, &c. non ſolum malignitatem non corrigunt, ſed venenum magis attrahunt, experientia igitur, & ratione id confirmantibus valde nocent.

Theriacam aut Mithridatium naribus illinere ridiculum, nulliuſque uſus.

Vera aërem purificantia media ſunt Succinum, Pix, Myrrha, Thus, lignum & baccæ Juniperi, Sulphur, Aſſa fœtida, Cornu, imprimis Pulvis pyrius, accenſa aut carbonibus ignitis impoſita.

Tabacum ab ejus cultoribus valde commendatur: & licet illorum conſortia fugiam: ejus fumum tamen prodeſſe exiſtimo.

Diæta inordinata omni tempore nocet, ſed præſertim peſtilentiali: quam vero unuſquiſque debeat ſequi, præſcribi vix poteſt: conſuetudini multum dandum. & pro tempore alimenta concoctu difficilia, ne ventriculus gravetur, ſtudioſe vitanda ſunt.

Præſtant in hoc caſu, modo haberi poſſint, caro Vitulina, Ovilla, Bovina, Gallinæ, Capones, Gallopavones, Fricedulæ, Alundæ, Fringillæ, Lepores, Cuniculi, &c. Perca, Lucius, Porcellus, Solea, Salmo, &c. Ova, Butyrum, Caſeus viridis, Parmenſis, Lac ebutiratum, Cichorium, Endivia, Acetoſa, Lactuca, Chereſolium, Petroſelinum, Roſmarinus, Poma acida, Cydonia, Limonia, Aurantia, Cappares, &c.

Nocent contra Carnes Piſceſque fumati, & ſaliti, Lardum, Caro porcina, Aſellus minor, Anguilla, Cancer, Squilla gibba, fructus immaturi, omniaque coctu difficiliora.

Juglandes mirum in modum commendantur, & re vera ex iis aliquid boni elici poteſt: immaturæ conditæ iis valde conducunt, qui bili non admodum abundant. Sed qui maturas & exſiccatas edere deſiderant, poſtero die earum virtutes non deprædicabunt.

Cerevіſia generoſior & vinum mediocris naturæ ſunt media jam à plurimis ſæculis decantata. Vina vero dulcia fortiaque, ut & ſpiritus vini, & quicquid ex eo conficitur pro quotidiano potu nemini niſi ſenioribus permittimus.

Jejunus nemo in publicum prodeat: non inutile erit aliquid de aqua noſtra ſive condito noſtro Prophylactico ſumpſiſſe.

℞. Aqua prophylact. noſtr. unc. vj.
Julap. roſ. unc. iij.
M. Sumatur Cochlearis j. aut ij. quantitas mane.

Vel

℞. Condit. prophylact. noſtr. unc. iij.
Sumatur Nucis caſtaneæ quantitate, mane, aut quoties locum infectum accedere aliquis tenetur.

Acetum & omnia acida jam à multis retro annis Practici omnes valde commendarunt: ſed tuſſi, ventriculi debilitate, doloreque colico divexatis, per ſe copioſius ſumpta, non conducunt.

Mediis externis prophylacticis magnas vires

res nunquam attribui: ex collo geſtare poterit cui placet hoc Amuletum.

R. Magnet. Arſenic. drachm. j.
Benzoës q. ſ.
M. F. *Rotula majuſcula*, ſyndone rubro obducenda.

Magnetis arſenicalis deſcriptionem ſupra, ubi de Bubone peſtilenti agebamus, exhibuimus.

Somnus & Vigiliæ, Motus Corporis, & Venus, ſi modum exceſſerint malum eſt.

Alvi ſuppreſſio noxia eſt, ſed purgatio fortior valde nocet.

Triſtitia nemini prodeſt.

Metus multis morbum immiſit & certæ morti objecit.

Ira variis modis corpus alterare poteſt. Præſtabit proximorum errata condonare, & Deum orare, ut noſtra nobis non imputet.

OBSERVATIONES PRACTICÆ.

I.

AD tam inſignem paupertatem Braſilia nondum erat redacta, quin adhuc juvenem vigeſimum ſecundum annum agentem, opibus onuſtum in patriam remiſerit: ſed earum uſus brevi poſt aliis adſignabatur, quia 21. Julii anno 1655. in lethalem morbum incidebat. Animum eo die propria navicula recreaverat: ſed circa veſperam à piſcatione frigidus madiduſque domum revertens, illico parvo horrore, ſed ingenti capitis dolore corripiebatur, qui in tam magnum ſequenti die delirium degenerabat, ut à quatuor viris detineri non potuerit.

Eo tempore peſtis in vicina populoſaque civitate valde graſſabatur, & in noſtra duntaxat è longinquo minitabamur. Media malignitatis externa non occurrebant: interna non erant tanta, ut venæſectionem impedirent, quam mihi delirium magnopere commendabat. Medicamentum itaque cardiacum & ſudoriferum præſcripſi, quovis horæ quadrante, illa quantitate quæ cochleari duplici contineri poſſet, ab adſtantibus exhibendum, non neglectata, poſt horam inſtituenda, venæſectione in dextro brachio, ut ſeptem ſanguinis unciæ extraherentur. Inſtituta venæſectione volui ut perge-

pergerent hanc mixturam exhibere, cujus vires non ſemel in Pleuritide, cui Petechiæ jungebantur, expertus eram. Ejus deſcriptio hæc erat:

R. Aq. borragin.
Card. benedict.
Meliſſ. an. unc. j.
Alexipharmac. unc. j. ſ.
Cinamom. unc. ſ.
Conſ. alkerm. ſine ambr. & moſch.
drachm. j. ſ.
Syr. acetoſitat. citr. unc. j.
Miſce.

Omnia hæc perficiebantur: etiam fronti, cervici, & plantis pedum idonea medicamenta applicabantur, ſed nullo cum ſucceſſu: Veſperi ſudoriferum præſcripſi; ſed in caſſum laborabam: nam nauta delirans eadem nocte in alium mundum trajiciebat.

II.

Præcedentibus aliquot diebus, nempe quinto Julii, homini cuidam ſarcinas componere ſolito ſarcina imponebatur, quam etiam geſtare uxor neceſſe habebat. Uterque bubone peſtilentiali in inguine corripiebantur. Hæc ſomnolenta erat, febricitans & corde anxia, verum ſudoriferorum emplaſtrorumque extrahentium uſu quotidie reconvaleſcebat, & decimo die integræ ſanitati reſtituebatur. Ille dolore capitis & ad diem quintum leni delirio divexabantur, quo larga admodum Hæmorrhagia laborabat, quæ per biduum cum aliqua inter miſſione durabat. Hæc mihi, ſic

docentibus Practicis, erat ſuſpecta: verum cum apud animum revolvebam non vires, ſed cephalalgiam, febrem & delirium imminui, nec ad interiora bubonem recedere, metus omnis auferebatur, optime ſciens humana judicia nunquam eſſe tam certa, ut tempore & diligentia mutari aut emendari non poſſent. Itaque non neceſſarium exiſtimabam hunc ægrum tractare uti alios conſueveram, & ſudoriferorum uſum continuare. Hiſce omiſſis cor refeci, ſanguinis incraſſationem procuravi, & ejus largiorem fluxum ſequentibus medicamentis inhibui.

R. Aq. roſac.
  Plantagin. an. unc. iv.
  Cinamom. drachm. vj.
 Sang. dracon.
 Corall. rubr. præparat. an. ſcrup. j.
 Confect. hiacynthor. drachm. j.
 Spir. ſalis gutt. viij.
 Syr. berberor. unc. j. ſ.
  Miſce.

Hujus uſu Hæmorrhagia ceſſabat, mens & ſanitas redibant: bubo vero ante ſeptimam decimam non curabatur.

III.

QUinque liberorum pater intra ſex ſeptimanarum ſpatium quatuor cum ſecunda uxore amiſit. Sed præſentiſſimum ſolamen & Chriſtiana fortitudo in tam gravi calamitate ſatis poterant animum infirmiſſimum conſolari. Unicum exemplum

plum magis corda penetrat, quam exquiſitiſſima verborum lautitia. Filia poſt gravem morbum ſuperſtes manſit, & Dei beneficio etiamnum hodie valet. Quarto Septembris, poſtquam unus & alter obierant, febri, anxietate cordis, cephalalgia & bubone corripiebatur, qui interius circa brachii ſiniſtri articulum, muſculi bicipitis tendini inhærebat. Hic non duntaxat inſignem dolorem, in loco quo detinebatur, excitabat, ſed ob conſenſum etiam circa axillas, licet ibi protuberantia nulla notaretur. Illico hoc ſudoriferum exhibui.

R. Diaſcord. Frac. ſcrup. iv.
Sal. prunell. ſcrup. j.
Aq. alexipharmac. unc. j. ſ.
Card. bened. q. ſ.
Syr. de limonib. unc. I.
M. F. *Hauſtus.*

Buboni apponebatur Emplaſtrum divinum.

Sudor largiter ſatis prodibat; ſed ingens dolor brachii, & ex eo delirium, cum vigiliis, poſt diverſorum uſum, Laudanum Opiatum hac forma uſurpare cogebant.

R. Aq. meliſſ. unc. j.
Card. bened. unc. j. ſ.
Alexipharm. unc. j.
Conſ. hiacynthor. drachm. j.
Julap. roſac. drachm. x.
Laud. Opiat. gr. ij.
Miſce.

Sumebat ejus quovis horæ medio, cochl. j. aut ij. ſudor equidem movebatur, ſomnus vero minime inducebatur. Chirurgus, mutationis gratia Empla-

Emplaſtrum ſuum peſtilentiale applicabat, ſed nec hujus ope dolor remittebat, itaque ad Ruptorium hoc tandem devenire cogebamur.

R. Calcis viv.
Sapon. nigr. an. q. ſ.
Miſce.

Hujus medicamenti opera, dolore tamen in eodem ſtatu permanente, febris valde remiſit, unde ſanitatis ſpes affulgebat: Verum ante diem duodecimum aut decimum ægram febris in totum non deſeruit, & ante ſextam ſeptimanam bubo non curabatur: nam tota glandula ulcere conſumebatur, & tendinis particula corrupta ſeparari debebat. Interea temporis non exiguus aderat metus putrefactionem profundius ſerpſiſſe, quia ulcus profundum, labia calloſa conſpiciebantur, ſeroſuſque humor inde promanabat. Sed Dei omnipotentia alia in commoda anticipavit, & priorem ſanitatem reddidit.

IV.

MEnſe Majo Bibliopola quidam furunculis duobus, dolorem moventibus, valde divexabatur: alter ſcroto, alter vero natibus inſidebat. Ad cauſæ ablationem tumorumque ejuſmodi imminutionem hoc Apozema laxans, per aliquot dies uſurpandum præſcripſi.

R. Tamarind. unc. j.
Crem. Tartar. drachm. ij.
Fol. ſenn. mund. drachm. vj.
Rhei opt. drachm. ij. ſ.

Sem.

Sem. aniſ. drachm. j. ſ.

Coq. ex ſero lactis, colat. lib. j.

Adde

Syr. de cichor. cum Rheo unc. ij.

M. F. *Apozema.*

Tuberculis ipſis imponebatur Emplaſtr. diach. cum gummi, cujus etiam uſu in tempore tollebantur.

Idem 26. Auguſti, quo tempore peſtis in hac urbe graſſabatur, Bubone inguinis corripiebatur. Quem ubi, inquiſitione legitima inſtituta, interrogationi ægrotantis æque ac uxoris ſatisfacere coactus, peſtilentialem declaravi: mirum dictu, quam conſternata utraque perſona! alterationem tamen hanc facile ſuſtuli, periculum vitæ hic nullum adeſſe, affirmando. Optime enim æger ſe alias habebat, comedebat; bibebat, à febri & anxietate cordis totus liber erat. Sudoriferum nihilominus non unum exhibui, Chirurgus quoque Veſicatorium impoſuit, deinde Emplaſtra & Cataplaſmata attrahentia, atque ita quatuor ſeptimanarum ſpatio bubo integre abſque ulla ſuppuratione diſſipatus eſt.

V.

JUvenis Embdanus 26. annor. incidit in febrem continuam, ſomnolentiam, labiorum tremorem, linguæque nigredinem & ſiccitatem, quare de morbi malignitate non multum dubitabam. Duodecimo Auguſti in morbum incidit, & trigeſimo reſtituebatur. More ſolito mane & veſperi ſudori-

ſudoriferum præſcripſi, & pro potu ordinario utebatur hoc Julapio.

R. Aq. card. benedict. lib. j.
Alexipharm. unc. ij.
Julap. roſac. unc. ij. ſ.
Spir. ſalis gutt. viij.
Miſce.

Die tertio Petechiæ ſe oſtendebant toto corpore; nec ſomnus, nec labii tremor, ullo modo imminuebantur, vomitus tamen nullus accedebat: Sudoriferum hoc exhibebam.

R. Sal. Scordii,
Card. benedict. an. ſcrup. j.
Ant. diaphoretic. ſcrup. ſ.
Oc. cancr. contuſ. gr. xij.
Aq. prophylact. noſtr.
Menthæ,
Syr. è ſucc. card. bened. an. unc. j.
M. F. *Hauſtus.*

Hujus uſu Febris multum remiſit: die octavo Aphthæ apparebant, ad quarum ſeparationem hanc Mixturam, cochleatim ſumendam, præſcribebam.

R. Succ. ſemperviv. major. unc. ſ.
Aq. prunell.
Portulac. an. unc. j. ſ.
Vitell. ovi N. j.
Syr. violar. compoſ. drachm. vj.
Miſce.

Bis terve iterata eſt hæc Mixtura, non neglecto interim eclegmate ex Syr. Portulacæ & Violarum. Horum uſu Aphthæ ſublatæ, & Febris curata eſt, nullo

nullo purgante exhibito, nullaque Venæſectione inſtituta.

VI.

DEcimo octavo Auguſti N.N. & ejus uxor in morbum inciderunt. Eos cum prima vice viſitabam, liberorum aliquis agonizabat. Mater erat ſomnolenta: oculi ſe bene habebant: febris parva aderat, lingua humida, & cor robuſtum: ſed in inguine bubo conſpiciebatur, & ſeptimum agebat gravitatis menſem. Eadem nocte peperit, quod inſtantis mortis ſignum pronunciabam, & verum expertus ſum; nam altero die hora decima matutina obiit.

Patris mens illico non conſtabat: oculi ſcintillabant, & lingua erat ſicca, quæ ſigna ſemper peſſima habui: febris aderat levior, cordis anxietas magna, & urina naturali ſimilis: Poſt uſum ſecundi ſudoriferi ad ſe rediit æger, & lingua humida notabatur; ſed in inguine bubo, & in dorſo carbunculus ſe oſtendebant, cui poſtero die tres quatuorve alii ſe jungebant, & tunc ſpes ſanitatis affulgebat. Quid deinde fit? Ex adſpectu uxoris emortuæ tantopere alteratur, ut bubone ad interiora recedente, & ſudoriferis nihil operantibus, tertio die mortuus ſit.

Ejuſdem familiæ cognata quædam, vetula, Carbunculo laborabat ſine febre, hæc conſueto noſtro more novem dierum ſpatio curabatur.

VII. Con-

VII.

Conjux mea jam ferme ad geſtationis metam pervenerat, cum ejus obſtetrix opem meam implorabit. Veſtibus induta lectum petierat, de quo cum ſurrexiſſet, greſſus tremulus indicabat vel vires periiſſe, vel cerebrum non bene conſtitutum eſſe. Neutrum me fefellit, nam pulſus erat debilis & mens vaga. In externa ſymptomata inquirens, aliqua adeſſe negabat: nihilominus linguæ ariditas, reſpirationis difficultas, & mira faciei forma me de occulto quodam malo certiorem reddebant. Tandem interrogare pergenti confitebatur aliquam femori dextro puſtulam inhærere; ſed puſtula illa carbunculus erat, ſolidi magnitudinem habens. Sine dubio etiam bubone inguinis laborabat, ſed Chirurgo examen permittere recuſavit. Chirurgus externa curabat, ego ſudoriferum propinabam: ſecundo die vires & mens ipſa magis conſtabant: tertio optime ſe habebat: ſed incidente veſpera omnia mutabantur. Valde erat inquieta & non procul à mania: imo eadem nocte mundo valedixit.

Erat muliercula ingenioſa, gracilis & nimis ſciola: ſed vana illa ſcientia, ſi humano more loquamur, ei vitam ademit. Jam ſex dies laboraverat, & ipſa medicinam exercuerat, antequam à me opem petiit: ſumpſerat Mannam cum cremore tartari, deinde Tamarindum, ſed hiſce nihil effecit: itaque malignitatis quid ſubeſſe ſuſpicans aquæ Alexipharm. unc. j. ſumpſit: hæc multo erat debi-

debilior quam ut morbum tolleret. Denique conſilio meo uti cœpit, ſed duntaxat per biduum: nam tertio die (quicquid etiam monueram) linteamina & capitis & lecti mutari fecit, lactiſque ſero in quo Tamarindus erat decoctus, uſa fuit, unde alvus multo laxior, quam par eſſet. Ego cum indignatione bonum eventum exſpectabam, ſed pejora mala, & tandem mors appropinquarunt.

VIII.

EOdem tempore ſuſpicabar Helenam van Wyngaerden ancillam noſtram non bene valere, ſed nihil confitebatur. Illa nocte in eodem cum filiola, tunc temporis tertium annum agente, lecto dormiebat. Sequenti die aderat vehemens vomitus, Cephalalgia, cordiſque anxietas, præſertim cum è lecto ſurgeret. Oculi rubicundi apparebant, lingua ſe bene habebat, & febris levior aderat. Illico ſudoriferum exhibui, nam ante tres dies ædes infectas, me inſcio, viſitaverat. Die tertio bubo accedebat in ſiniſtro inguine. Sudoriferorum uſus quotidie reiterabatur, & Chirurgus ſecundum artem bubonem curabat, & ſic ante diem 14. ſana ad munia domeſtica rediit, & uxori meæ,poſtquam divina favente gratiâ 25. Septembris 1655. filium ſatis ſanum in lucem protuliſſet, ſubminiſtravit.

IX.

FIlia N. Domer. 11. Septembris conquerebatur de dolore Capitis gravi: linguæ nigredo & ſicci-

ſiccitas, Cordiſque anxietas aderant. Primo, ſecundove die ſudor provocabatur, tertio ſe ſanam profitebatur. Lingua humida, dolor, febris, & anxietas, abierant. Sudorifero nihilominus uti ſuadebam, ſed illa ſurgebat, comedebat, bibebat, publico ſe exponebat, nocte tota bene dormibat: verum matutinis horis ſymptomata ante dicta recurrebant, quibus veſpera Petechiæ accedebant, & ſequenti die vicini, qui defunctam in ſtramine reponebant.

X.

N. N. jam per ſex dies graviter ægrotaverat, cum advocarer, die 20. Aug. Mens erat vaga, lingua nigra & arida, cor angebatur, oculi fixi, manus tremula, genæ inhærebat Carbunculus ingens, cujus cauda uſque ad mentum ſe extendebat, quod durum etiam & valde intumefactum erat. Minabatur is continuum incrementum, ſiccus enim admodum, inflammatuſque, & certis terminis necdum circumſcriptus apparebat. Faucium dolor accedebat, (lethale mihi ſignum) febriſque intenſa. Forti ejuſmodi nodo durus quærendus erat cuneus; quapropter (rationi, experientiæ, authoritatique celebrium Medicorum, recentiorum æque ac veterum, inſiſtens) Cauterium actuale virili animo commendabam, quod etiam à Chirurgo illico applicabatur ſine ullo ægrotantis dolore. Peracta hac operatione mane hora decima; à meridie intra IV. & V. pus apparebat, ſepararique eſchara incipiebat, nec Carbo ulterius proſerpebat,

quæ

quæ omnia, non ſcio, à quo medio alio exſpectari potuerint. Sudor interim largiter prodierat, omniaque reconvaleſcentiæ ſpem amicis adferebant, nobis haud ita, utpote quibus morbi hujus infidi natura nota erat. Veſpera hac ſudoriferum rurſus adſumebat, & placide ſatis de nocte dormiebat. Die 21. mane gena affecta humiditatis parum exhibebat, & febris in eodem manſit ſtatu, uti & noſtra ſpes. Loco intra digitum Indicem & Longum medio Carbunculus dolorificus ſe offerebat, totum brachium in conſenſum trahens. Malum hoc animum noſtrum rurſum turbabat, & antea adhibitum medium urgebam. Itaque cauterium actuale denuo producebatur, quod æger ſine magna vociferatione tulit. Deinde Julapium ſudoriferum præſcripſimus præter alimenta nutrientia, ſed nullus prodibat ſudor. Hora quarta poſt meridiem loca affecta valde ſicca apparebant, & nos de infelici eventu certiores reddebant. Circa horam nonam veſpertinam, alius advocabatur Chirurgus, qui à tam potenti remedio alia exſpectaverat; interim omnia à nobis in hoc caſu peracta peragendaque approbans. Media nocte ſumme delirabat, ſic ut in lecto ab adſtantibus detineri haud poſſet, circa auroram ſeq. diei quieti ſe dabat, & poſt horam unam atque alteram ſempiterna quiete fruebatur. Adſtantes me exiguo interjecto tempore negligentiæ accuſabant; ſed illorum in gratitudinem repræhendebam, & opinionem ſine fundamento, miſericordia imbutus, ridebam, agens Deo gratias me nihil omiſiſſe quæ ars & conſcientia exigere videbantur.

XI. Uxor

X I.

UXor Cornelii Janſonii 50. annorum jam biduum decubuerat, cum bubone in inguine affligeretur: corde valde erat anxia: febris levis aderat: oculi (quorum in omni ægro rationem habere ſoleo) ſe bene habebant. Quamprimum ſudor prodibat, melius ſe habere incipiebat, anxietas illico tollebatur, febris autem poſt paucos dies. Bubo, præmiſſo veſicatorii uſu, Emplaſtro Magnetico Arſenicali à Chirurgo curabatur. Illa 18. Septemb. ægrotare incipiebat; & 23. Filius unicus Cephalœa corripiebatur, medicamenta omnia reſpuebat, die tertio moriebatur. Illa vero bene ſana vivit.

XII.

EVerardus Teſſelaer Oenopola, vigeſimo octava Septembris univerſi corporis frigore & deinde ſummo æſtu corripiebatur: aderant præterea anxietas cordis & pectoris, Nauſea, Cephalalgia, oculorum ardor, manuum tremor, inguinis dextri dolor intenſiſſimus, ubi tamen præternaturalem intumeſcentiam non perſentiebam. Morbo quo laborabat Febris peſtilentialis nomine inſignivi, quo audito opem flagitare cœpit. Ex primo ſudorifero dolor capitis & inguinis remiſit vomituſque ceſſavit: ex ſecundo dolor tolerabilis erat; ex quarto in totum ſublatus, febriſque curata. Itaque brevi temporis ſpatio ad meliorem hunc ſtatum

tum redactus, maligna febri laboraſſe negabat, ac proinde ſurgebat & in publicum prodibat. Magnam Dei gratiam, & contra ejus ingratitudinem deſcribebam, gravioreſque pœnas prædicebam: imo multis demonſtrabam ipſum tam firma nondum frui ſanitate, quin facillime recidivam pati poſſet, niſi medicamentis corroberantibus & ſudoriferis mediocrem ſanitatem ulterius fulcire pergeret. Hoc non credidit, ſive ignorantia, ſive perverſo aliorum conſilio inductus, niſi poſtero die, cum hoſtes ſupra nominati ipſum denuo invadebant, ut & uxorem ipſius, quæ primo inguinis dolore corripiebatur, ubi ſe deinde bubo prodebat. Tum admonitionum mearum veritas ſe manifeſtabat, quæ veram pœnitentiam ipſis extorquebat. Verum mortis metu commoti, continuo opem huic malo implorabant. Monebam, ut eam à Deo, quem ad iram procaverant, obnixe peterent, promittens me etiam præſtiturum, quod ars exigere videretur. Sudorifera illis præſcripſi, & dicto magis audientes quam antea, intra novem dierum ſpatium curabantur: Sed in muliere bubonis veſtigia quarta adhuc ſeptimana apparebant.

XIII.

Albertus N. poſtquam contra conſilium quod ipſi ſuggeſſeram cadavera aliqua ex variis peſte infectis ædibus ad tumulum juxta alios portaverat, & ſecundo die Octobris cum idem obſequium vicino cuidam præſtitiſſet, totum corpus ex illo tempore turbatum valde habuit, quod per totum diem

diem diſſimulabat, ſed veſperi lectum petiit. Tam multa malignitatis ſigna occurrebant, ut illa nequaquam in dubium vocare poteram. Mens optime conſtabat, oculi non erant inflammati, lingua humida, febris parva, ſitis non magna, & totum corpus ab externis accidentibus liberum: ſed ſumma cordis anxietate premebatur, & pulſus, moderate eum digitis attingens, plane evaneſcebat: ad vomitum & ſummum valde erat proclivis, & facies agoniſanti ſimilis. Vomitus illico tollebatur eorum mediorum uſu, quem ſupra indicavi, ſed ſudor tarde prodibat. Poſtero die ſudoriforum fortius præſcribebam, quod moderate ſudores provocabat. Verum ſitis augebatur, & me invito magnam cereviſiæ copiam hauriebat: hinc rurſus vomitum excitabat; & ego Diarrhæam metuebam, quandoquidem de ventris dolore quærebatur. Qua de cauſa loco cereviſiæ hanc mixturam ipſi cochleatim permiſi.

R. Aq. roſac. unc. ij.
Card. benedict. unc. iv.
Menthæ, unc j.
Aq. cinamom drachm. iij.
Prophylact. noſtr. unc. j. ſ.
Syr. myrtin. unc. ij.
Miſce.

Veſperi vero hoc ſumebat Sudoriferum.

R. Conſ. hiacynthor. ſcrup. j.
Theriac.
Diaſcord. an. ſcrup. ij.
Sal. coralloa. gr. xv.
Aq. prophylactic. noſtr. drachm. x.
M. F. *Hauſtus.*

Hiſce

Hiſce adhibitis multo videbatur melior, & mediocri ſomno iſthac nocte corripiebatur, imo & vomitus ceſſabat. Tertio die de Naſi dolore conquerebatur: hunc cum luſtrarem, ſiniſtram alam duram & rubicundam magis inveniebam, & naſi partem interiorem anthrax occupabat, cui emplaſtrum divinum applicabam, interim ſudorifera & refrigerantia non negligens. Quarto die Naſus frigidus notabatur coloriſque cœrulei, quare omnis mea ſpes evanuit: nam carbunculus ſe ad proceſſum mammiforem extendebat; & pulſus parvus, æqualis obſervabatur. Reiterabam ſudoriferum, ſed ſine ſucceſſu: nam circa meridiem varia ſe mortis ſigna offerabant, licet mens optime conſtaret. Animam ipſi ſanam exoptabam, & ita viro probiſſimo valedicebam, & ipſe poſt duas horas fallaci mundo ſuiſque amicis.

XIV.

UXor Magiſtri Johannis, Chirurgi hujus civitatis ordinarii, die Mercurii menſe Septembri circa veſperam à concione redibat, ſed non bene ſe habebat: poſt duas horas febri corripiebatur cum ſomnolentia cordiſque anxietate. Hoc ſudoriferum præſcribebam.

R. Diaſcord. Frac. drachm. j.
Conf. hiacynthor.
Lap. prunell.
Sal. ſcord. an: ſcrup. j.
Aq. prophylactic. noſtr. unc. j.
Betonic. q. ſ.

Syr. è ſucc. card. bened. unc. ſ.

M. F. *Hauſtus.*

Sudoriferum hoc nihil præſtabat, & malum omen exiſtimabam: poſtero die validius præſcripſi, quod mane ſumebat.

R. Theriac.
Diaſcord. an. drachm. j. ſ.
Aq. prophylact. noſtr. unc. j. ſ.
Sal. card. bened. ſcrup. j.
Syr. de limonib. drachm. vj.

M. F. *Potio.*

Hac potione nihil effeci, quare metus augebatur. Veſperi mutationis gratia hunc hauſtum exhibui.

R. Sal. abſinth.
Scord.
Prunell.
Ant diaphor. an ſcrup. j.
Syr. è ſucc. card. ben. unc. j.
Aq. prophylactic. unc. ij.

M. F. *Hauſtus.*

Hic hauſtus ſudorem provocare cœpit: anxietas cordis erat minor, ut & febris: tertio die petechiæ, & paulo poſt liberorum lachrymæ, matris ſollicitæ mortem deplorantes, prodierunt.

Poſt octiduum Viduus hora matutina ſeptima peſte infectos ægros viſitabat: circa horam octavam cubiculum quoddam ægrum viſendi gratia aſcendebat: Vix è ſacco inſtrumenta produxerat (inquiens, an jam non in tempore accedo?) quin ſubito ſe ad ſedile contulerit, in quo ad meridiem uſque ſine ullo motu permanſit: accedentibus filio

ſervo-

ſervoque ſurgebat, qui ipſum domum ducebant. In platea mediocriter ſe gerebat, ſed oculi erant clauſi, & vix verbum proferre poterat. Illico ad lectum conducebatur, & circa horam primam gravi ſomnolentia corripiebatur, quam Coma ſoporoſum appellabam. nam poſt crebram vociferationem, duas voculas tantum emittebat. Enema ſtatim injici curabam, verticemque hoc linimento illiniri.

℞. Ol. majoran. ſcrup. j.
Rutac. drachm. j.
Succin. rectificat. ſcrup. j.
Roriſmarin. ſcrup. ſ.
Miſce.

Interim & filiæ natu maximæ, ut nares foliis Tabaci ad ſternutationem provocaret, demandabam. Interne ſæpenumero aliquid hujus mixturæ uſurparet.

℞. Aq. Antiepileptic.
Prophylact. noſtr.
Betonic.
Roſac.
Syr. de Stœchade an. unc. j. Miſce.

Clyſter optime injiciebatur, ſed fine fructu effluebat. Folia Tabaci nihil efficiebant; & mixturæ parum ſumpſit. Circa veſperam aliud Enema præparabatur, pulviſque ſequens ſternutatorius inſtar piſi magnitudinem flatu in nares immittebatur.

℞. Flor. lilior. Convall.
Fol. majoran. an. ſcrup.
Hellebor. alb. gr. iij.
M. F. *Pulvis tenuis.*

Vix hic pulvis adhibebatur, quin ter quaterve ſternutatio excitabatur, & æger non exiguam materiæ purulentiæ copiam (quæ tamen bonæ notæ erat) non per nares ſed per os emittebat, cujus & aliquam partem deglutiebat, quia jam mens deficere incipiebat. Quod reliquum erat in ore remanebat, & compreſſis genis tantum prodibat, quod nucis avellanæ magnitudinem exæquabat. Hinc certo conjiciebam in cerebro abſceſſum latere; quare neque ejus liberos ulla ſanitatem recuperandi ſpe fovebam; præſertim cum tanta evacuatione nec mens rediret, nec aliud levamen notaretur; imo contra vox in totum periret: hinc pectoris ſtridor, & brevi poſt finis vitæ ſequebatur.

Paucis interjectis diebus libri duo & ancilla ſubita morte rapiebantur. Servus bubone ſub axilla infligebatur, ſine ulla febri: ipſe veſicatorium applicabat, & bubonem porro medicamentis attrahentibus curabat. Deinde filia natu minima, & poſt tres dies filius natu maximus optime educatus & ingenio præditus in morbum inciderunt, ſed pari paſſu omnia medicamenta reſpuentes jam mortuos amicos ſequebantur. Denique & filia natu maxima & filius natu minimus hoc malo afficiebantur. Hic febricitabat, ſed graviter non ægrotabat: de filia male ſperabam: uterque bubone inguinis laborabat: ſed in illa octavo die Aphthæ conſpiciebantur, quæ febrem & totum morbum tollebant. Hæc familia ex decem conſtabat perſonis, qui omnes peſte laborarunt, ſeptem interierunt, tres ſanitati reſtituti.

Qui

Qui in hoc morbo nulla malignitatis ſigna conſpicit (uti mirabiles & ratiocinationes & ratiocinatores in mundo reperiuntur) huc adſit & aliud diſcat. Malignitas inoffenſo pede procedit, & nimium curioſorum garritum parum curat.

EPILOGUS.

Firmiter apud animum conſtitueram, Amice Lector, ad minimum quadraginta ejuſdem naturæ obſervationes deſcribere: ſed amor erga artem noſtram non ſatis perfectam, occaſione commoda ſe offerente, nos ad alia impulit; quæ tibi alio tempore communicabo. Hiſce paucis utere in proximi commodum, & hoc effice, ut reliquarum obſervationum non ſim immemor.

FINIS.

INDEX
RERUM ET VERBORUM
accuratiſſimus.

Vocabula Romanis literis in Anatomia Practica, quæ vero aliis literis excuſa ſunt, in Chirurgia inveſtigari debent.

A.

Abdomen quid. 76
Abdominis induratio & inflatio. 73
Abſceſſuum apertio quo loco & modo inſtituenda. 42
Acetabulum. 133
Achor. *vide* Porrigo.
Adeps. *vide* Pinguedo.
Ægylops. 102
Alæ. 94. 143
Ambuſtio, ejus Curatio, &c. 204
Anaplerofis quid. 1
Anaſarca. *vide* Hydrops.
Aneuriſma, ejus cauſæ, ſigna, &c. 143
Angina, ejus cauſæ, diff. ſigna, curatio, &c. 149
Ani procidentia. 36
Anodyna media. 96
Anthrax. *vide* Carbunculus.
Anus non perforata ut curanda. 46
Armilla manus. 157
Arſenici quinta eſſentia. 130
Arteria, ejus diff. &c. 36. Aorta. *ibid.* *Aſpera, ejuſque diſtributio.* 127. Axillaris. 37. Carotis. 37. Cervicalis. 37. Cœliaca. 37. Cruralis. 38. Emulgens. 37.

Epiga-

Epigaſtrica. 38. Gaſtro-Epiploica. 37. Humeraria. 37. Hypogaſtrica. 38
Arteria, Intercoſtalis. 37. Iliaca. 37. Lumbaris. 37. Magna. 36. Mammaria. 37. Meſenterica. 37. Muſcula. 36. Phrenica. 37. Pudenda. 38. Pulmonalis. 36. Scapularis. 37. Spermatica. 37. Splenica. 37. Subclavia. 36. Thoracica. 37. Venoſa. 34. Umbilicalis. 38
Arteriæ cyſtica gemellæ. 139
Arteriotomia quomodo inſtituenda. 40
Arthritis, ejuſque curatio. 157. 163
Arthrodia quid. 14
Articulatio quid & quotuplex. 14
Artus quid. 75
Aſcites. *vide* Hydrops.
Aſtragalus. 17
Atheroma, ejus cauſæ, curatio, &c. 115
Atlas. 16
Atrophiæ cauſa, curatio, &c. 47
Atrophia à vitio Vaſorum lacteorum. 73
Auris partes. 93
Auriculæ Cordis. 128
Auris Cavitates, oſſa, &c. 93
Auris membrana incraſſata quomodo incidenda. 46
Aurium dolor, &c. Ulcus. ibid. Inflammatio, abſceſſus. 104. Vermes. 108

B.

BAſis linguæ quale os. 96
Batrachios. *vide* Ranula. 111
Been-ſuyger. 18
Been-vreeter. 19
Brachii oſſa 17
Brachii rigiditas ejuſque Curatio. 158
Bronchocele. 34
Bubo, ejus cauſæ, ſigna, &c. 121
Bubonocele. 34

C.

CAcoëthe. *vide* Ulcus.
Cachexia Cauſa vera. 74
Calculi in veſica fellis. 145
Calculi extractio. 81
Calculi cauſa, ſigna, &c. ibid.

 Calx.

Calx. 17
Canthus oculi. 91
Capillorum defluvium. 59
Caput quid. ejus figura, partes, &c. 78
Capitis vulnus ut curandum. 183. *Ulcus.* 207
Capſula Gliſſonii. 139. *atrabilaria.* ibid.
Carcinoma. *vide* Cancer.
Cancer, ejus Diff. Cauſæ, Curatio, &c. 128
Carbunculus, ejus Diff. Cauſæ, &c. 126
Cardiaca. *vide* Medicamenta.
Carminativa ſ. flatus diſcutientia. 112
Caro quid, quotuplex. 45
Carnem generantia. *vide* Medic. ſarcotica.
Carnis excreſcentia. 164
Caries, ejus Cauſæ, Curatio, Signa, &c. 194
Caries oſſis lachrymalis. 104
Carpus. 17
Cartilago quid. 22. enſiformis. 16. mucronata ſterni. 24. ejus incurvatio. *ibid.*
Carunculæ myrtiformes. 193. papillares renum. 139
Catarractæ ablatio, Cauſæ, &c. 60
Catharrus, ejuſque effecta. 97. Curatio. 157
Cathæretica. 117
Cauterium quotuplex. 37. *ejus commoda & incommoda.* 44. 69.
Cerebri partes. 113
Cerebelli hiſtoria. *ibid.*
Chirurgiæ vox. 1. *operationes quot.* 1
Cholagoga. *vide* Medicamenta.
Cholerici quibus ſignis dignoſcendi. 9
Chorda Hippocratis. 161
Chyli glandula. 63
Chyli motus ab inteſtinis. 64. an ad hepar per venas meſeraicas. *ibid.*
Chylificationis hiſtoria. 63. 64
Cicatricem inducentia. *vide* Medic. Epulotica.
Cicatrices tollentia. 53
Cirſocele. 34
Clavicula. 16. 122
Clauſura uterina, &c. 46
Clitoris. 143
Cochlea auris. 93

Collum,

Collum, ejus partes. 116
Columna naſi. 94
Comminutio quid. 2
Contracturæ Cauſa, curatio, &c. 45
Contrafiſſura. 12
Convulſionis remedia. 193
Cœliaca. 97
Cor, ejuſque hiſtoria. 127. 128
Cordis vulnus. 186
Cornu capitis undè. 98
Corporis humani Diviſio. 75. 76
Corpus calloſum Cerebri. 114
Corpora nervoſa penis. 142
Corroſiva. *vide* Medicamenta.
Coſmetica medicamenta. 52
Coſtæ, earumque differentia. 16. 123
Coſtarum fractura. 15. *luxatio.* 23
Coxæ fractura. 15
Cranium, ejuſque partes. 15
Cranii Oſſa. 79. Suturæ. *ibid.*
Cranii fractura, &c. 12. 13
Crus. 17
Cubitus. 155. 156
Cubiti oſſa. 17
Cuticula. 52
Cutis, ejus uſus, &c. 51. 52
Cutem pulchram reddentia. 52
Cynanche. *vide* Angina.

D.

Dartos tunica. 141
Decuſſorium. 68
Defenſiva. *vide* Medicamenta
Deglutitionis doctrina. 62
Dentes quot, &c. 90. Primores, Inciſores, Oculares, Canini, Molares, Maxillares. *ibid.* Sapientia, Morum, Serotini. *ibid.*
Dentium dolor, ejus Cauſæ, curatio, &c. 99
Dentio, ejus remedium. 102
Diaireſis quid. 1. *quotuplex.* 37
Diarthroſis quid. 14
Diaphoretica ſ. Sudorifera. 147
Diaphragma ejuſque partes. 129

Diſlocatio. 17
Dolor dentium, &c. 99. Aurium, ejuſque curatio, &c. 104
Ductus aquoſi. 70. Salivales. 61
Dura mater, ejus hiſtoria. 112
Dyarrhœa. 97
Dyſpnœa. 97

E.

Elongatio. 17
Empyema, ejus ſigna, curatio, &c. 54
Enarthroſis quid. 14
Enterocele. 26. 34
Epididymis. 141
Epigaſtrium. 132
Epiglottidis induratio. 23
Epiplocele. 26. 34
Epulis. 112
Eryſipelas, ejus Cauſa, curatio, &c. 96
Exaireſis quid. 1
Excedentia medicamenta. 117
Exſtirpatio partis mortuæ. 77

F.

Facies quid. 78
Falx meningis. 112
Favus. *vide* Porrigo.
Femur. 17. 160
Femoris fractura. 15. *luxatio.* 24
Fibra, ejus diff. uſus, &c. 28
Fibula. 17
Fibulæ fractura. 17
Fiſſura quid. 4
Fiſtula, ejus Cauſæ, Curatio, Signa, &c. 199
Fiſtula lachrymalis. 102
Fiſtula thoracis. 123
Flatus in omento. 144
Flatus diſcutientia. 112
Flatulentus Tumor. *vide* Tumor.
Focile majus & minus. 155. 160
Fœtus mortui ſigna, &c. 74
Fœtus mortui extractio, &c. 73
Fonticulus. *vide* Fontanella.
Fonticuli quibus locis inſtituendi. 164

Fonta-

Fontanella, quo tempore, loco, modo, &c. excitanda. 69
Fornix Cerebri. 114
Fractura quid, ejus Cauſa, Curatio, &c. 2
Fractura Claviculæ. ſive humeri. 14. *Coſtarum.* 15. *Cranii.* 12. *Coxæ.* 15. *Fibulæ.* 17. *Humeri.* 14. *Maxillæ.* 14. *Naſi.* 13. *Radii.* 15. *Patellæ.* 17. *Scapulæ. ſive Omoplatæ.* 14. *Sterni.* 14. *Tibiæ.* 17. *Vertebrarum.* 15. *Ulnæ.* 16
Frœnum præputii. 142
Frons. 78

G.

GAngræna, ejus Diff. cauſa, &c. 132
Ganglion. 159
Gibbus, ejus Cauſa, Curatio, &c. 125. & 126
Gingiva, quid. 95
Gingivæ corruptio. 112
Ginglymus quid. 14
Glandes. 155
Glandula oculi. 91. *Pinealis.* 314. *pituitaria.* ibid.
Glandulæ lumbales. 63. Salivales à Chirurgo benè notandæ. 72
Glandul. meſaraicarum durities quæ mala producat. 73
Globorum extractio. 72
Globulos è vulnere extrahentia. 166
Glottidis conſtrictio. 23
Glutinum, ejuſque uſus in Vulneris cura. 168
Gomphoſis quid. 14

H.

HArmonia oſſium. 14
Hæmorrhagia narium quomodo curanda. 39
Hæmorrhoides Uteri. 152
Hepar, ejuſque hiſtoria. 138
Hepatis uſus. 65. &c. & 138. Situs. 134. *Vulnus.* 188. Ulcus, inflammatio, &c. 145
Hernia, ejus Cauſæ, Curatio, &c. 26. 30
Herpes, ejus Diff. Cauſæ, Curatio, &c. 113. 196
Hirudines, earum electio, uſus. 63
Humerus ſ. os humeri. 17. 154
Humeri fractura. 14. *luxatio.* 21
Humor oculi vitreus, aqueus, criſtallinus. 91
Hydrocele. 34. 106
Hydragoga. *vide* Medicamenta.

Hydromphalos. 106
Hydrops, Cauſa, ſigna, &c. 106
Hydrops tubarum Uteri. 151
Hydrocephalus. 106. 109
Hydrocephali cura. 98
Hymen. 143
Hypochondria. 132
Hyperſarcoſis, ejuſque curatio. 146 Ulceroſa, &c. 18
Hypochyma. 60
Hypogaſtrium. 132

I.

IGnis Perſicus. *vide* Carbunculus.
Ileos affectus. 144
Ilia. 132
Incus auris. 16. 93
Inflammatio, ejus Cauſa, curatio, &c. 91
Infundibulum Cerebri. 114
Inguina. 132
Inteſtina, eorumque hiſtoria. 136. &c. Cœcum, Colon, Duodenum, Jejunum, Ileon, Rectum. *ibid.*
Inteſtinorum vulnus. 187. Intus ſuſceptio. 144
Iris oculi. 91

L.

LAbia, eorumque partes. 95
Labii Leporini cura. 85
Labyrinthus auris. 93
Larynx non poteſt inflammari. 24
Laryngotomia. 130
Lien ejuſque hiſtoria. 138
Lienis vulnus. 188
Ligamentum quid & quotuplex. 25. Ejus in continui ſolutione. 26. Laxatione. 26
Limatio. 37. quomodo fiat. 65
Linea alba abdominis. 133
Linguæ frenulum nimis ſtrictum. 47
Luxatio, ejus Cauſæ, Signa, curatio, &c. 17. *Claviculæ, ſive oſſis humeri.* 21. *Coſtæ.* 23. *Oſſis ſacri.* 22
Luxatio, Cubiti. 23. *Femoris.* 24. *Humeri.* 21. *Maxillæ,* 20. *Patellæ,* 25. *Vertebrarum.* 22

M.

Malleus auris. 16. 93
Mammæ induratio. 124
Inflammatio, abſceſſus. 125
Manus. 154. 156
Maſticationis hiſtoria. 62
Maxillæ, earumque partes. 80. Muſculi. 81
Maxillæ oſſa. 15. 16
Maxillæ fractura. 14. *luxatio.* 20
Meatus auditorius. 93. Urinarius. 139. 143
Mediaſtinum. 126. ejus cavitas. 130
Medicamenta Carminativa. 112. *Exedentia.* 117. *Corroſiva*, ibid. *Catheretica.* ibid. *Attrahentia.* 124. *ad Cancrum.* 129. *Sudorifera.* 134. *Cardiaca.* 135. *ad Gangrænam.* 136. *Ophthalmica.* 146. *ad Anginam.* 151. 152. *Sanguinis fluxum ſiſtentia.* 161. *ad Convulſionem.* 161. *ad Hyperſarcoſin.* 164. *Aliena è vulnere extrahentia.* 166. *Digeſtiva.* 169. *Sarcotica.* 170. 191. *Vulneraria.* 170. 174. *Epulotica.* 173. 192. *ad vulnera Nervorum.* 178. *Defenſiva.* 191. *contra Vermes.* 194. *ad Cariem.* 195. *ad Ulcera phagadænica.* 197. *contra Fiſtulas.* 201. *ad Combuſtionem.* 205. *Cholagoga.* 8. *Plegmagoga.* 9. *Melanagoga.* 10. *Repenentia.* 92. *Reſolventia.* 93. *Diſcutientia.* ibidem. *Suppurantia.* 94. *Maturantia.* ibid. *Anodyna.* 96. *Emollientia.* 105. *Hydragoga.* 107. Coſmetica. 52.
Cicatrices tollentia. 53
Medulla cerebri ſpinalis. 113. Oſſis. 14
Melanagoga. *vide* Medicamenta.
Meliceris, ejus Cauſæ, Signa, curatio, &c. 115
Membrana quid & quotuplex. 27
Membri mortui exſtirpatio. 77
Meninx craſſa, & tenuis. 113
Meningum Cerebri vulnus, ejus curatio. 115. 183
Meſenterium ejuſque hiſtoria. 137
Meſenterii tumores, corruptio, ulcus, &c. 145
Metacarpus. 17. 156
Metatarſus. 161
Miſerere mei. 144
Modiolus. 65
Muliebre pudendum clauſum ut aperiendum. 46
Muſculus quid, &c. 45

Muſculus Aniſcalptor. 154. Baſigloſſus. 96. Bibitorius. 92. Buccinator. 95. Biceps. 155. 161. Brachiæus. *ibid.* Brevis. 155. Ceratogloſſus. 96. Complexus. 97. Conſtrictor oris. 95. Gulæ. 118. Coracoidæus. 154. Coracohyoides. 96. Cremaſter Teſtis. 141. Cruræus. 160. Cubitæus. 156. Cucullaris. 121. Deltoides. 154. Digaſtricus. 81. Faſcialis. 161. Geniogloſſus. 96. Geniohyoides. 46. Gracilis. 161. Indignatorius. *ibid.* Infraſpinatus. 155. Immerſus. 155. Iliacus. 160. Longus. 155. 156. 161. Latus. 81. Lectorius. 82. Maſſeter. 81. Mylogloſſus. 96. Orbicularis oris. 95

Muſculus Pectoralis. 154. Perforatus. *ibid.* Plantaris. 161. Popliteus. *ibid.* Profundus. 156. Pſoas. 160. Quadratus auriculæ. 93. Dorſi. 121. Manus. 156. Labii. 95. Radiæus. 156. Rhomboides. 131. Sacer. 122. Sacrolumbus. *ibid.* Scalenus. 117. Seminervoſus. 161. Semimembranoſus. *ibid.* Semiſpinatus. 121. Serratus. 122. Soleus. 161. Sphincter oris. 95. gulæ. 118. Splenius. 97. Sternohyoides. 96. Styloceratohyoides. 96. Styloglosſus. 96. Subclavius. 122. Sublimis. 156. Subſcapularis. 155. Superbus. 92. Supraſpinatus. 154. Temporalis. 81. Trapeſius. 121. Triangularis. 122. Tripartitus. 93. Trochlearis. 92

Muſculi auriculæ. 93. Auris internæ. 94. Colli. 137. Cruris. 160. Cubiti. 155. Digitorum. 156. 161. Dorſi. 121. Femoris. 160. Humeri. 154. Labiorum. 95. Laryngis. 117. Linguæ. 96. Lumborum. 122. Manus. 156. Maxillæ inferioris. 81. Naſi. 94. & 95. Oculi. 92. Palpebræ. *ibid.* Pedis. 160. Penis. 142. Pharyngis. 117. Scapulæ. 121. & 122.

Muſculi Amatorii. 92. Arythenoidæi. 117. Bronchii. *ibid.* Cephalopharyngæi. 118. Cricothyroidæi. 117. Ejaculatores. 142. Erectores penis. *ibid.* Gemelli. 161. Glutæi. 160. Hyothyroidæi. 117. Intercoſtales. 123. Interoſſei. 157. 161. Lumbricales. 157. 161. Obliqui labiorum. 95. Oculorum. 92. Capitis. 97. Abdominis. 132. Obturatores. 160. Palmares. 156. Pterygoidæi. 81. Quadrigemini. 160. Rotundi. 155. 156. Recti abdominis.

minis. 132. Palpebræ. 92. Oculorum. *ibid.* Capitis. 97. Cruris. 160. Sphœnopharyngæi. 118. Stylopharyngæi. *ibid.* Tibiæi. 160. Vaſti. *ibid.* Thyro-arythenoidæi. 117

N.

NAſus, ejuſque partes. 94
Narium fractura. 13
Nates cerebri. 114
Natta. *vide* Teſtudo.
Nervus, ejus differ. 41. Olfactorius. *ibid.* Opticus. *ibid.* Oculos movens. *ibid.* Guſtatorius. *ibid.* Auditorius. *ibid.* Vagus. *ibid.* Linguam movens. 42
Nervorum contuſio, ejus Cauſæ, Curæ, &c. 43. Humiditas, p. n. 44
Nodus. 21
Nymphæ. 143

O.

OCciput. 78
Oculi partes. 91. *Vulnus, Curatio, &c.* 184. *Ulcus.* 207
Oedema, ejus Cauſæ, Signa, Curatio, &c. 99
in Omento aqua, abſceſſus. flatus. 144
Omphalocele. 34
Ophthalmia, ejus Diff. Cauſæ, Signa. &c. 102. 144
Oris inflammatio. 110. Ulcus. *ibid.* Gangræna. *ibid.*
Os quid. 13. ejus nutrimentum. *ibid.*
Oſſium connexio. 14. Numerus. *ibid.* Uſus. *ibid.*
Os Brachii. 17. Calcis. 17. 161. Coxæ. *ibid.* Cuboides, ſ. Teſſeræ. 17. 161. Coccygis. 17. 133. Ethmoides. 15. 79. Frontis. 15. *ibid.* Hyoides. 16. 96. Ilium. 17. 133. Innominatum. *ibidem.* Iſchium. 17. 133. Lachrymale. 16. 80. Naſi. *ibid.* Naviculare ſ. cymbiforme. 17. 161. Occipitis. 15. 79. Orbiculare auris. 93. Palati. 16. 80. Pubis. 17. Sphœnoides. 15. 79. Zygomaticum. 15. 80.
Oſſa Auditus, 16. 93. Capitis. 15. Carpi. 17. Cubiti. *ibid.* Cuneiformia pedis. 17. 161. Digitorum. 17. Innominata. 133. Metacarpi. 17. Pectoris. 16. Petroſa. 79. Seſamoidea. 17. Syncipitis. 15. 79. Temporum. *ibid.*
Ozœna. *vide* Ulcus narium.

P. Pa.

P.

Palatum. 95
Palpebræ, earum ſubſtantia & uſus. 91
Pancreas verum. 137. Aſellii. 63
Panaritium. *vide* Paronychia.
Panus. *vide* Bubo.
Paracentheſis quando, quo loco & modo inſtituenda. 47
Paralyſis. 97
Paraſtata. 141
Paraſynache. *vide* Angina.
Paronychia, ejus Cauſæ, Signa, curatio, &c. 141
Pars corporis quid ſit. 11. Ejus diviſio in Principes & minus tales. 12. In Similares & Diſſimilares. *ibid.*
Partus naturalis Cauſæ. 73. *Præternaturalis Cauſæ.* 74
Patella. 17. 161
Patellæ fractura. 17
Penis. 142
Pericardium ejuſque partes & liquor. 127
Pericranium quid, undè, quotuplex. 78
Pericranium cur temporales muſculos tegat, minimè os ſubjectum. 84. & 85
Pernio ejuſque curatio. 163
Peritonæum, ejuſque hiſtoria. 135
Phagadæna. *vide* Cancer, & Ulcus depaſcens.
Phlegmone. *vide* Inflammatio.
Phlegmatici quibus ſignis dignoſcendi. 9
Phlegmagoga. *vide* Medicamenta.
Phlyctenæ oculi. 102
Phygetlon. *vide* Bubo.
Phyma. *vide* Bubo.
Pia mater, ejuſque hiſtoria. 114
Pili, an partes corporis. 56. & 57
Pinguedo quid: an pars corporis. *ibid.*
Pinguia capiti nociva. 98
Pinnæ naſi. 94
Pleuræ dolores varii. 129
Pleuritis, ejus Cauſæ, curatio, &c. 58
Plexus choroides. 114
Pneumatocele. 34
Polypus narium, ejus Cauſæ, curatio, &c. 108
Porus bilarius. 138
Porrigo, ejus Cauſa, &c. 97

Præpu-

Præputium. 144
Proceſſus Cerebri vermiformis. 113
Styloides. 155
Procidentia Ani. 34. *Uteri*. 36
Proſtata. 142
Pubes. 134
Pulmo, ejuſque partes. 127
Pulmonis vulnus, ejus ſigna, curatio, &c. 185
Punctum lachrymale. 103
Pupilla oculi. *ibid.*
Pyloris. 136
Pyxis. 133

Q.

Quinta eſſentia Arſenici. 130. & 131

R.

Ranula, ejus Cauſa, &c. 111
Radius. 17
Ramex. *vide* Hernia.
Radii fractura. 14. *luxatio*. 23
Raſio. 37. *quomodo fiat in oſſa*. 65
Renes corumque hiſtoria. 134. 139. *Vulnus*. 188. *Ulcus*. 146
Renes ſuccenturiati. 139
Rete mirabile. 114
Roſtra. 155

S.

Salivæ uſus, materia, &c. 61
Sanguinei quibus ſignis dignoſcendi. 8
Sanguis extractus ſero omni cur brevi deſtituatur. 74
Sanguinis fluxum in vulnere ſiſtentia. 161
Sanguinis circulatio quid. 72
Sanguinis circulatio ſummæ utilitatis in Medicina. 75
Sanguificationis doctrina. 60. & 61
Sarcocele, ejus Curatio, &c. 79
Sarcomatis generatia vero: Curatio. 48
Scabies, ejus Cauſa, curatio, &c. 53
Scapula. 16. 122
Scapulæ fractura. 14
Sceleton quid. 15
Scirrhus, ejus Cauſa, Signa, &c. 104
Scrophulæ, Cauſa, Signa, curatio, &c. 118
Scrotum. 141

Scroti intumeſcentia aquoſa per paracenthesin quomodo curetur. 144
Secundinæ extractio, &c. 73
Setaceum ubi, quomodo, &c. faciendum. 71
Setacei uſus in Hydrocephalo & Catharro. 98
Septum cordis. 128
Septum lucidum Cerebri. 114
Spermatocele. 34
Sinus meningis. 113
Spinam è vulnere extrahentia. 166
Spiritus Vitales, Animales, quid. 72
Sphacelus, ejus Cauſæ, Curatio, ſigna, &c. 132
Splenis uſus. 68
Stapes auris. 16. 93
Sternum. 16
Sterni fractura. 14
Steatoma, ejus Cauſæ, Signa, Curatio, &c. 115. 144
Stomachus. 136
Struma, ejus Cauſæ, Signa, Curatio, &c. 118
Stupor, ejus Curatio. 44
Subluxatio. 17
Sudorifera. *vide* Diaphoretica.
Suffuſio. *vide* Catarracta.
Sutura oſſium. 14
Sutura Capitis Coronalis, Ethmoidea, Frontalis, Lambdoidea, Sagittalis, Sphenoidea, Squamoſa. 79
Sutura in Vulneris cura quomodo inſtituenda. 167
Synanche. *vide* Angina.
Synarthroſis quid. 14
Synchondroſis quid. *ibid.*
Syneuroſis quid. *ibid.*
Syntheſis quid. 1. *quotuplex.* 2
Syſſarcoſis quid. 14

T.

TArſus, ejuſque oſſa. 17
Talpa. *vide* Teſtudo.
Talus. 17. 161
Temperamenta quomodo diſtinguenda. 8 & 9
Tempora quid. 78

Terebra-

Terebratio. 37. *quomodo fiat.* 67
Teſtis viri. 146. fœminæ. 143
Teſtium inflammatio, &c. 147. Cancer, ſphacelus. 148.
Teſtis Cerebri. 113
Teſtudo Capitis quid, &c. 29
Thorax quid. 76
Tibia. 17. 160
Tibiæ fractura. 17
Tophus. 21
Trachea. *vide* Arteria aſpera.
Trepaniſatio quando, quomodo, &c. inſtituenda, &c. 67
Tubæ uterinæ. 142
Tubarum uteri hydrops. 151
Tumor, ejus Cauſæ, &c. 89
Tumor flatulentus, ejus Cauſa, Curatio, &c. 111
Tumores in genu. 162
Tunica, Adnata, ſ. Conjunctiva oculi. 91. Aranea. 92. Cornea. 91. Elythroides, Erythroides, Albuginea. 141. Retina. 91. Vitrea. 92. Uvea. 91
Tympanum. 93
Tympani membrana. ibid.
Tympanites. *vide* Hydrops.

V.

VAlvulæ Cavæ. 33. Venæ pulmonalis. 34. Arteriæ aortæ. 36. Venæ arterioſæ. 38
Vaſa Lymphatica. 71. Spermatica. 140. 142. Umbilicalia. 135
Vena, ejus Diff. &c. 29. Adipoſa. 32. Arterioſa. 38. Axillaris. 31. Azygos. *ibid.* Baſilica. 32. Cava ejuſque diſtributio. 30. Cephalica. 32. Cervicalis. 31. Cœcalis. 34. Coronaria ſtomachica. 34. Coronaria cordis. 31. Syſtica. 33. Emulgens. 32. Epigaſtrica. *ibid.* Epiploica. 34. Gaſtrica minor. 33. Gaſtrica major. *ibid.* Gaſtro-Epiplois. 33. Hæmorrhoidalis. 34. Hypogaſtrica. 32. Jecoraria. 32. Intercoſtalis. 31. Inteſtinalis. 33. Jugularis. 31. Iſchiatica. 32. Lactea magna. 64. Lumbaris. 32. Mammaria. 31. Mediana. 32. Mediaſtina. 31. Meſenterica. 34. Meſocolica. *ibid.* Muſcula ſuperior. 31.

Muſcula inferior. 31. 32. Phrenica. 30. Poplitea. 32. Portæ. 33. Pudenda. 32. Pulmonalis. 34. Ranina. 35. Salvatella. 32. Saphœna. 33. Sine pari. 31. Splenice. 33. Spermatica. 32. 142. Sacra. 32. Subclavia. 31. Thoracica. 31. Umbilicalis. 135
Venæ quæ in particularibus morbis ſecari debeant. 35
Venæ lacteæ, earumque uſus. 64
Venæſectio in quibus & quando inſtituenda. 37. 38
Venæſectiones indicationis. 35
Ventres corporis quid & quot. 75. 76
Ventriculus ejuſque hiſtoria. 136
Ventriculi vulnus, ejus curatio. 186
Ventriculi Cordis. 128
Ventriculi Cerebri. 114
Vermes in pericardio. 131
Vermes in veſica. 146
Vermium medicamenta. 194
Vertebræ Colli. 16. 118. Abdominis. 133. Dorſi. 16.
Vertebrarum fractura. 15. *Luxatio.* 22
Vertex. 78
Veſica fellis ejuſque hiſtoria. 138
Veſicæ fellis calculi. 145
Veſica urinaria, ejuſque hiſtoria. 140
Veſicæ vulnus. 188. Ulcus. 211. & 212
Veſicæ ſeminales. 141. & 142
Virga. *vide* Penis.
Virgæ vulnus. 149. Inflam. Ulcus. 150
Ulcus ejus Diff. Cauſæ, Signa. 189. *Curatio.* 190. Auris. 104. *Carioſum.* 194. *Depaſcens.* 196. *Fiſtuloſum.* 199. *Oculorum.* 207. *Pedum.* 215. *Narium.* 209. *Veſicæ.* 211. 213. *Uteri.* 214
Ulna. 17. 155
Ulnæ fractura. 15. *luxatio.* 21
Umbilicalia vaſa. 135
Umbilicalis regio. 134
Unguentum armarium ſympatheticum. 176
Unguis, an pars corporis. 57. ejus fiſſura, Color vitiatus. 158. Decidentia. 59
Vomer. 16. 80
Urachus. 135

Ure-

Urethra. 142
Ureter. 139
Ureterum ulcus. 146
Uterus, ejuſque hiſtoria. 143
Uteri inflamm. abſceſſus, ſphacelus, &c. 151
procidentia, &c. 34
Uterus an extirpari poſſit. 152
Uvula. 95
Uvulæ ulcus. 112
Vulnus, ejus Diff. Cauſæ, ſigna, &c. 155
Vulnera quæ lethalia. 157
Vulnerum ſymptomata, eorumque curatio, &c. 160
Vulnere contenta aliena ut tollenda. 167
Vulneris labia quo modò conjungenda. 167
Vulnus Auriculæ. 185. *Capitis.* 183. *Cordis.* 186. *Faciei.* 184. *Inteſtini.* 187. *Lienis.* 188. *Meningum Cerebri.* 187. *Naſi.* 185. *Nervorum, ejus Cauſæ, &c.* 176. *Oculorum.* 184. *Pulmonum.* 185. *Renum.* 188. *Sclopetorum.* 178. *Tendinum.* 176. *Venenatum.* 181. *Ventribus.* 186. *Veſicæ.* 188

F I N I S.

INDEX

I N D E X

Tractatu de Peſte traditorum.

PEſtis deſcriptio. 1

Cauſa ejus. 1

Signa diagnoſtica. 17

Prognoſtica. 1

Curatio. 17

Venæſectio & purgatio an hîc locum habean

174. &c.

Sudoris provocatio quid præſtet. 17

Medicamenta contra Peſtem. 17

Symptomata ejus quæ ſunt

Febris. 18

Sopor. 18

Vigiliæ. *ibi*

Dolor Capitis. *ibi*

Vomitus. 18

Singultus. *ibi*

Alvi fluxus. 18

Petechiæ. 19

Bubones. *ibi*

Mdia præſervatoria. 19

Obſervationes practicæ. 20

F I N I S.

A01 1460792

[illegible] Google

Errata ſic corrigito.

In parte poſteriori:
Pag. 16. Leg. 5. 6. Os maxillare.
7. 8. Naſi.
9. 10. Palati.
Pag. 86. lin. 4. *Percepturim*, lege *percepturum*.
Pag. 130. lin. 21. pro *deſcendi*, lege *deſcendere*.
Pag. 215. lin. 20. *procaverant*, lege *provocaverant*.
Pag. 216. lin. 10. pro *ſummum*, lege *ſomnum*.